

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ
DİN PSİKOLOJİSİ ANA BİLİM DALI**

**KLİNİK MANEVİ DANIŞMANLIK EĞİTİMİ:
ALMANYA KSA MODELİ VE TÜRKİYE'DE
UYGULANMASI**

AYSUN BAHADIR

DOKTORA TEZİ

**DANIŞMAN:
PROF. DR. ADEM ŞAHİN**

KONYA-2022

DOKTORA TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Aysun BAHADIR
	Numarası	128102013001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri / Din Psikolojisi
	Programı	Doktora
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Adem ŞAHİN
	Tezin Adı	KLİNİK MANEVİ DANIŞMANLIK EĞİTİMİ: ALMANYA KSA MODELİ VE TÜRKİYE'DE UYGULANMASI

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “KLİNİK MANEVİ DANIŞMANLIK EĞİTİMİ: ALMANYA KSA MODELİ VE TÜRKİYE'DE UYGULANMASI” başlıklı bu çalışma 07/07/2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Prof. Dr.	Adem ŞAHİN	
2	Prof. Dr.	Mehmet AKGÜL	
3	Doç. Dr.	S. Barbaros YALÇIN	
4	Prof. Dr.	Asım YAPICI	
5	Prof. Dr.	Ali AYTEN	

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Aysun BAHADIR		
	Numarası	128102013001		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans		
		Doktora	☒	
Tezin Adı	KLİNİK MANEVİ DANIŞMANLIK EĞİTİMİ: ALMANYA KSA MODELİ VE TÜRKİYE'DE UYGULANMASI			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
İmzası

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Aysun BAHADIR		
	Numarası	128102013001		
	Ana Bilim/Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri A.B.D./Din Psikolojisi B.D.		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans		
		Doktora	✓	
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Adem ŞAHİN		
Tezin Adı	Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi: Almanya KSA Modeli ve Türkiye’de Uygulanması			

Bu çalışmada manevi danışmanlığın terapötik-psikolojik kuramına dayalı olan ve Almanya’da uygulanan Klinik Manevi Danışmanlık Eğitim modeli (KSA) tanıtılmış, Türkiye örneğinde uygulaması yapılarak sonuçları tartışılmıştır. KSA, manevi danışmanın, terapötik iletişim becerilerini kazanması ve kendi farkındalığını geliştirip bütüncül psikoterapi teknikleri ile güçlü ve zayıf yanlarını tanıması adına uygulanan mesleğinde profesyonelleşme eğitimidir. Aynı zamanda kademeli bir eğitim olup, belirtilen akreditelerin tamamlanması ile meslekte yükselme, süpervizör olma ve eğitim lideri olma imkânı tanımaktadır. Araştırmacı tarafından Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminin Türkiye’de uygulanabilirliğini gözlemlemek için Almanya’da KSA eğitimleri tamamlanarak, DGfP Kurumu tarafından onaylı sertifika alınmıştır. Türkiye eğitimi ise DİB’de farklı görevlerde çalışan 7 manevi danışman ile birlikte 4 hafta tam gün “Uygulamalı Manevi Danışmanlık Eğitimi” grup oturumları şeklinde gerçekleşmiş ve iki hafta eğitime bağlı olarak çalıştıkları kurumlarda staj yapmışlardır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olan olgubilim (fenomenolojik) çalışma modelinde gerçekleştirilmiş olup verilerin elde edilmesi için yapılandırılmış sorular sorulmuş, araştırma kapsamında veriler, katılımcılardan formlar aracılığıyla ve yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Araştırma kapsamında toplanan yazılı dokümanlar ilk olarak bilgisayara aktarılmış ve içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Daha sonra bulguların tanımları ve yorumlanması gerçekleştirilmiştir. İçerik analizlerinin sonuçlarına göre, Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminin manevi danışmanlar üzerinde uygulanması olumlu sonuç vermiştir.

ABSTRACT

Author' s	Name and Surname	Aysun BAHADIR		
	Student Number	128102013001		
	Department	Philosophy and Religious Studies Department/Psychology of Religion Science		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)		
		Doctoral Degree (Ph.D.)	✓	
	Supervisor	Prof. Dr. Adem ŞAHİN		
Title of the Thesis/Dissertation	Clinical Spiritual Consultancy Education: German KSA Model and Implementation in Türkiye			

The Clinical Spiritual Counseling Education model (KSA) based on the therapeutic-psychological theory of spiritual counseling which is implemented in Germany was introduced in this study; the model was implemented on a Turkish sample, and outcomes were discussed. KSA is a professionalization training in the profession of the spiritual counselor to gain therapeutic communication skills, develop self-awareness, and recognize holistic psychotherapy techniques, and strengths and weaknesses of these. The training is a gradual education, and it allows to be promoted in the profession, to become a supervisor and a training leader. The candidate has completed KSA trainings in Germany and a certificate approved by the DGfP Institution was obtained in order to observe the applicability of Clinical Spiritual Counseling training in Turkey by the candidate. On the other hand, the training organized in Turkey has taken place in the form of “Applied Spiritual Counseling Training” group sessions for 4 weeks, with 7 Spiritual Counselors working in different positions in the DIB and an internship for 2 (two) weeks period in their employed organizations was carried out. The study was carried out in the phenomenological study model which is one of the qualitative research methods, and the data were collected from the participants through personal interviews and forms within the scope of the research by asking structured questions to obtain the data. Written documents collected within the scope of the research were transferred to the computer and then analyzed by content analysis method. Definition and interpretation of the findings were performed. According to the results of the content analysis, the implementation of Clinical Spiritual Counseling training on spiritual counselors provided positive outcomes.

İÇİNDEKİLER

Tablolar Listesi	viii
Şekiller Listesi	x
Kısaltmalar.....	xi
Önsöz ve Teşekkür.....	xii

Giriş.....	1
------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM MANEVİ DANIŞMANLIĞIN TARİHİ ARKA PLANI VE KURAMSAL GELİŞİMİ

1.1 Din, Dindarlık, Maneviyat ve Manevi Danışmanlık.....	6
1.1.1 Din.....	6
1.1.2 Maneviyat Kavramı.....	8
1.1.3 Din, Dindarlık ve Maneviyat İlişkisi.....	11
1.1.4 Pastoral Psikoloji.....	15
1.1.5 Manevi Danışmanlık	20
1.1.6 Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi (KSA)	24
1.2 Manevi Danışmanlığın Ruhu ve Tarihselliği.....	28
1.3 Günümüzde Mevcut Manevi Danışmanlık Kuramları ve Temsilcilerine Genel Bakış	29
1.3.1 Manevi Danışmanlıkta Kerigmatik-İncil Temelli Kuram.....	32
1.3.1.1 Vaazımsı Manevi Danışmanlık	32
1.3.1.2 Öğüt Veren Manevi Danışmanlık-Teselli Eden Manevi Danışmanlık	33
1.3.1.3 İncil Yönelimli Manevi Danışmanlık	33
1.3.1.4 İncil Temelli Terapötik Manevi Danışmanlık	33
1.3.1.5 Karizma Manevi Danışmanlık	34
1.3.1.6 Enerjik Manevi Danışmanlık	34
1.3.1.7 Mistik Manevi Danışmanlık	34
1.3.1.8 Refakatçi Manevi Danışmanlık	35
1.3.1.9 Öğretici Manevi Danışmanlık	35
1.3.1.10 Bireysel Manevi Danışmanlık	36
1.3.2 Manevi Danışmanlıkta Terapötik -Psikoloji- Teolojik Kuram	36
1.3.2.1 Pastoral Manevi Danışmanlık.....	36
1.3.2.2 Terapötik Manevi Danışmanlık	37
1.3.2.3 Tema Merkezli Manevi Danışmanlık	38
1.3.2.4 Danışan Odaklı ve Psikoterapi İçerikli Manevi Danışmanlık	39
1.3.2.5 Derinlik Psikoloji Odaklı Manevi Danışmanlık	39
1.3.2.6 Logoterapi Yönelimli Manevi Danışmanlık.....	40
1.3.2.7 Gestalt Terapi Odaklı Manevi Danışmanlık	41
1.3.2.8 Sistemik Terapi Odaklı Manevi Danışmanlık	41
1.3.2.9 Bütüncül – Entegratif Terapi Manevi Danışmanlık	42
1.3.2.10 Pastoral Psikoloji Yönelimli Manevi Danışmanlık	43

1.3.3 Teolojik ve Sosyolojik Yönelimli Manevi Danışmanlık Kuramı	43
1.3.3.1 Diakoni Manevi Danışmanlık.....	44
1.3.3.2 İnteraktif Görüşme İçerikli Manevi Danışmanlık	44
1.3.3.3 İletişim Yönelimli Manevi Danışmanlık	45
1.3.3.4 Politik, Özgürleştirici Manevi Danışmanlık.....	46
1.3.3.5 Feminist Manevi Danışmanlık.....	46
1.3.3.6 Kültürlerarası Manevi Danışmanlık	46
1.3.3.7 Sistemik Teori Yönelimli Manevi Danışmanlık.....	48
1.3.3.8 Sanatsal Manevi Danışmanlık	48
1.3.3.9 Çoğulcu Manevi Danışmanlık	49
1.3.4 Manevi Danışmanlıkta Etik Yaşam-Felsefi Terapötik Kuramı	49
1.3.5 Çok Perspektifli Manevi Danışmanlık-Post Modern Manevi Danışmanlık Kuramı	49
1.4 Manevi Danışmanlık Hareketi	51
1.5 Alman Pastoral Psikoloji Kurumu ve Bölümleri (DGfP)	59
1.5.1 Derinlik Psikolojisi: <i>Tiefenpsychologie</i> (T)	65
1.5.2 Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi: <i>Klinische Seelsorge Ausbildung</i> (KSA).....	68
1.5.3 Birey Merkezli Psikoterapi Manevi Danışmanlığı: <i>Personenzentrierte Psychotherapie und Seelsorge</i> (PPS).....	71
1.5.4 Pastoral Çalışmalarda Organizasyon-Grup-Sistem; <i>Gruppe-Organisation-System</i> (GOS).....	74
1.5.5 Geşalt Manevi Danışmanlığı ve Psikodrama: <i>Gestaltseelsorge und Psychodrama in Pastoralarbeit</i> (GPP)	76
1.6 DGfP Kurumu'nun KSA Eğitim Standartları ve Kademeleri	77
1.6.1 KSA Temel Eğitimleri	79
1.6.2 KSA Pastoral Psikoloji İleri Düzey Uzmanlık Eğitimi.....	80
1.6.3 KSA Pastoral Psikoloji Süpervizörlük Eğitimi	82
1.6.4 Pastoral Psikoloji Süpervizörlük Eğitiminin Yapısı	85
1.6.5 Pastoral Psikoloji İleri Eğitim Öğreticiliği.....	92
1.6.6 Pastoral Psikoloji Eğitici Süpervizörlüğü	95
1.6.7 DGfP Kurumunun Denetleme Kurumları	96
1.7 Almanya'da Uygulanan KSA Eğitim Modeli.....	97
1.7.1 KSA Grubuna Kabul Süreci ve Ön Görüşme	98
1.7.2 KSA Eğitiminin İçeriği ve Yöntemleri	105
1.7.3 Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi Haftalık ve Aylık Plan.....	110
1.7.3.1 Sabah Duaları	115
1.7.3.2 Teori Dersleri.....	115
1.7.3.3 Hastane Uygulamalı Eğitimler	119
1.7.3.4 Protokol Analizi.....	122
1.7.3.5 Bireysel Farkındalık Grupları	134
1.7.3.6 Bireysel Süpervizör Görüşmeleri	140
1.7.3.7 Vaaz Analizi	142
1.7.3.8 Enstitü Analizi	146
1.7.4 Farkındalık Çalışmaları.....	150
1.7.4.1 Spiritüalizm	152
1.7.4.2 Beden Terapisi.....	157

1.7.4.3 Sanat Terapisi	159
1.7.4.4 Psikodrama	161
1.7.5 Grup Üyelerinin Geri Dönüt Raporları	167
1.7.5.1 Referans Raporu	171
1.7.5.2 Nihai Raporlar	172

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM, VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

2.1 KSA Eğitiminin Türkiye Uygulaması ve Araştırmanın İçeriği	175
2.2 Araştırmaya Katkı Sağlayan Eğitimciler ve Grup Üyeleri	178
2.3 Araştırmanın Hedefleri ve Yetkinlikleri	184
2.4 Araştırma Modeli	184
2.5 Verilerin Toplanması ve Analizi	185
2.6 Araştırmanın Geçerlik ve Güvenilirliği	185
2.7 KSA Eğitiminde Psikoloji ve Psikoterapi Tekniklerinin Yeri	186
2.8 Grup Uygulama Yönetimi	189

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve YORUMLAR

3.1 Eğitimin Başında ve Sonunda Cevaplanması İstenen Sorular	193
3.2 Eğitim İçeriği Hakkında Sorulan Sorular	216
3.3 Farkındalık Çalışmaları	223
3.4 Farklı Bölümlerden Katılan -İnterdisipliner Eğitimler- Hakkında Sorulan Sorular	236

Sonuç ve Öneriler	244
Kaynakça	251
Ekler	260

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Pastoral ve Pratik Teolojinin Karşılaştırılması	18
Tablo 2. Günümüz Manevi Danışmalık Anlayışının Temsilcileri	30
Tablo 3. DGfP Kurumu'nun KSA Eğitim Standartları ve Kademeleri	78
Tablo 4. KSA Temel Eğitimleri	80
Tablo 5. Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi Haftalık Planlar	110
Tablo 6. Eğitime Katılanların Eğitim Öncesinde Kendi Manevi Danışmanlık Anlayışlarını Değerlendirmeleri (Frekans, Kategori ve Kodlar)	193
Tablo 7. Eğitime Katılanların Eğitimin Sonunda Manevi Danışmanlık Anlayışlarını Nasıl Değerlendirmektedir (Frekans, Kategori ve Kodlar).....	195
Tablo 8. Eğitime Katılanların Eğitim Öncesinde Klinik Manevi Danışmalık Eğitiminin Uygulanması Hakkında Ne/Nasıl Düşündüklerinin Frekans, Kategori ve Kodları	199
Tablo 9. Eğitime Katılanların Eğitimin Sonunda Klinik Manevi Danışmalık Eğitiminin Uygulanması Hakkında Ne/Nasıl Düşündüklerinin Frekans, Kategori ve Kodları	200
Tablo 10. Eğitime Katılanların Eğitim Öncesinde Klinik Manevi Danışmalık Eğitimi Üzerinden Beklentilerinin Frekans, Kategori ve Kodları	204
Tablo 11. Eğitime Katılanların Eğitimin Sonunda Uygulamalı Manevi Danışmalık Eğitiminden Ne Gibi Farkındalıklar ve Beceriler Kazandırdığının ve Beklentilerini Karşılayıp Karşılamadığının Frekans, Kategori ve Kodları	206
Tablo 12. Eğitime Katılanların Eğitim Öncesinde Maneviyat Anlayışlarının Frekans, Kategori ve Kodları	210
Tablo 13. Eğitime Katılanların Eğitimin Sonunda Maneviyat Anlayışlarının Frekans, Kategori ve Kodları	212
Tablo 14. Grup Üyelerinin Eğitimde ve Grup İçinde Kendilerinde Neler Deneyimlediklerinin Frekans, Kategori ve Kodları.....	216
Tablo 15. Grup Üyelerinin Grup Yöneticisine Karşı Kendilerini Nasıl Deneyimlediklerinin Frekans, Kategori ve Kodları.....	218
Tablo 16. Grup Üyelerinin Grup Oturumlarında ve Protokol Analizlerinde Kendilerinde ve Grup Arkadaşlarında Neler Deneyimledikleri ve Bu Farkındalıkların Manevi Danışmanlık ve Uygulamalarında Ne Gibi Gelişmeler Gösterdiğinin Frekans, Kategori ve Kodları	221
Tablo 17. Grup Üyelerinin Mevlâna Müzesi Ziyaretinde Kendilerinde Gözlemledikleri Duygu, His ve Maneviyatlarının Frekans, Kategori ve Kodları ...	224
Tablo 18. Grup Üyelerinin Resim Terapisi Uygulamasından Sonra Kendilerinde ve Grup Arkadaşlarında Neler Deneyimlediklerinin Frekans, Kategori ve Kodları	227
Tablo 19. Grup Üyelerinin Sistemik Duygu Panosu Uygulamasından Sonra Kendilerinde Nasıl Etkili Olduğu ve Manevi Danışmanlık Anlayışlarına Nasıl Katkı Sağlayacağına Frekans, Kategori ve Kodları	230
Tablo 20. Grup Üyelerinin Beden Terapisi Uygulamasından Sonra Kendilerinde Nasıl Etkileri Olduğunun Frekans, Kategori ve Kodları.....	232
Tablo 21. Grup Üyelerinin Enstitü Analizi Sunumundan Sonra Kendilerinde ve Grup Arkadaşlarında Neler Deneyimlediklerinin Frekans, Kategori ve Kodları	234
Tablo 22. Grup Üyelerinin Duygular ve Psikoterapi Eğitiminde Kendilerinde ve Grup Arkadaşlarında Neler Deneyimlediklerinin Frekans, Kategori ve Kodları	236

Tablo 23. Grup Üyelerinin Yas ve Aşkın Terapi Eğitiminde Kendilerinde ve Grup Arkadaşlarında Neler Deneyimlediklerinin Frekans, Kategori ve Kodları	239
Tablo 24. Grup Üyelerinin Teori Eğitimlerinde Kendilerinde ve Grup Arkadaşlarında Neler Deneyimlediklerinin Frekans, Kategori ve Kodları.....	241

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Süpervizörlük Üçgeni.....	85
Şekil 2. Labirent Uygulaması	153

KISALTMALAR

ACPE	: Association for Clinical Pastoral Education
akt.	: Aktaran
BAP	: Bilimsel Araştırma Projeleri
CPT	: Clinical Pastoral Training
CPE	: Clinical Pastoral Education
ev	: Çeviri
DGfP	: Deutsche Gesellschaft fur Pastoralpsychologie
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
ed.	: Editör
GOS	: Gruppe – Organiation-System
GPP	: Gestaltseelsorge und Psychodrama in Pastoralarbeit
G	: Grup yesi
F	: Frekans
KSA	: Klinische Seelsorge Ausbildung
MD	: Manevi Danışman
NE	: Necmettin Erbakan Üniversitesi
PPS	: Personenzentrierte Psychotherapie und Seelsorge
SIPCC	: Society for Intercultural Pastoral Care and Counseling
S	: Selçuk Üniversitesi
T	: Tiefenpsychologie
UMDE	: Uygulamalı Manevi Danışmanlık Eğitimi
v.s.	: vesaire
vd.	: ve diğerleri

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi (KSA), Amerika ve Avrupa ülkelerinde en çok bilinen ve uygulanan eğitim modelidir. 1970’li yıllarından beri kaliteli çalışmak adına manevi danışmanlık alanında uzmanlaşmak isteyen bireylere eğitimler verilmektedir. Manevi danışmanlık eğitimi “alanda müdahale” geleneği ile hastanelerde staj uygulamaları ile gerçekleşmektedir. Bugün; Amerika, Hollanda, Almanya, İngiltere, İsviçre, Avusturya ve daha birçok ülkelerde “Clinical Pastoral Education” (CPE) yani “Klinik Manevi Danışmanlık Eğitim Modeli” olarak uygulamalı eğitimler yürütülmektedir.

Uygulama alanları itibarıyla Klinik Manevi Danışmanlık eğitim modeli, hastane haricinde birçok alanda da kullanılabilir geniş perspektife sahiptir: Huzurevi, hapisane, ordu, telefon manevi danışmanlık hizmeti, çocuk esirgeme kurumları, engelli manevi danışmanlık gibi insanın bulunduğu her ortamda psikolojik/manevi sıkıntı çeken her kişiye danışmanlık sağlayan bir hizmet türüdür. Manevi danışmanlık eğitimi, manevi destek görevlisinin danışanları ile olan iletişim becerisini ve görüşmelerindeki devamlılığı sağlamak için gerekli olan yeteneklerini geliştirir. Aynı zamanda eğitime katılan bireylerin kendilerinde farkındalık geliştirmesini, güçlü ve zayıf yönlerini keşfetmelerini sağlar. Klinik Manevi Destek Eğitim Modeli, temelde dini-manevi içerikli bir yaklaşım olması ile birlikte psikoloji alanı ile birlikte yürütülmektedir.

Almanya’da bulunan Alman Pastoral Psikoloji Kurumu (DGfP), Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi “Klinische Seelsorge Ausbildung” (KSA) adı altında 1980’li yıllardan itibaren belirlediği standartlar çerçevesinde Almanya’nın 20 farklı bölgesinde eğitimler vermektedir. Bu kurum KSA eğitiminde onay verme ve eğitim yerini denetleme yetkisine sahiptir. DGfP, KSA eğitimi ve bünyesinde bulundurduğu diğer dört eğitim modelinin sertifikasını verme yetkisini elinde bulundurmaktadır. Almanya’da manevi danışmanlık hizmeti veren kilise mensupları, KSA eğitimlerini zorunlu olarak almaktadır ki böylece alanlarında profesyonel hâle gelsinler. Eğitime talep çok olmasına rağmen ortalama eğitime katılanların sayısı 8-10 kişidir. Yoğun talepten dolayı eğitime sıkı bir mülakat neticesinde katılımcı alınmaktadır. KSA

eğitimlerini tamamlayan manevi danışmanlar, toplamda on iki haftalık bir eğitimden sonra süpervizörlerin verdiği başarı belgeleri ile DGfP'ye başvuruda bulunurlar. Burada Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi aldığına ve başarı ile tamamladığına dair dünya çapında geçerliliği olan “KSA Manevi Danışmanlık Uzmanı Sertifikası” almaya hak kazanırlar. Aynı zamanda ileri eğitim alma imkânı ve süpervizör olma fırsatı da elde ederler.

Bu tezin yazarı, Almanya’da Klinik Manevi Danışmanlık eğitimleri olan KSA 1, KSA 2 ve DGfP onaylı sertifikaya sahip olup ileri düzey manevi danışmanlık eğitimleri almış ve Diyanet İşleri Başkan yardımcısı Huriye Martı, DİB Manevi Danışmanlık birimi ve Konya müftülüğünün yardımlarıyla Konya ilinde devlet dairelerinde görev yapan 7 manevi danışman ile birlikte 4 haftalık uygulamalı manevi danışmanlık eğitimi gerçekleştirilmiştir. Eğitimin neticesinde Klinik Manevi Danışmanlık modelinin Türkiye’de uygulanabilirliğine dair olumlu sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmamızın amacı, dünyada birçok devlette uygulanmakta olan profesyonel manevi danışmanlık modeli olan KSA eğitimini tanıtmak ve Türkiye’de örnek bir uygulama yapmak suretiyle ülkemizdeki manevi danışmanlık eğitimini daha üst seviyelere yükseltmektir. Uygulanan 4 haftalık eğitimde amaç, manevi danışmanların temel danışmanlık becerilerini geliştirmek, alanlarında uzmanlaştırmak, danışanlar ile görüşmelerin akıcılığını sağlamak, görüşme esnasında empatik olabilmek, görüşmenin şeffaf olmasını ve anlayışla dinlemeyi öğretmektir. Bu sebepten eğitiminin ikinci amacı manevi danışmanın eğitim süreci içinde kendi yaşanmışlıklarının farkında olması, onlarla yüzleşmesi, kendi yaşanmışlığı ve danışanın anlattıkları arasında sınır koymasıdır. Manevi danışman kendi yaşanmışlıklarını ve acılarını zenginlik kabul ederek danışanını daha iyi anlamak için aralarında kurulan bağın sağlamlaştığını öğrenir. Klinik Manevi Danışmanlığın üçüncü amacı ise profesyonel manevi danışman ve süpervizör yetiştirme konusunda açığın kapatılmasıdır. Ayrıca bu eğitim kademeli bir eğitim modeli olduğundan manevi danışmanlar, aldıkları eğitimlerle kendilerini yetiştirip belirli akredit ve sınavlardan geçtikten sonra uygulayıcı eğitmenlik elde etme imkânına sahip olurlar. Dolayısıyla Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi, aynı zamanda bir eğitici eğitmenlik

çalışmasıdır, teorik bilgiyle sınırlı kalmadan Türkiye’de uygulamalı bir eğitimin verilmesidir.

Araştırmamız üç bölümden oluşmaktadır. **Birinci bölümde** “Manevi Danışmanlığın Tarihi Arka Planı ve Kuramsal Gelişimi”nden bahsedilmektedir. **İkinci ve üçüncü bölümlerde** ise halen aktif olarak manevi danışmanlık yapmakta olan, farklı devlet dairelerinde görevli manevi danışmanlara yaptığımız örnek uygulama yöntemi sunulmaktadır. Burada grup içi eğitim uygulanmasıyla araştırmanın nitel veri analiz çalışması olarak fenomenolojik yaklaşım benimsenip içerik analizi gerçekleştirilmiştir. “Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi Türkiye Uygulaması” 08.45 – 17.00 saatleri arasında tam gün 4 hafta uygulanmıştır.

Araştırmamızın bulgular ve yorumlar bölümünde ise yapılan örnek uygulamanın sonuçlarının değerlendirilmesi ve Almanya örneği ile karşılaştırılması yapılmıştır.

Çalışmamın tamamlanmasında katkılarını esirgemeyen ismini sayamayacağım birçok kişi bulunmaktadır. Doktora çalışmamda yardımlarını esirgemeyen değerli danışmanım Prof. Dr. Adem Şahin’e ve tez izleme komitesi üyeleri Doç. Dr. S. Barbaros Yalçın ve Prof. Dr. Mehmet Akgül’e teşekkür ederim. Ayrıca misafir eğitmenler olarak katılan Prof. Dr. Muhiddin Okumuşlar, Prof. Dr. Abdülkerim Bahadır, Doç. Dr. Hasan Hüseyin Tekin ve Dr. Faik Özdengül’e teşekkür ederim.

Tezimin uygulanması için bana imkân sağlayan Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Huriye Martı’ya, DİB Ankara Manevi Destek Birimine, Konya Müftülüğüne teşekkür ederim. Almanya KSA eğitimim sürecinde bana destek veren Hattingen Diyanet Cami’si görevlilerine, bu çalışmayı gerçekleştirmemde yardımcı olan KSA uygulamasına katılan 7 manevi danışmanın her birine, DGfP kurumuna, üyelerine ve KSA süpervizörleri Annedore Methfessel, Sven Dreger’e ayrıca tezimin gerçekleşmesi için maddi destek sağlayan BAP’a teşekkür ederim.

Tezimin her aşamasında beni yalnız bırakmayan, desteklerini devamlı yanımda hissettiğim sevgili eşim Op. Dr. İsamettin Bahadır’a, oğlum Talha ve kızım Esmâ’ya teşekkür ederim.

GİRİŞ

1 Araştırmanın Konusu

Manevi danışmanlık insanların üzüntü, korku, yalnızlık ve ümitsizlik hâllerinde, ani değişmelerle gelen (hastalık, ameliyat, mahkûmluk, sakatlık, afet, kayıp, vefat, tükenmişlik vs. gibi) yas ve kriz durumlarında (Karagül, 2012: 7) olduğu gibi sıradan günlük hayatlarında da onların yanında bulunmaktır. Onlara geçirdikleri bu zorlu süreçte belirli dönem eşlik etmektir. Manevi danışman, danışanın anlattıklarını dinleyendir. Danışanın rahatlamasına ve kendi anlatımları üzerinden ona farkındalık sağlayarak hayata yeniden bakmasına yardımcı olur. Aynı zamanda manevi danışman, danışanın inancı ile yaşadığı çatışma durumlarında onu dini açıdan zorlamadan, inancını yargılamadan destek olur. Manevi boyutunu sorgulamaya başlamasıyla duygu dünyasındaki gelgitleri anlamlandırmasında ona yardımcı olur.

KSA (Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi), Amerika ve Avrupa’da en çok bilinen ve uygulanan manevi danışmanlık eğitim modelidir. Kısa sürede birçok kişiye birçok alanda fayda sağlayan Klinik Manevi Danışmanlık anlayışını, Amerikalı Rahip Boisen psikiyatrist arkadaşı Cobat ile ilk defa 1960’lı yıllarda “alanda müdahale” çerçevesinde hastanede uygulamış ve günümüze taşımıştır. Bugün; Amerika, Hollanda, Almanya, İngiltere, İsviçre, Avusturya ve daha birçok ülkede Clinical Pastoral Education (CPE) Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi olarak birçok alanda uygulanmaktadır. Klinik kelimesiyle burada sadece hastaneye atıfta bulunulmaz, İngilizce “clinical” anlamına gelen bu kelime deneyime dayalı uygulama anlamındadır (Methfessel, 2019: 472). Bu eğitim, manevi danışmanın bir nevi kendi farkındalık sürecinden geçmesidir. Burada uygulamalar her ne kadar terapi teknikleri ile gerçekleşse de manevi danışmanın aldığı eğitimin asıl amacı, terapi görmek değil eğitimidir.

Manevi danışman KSA eğitim sürecinde kendini tanır, eksiklerini kapatır, fazlalıklarını törpüler ve insan ilişkileri, dini, maneviyat anlayışı gibi birçok özelliği üzerinde farkındalık geliştirir. Bu eğitim, manevi danışmanın danışanları ile iletişim kurarken kendini geliştireceği bir alandır. KSA modelinde manevi danışman, danışanları ile olan iletişim becerisini ve görüşmelerinde devamlılığı sağlamak için

gerekli olan yeteneğini geliştirir. Güçlü taraflarını olduğu gibi zayıf taraflarını da bilir. Grup eğitimi içindeki yapıcı eleştirilerle danışanla yaptığı iletişimini olumlu yönde geliştirir. Eğitimin parçası olan hastane uygulamaları ile tecrübe kazanır; hastane stajı, KSA eğitiminin gelenekselleşmiş bir parçasıdır. Boisen ilk görüşmelerine hastanede başlamış ve yıllardır süren KSA eğitim anlayışında bu durum değişmeden kalmıştır. Hastane stajının amacı ise, farklı kişilikteki bireylerin hastanede kısa süre içinde bulunmasıdır. Burada manevi danışmanlar kendi iletişim yeteneklerini ve empati kurma becerilerini geliştirerek kendilerini rahat ifade edebilme ve danışana destek verme konusunda pratik kazanırlar (Klessmann, 2008b: 291-293).

KSA eğitimini, 8-10 kişilik gruplarda süpervizör desteği ile gerçekleştirilir. Sharfenberg, yazılarında dilin terapötik araç olduğundan ve şifa verdiğiinden bahseder (Merle ve Weyel 2009: 23). Terapötik iletişim, Klinik Manevi Danışmanlığın temel aracıdır. Rogers (2018: 67): “Anlama isteğimin sürekli olması hâlinde o ilişkinin anlam kazandığını gördüm. Bu, o anda hastanın hissettiği duygu ya da anlatmaya çalıştığı şey hakkında onunla hassas bir empati kurmak demektir. Hastayı anlamıyorsanız onu kabul etmiş olmanız bir şey ifade etmez.” der. O, her zaman probleme değil kişiye odaklanmayı tercih eder ve bu bağlamda KSA eğitiminde önemli yeri bulunmaktadır. Geest’in de (1995: 15) dediği gibi manevi danışman, her görüşmesinde danışanına biricik ve benzersiz olduğunu hissettirir.

Çalışmanın konusu, Klinik Manevi Danışmanlık süpervizörlüğü ve eğiticiyi eğitime programı olan KSA eğitim modelini Türkiye manevi danışmanlık çevresine tanıtmak ve bu modelin Türkiye’de uygulanmasının imkânını ortaya koymaktır. Çalışmamızda Almanya’daki Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi ayrıntılı şekilde anlatılmıştır. Bu eğitim modelinin Türkiye’ye uygulanabilirliğini denemek için Diyanet bünyesinde çalışan manevi danışmanlarla birlikte Necmettin Erbakan Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık Bölümünde 4 haftalık program ile ilk pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Uygulamaya katılanların birçoğu, devlet bünyesinde farklı alanlarda aktif olarak çalışan tecrübeli manevi danışmanlardır. Almanya’da ve birçok ülkede manevi danışmanlık eğitimi, KSA eğitim modeli ile gerçekleştirilmektedir. Bu eğitim araştırmacı tarafından da literatüre katkı sağlaması amacı ile KSA eğitimleri öğrenilerek bu çerçevede Almanya’da alınmıştır. Almanya

KSA modeliyle, Türkiye’de sadece teori eğitimi ile çalışma hayatına atılan manevi danışmanlara uygulamalı eğitim verilmiştir. Verilen eğitim sonrası manevi danışmanların farkındalıklarını artırma, kurum içi ve yaşantılarında sistemli çalışma yetisine sahip olma, insan ilişkilerinde profesyonellik kazanma, kendi yaşam hikâyeleri üzerinden zaaflarının farkında olma ve kazanımlarını kuvvetlendirme yetilerini geliştirmeleri hedeflenmiştir. Katılımcı manevi danışmanlara, danışanı ile iletişim aracı olan terapötik iletişim tekniğine hâkimiyet ve uygulamadaki yardımcı teknikler kazandırılmıştır. Uygulama eğitimi ve sonuçları, araştırmanın bulgular ve yorumlar kısmında ayrıntılı olarak tartışılmıştır.

2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışma ile Almanya’da uygulanan KSA eğitim modelinin tanıtılması amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu eğitimin Türkiye’de uygulanması ile buradan elde edilen verilerin Türkiye’deki uygulamalı manevi danışmanlık eğitimlerine uyarlanması amaçlanarak bu çalışma yapılmıştır.

İnsanların özellikle hastalık, yas, ölüm gibi kriz dönemlerinde dini referansa başvurma ihtiyaçları oldukça yüksektir. Danışanlara verilen bu manevi danışmanlıkla; yaşam kalitesinin artırılması, iyileşme/normalleşme sürecinin hızlandırılması hedeflenmektedir. Manevi danışmanlıkla böylesi bir ihtiyacı karşılamak için bu alanda kaliteli ve donanımlı kişilerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışma, manevi danışmanlık veren kişilerin, karşılaştığı vakalara donanımlı bir şekilde yardım edebilmelerini sağlamak ve aynı zamanda bilime de katkı sağlayarak teorik ve uygulama hakkında kaynak oluşturmaktadır.

Manevi danışmanlıkta temel amaç, danışanın veya hastanın iyileşme sürecine maneviyatın olumlu etkisini kazandırmak, psikolog, psikiyatrist ve alanında uzman doktorlardan yardım alarak ve aynı zamanda danışanları uzmanlara yönlendirerek onların alanlarına müdahale etmeden hastaların inançlarını, ihtiyaçlarını ve isteklerini göz önünde bulundurup kişilerin iyilik hâllerine yardımcı olmaktır.

Bu bağlamda araştırmamızın amacı, KSA modelini Türkiye’deki manevi danışmanlık çevresine tanıtmak; KSA temel alınarak profesyonel bir manevi danışmanlık eğitimini uygulamalı olarak gerçekleştirmek ve sonuçlarını

raporlamaktır. Bu çalışmanın amacı, KSA Modelin Almanya’da uygulanabiliyor olması sebebiyle Türkiye’de bizim İslam/Türk kültürüne uygunluğu ve yapılabilirliği gözlemlemek için yapılmıştır. Eğitimin diğer bir amacı ise manevi danışmanlık standartlarında kademeli eğitimle alana bilimsel bir çalışma ile katkı sağlamaktır.

3 Araştırmanın Önemi

KSA eğitim modeli, bir manevi danışmanlık eğitim programıdır. Türkiye’de Diyanet İşleri Başkanlığının gerek din ve gerekse psikolojik danışmanlık ve rehberlik konularında manevi danışmanlara verdiği teorik bilgiler oldukça fazla ve önemlidir. Aynı şekilde bazı üniversiteler de yüksek lisans programları ile teori eğitimine katkı sağlarlar. Bu tezi önemli kılan, KSA modelinin uygulamalı olarak eğitim verilmesidir. Burada psikoloji ve din temelli teorik bilgi ile birlikte uygulamalı eğitim gerçekleştirilmiştir. Her bir KSA eğitim birimi, kendi içinde bütün bir eğitimidir, verilen eğitimlerin akredite sayısı, katılımcı sayısı ve hastane stajıyla bir bütündür; KSA’nın eğitim planında geçerli olan her bir konu diğer konuyu destekler, dolayısıyla eğitimin parça parça verilmesi veya ders sayılarının eksiltilmesi etkisinin yitirilmesine sebep olur.

Manevi danışmanlık, insan ruhuna dokunur, dolayısıyla bir manevi danışman önce kendini, sonra karşısındakini bilir. Rogers’in empati ile dinleme, anlayışla kabul, saygı gibi kavramların manevi danışmanın mesleğini yerine getirmesinde önemli bir yeri vardır. Bu durum, sıcak ve güvenilir bir bağ ile muhatabına yardım edebilme imkânı sağlayacaktır. Manevi danışman KSA eğitimiyle kendilik algısını geliştirir. Kendi zaafı, incinmişlikleri üzerinden gider, insanlarla olan mesafesini ve kendi sınırlarını bilir. Karşısındakinin duygularını anlayabilmesi için duyguları ifade etmeyi öğrenir. Konuşma sırasında başına gelebilecek transferansları veya çatışmaları grup arkadaşlarıyla önceden tecrübe eder. Methfessel: “Bireysel grup görüşmeleri sizin için dışarıdaki dünyanın küçültülmüş hâlidir, burada tecrübelerinizi çoğaltabilirsiniz.” der (KSA, 2016). Bu eğitim, kişinin kendi yaşanmışları üzerinden tecrübe edinmeye öncelik verir.

KSA eğitimi, manevi danışmanın kendini profesyonelce geliştirmesidir. Bu da ancak kalifiyeli ve standartları belli kuramlara dayalı süpervizörü olan bir eğitim ile

mümkün olur. KSA eğitimi, kademeli bir eğitim modelidir. İlk basamağı iki defa alınacak olan altı haftalık eğitimidir. Bu eğitimler tamamlandıktan sonra ancak ileri düzey eğitim, süpervizörlük ve eğitici eğitmenliği kademelerine ulaşılır. Dolayısıyla uzun zaman alacak bir eğitimidir. KSA'da bir diğer önemli husus, Uygulamalı Manevi Danışmanlıkta da görüldüğü gibi yukarıda bahsedilen eğitimlerden geçen Türkiye'deki manevi danışmanlar birbirleriyle kendi tecrübelerini paylaşarak farklı yöntemler öğrendiler. Böylece ortak manevi danışmanlık anlayışında buluşup KSA modelinin Türkiye'de uygulanabilirliğini ortaya koymuş oldu.

Bu araştırma daha kaliteli görüşmeler yapılması konusunda veri üretmek açısından önemlidir. Aynı zamanda KSA modelinin uygulamalı olarak eğitim verilmesi sahaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Burada psikoloji ve din temelli teorik bilgi ile birlikte uygulamalı eğitim gerçekleştirilmiştir.

KSA eğitiminin gerçekleşmesiyle grubun kısa sürede kendi iç dünyasını tanıması ve bireysel farkındalık geliştirmesi önemli görülmüştür. Bu eğitimin temelinde, bireyin kendi bireysel farkındalığını geliştirerek kendi iç görüşünü geliştirmesine vurgu yapılmaktadır. Vaka analizleri sayesinde yapılan olumlu ve olumsuz iletişim hataları tespit edilerek daha kaliteli görüşmeler yapılmasının önemi tespit edilmiştir. Dolayısıyla yaptığımız bu çalışma ile ülkemizde manevi danışmanlıkla ilgili başlayan bu yeni çalışmalara katkı sağlamak açısından bir eksikliği giderme konusunda önem arz etmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM:

MANEVİ DANIŞMANLIĞIN TARİHİ ARKA PLANI VE KURAMSAL GELİŞİMİ

1.1 Din, Dindarlık, Maneviyat ve Manevi Danışmanlık

1.1.1 Din

Din, insanlığın başlangıcından bugüne, insanın gönlünde, aklında ve toplum hayatında yer etmiş bir gerçektir. Hökeleki'ye göre (2017: 39) din, “tabiatüstü” ve kutsal olduğuna inanılan bir varlığı temel alır. “Tabiatüstü” ifadesi, doğal dünyanın güçleri ve insani arzulardan bağımsız, onları aşan ve kendi bağımsız hakikati ile var olan yüce bir varlık anlamına gelmektedir. Bu “aşkın” özelliğiyle dinin ana konusu Allah'tır. Aynı şekilde Şahin (2014: 45), bu yüce varlığın akıl gücünden ötesinde, yüce kudret sahibi olması, insanlığı ve varlığı kapsamaması, inananların yapmalarını ya da yapmamalarını istediği hükümlerine itaat etme özelliklerini vurgulamaktadır.

Karaca'ya göre (2011: 73), dini inanç sayesinde birey, duygusal ihtiyaçlarını karşılar ve yaşamının düzenli gitmesini sağlar. Din, insanın anlamlandırma ihtiyacına karşılık verir, güvende hissetme ve kabul etme ihtiyacı olarak ortaya çıkar. İnanç da sadakat ve kendisi dışında bir varlığa teslim olmayı ifade eder. İnanma kişinin kendisinin üretmediği bir duygu üzerinde bağlılık göstermesi ve deneyimlemesi ile görünür (Merle ve Weyel, 2009: 192).

Ayhan ve diğ., (2004: 15), bir değer kaynağı olan din, insanı şekillendiren bir yaşam biçimidir. Aynı zamanda bireyin davranış ve uyum tarzına etki ederek insanı karakterli biri yapar. Din her zaman bireylerin bu dünyada karşılaştıkları zorluklar ve sıkıntılarla başa çıkmasında en belirgin yol olmuştur, der. Klessmann ve Lammer'a (2007: 47) göre, din kavramı insanın içinde bulunduğu duruma göre şekillenir. Dinin temelinde bulunan amaç, insanın kendi gücüne değil, kendinden farklı, yüce bir varlığın gücüne inanarak kendisinden üstün olduğunu kabul etmesidir.

Dinin önemli fonksiyonlarından birisi de bireye hayatın anlamına dair bir bakış açısı sunmasıdır. Özellikle zorda kaldığı bir durum karşısında dindar birey, bağlı olduğu dinin öğretilerine atıflarda bulunarak mevcut durumu anlamlandırmaya çalışır.

Din, insanın bilişsel ve duygusal dünyasına hitap etmektedir (Şahin, 2008: 174). Din, günlük yaşamda ortaya çıkan bazı sorulara cevap vermektedir. Din; daha ziyade, bizim ilgi alanlarımızın üzerinde, günlük yaşantımızda anlam bulmamızla ilgili sorulan veya sorulmayan ifadelerin arkasındaki cevapların algılanması üzerinde durmaktadır (Piper ve Piper, 2008: 197-198).

Din duygusunun kaynağı konusunda bazı psikologlar, William James gibi, din duygusunun insanoğlunda doğuştan itibaren diğer duygular gibi var olduğunu ifade ederken, bazıları ise sonradan ortaya çıktığı şeklinde düşüncelere sahiptir. Sigmund Freud, Carl Gustav Jung, Erich Fromm ve Viktor Frankl gibi psikologlar, bireylerin karşılaştıkları sorunların üstesinden gelme süreçlerinde dinin ne kadar önemli olduğunu gözlemlemişlerdir. Bu bağlamda bazı psikologlar; dinin insan yaşamında karşılaştığı zorluklarda “güçsüzlük”, “acziyet”, “teselli bulma”, “kendini kontrol etme duygusunu kazandırma” işlevleri, bazıları ise dinin yine yaşamın zor süreçlerinde “anlam bulma” ve “umut verme” gibi fonksiyonları olduğunun üzerinde durmuşlardır (Peker, 2011: 113-114; Ayten ve diğ., 2012: 45-79).

Yapıcı (2013: 15) dini tanımlarken, özsel ve işlevsel yaklaşımları birlikte kullanmıştır. O, dini tanımlama hususunda gerek özsel gerekse işlevsel yaklaşımın birtakım avantajları ve dezavantajları olduğunu kabul ederken, her iki yaklaşım arasındaki zıtlığın aşılması gerektiğini belirtir.

Yukarıda anlatılanlardan yola çıkıldığında din; insanın kutsal ve ilahi bir varlığa inanması, onu şekillendiren, hayatın değişik evrelerinde karşılaştığı zorluklara ve sıkıntılara karşı baş etme yetisinin kuvvetlenmesine ve kişinin hayatında anlam bulmasına yardımcı olmasını sağlayan fonksiyonlar bütünüdür. Dolayısıyla dinle ilgili yapılan tanımların hiçbirinde onun ne olduğu konusunda tam bir tasvir yapılamamıştır (Yapıcı, 2013: 7). Herkesin üzerinde birleşebileceği bir tanım yapmak mümkün değildir. Daha ziyade din tanımları, tanımlayan kişinin dine bakış açısına, kendi inancına ve amacına göre değişmektedir. Bu nedenle ortak noktaları bulmak daha anlamlı görülmektedir (Peker, 2011: 29).

Araştırmamızın temel konusu olan manevi danışmanlık, yukarıda bahsedilen din olgusuna dayanmaktadır. Burada bireyin Allah ile olan irtibatından bahsedilir, her

birey kendi anlayışına göre “özel” veya “işlevsel” bir aşkınlık yaşar. Manevi danışmanlar eğitim sürecinde danışanın din anlayışı ile kendi din anlayışlarını karşılaştırılmaması gerektiği bilir. Sıkıntılı zamanlarda dini hayatının ve yaratana karşı tutumunun değişiklik gösterebildiğini öğrenir. Araştırmamızda, dini olgunun geçici ve dönüşüme uğramış şekillerin ötesindeki temel karakteri anlaşılmalı ve onu bir başka şeye indirgemeksizin kendi asıl özgünlüğü içerisinde tanımaya çalışılmaktadır (Hökelekli, 2017: 21).

1.1.2 Maneviyat Kavramı

Maneviyat ve dindarlık, içerik olarak yakın olsalar da birbirinin yerini tutmazlar. Bazı durumlarda dindarlık ve maneviyat aşağı yukarı eş tutulmakta veya maneviyat dinin bir alt formu olarak görülmektedir. Bazı insanlar din ve maneviyatı ayırmakta, bu sebeple Avrupa’da birçok insan kendini dindar olmaktan çok manevi olarak tanımlamaktadır (Fiedler, 2013: 17). Terim itibarıyla “ruh (spirit) ismi ve manevi/ruhsal (spiritual) sıfatı” olarak kullanıldığında daha derin bir anlamı içinde barındırmaktadır (Ayten, 2013: 20).

Spirit; ruh, hava, nefes, coşku, cesaret olarak da tercüme edilebilir. Kavram özellikle Katolik mezhebinde gelenek anlamını taşımaktadır. Oldukça genç bir terim olan spritualite, 1960’lardan bu yana ilk kez Anglo-Sakson bölgesinde yaygın hâle gelmiştir. Son birkaç yılda ise, çeşitli popülerlik ve küresel tanınma ve önem kazanmıştır (Fiedler, 2013: 17).

Viktor Frankl: “Manevi boyut inkâr edilemez, çünkü o insanı insan yapar.” der. Her insan maneviyatçıdır. İnsanı insan yapan varlığındaki maneviyattır. Farkında olsun veya olmasın maneviyat onda mevcuttur (Nauer, 2015: 48).

Helmut Pelssner, maneviyatı, insan varoluşunun temelinde olan bir düşünce sistemi olarak tanımlar. Felsefi görüşe göre, insan sadece nesneyi dikkate alarak “sınırdan geçiş” yapabilir ve aşkınlığına ulaşabilir. Dolayısıyla benliğine nereden, ne için, ne amaçla, neden gibi sorduğu soruların cevaplarını bulur. Transandantal, dünya üzerinde erişilebilir ve ulaşılabilir olanın aşılması, bir sınırı geçmek anlamlarına gelir (Nauer, 2015: 48). Birey; maneviyat sayesinde egoyu yansıtmaya çabasında bulunmaz, bir şeyleri yargılamaz ve yaptıklarından çıkar elde etmeye çalışmaz. Maneviyat ile

birlikte birey her şeyin aslında olduğundan daha farklı görüldüğünü anlar, buna bilincin hizalanması denir (Holder ve Holdner, 2012: 27).

Maneviyat kelimesinin anlamı çok çeşitli ifadelerle verilebilir. Eckhard Frick, maneviyatı postseküler yansıma olarak tanımlamıştır. 21. yüzyılda dinin sekülerizme karşı anlamını yitirdiği bu dönemde postseküler yansıma, dinin geri dönüşü manasında maneviyatı destekleyen bir tanım olarak görülmektedir. Bu kavram sağlık hizmetlerinde “dinin geri dönüşü” veya “Spritual Turn” olarak da tanımlanır (Nauer, 2015: 49).

Sosyal bilimcilerin bazıları, maneviyat ve dindarlık terimlerine ayrı anlamlar yüklemektedirler. Din, bir yüce varlığa inanmak ve belirli bir geleneğe bağlı olmakla ilişkilendirilirken, maneviyat ise daha çok ucu açık bir anlama sahiptir. Yaşamın belirli dönemlerinde, kapsamlı ve deneyimlenen duygularla, varoluşsal ve tutarlı olmak ona yüklenen anlamdır (Fiedler, 2013: 18). Bu yeni maneviyat hareketinin tanınmış bir temsilcisi olan Fritjof Capra, hem Hristiyanlık üzerine diyalog arayışında olmak, hem de (başkaları gibi) varlık, evren ve Tanrı hakkında yeni düşünme biçimlerini tanıtmak ister. Geçtiğimiz yıllarda “New Age” hareketiyle maneviyat teriminin kullanımı farklı bir şekil almıştır. Materyalist düşüncenin yaşam içinde neden olduğu problemlere karşı savunmaya duyulan ihtiyaç, transandantal deneyimi yaşamayı arzulanır hâle getirmiştir (Holder ve Holdner, 2012: 27).

“Maneviyat” teriminin manevi danışmanlık eğitimlerine dâhil edilmesi, iki gelenek çizgisi üzerinden gerçekleşmiştir. Romanesk maneviyat çizgisi terimi, “dar anlamlı -dini- manevi yaşamın öğretilmesi” ve “insanın Tanrı ile kişisel ilişkisi” olarak anlaşılır. Anglo-Sakson geleneğinde ise spiritualitenin “geniş” anlamda ele alınması, dinlerin sınırlarının üstünde bir anlayışı, yani “dinin içselleştirilmesi”, “doğrudan, dolaysız, kişisel aşkınlık deneyimine dayanan din” olarak evrensel bir anlam içerir (Flammensfeld-Kuhn, 2007: 270). Dar ve geniş anlamıyla gelenek çizgisi arasındaki ayırım ve buna bağlı olarak terimin kullanımında yanlış anlaşılmanın önlenmesi gerekir. Örneğin, Anglo-Sakson gelenek çizgisi, hospis bakım ve palyatif bakımda kullanımını açıkça belirlerken Alman Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi ise Romanesk gelenek anlayışını üstlenir (Flammensfeld-Kuhn, 2007: 270-271).

Dolayısıyla bu araştırmada geçen maneviyat ve spritualite kavramlarıyla aynı içeriği kapsamakla birlikte dinin bir parçası olan maneviyattan da söz edilmektedir.

Noesser (KSA- Spritualite eğitimi, 2019) ise spritüelitenin günümüz dünyasında artık  anlamda kullanıldığından bahseder:

Birincisi, dini anlamda “spritualite”, dinin maneviyat biçimi: Hristiyan, Budist vb. bir dine ait olmadan, kişinin kendi inancında maneviyatını ve Tanrı’yla olan aşkınlığını yaşaması. Açık bir aşkınlıkla antropolojik transandantal bağlantıdır. Burada Tanrı ilahi olanla ilgilidir, paradoksal olarak insan merkezdedir (Stolina, 2008: 81).

İkincisi, dinlerin ortak maneviyatı üzerine kurulan anlayıştır. Anglo-Sakson bölgesinde 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dinlerin ortak maneviyatı ile maneviyat çeşitliliği oluşmaya başlamış, bu çeşitlilik yüz yıl sonra “New Age” hareketi ile geniş etki uyandırmıştır (Peng-Keller, Simon, 2010: 11). Bu tür çeşitlilik günümüzün çoğulcu toplumunda yaygındır ve tüm dinleri tek bir evrensel gerçek yani “felsefe prensibi” adı altında toplamak ve evrensel din anlayışını oluşturmak popüler hipotezle birlikte savunulur (Stolina: 2008: 13). Noesser’e göre: “Dinler arası maneviyat” tüm Hristiyan mezhepleri açısından ve aynı zamanda diğer dinler açısından mümkün olamaz, çünkü manevi yolculuk, bir inanç sistemi içinde gerçekleşen ve çok özel bir süreçtir. Din, hiçbir zaman pratik uygulamalardan ayrılmaz. Aynı zamanda iki yoldan gitmek de inanç açısından oldukça zordur (KSA, 2019).

ncs, maneviyatın seküler hâli: Herhangi bir aşkınlık öngörmeyen seküler hâl, maneviyat kavramının dini kullanmaya ihtiyaç duymadığı hldir. Maneviyat sadece bir din biçimi olarak kullanılır, “Her maneviyat sahibi kişi mutlaka dindar değildir” (Noesser KSA-Spritualite Eğitimi, 2019)¹.

Noesser, ateistlerin Spritüalite anlayışını, Comte-Sponville’nin (2008), “Bir ateist neye inaniyor?”, “Tanrısız Maneviyat” ve “Zürih” kitaplarında açıkladığından

---

¹ Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi uygulamalı bir eğitimidir. Araştırmacı literatür taraması ile birlikte KSA eğitimini deneyimleyerek öğrenmiştir. Dolayısıyla deneyimlerin paylaşıldığı kısımlar bundan sonra (Eğitmen ve KSA, Yıl) olarak ifade edilmiştir.

bahseder. Burada bir ateistin dilinden: “Biz sonsuz varlıklara açık olan sonlu varlıklarız, bu açıklık ruhun kendisidir. Metafizik, bunu kavramakla ilgilenir. Maneviyatın amacı, onu deneyimlemek, uygulamak, yaşamaktır.” der. “Ateist olmak mutlak varlığın inkâr edilmesi anlamına gelmez, sadece onun aşkınlığının inkârı olduğunu söyler. Bu nedenle bir ateiste göre, Tanrı olmadan bir maneviyattan bahsetmek hiçbir şekilde bir çelişki değildir. Eğer her şey içkinse, ruh da içkindir.” (Noesser KSA-Spiritualite Eğitimi, 2019).

1.1.3 Din, Dindarlık ve Maneviyat İlişkisi

Morgenthaler ve Noth (2011: 140-141) yazdıkları makalede, son yıllarda maneviyat kavramının kariyeri üzerine ilginç bir ışığın parladığından bahsederler. Onlara göre, başlangıçta Hristiyan geleneğine özgü olan ve 1970, 1980’lerde dindarlık anlayışı olarak yer alan spiritualite, New Age hareketi ile birlikte ezoterizm içinde giderek daha fazla ilişkilendirildi. Çeşit olarak İslam’a Yahudiliğe, Hristiyanlığa ait ezoterizmler² mevcuttur. Maneviyat, geleneksel Hristiyanlığın dini bağlarının kültürel ve tarihi biçimlerine ek olarak, aynı zamanda diğer dini geleneklerin yanı sıra, çoğu zaman mistik anlamda dini deneyimin özü olarak anlaşılmıştır. Dolayısıyla maneviyat teriminin, son on yılda din psikolojisinin de tartışma alanında giderek daha fazla yer almaya başladığı söylenebilir. Burada dindarlık ve maneviyat arasındaki ilişkiyi belirlemede terminolojik ve içerik açısından zorluklar oluşsa da maneviyat anlayışı üzerine kendine özgü kavramlar oluşmuştur. Din adı altında belirli din biçimlerine bağlı yaşama yönelimi sınıflandırılırken maneviyat, kendisini belirli dini geleneklere yapılan atıflardan özgürleştiren ve genel olarak insanın varoluşunu, yani kişinin kendi yaşamını kapsamlı ufuklarla derinden bağlantılı olarak ifade eden bir yönelimi temsil eder (Morgenthaler ve Noth, 2011: 140-141).

Dindarlık ve maneviyat, içerik açısından ilişkilidir fakat birbirine özdeş olmayan terimlerdir. Bazı durumlarda dindarlık ve maneviyat eşittir, bazı durumlarda da maneviyat, dindarlığın bir alt formu olarak görülür. Öte yandan Knoblauch’a göre, dinin maneviyatın bir alt formu ya da tezahürü olarak görüldüğü görüşü de vardır. Din

---

² Ezoterizm, algıladığımız eşyaların aslında içlerinde bulunan hakikatlerin dışavurumudur. Yani, hakikatin görüldüğü gibi olmamasıdır. Dolayısıyla “derinde yatan” anlamına gelir. İçte yatanın hakikatlerin aslı olduğu, dışta görünenlerin de ikincil olduğu görüşüne sahiptir (Kılıç, 2018: 45).

ve maneviyatın birçok insan tarafından birbirinden ayrı olarak algılanması, Avrupa'daki birçok insanın kendilerini maneviyatlı, ancak hiçbir şekilde dini olarak tanımlamaması ile gösterilmektedir (Morgenthaler ve Noth, 2011: 140-141).

Sadece maneviyatı savunan insanlar, din ve dindar kavramlarını kendilerine yüklemeler. Bunun yerine kendilerini: "Ben dindar değilim, ama maneviyatım güçlü" diye ifade ederler. Buna göre, maneviyatın dine atfedilenden daha geniş, daha açık, daha hoşgörülü, daha yaşanılır, daha gerçekçi olduğu düşünülmektedir. Bugün, önceki nesillerden farklı olarak, manevi zenginliği tam olarak din ve gelenek kaynaklarıyla birleştirmeleri için bilinçli olarak bir kilise cemaatine mensup olmaları gerekmemektedir. Din sadece dışsal formaliteleri ve ritüelleri yerine getirir. Maneviyat ise sadece dışa dönük dindarlık değil, aynı zamanda içe dönük dindarlığı da oluşturur. Ancak o zaman derin yaşamın anlamını ve dünyanın varlığını deneyimleyerek ve ancak o zaman böyle bir maneviyat için ölmekte olan onur duygusunun kaynağı oluşturulur. Dikkat edilmesi gereken: Dinsel ve din ile ilgili olmayan maneviyat biçimleri vardır. Her ikisine de eşit şekilde davranılmalıdır (Nauer, 2015: 54).

Sosyolog Knoblauch, maneviyat kavramını ve çeşitli sosyal boyutlarını ayrıntılı olarak tanıtmış ve konuyla ilgili çok sayıda çalışma ortaya koymuştur. Bazı yazarlara göre, maneviyat ve dindarlık terimleri, dini terimi, daha yüksek bir varlıktaki açık inanca ve belirli bir dini geleneğe atıf yapar. Bu açık ve spesifik olmayan bir manevi terim ile daha fazla bağlantılı olacak şekilde ayırt edilebilir. Anlam kullanmak, örneğin, yaşamın belirli, kapsamlı ve kesinlikle deneyimli anlam değerleri ile varoluşsal düzenleme olacaktır. Bugün maneviyat, öncelikle dini bir bağlılıktan bağımsız olarak ve belirli bir inanç sisteminin ötesinde görülen bir iç deneyim olarak anlaşılmaktadır (Fiedler, 2013: 18).

Yapıcı (2013: 22), dindarlık ile maneviyatı birbirinden ayıran araştırmacıların, bugünün inanma biçimini aidiyetsiz inanma olarak tanımladıklarını, bunu da bazen bireysel dindarlık, bazen de maneviyat kavramlarıyla açıklamaya çalıştıklarından bahseder. Bireyin inançları, değerleri ve davranışlarını ifade eden maneviyatı dindarlıktan ayıran temel farklılık ise kurumsal değil, bireysel olmasıdır. Düzgüner'e (2013: 2) göre, "Bazı araştırmacılar dinin maneviyatı da kapsayacak kadar geniş bir kavram olduğunu iddia ederken bazıları da tam tersine maneviyatın dini de içine alacak

ve onu aşacak kadar geniş olduğunu iddia etmiştir. Maneviyat ile dindarlığın birbirinden farklı olduğunu iddia edenlerin temel çıkış noktası, maneviyat daha çok kişisel ve içsel tecrübelerle ilgiliyken, dinin daha çok kurumsal bağlılık ile ilgili olduğu düşüncesidir. Bu noktadan hareketle, literatürde maneviyatın bireyselliği ve deruni tecrübelerle dindarlıktan farklı olduğu yönünde bir yaklaşım ortaya çıkmıştır.”

Dolayısıyla bugünün maneviyat algısı, geleneksel dini dogmalara bağlanmak yerine inancı bireyin kendi deneyimleri ile yaşamak istemesi olarak görülebilir. Dinin, bugünkü durumunda kurumsal kurallar ve organizasyondan uzaklaştığı gözlemlenmektedir. Dolayısıyla bugün Hıristiyan dünyasında kültürün ve dinî manevi deneyimin öznelştirilmesi yönünde güçlü bir eğilim vardır. Bu aynı zamanda dinî maneviyatın bireysel inanç ve ifadelerinin farklılaşmasını da beraberinde getireceği inancını taşır.

Yeni dindarlığın özellikleri:

1. Dinin tecrübeye atıf yapması,
2. Dinde olan yerine dini deneyimleme,
3. Kurumsal eleştirel bir hareketle karakterize etme,
4. Yeni dindarlığın gerçeğe dair açık bir teolojik iddiasının olmaması. Kilise için yeni dindarlığın ortaya çıkmasının önemli bir sonucu, tekellerini kaybetmiş olmalarıdır. Dolayısıyla yeni dindarlık, kilise ve din uyumlu değildir.

Yeni dindarlık her ne kadar kilisenin yanında bulunsa da aslında bir o kadar uzağındadır (Fiedler, 2013: 19).

Grom, maneviyatın boyutlarını şu şekilde özetlemiştir:

1. Kişinin anlam arayışını ve kendini aşma yeteneğini araştırır (teslimiyet değerler ve insanlar),
2. Kendini kabul etmek ve kendini geliştirmek,
3. Olumlu sosyal ilişkiler,
4. Doğanın güzelliği veya kutsallığı konusunda yoğun deneyimler,
5. Doğa, evren gibi genel ile bütünleşmek ve insanla bir olmak,
6. Diğer inançlardaki tanrı kavramlarına saygı duymak,

7. Farkındalık ve diğer meditasyon biçimleri, önzeler, psikozmik enerji deneyimlerini yaşamak (Fiedler, 2013: 19-20).

Nauer, spiritalite kavramını yalnızca dünyevi yani yatay içerikle sınırlı olarak ele alındığında tam anlam ifade etmeyeceğini belirtirken, kelimenin geniş açıdan ele alınmasıyla bir o kadar farklı kavramların ortaya çıktığını belirtir. Örneğin; Transendantal (aşkınlık), ilahi olan, azizlik, ebced ve gizemli kişisel referansı ifade eden dikey perspektiflerin devreye girmesiyle çok farklı yönlerde doğru yol alacağını ifade eder (Nauer, 2015: 94). Yani maneviyatta dar anlam olarak ruhsal bağlantı içeren ne varsa kabul edilir. Geniş anlamda ise, her türlü maneviyat anlamına gelir. Maneviyat, fikirlerin ötesine geçen, tüm gerçekliğin ruh veya bilincin ya da onun tezahürünün bir üst tezahürü olduğunu gösterir. Maneviyat, genellikle her türden manevi meseleye yönelir. Bu sebepten Nauer (2015: 95-96), spiritalite ve din kavramlarının çok iyi sınırlandırılması gerektiğini daha doğrusu birbirleri ile olan bağlantısının çok iyi belirlenmesi gerekliliğinden söz eder.

Nauer (2015: 95-96), maneviyat ve dindarlık kavramlarını açıklarken, maneviyatın bir inanç topluluğunu ve onların yapmış olduğu organizasyonları ve buna dair inançlarını yaşama adına ne varsa kapsayan genel bir kavram olduğunu belirtir. Dindarlık kavramı ise öncelikle din-kilise örgütleri tarafından düzenlenen az çok resmi, dogmatik, kült ve ahlaki gereklilikler, onların çevresel koşulları ve ritüellere bağlılık ile ilişkilendirilir. Yapıcı (2013: 22): “Maneviyat; kutsala kişisel bağlılıkla biçimlenen birlik ve anlam duygularıyla ilişkiliyken, dindarlık; kutsala ulaşmayı yücelten öğreti ve anlatıların oluşturduğu ortak inanç sistemi içinde yaşamaktadır.” der. Kapsayıcı maneviyat kavramı din-kilise bağlarından kurtulmuş olup bir tür kendini aşma biçimi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, maneviyatın, kurumsal olarak yapılandırılmış kilise dindarlığına karşı aydınlatıcı ve serbestlik anlamını bulması ve kavram olarak yer alması oldukça anlaşılır bir durumdur (Nauer, 2015: 96).

Heller, maneviyat kavramının Avrupa’da birçok kültürlerarası gelişmelerde kendini göstermesine rağmen hâlâ dini içinde barındırdığını düşünen bir kesimin mevcut olduğunu belirtir. Bunun sebebi ise kilisenin daha çok kurumsal, dogmatik, hiyerarşik ve katı görülmesi, şiddet ve taciz olayları ile bağdaştırılması ve bu yüzden

Avrupa’da maneviyatın bazı insanlar için dine karşı kullanılan bir kavram olarak tanımlanmasıdır (Akt. Nauer, 2015: 50).

Weiher’s: “İnsan, hayatın sırlarıyla bağlantı kurduğu vakit maneviyatı tecrübe etmiş olur.” der. Tam da bu sebepten dolayı maneviyat kavramının dinin zıddı değil de tam tersi hem dine hem de dini olmayan köklere sahip olduğunu ısrarla belirtir (Nauer, 2015: 54). Ona göre din, insanın manevi duygularını beslemektedir (Piper ve Piper, 2008: 197-198).

Dinin açıklanmasında olduğu gibi maneviyat kavramı ile ilgili farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bir kesim, maneviyatın din kavramından tamamen farklı olduğunu belirtirken, diğer bir kesim ise farklı olmalarına rağmen aralarında güçlü bir bağlantı olduğunu ifade eder (Düzgüner, 2013: 2). Yine Düzgüner (2013: 71), “Maneviyat Algısı ve Diğergamlılıkla İlişkisi” konulu doktora çalışmasında, maneviyatın Türkiye’de oldukça köklü bir geçmişe sahip olduğunu, maneviyat ile ilgili farklı yaklaşımların zaman içinde geliştiğini söyler.

Maneviyat veya spiritalite bu araştırmada dine dönük bir tutum anlamında görülmektedir. Özellikle dini anlamda maneviyat, her zaman aşkınlığa, ahirete ya da ölümden sonra dirilme gibi, sonsuzluğa bağlanma fikri anlamına gelir. Morgenthaler (2014: 17), Manevi danışmanın kendi maneviyatını danışanına nasıl hissettirmesi gerektiği konusu hakkında “O, kararsızlara ahlaki bir kararla onlara eşlik etmeli ve kendi inancını sorgulayan insanları desteklemelidir. Manevi danışman, özgürlüğü ve gönüllülüğü teşvik etmeyi seçer.” der.

1.1.4 Pastoral Psikoloji

Stollberg’in makalesinde yer alan “pastoral danışmanlık” terimini 1932’de ilk defa Holm ve Stolz çalışmalarında kullanmışlardır. Hiltner ise 1943 yılında eserlerinde pastoral danışmanlığın ne anlama geldiğinden bahsetmiştir. Pastoral danışmanlığın aslında metoda dayalı manevi danışmanlık olduğundan, insanın hayati sorunlarına ve karar durumlarına psikoterapötik diyalog yolu ile çözüm getirdiğinden bahsederek yaşam danışmanlarının yaptıklarından farklı olmadığını burada belirtmiş olurlar (Stollberg, 1978: 191).

İlk sistemik pastoral psikoloji kitabı 1985’da Protestan teolog ve psikanalist Joachim Scharfenberg tarafından yayınlandı. Scharfenberg kitabında, teoloji ve psikolojinin elipsin sonunda bir merkezi olan daire hâline gelmesi gereken iki kutup etrafında dönen yeni çevrelerle karakterize eder. Yazar, etkileyici sanatla okuyucusunu derinlik psikolojisi, bilgi, dil, sembol, bilimsel teori, dini çalışmalar, antropolojinin ve aynı zamanda sistematik teolojinin zorlu alanlarına götürür (Baumgartner, 1990a: 23).

Holm (1990: 144), Pastoral psikolojinin, manevi danışmanlık ve klinik psikoloji arasındaki sınır alanıyla ilgilenen din psikolojisinin bir parçası olduğunu ve bu nedenle dinin teolojik teorilerini psikoloji teorileri uygulamalarında birleştirir. Çok nadiren ciddi zihinsel bozuklukları tedavi eder, ancak onları daha çok eğitimli terapistlere ve psikiyatristlere bıraktığını söyler. Pastoral psikolojinin temel konuları, psikojenik reaksiyonlarla (keder, depresyon) ve genel olarak yaşam görüşleriyle ilgili sorulara yönelir.

Scharfenberg (1985: 48), “Pastoral Psikolojiye Giriş” kitabında, pastoral psikolojinin belirli amaçlar için oluşan psikolojiden tamamen farklı bir psikolojiyle kullanılacağına inandığını söyler. Pastoral psikoloğun kendi psikoloji anlayışını oluşturması gerektiğini, bu düşüncüyü de bu kitapla tanımlamaya çalıştığını belirtir. Scharfenberg, pastoral psikolojinin ne tür bir psikoloji kullanması gerektiğini aşağıdaki gibi özetlemiştir:

1. Pastoral psikoloji bir yorumlama psikolojisi olmalıdır. Anlama süreçlerinin temel dairesel yapısını hesaba katmalı ve insanların anlayışını metin anlayışıyla birleştirmelidir.
2. Pastoral psikoloji dinamik psikoloji olmalı, yani özellikle iletişim süreçleriyle insanın iç psikolojik dinamiklerine ulaşmalıdır.
3. Kişinin bireysel yaşam öyküsü ve tarihsel-sembolik tezahürleri arasındaki bağlantıları kavramak için psikolojik bir yönelime sahip olması gerekir.
4. Pastoral psikoloji, bireylerdeki dini antropolojik aktarımları kavrayabilmek için çatışma çözme psikolojisi olmalıdır.

Pastoral psikoloji, iyi kurulmuş danışmanlık eylemlerinin farklı kriz durumlarına göre yeniden belirlenmesi gerektiği söyler. Pompey çift çatışmaları,

ayırılma ve boşanma durumundaki pastoral desteğin, “umutsuz hastalarla” olan pastoral karşılaşmaların veya hasta insanlar için manevi danışmanlık uygulamalarının yapılmasındaki faydalar açıkça görülmektedir. Pompey tarafından ortaya konan mozaik taşlarını bir araya getirdiğimizde bu, pastoral psikolojinin bir resmini oluşturur (Baumgartner, 1990a: 29).

- Kişi, kilise geleneklerinin farkına varır.
- Kendisini pratik teolojinin bir alt disiplini olarak görür.
- İsa'nın zirveye ulaşan Tanrı ilişkisinde, manevi danışmanlığın etkisini, standardını ve temelini görür.
- Manevi danışmanlığın yanı sıra kişi, kilisenin danışma merkezlerinde çalışanlarından farklı danışmanlık yetkinliğini hedefler.

Pompey'in pastoral psikoloji profilinde, pastoral psikoloji sistemleştirilir. Öncelikle Pompey tarafından geliştirilen, vaaz ve ayinle pastoral psikolojik danışmada inancın terapötik gücünü sağlamak, vaaz ve psikoloji üzerine düşünmek mümkündür (Baumgartner, 1990a: 29). Aynı zamanda pastoral psikoloji, derinlik psikolojisi teorilerini teolojik düşünme şekline ve pastoral uygulamalarına entegre eder ve bu entegrasyonun gerçekleşme şeklini yansıtır.

Pastoral psikoloji, tanı koyar. Pratik teolojinin, terapi ve psikolojik patolojik araştırma sonuçlarını erişilebilir kılar. Böylece Evangelyum ve insanların sorularına uygun bir “kilise uygulaması” için verimlilik sağlar. Pastoral psikolojinin, gerçekleşen dini uygulamayı optimize etmek için, pratik teolojik temelli bir görevde yer alması anlamına gelir (Baumgarten, 1990a: 56). Pastoral psikolojinin bu yönü sadece teori veya sadece eylem kavramına dayanmaz. Daha ziyade eklektik bir şekilde derinlik psikolojisi, görüşme psikoterapisi ve grup dinamiği unsurlarını da içine alır. Bu uygulama, klinik manevi danışmanlık eğitimi ile gerçekleşir, buradaki eğitim sadece klinik bazında danışmanlık değil, danışmanlık sektöründe manevi danışmanlık eğitimi için bir organizasyon olarak görülmelidir. Bu eğitimin temel unsurları şöyle tanımlanabilir: Hastanede pratik uygulama (eğitime eşlik eden staj), vaka analizi (vebatimanalyse), bireysel grup görüşmeleri, bireysel süpervizörlük, rol oynama (psikodrama), psikolojik teoriler (Baumgartner, 1990a: 72). Schaffenberg'e göre (1985: 159) Pastoral psikoloji, ne sadece teolojinin özel bir bilimi olarak büyüme

olan “yardımcı bilimi” olarak görür, ne de kilise pratiğinde pragmatik bir uygulama tekniği olarak yer edinir. Pastoral psikoloji hem pratik teoloji hem de pastoral teolojinin bütün olarak alanda ilgili olmalıdır.

- *Pratik Teoloji* (Praktische Theologie), bir uygulamalı bilim dalıdır ve akademik bir disiplindir. Fakülte bölümüdür ve burada manevi danışmanlık eğitimi alan öğrenciler bu bölümden eğitim alırlar. Kilise ile ilgili uygulamaları insan bilimlerine atıfta bulunur ve teorik temeli oluşturur. Manevi danışmanlık, pratik teolojinin alt dalıdır. Günümüzde pastoral psikologları, pratik teoloji yönlendirmesiyle, uygulamalı danışmanlık disiplinin konusu hâline gelmiştir (Wittrahm, 2001: 269).

- *Pastoral Teoloji* (Pastoraltheologie), Hristiyan teolojisinde özel bir disipline sahiptir. Katolik teolojisinde bu terim 18. yüzyılda Franz Stephan Rautenstrauch tarafından kullanılmıştır. 20. yüzyılda ise pratik teolojiyle benzerliği görülmüştür. Pratik teoloji teriminin kavramsal tarihi yenidir ve Evanjelik teolojisinde kullanılır. Schleiermacher'den beri, pastoral teoloji pratik teolojinin bir alt dalı olarak görülmüştür. Yani papazın belirli iş deneyimlerini kurallara dayalı olarak genelleştirmesi, mesleki durumu, iş yeri, mesleğinin ve rolünün öğretilmesi anlamına gelir (Wittrahm, 2001: 266-268).

Tablo 1. Pastoral ve Pratik Teolojinin Karşılaştırılması

Pastoral Teoloji (Katolik mezhebinin kullanımı ile özdeştir.)	Pratik Teoloji
Bilgiyi deneyim yolu ile tecrübe eder.	Teorik bilgiye dayanır.
Mesleki bilgiye sahiptir.	Bilimsel bilgiye sahiptir.
Örneğin: Çatışma yönetimine sahiptir.	Teoriler/Modeller/Vahiy Pasajları/Tarih ve diğer alan bilgisine sahiptir. - Pedagoji - Eğitim Bilimi - Psikoloji - Sosyoloji
Zaman ve yaşam koşullarını dikkate alır.	Hümanistik bakış açısına sahiptir (Ampirizm: Yaşam tarzı).
Eyleme geçme inancı/fiksasyon	Teori çeşitliliği/inovatif

Olasılık şekli/denemeyi eyleme geçirme vardır.	Bilgi edinme/plan eylem şekli uygulanır.
Kişisel deneyim, bir genelleme olarak değerlendirilir.	Genelleme, altta yatan prensip olarak değerlendirilir (temel prensip).

Baumgarten, 1990a: 35.

Tablonun sol tarafında, uygulamalı eğitim modelini temsil eden pastoral teolojinin vasıfları yer alırken diğer tarafta teorinin değeri gösteriliyor. Baumgarten (1990a: 35) “Pastoral Psikoloji” kitabında iki tarafın birbirini desteklemediğinden bahseder (Tabloda da görüldüğü gibi). Teori ve uygulamanın birlikte ele alınmasıyla manevi danışmanlık anlayışının daha faydalı olacağından bahseder. Özellikle pastoral psikolojik teori için, örnek teolojiyi pratikte uygulamak için vazgeçilmez bir yolu temsil eder. Bu bir şekilde teorinin uygulama hâline getirilmesi demektir. Aynı zamanda uygulama eğitimleri ve birlikte teori bilgisinin de öğrenilmesi ile manevi danışmanlığın kör noktasının giderileceğinden bahseder. Wittrahm (2001: 2), pratik teolojide ne teori ve pratik ne de teoloji ve hümanist ya da sosyal bilim doğrusal bir ilişki içinde değildir. Bunların daha ziyade mevcut ve tarihsel koşullara uygun bir Hristiyan eylemi yönlendirme mücadelesinde eşit ortaklar olduğu açık bir metodolojik prensiple gösterilmiştir.

Henke, kilisenin manevi danışmanlıkta uygulamaya dayanan bir yapıya sahip olduğunu, geleceğe yönelik manevi danışmanlık anlayışında birçok gelişmelerin olacağını belirtir. Pratik teoloji, Katolik teoloji fakültelerinin bölümlerinde tarihsel, İncil ve sistemik teolojinin yanı sıra ayrı bir disiplin olarak ortaya çıkmaktadır. Disiplin terimi pratik teolojinin birliğini ima eder. Ancak pratik teoloji, birden fazla birimin birleştirilmesiyle alt disiplinlerden oluşur. Burada uzmanlık, kilise uygulamasının farklılaştırılmasına dayanmaktadır (pratik teolojinin konusu olarak). Farklı alt disiplinlerdeki farklılaşma, bireysel pratik teolojik konuları (din eğitimi, liturji bilimi, homiletics, karita bilimi, pastoral teoloji, pastoral psikoloji, vb.) ve çeşitli sosyal bilimlere ait bölümlerin (pedagoji, sosyoloji, psikoloji vb.) varlığından oluşur. Son olarak, bireysel yaklaşımların dayandığı (az ya da çok açık) teolojik kavramları içerir. Özellikle Protestan pratik teolojisinde, pratik teolojinin birliği hakkında tartışmalar mevcuttur, pratik teolojinin farklılaştırılmış ve uzmanlaşmış bölümleri için yeni bir genel kavram arayışında yoğunlaşmaktadır. Bu düşünceler, “manevi

danışmanlık bilimi” fikrinin hâlâ güncel olduğunu açıkça ortaya koyar. Bununla birlikte manevi danışmanlık, sadece sosyal bilimlerle disiplinler arası işbirliği içinde yürütülebilir. Önemli bir muhatap da kuşkusuz farklı psikolojik yaklaşımlardır. Bununla birlikte, tek taraflı psikoterapi odaklı manevi danışmanlık teorisinde manevi danışmanlık bilimi, özellikle sosyolojik/psikolojik sorular ve kavramlarla bir diyaloga bağlıdır, der (Henke, 1994: 98-115). Manevi danışmanlık eğitimlerinin teoloji fakültelerinde başlama sebebi aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Öncelikle bu eğitimde, teoloji bölümlerinin uygulamalı İlahiyat (Praktische Theologie) altında teori eğitimleri verilir.
2. Özellikle hastalarla yapılan manevi danışmanlık görüşmelerinde, en çok teolojik içerikli beklentilerin olduğu görülmektedir. Dolayısıyla manevi danışmanlık kimliğinin arkasında din görevlisi olduğu bilinir.
3. Teoloji uygulaması haricinde hiçbir alan yoktur ki, kişi kendi maneviyatını ve inanç olgunluğunu geliştirsın ve inanç sorunlarıyla başa çıkabilsin.

Teorinin ve uygulamanın eş zamanlı yürütülmesi, manevi danışmanlık üzerine alıştırmalar yapabilme adına gereklidir. Bu sebeple birçok fakültede öğrenciler uygulamalı projelere katılabilir veya tatil dönemlerinde KSA eğitimlerine katılıp eğitim alabilirler (Ziemmer, 2004: 190).

1.1.5 Manevi Danışmanlık

Bu başlık altında öncelikli oluşan şu sorulara cevap aranacak ve böylelikle manevi danışmanlığın tanımı ve mahiyetinin sınırları çizilmiş olacaktır. Manevi danışmanlık nedir? Manevi danışmanlık bir meslek midir? Manevi danışmanlığı diğer ruh sağlığı mesleklerinden ayıran nedir? Manevi danışmanlıkta süreç nasıl işlemektedir? Manevi danışmanlık terimi daha geniş ve daha dar anlam olarak her iki şekilde ele alınır. Geniş anlamı tanımlamak zor değildir, burada manevi danışmanlık, bir kişinin diğerine sağladığı tüm dinleme, empati, anlayış, onaylama ve dinleyerek rahatlatma anlamına gelir. Bu yönüyle o kadar geniş bir anlama sahiptir ki, insanlık ve samimiyet gibi terimlerle neredeyse eş anlamlıdır. Bu kapsamlı anlama bakıldığında manevi danışmanlık bir meslek veya belirli bir mesleğe bağlı değildir (Geest, 1995: 224).

Thurneyssen, manevi danışmanlığı daha dar anlamda tanımlar. Ona göre manevi danışmanlık, manevi danışman ile görüşme talebi eden kişinin ona bir manevi danışman olarak müracaat etmesi ile ilgilidir. Burada onun fikirleri, idealleri ve hedefleriyle karşılaşmasıdır (Geest, 1995: 224). Yine manevi danışmanlık dar anlamda değerlendirildiğinde, manevi danışmanların Klinik manevi danışmanlık eğitimine katılan grup üyelerinin mesleklerinde profesyonelleşmeleridir. Dolayısıyla süpervizörlerin gözetimi altında “yaparak öğrenme” (*learning by doing*), kişi odaklı, yoğun bireysel farkındalığı olan bir eğitim yöntemiyle uygulamalı eğitim alırlar. Özellikle bireysel farkındalık, bir manevi danışmanın kendi kişiliğini ilişki/iletişim çalışmalarına aracı kılarak kendi gözlemiyle farkındalık kazanmasını sağlar (Klessmann, 2012: 88; Methfessel, 2019: 472).

Bu yaklaşım “danışman” odaklı olup, bir karşılaşmanın manevi danışmanlık sayılıp sayılmayacağı manevi danışmanın çalıştığı kurum ve onun aldığı eğitimlerin önemi ve bulunduğu konumu belirler. Diğer bir yaklaşım ise manevi danışmanın kendisi üzerinden değil, manevi danışmanın muhatabı ile başlayan farklı bir yol izlemektir, yani görüşmelerin “danışan” odaklı olarak ilerlemesidir. Bu fikir bir önceki fikrin tam tersi olup, danışan odaklı manevi danışmanlık olarak nitelendirilir. Burada önemli olan muhatabın sözleri ve kendini nasıl hissettiğidir (Geest, 1995: 224). Görüşmelerin temelinde bir manevi danışmanın ve muhatabının eşit seviyede olması gerekliliği yatar. Manevi danışmanlık anlayışı bir şeyi keşfetmeye çalışmaktan ziyade, manevi danışmanın muhatabı ile başlayan farkındalığı ortaya koyar. Manevi danışmanın muhatabı yani danışan, manevi danışmanından neyi kabul ediyor, danışana göre etkilenme nasıl gerçekleşiyor, buna bakılır.

Danışan, manevi danışmanın ne yaptığını nadiren sorgular. Manevi danışmanlık karşılaşmalarının analizi bu konuda bazı görüşler vermektedir. Her bir danışanın, manevi danışmanla yaptığı karşılaşmada en az iki unsuru ortaya çıkardığı görülür:

- Din adamının din ile bağlamı
- Konuşmanın dini içerikli olması

İlk ögede, konuşmanın içeriği belli değildir. İnanç veya Tanrı gibi belirli bir konuyla ilgili olması gerekmez. Kelimeler bile tamamen eksik veya önemsiz olabilir. Manevi danışmanlığın içeriği, profesyonel bir din adamının varlığı ile görüşmenin kalitesine bağlıdır. Bu karşılaşmada danışan bunu bir deneyim hâline getirir. İkinci unsur ise sosyal ortamın işlevselliğidir. Herhangi bir kişi manevi danışman olabilir. Görüşmenin açık bir şekilde inançla ilgili olması, genellikle bir teşvik şeklindedir. Manevi danışman için önemli olan da budur (Geest, 1995: 224).

Alman manevi danışmanlık kavramının bugüne kadarki kullanımında mezhepsel farklılıklar vardır. Katolik geleneğinde, manevi danışmanlık *manevi hizmetlerin geneli* (cura animarum generalis) olarak yapılır ve manevi danışmanlık ritüel, sembol vs. tamamını ifade ederken, Protestanlıkta daha çok bir kişiye (cura animarum uzmanı, yani kişisel konuşma) odaklıdır. Manevi danışmanlık, din anlayışı içinde bunun her hakkını vermektir. Manevi danışmanlık temel anlayış olarak dörde ayrılır. Her biri temelde aynı olarak görünse de buldukları çalışma ortamları ve kurumlara göre manevi danışmanlık anlayışı farklılık gösterir. *Uluslararası* manevi danışmanlık anlayışında randevularla yapılan konuşma bir manevi danışmanlık tutumudur. *İşlevsel* manevi danışmanlık anlayışında, nedensellik üzerinde durulur, burada ev ziyaretleri vb. ile bağlantılı oldukları ortamlara giderek, manevi danışmanlık yapılır. *Boyutsal* manevi danışmanlıkta; vaiz, öğretici, diakonlar (rahip yardımcısı) ve diğerlerinin, manevi danışmanlık anlayışını hayatında bir tutum olarak benimsemesi ve kendisinin ayrılmaz bir unsuru olduğunu bilmesidir. *Terapötik* manevi danışmanlık da ise yöntemler, psikolojik ve pedagojik tutumlar manevi danışmanlığın bir parçasıdır. Dolayısıyla terapötik manevi danışmanlık anlayışında, danışanın belirli psikolojik sorunları olduğunu manevi danışmanın bunu fark edebilmesi ve görüşme sürecinde ona göre görüşmeyi yön vermesidir. Hastanın psikoterapik sorunları olduğunda ise, profesyonel tedavi alabilmesi için bir uzmana yönlendirilir. Manevi danışmanların bu sebeplerden dolayı, gerekli psikoloji bilgisine sahip olmaları önemli görülür (Schäfer ve diğ., 2004: 1111). Aynı şekilde Şentürk'de (2013: 35), dini danışmanlar için yaptığı açıklamada psikolojiyi iyi kavramaları gerektiğinden bahseder: "Fert ve toplumun dini rehberleri olan din görevlilerinin psikolojiyi iyi bilmeleri, topluma aynı zamanda psikolojik danışma hizmeti de sunmaları icap

etmektedir. Her şeyden önce bütün meslek hayatı boyunca insanlarla yüz yüze ve iç içe olan, olması gereken din görevlisinin, insanı tanımanın bir aracı olan psikolojiyi bilmesi ve uygulamasından daha tabii bir şey olamaz.” Teze konu olan araştırmamız, yukarıda bahsedilen dört manevi danışmanlık çeşidinin sonuncusu olan terapötik manevi danışman eğitmek amacı güdülererek yazılmıştır. Araştırmanın içeriğinde terapötik manevi danışmanlık anlatılmakla birlikte diğer alternatif manevi danışmanlık/bakım eğitimlerinden de teorik olarak söz edilir. Araştırmamızın uygulama kısmında isetamamen terapötik manevi danışmanlığa dayanan klinik manevi danışmanlık eğitim uygulamaları ve modelleri üzerinde durulmakta ve söz konusu uygulamaların Türkiye’de manevi danışmanlık alanındaki geçerliliği ve işlevselliği ele alınmaktadır.

Stollberg (1978: 29), manevi danışmanlığı şu şekilde açıklar: Manevi danışmanlık, genel psikiyatri açısından yalnızca bir psikoterapi prosedürü olarak görünse de spesifik mülkiyeti dini bağlamı içerir; manevi danışmanlık, bu nedenle dini bağlamda bir psikoterapidir. Stollberg (1971: 11), Sigmund Freud'un bir arkadaşı olan Zürih’li papaz Oskar Pfister, 1927 gibi erken bir tarihte şöyle yazmıştı: “Kutsal kitabın karanlık güç iddiasının yerini, bilincin ışığında bir vicdan alır.” Bunun üzerine Freud şöyle cevap vermiştir, “Yaptığımız şey, kelimenin en iyi anlamıyla manevi danışmanlıktır (*Seelsorge*)” ve “Yalnızca analitik manevi danışmanlık (*Seelsorge*) yaptığımızda, insan ruhunun yaşamına dair yeni doğan iç görülerini derinleştiririz.” der. Stollberg bu yazışmaya yorumu ise; “Bunun bugün kilise papazları için anlamı şudur: Manevi danışmanlık profesyonelce ve uygun bir şekilde, yani teolojik ve antropolojik olarak kelimenin tam anlamıyla terapi yaparız.” der. Bunun profesyonelce gerçekleşmesi terapötik manevi danışmanlık eğitimi ile mümkün olur. Aksi hâlde kişilerarası iletişimde sadece manevi danışmanlıkla meşgul olduğunda teolojik anlayışın derinleştiği gözlemlenir.

Manevi danışmanlığın amacı, insanların inanmalarına yardım etmek değildir. İnsanların mevcut inançlarını daha yoğun bir şekilde yaşamasını sağlamak, yani anlamlı bir yaşam sürdürmelerine ya da kişisel maneviyatlarını aramalarına yardımcı olmaktır (Nauer, 2010: 186). Ruh boyutunu yani insandaki mevcut olan ruhu, Tanrı’nın ruhundan ona üflemesi olarak gördüğümüzde, günlük yaşantımızda var

olduğunu ciddiye almamız gerektiğini söyleyen Nauer, manevi danışmanlık anlayışını, insanlar için ruhsal yollarına göze batmadan, son derece hassas şekilde eşlik etmek olarak tanımlar. Bu nedenle Christoph Morgenthaler için, insanların inançlarını/ruhsal ihtiyaçlarını göz ardı eden ya da gizleyen manevi danışmanlık anlayışının, sadece kısıtlanmış bir manevi danışmanlık anlayışı olduğunu söyler. Dolayısıyla manevi danışmanlık, danışan din konusunu görüşmek istediği sürece daima maneviyata ve inanca yöneliktir (Nauer, 2010: 185).

1.1.6 Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi (KSA)

KSA'nın kökeni ABD'ye dayanmaktadır. Temel fikir 20. yüzyılda Anton Boisen tarafından geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Boisen'in talebiyle beraber kendini geliştirmekte olan ilahiyatçıların eğitiminde terapötik iletişim merkezli aşama en başından beri önem arz etmekteydi. Bunun için öğrencilerin, hastane ortamında insanlarla ilişkilerini geliştirerek “yaşayan insan belgeleri” (*living human documents*) bizzat görüp uygulamaları gerekmektedir. Ancak o zaman öğrenciler, hastaların bulunduğu ortamda onların duygu, düşünce ve durumlarını anlar; kendi materyalleri ile birleştirip öğrenebilirlerdi. İlahiyatçı ve psikiyatri rahibi Anton Boisen, her yerde hızla yayılan “Klinik Pastoral Eğitim Kursları”nın kuruluşunda öncülük etmiştir. KSA, “yaşayan insan belgeleri” (*living human documents*) klişeleşmiş tedavi kalıplarına değil, anlayışı ve yorumlamayı gerektiren kendi bütünlüğüne sahiptir. Öğrenci kendini, acı çeken kişinin hayatını, inişlerini ve çıkışlarını tanımaya, onun yanında olabilmeye odaklanmıştır. Edindiği tecrübeyle yaşamı boyunca kendine yeten ve daha olgunlaşmış bir kişiliğe de bu eğitim sayesinde ulaşmayı hedeflenmiştir. Bugün hâlâ geçerli olan bu hedefler pekiştirilmektedir. Boisen'in 1925'te Massachusetts'teki Worcester State Hospital'da ilk kez ağırlanan “İlahiyatçılar için Klinik Dönemi”, pastoral bakanlık için gerçekten pratik ve bütüncül bir yaklaşım hâline getirildi. Yeni başlayanların aksine, bireysel deneyim ve manevi danışmanın kendi şahsı üzerindeki çalışması, sonraki eğitimde giderek daha da önemli hâle gelmiştir. Boisen, “Yaşayan İnsan Belgeleri-*Living Human Documents*” eseri ile hâlâ anılmakta olup bu kelimenin aktüelliği, günümüzde de geçerliliğini korumaktadır (Methfessel, 2019: 472-473).

1965'ten sonra ABD'de ilk defa Klinik Pastoral Eğitim (CPE), ilahiyatçılar tarafından uygulanan Klinik Manevi Danışmanlık Eğitim (KSA) modelidir. Avrupa'ya

da ilham kaynağı olmuştur. ABD’de 20. yüzyılın son döneminde Klinik Pastoral Eğitim (CPE) ortaya çıkmıştır. Bunun nedeni ise teolojik bilimle bireysel deneyimler arasında büyük bir boşluğun baş göstermesidir. Arzulanan şey ise, teoloji ilminin insanların kriz dönemlerinde kendini korumasına katkı sağlamak ve teoloji ilmiyle, manevi danışmanlığın bir bütün olduğunu göstermektir. Tıp doktoru Richard Cobat ise, “Case Study” (Klessmann, 2008b: 290) metodunu geliştirmiş ve teoloji eğitimine klinik stajını entegre etmiştir. 1967 yılında kurulan “Association for Clinical Pastoral Education” (ACPE) kurumu bugün 300’ü aşkın merkezde çalışma göstermektedir.

Faber (1965: 53), 1965 yılında Hollanda’ya Klinik Manevi Danışmanlık eğitimini getirerek Amerika’da uygulanan eğitimin iyi tarafları olduğu gibi eksik taraflarının da olduğunu kitabında anlatmıştır. Faber’e göre pastoral teolog, teoloji eğitiminde üç bakış açısına sahip olmalıdır. Birincisi, manevi danışman kilise sisteminde ve pastoral çalışmalar üzerinde olumlu anlayışa sahip olmalıdır. İkincisi, olayları doğru anlamlandırma yeteneğine ve sağlam inanca sahip olmalı, referansını teoloji ilminin bilimsel çalışmalarından almalıdır. Üçüncüsü de karşısındaki birey ve kendi hakkında ileri düzeyde benlik anlayışına sahip olmalı ve sınırlarını bilmelidir.

ABD ile Almanya arasında bağlamsal farklılıklar vardır. ABD’de manevi danışmanlık, teoloji fakültelerinin pratik teoloji bölümüne dâhil edilerek uygulanır. Hiyerarşi sıralamasına göre tıpla teoloji arasında inter disiplinler çalışma vardır. Almanya’ya ise KSA olarak gelen eğitim modeli, mesleğe destek olarak manevi danışmanlık yapan teologların eğitimi olarak gelişim göstermiştir. Hans Christoph Piper, 1970 yılında ilk “Alman Evanjelik KSA Merkezi”ni Hannover’de kurmuştur. İlk “Alman Katolik KSA Merkezi” ise 1979’da Heidelberg’de “KSA Enstitüsü” olarak kurulmuştur. Bu bağlamda hastane üzerine yapılan bu politik teolojik girişim, hastaneyi insanların acı çektiği, son günlerini geçirdiği, dua edilen ve ölüye defin işlemlerinin gerçekleştiği bir mekâna çevirdi. Aynı zamanda sanatsal etkinlikler teoloji bilimine dâhil edilerek dini algının insanlar üzerindeki etkisi geliştirildi. Spesifik olarak Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi uygulanmaya başlandı. KSA, 1972’de kurulan Alman Pastoral Psikoloji Derneği (DGfP)’nin bir bölümü olmuştur. DGfP Almanya genelinde 17 merkezden oluşmaktadır (Balz ve diğ., 1997: 1112).

DGFp kurumunun bir parçası olan Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi, dini uygulamaların diğer farklı alanlarla bütünleştirildiği ve kendi içinde kademeli teolojik-psikolojik eğitimlerin ve ileri eğitimlerin profesyonelleştirildiği eğitimdir. Böylece manevi danışmanlık alanında profesyonel yeterlilikte bir artış göstermiş oldu. Bu hem isteğe bağlı onaylı hem de şiddetle eleştiriyi tetikleyen pastoral alanında profesyonellikte bir artış anlamına geliyordu. Manevi danışmanlık hareketi ve onun örgütsel ifadesi, manevi danışmanlık ve pastoral psikoloji alanındaki teori oluşumunu ve eğitim faaliyetlerini teşvik etme ve koordine etme hedefini belirleyen Alman Pastoral Psikoloji Kurumu'yla gerçekleşmiştir (Schäfer ve diğ., 2004: 1124).

19. yüzyılda manevi danışmanlık ve meslek edindirme ile başlayan profesyonelleşme süreci, özellikle manevi danışmanların psikoloji eğitiminin öğrenildiği modellerin kabul edildiği yerlerde doğal olarak derinleşmiştir. Burada manevi danışmanlık, bir yandan metodik ve pratik uygulamalara yer verirken diğer yandan teorik bilgi ile kişinin kendi yetkinliğini kazanabileceği bir görev olarak görülmektedir. Bu anlamda nitelikli manevi danışmanlık eğitimi, ruh sağlığı çalışmaları gibi değildir, burada uygun ve özel eğitimler sağlanır. Eğitim ayrıntılı olarak planlanır, standardize edilir ve ilgili hizmetlere bağlanır. Böylece manevi danışmanın uzmanlaşması kaçınılmaz hâle gelir. Psikolojik kavramların çeşitliliği nedeniyle, birbirleriyle rekabet eden farklı eğitim programları ortaya çıkar. Bu gelişme her şeyden önce DGFp'nin tarihsel sürecinde görülebilir ve dört bölüm alanında derinleştirilmiştir.

Her biri tek başına rağbet gören ve giderek daha da talepkâr olanları tanımlar. Birbirinden farklı pratik ve teorik eğitim birimleri planlanmaktadır. Bunlardan biri: "Derinlik Psikolojisi". Bu bölümünde katılımcılardan, iki yüz saatlik bir analiz beklenir. "Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi" bölümünde, KSA eğitiminin on iki hafta veya her biri altı hafta olmak üzere 2 kısımdan oluşan eğitimlerinde, ek olarak her bir eğitim için kırk saatlik hastane stajı beklenir. "Grup dinamikleri" iki yıllık eğitim anlamına gelir. "İletişim ve Davranışçı Psikoloji" bölümünde ise, her biri elli veya yüz saatlik eğitim uygulaması listelenmiştir. Bu programda verilen eğitimler, uygulamaya (staja) dayalıdır. Gelişmiş toplumlarda psikolojinin yaygınlığı gibi her biri DGFp kurumunun altında yaygın hâle yürütülmektedir (Rössler, 1994: 204).

Manevi danışmanlık alanında pastoral psikoloji, özellikle Amerika'da iç görüler ve yöntemler geliştirmeyi başardığında hâlâ kilise ile mücadelede olan Almanya, hümaniter yaklaşım bilgisinin kilisenin çalışmalarına dâhil edilmesi konusunda oldukça gerilerdeydi. Ağırlıklı olarak Amerikan pastoral hareketinde, Alman yazarlar (Pfister, Gruehn, Händler, Müller, Uhsadel ve diğerlerinin aracılığıyla), Alman pastoral psikolojisini inşa etmede etkili olmuşlardır (Stollberg, 1972: 16).

Hastanelerde eğitimli manevi danışmanların görevlendirilmesi yıllar önce talep edilmiş ve yürürlüğe konulmuştur. İlk Klinik Manevi Danışmanlık merkezi Frankfurt'da (Katolik) açılmış, daha sonra Bethel'de (Evanjelik) eğitim merkezi açılmıştır. Eğitimin içeriği başlarda sunum ve konu görüşmeleri üzerine gruplandırılırken daha sonra eğitim programı Dietrich Stollberg'in ilave ettiği ders programları ile farklı boyut kazanmıştır. Stollberg, 1971 yılında pratik teoloji bölümünde öğretim görevlisi olarak görev almıştır. 1972 yılında Bethel Klinik Manevi Danışmanlık hastanesinde uygulamalı eğitimini kendisi yürütmüştür (Wachsmuth, 1980: 176).

Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi (KSA)'nin temeli, ABD'de Anton Theodor Boisen tarafından geliştirilen ve pastoral işçilerin ve papazların oluşumunun bir parçası olarak kurulan deneysel öğrenme yöntemidir. Temel öğeleri şunlardır:

1. Bir topluluk içeren kurumlarda, hastane veya bakım evinde manevi danışmanlık uygulamasının yapılması,
2. Gruptaki verbatim kayıtlarına (konuşmalardan akılda kalanların diyalog olarak yazılması) veya protokol sunumlarına dayanan tartışma analizleri yoluyla manevi danışmanın kendi uygulamasının yansıması,
3. Kişinin kendi kimliğinin ve grubun bir manevi danışmanı veya manevi danışman olarak kimliğinin yansıması için bireysel farkındalık unsurlarını keşfetmek,
4. Bireysel farkındalık görüşmeleri,
5. Kişisel bir manevi danışmanlık anlayışı geliştirmek amacıyla manevi danışmanlık ve pastoral psikoloji kuramlarının tartışılması ve bilinmesi,

6. Kişinin ve iletişimin ibadet içindeki etkisinin pasif yansıması (ibadet analizi) (<https://www.pastoralpsychologie.de/sektion-ksa>, erişim tarih: 5.10.2018).

Nauer (2015: 86-88), insanlar manevi danışmanlık veya spiritalite konusunda bize güvenirlir. Bunun sebebi, onlara karşı toleranslı ve kendi kararlarını almada eşlik etme temelli hasta yönelimimizdir, der. Uygulama temelli manevi danışmanlık da şu anki spirital carerin on yıl öncesinde daha yeni “keşfiyle” burada da Rogers’ın danışman merkezli tutumunu benimsendiğini ve bunun Klinik Manevi Danışmanlık Eğitiminin (CPT/KSA) içeriğinin merkezi olarak belirlenmiş olduğunu görüyoruz. Her hasta, “Spiritalite üzerine bilgi edinme hakkına sahiptir, bunun zorunlu hâle gelmesi şarttır.” Her hastaya spirital care sunulması gerektiği söylene de bu gerçekte yapılmamaktadır. Nasıl bir doktor veya hemşirenin deneyimleri ve etik yönelimleri de dâhil olmak üzere yıllarca süren uzmanlık bilgisinden emin olmadan muayene etmesi tartışılıyorsa, bir manevi danışmanın da teolojik, dini ve mezhebi bilgilerinden emin olmadan manevi danışmanlık veya spirital care yapması tartışılmalıdır. Gerekliliğini anlamak ve anlamlandırmak için ritüeller ve manevi uygulamalar için “Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi” anlayışı vurgulanmalıdır. Bu eğitimde her manevi danışman, din ve maneviyat hakkında kendi köklerinden gelen din anlayışını tekrardan açıkça hatırlamalı ve yenilemelidir.

1.2 Manevi Danışmanlığın Ruhü ve Tarihselliği

Hristiyanlık bağlamında, dini bir terim olarak manevi danışmanlık ruhunun belirtilmesi ilk kez 4. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Bu terim ilk olarak Caesar zamanındaki Basilius yani kilise babası (M.S. 330-370) tarafından ifade edilmiştir (Holder ve Holder, 2012). İncil’de ise doğrudan doğruya anlam olarak manevi danışmanlık üzerine bir pasaj veya ayet bulunmasa da manevi danışmanlığın uygulandığını gösteren hikâyeler ve anekdotlar mevcuttur. Buradaki manevi danışmanlık anlayışı, iletişim olgusuna, zamana ve duruma bağlıdır (Ziemer, 2004: 41-42). Dolayısıyla manevi danışmanlık görevi, İncil’de bire bir ifade edilmeyen fakat yorumlamadan kaynaklanan bir terimdir.

Jung, ruhu: “Yaşamın Bulmacası” olarak tanımlar (Klessmann, 2008a: 25). Her ne kadar “ruh (seele)” kavramının anlamını ifade etmek zor olsa da kısmen veya

tamamen eş anlamlı olarak kullanılabilirler başlıca kelimeler bulunmaktadır: yaşam, ruh, nefes, psişe, birey, kişi, kalp, varoluşun merkezi, bunlardan öne çıkanlar. Ruh terimi, her şeyden önce önemli iki anlamı bünyesinde barındırır:

- a) Ruh çeşitli antropolojik yapıya sahiptir. İnsanın bir parçası olan ruhunu kaybetmesi, psikolojik sağlamlığın zayıflaması, ruh hassas olmasına ve yaşama dair anlamını kaybetmesi manasına gelir (Ziemer, 2004: 41-42).
- b) Ruh dışarıdan etkilenebilir, bu birisi tarafından veya bir olay ile manipüle edilebileceği anlamına gelir. Dolayısıyla da “manevi danışmanlık iletişim yoludur”, “ruh üzerinde çalışma” girişimidir. Her bireyin ruhunda manevi danışmanın izi bulunur ve nesilden nesile aktarılır. Manevi danışmanlık tarihseldir. Kilise tarihinin farklı dönemlerindeki çeşitli pastoral eylem biçimlerini anlamak için bir ön bilgiye sahip olduğunda, normatif bir manevi danışmanlık kavramının benimsenmemesi gerektiği ön görülür (Ziemer, 2004: 42).

Toplumun birçok alanında hizmetini devam ettiren manevi danışmanlık, 90’lı yıllardan itibaren çoğulculuk ve farklılaşma metodunu benimsemeye başlamıştır. Böylece manevi danışmanlığın kalıplaşmış tanımına: “Her şey neredeyse mümkün ve hiçbir şey uzun vadeli değildir.” sözü dâhil edilerek manevi danışmanlık anlayışı gelişmiştir. Yani modern manevi danışmanlık anlayışının avantajı baskın tek bir paradigma kalıbına bağlı kalınmamasıdır. Manevi danışman, görüşmelerinde tek bir uygulama tekniğine bağlı kalmadan ve seçeneklerinde “ya da” tercihinde bulunmadan iletişimin akışını istediği uygulama yöntemine göre sürdürebilecektir. Manevi danışman, bütüncül yöntem sayesinde kendine özgü dünya görüşü ve bakış açısıyla günümüz insanının istek ve sorularına karşılık verir (Methfessel, 2019).

1.3 Günümüzde Mevcut Manevi Danışmanlık Kuramları ve Temsilcilerine Genel Bakış

Mevcut manevi danışmanlık kuramları içerik bakımından büyük farklılıklar gösterdiğinden, 21. yüzyılın başındaki manevi danışmanlık manzarası giderek farklılaşmaktadır. Genelde bütüncül manevi danışmanlık kuramı ile karakterize edilir. Her ne kadar durum böyle olsa da teolojik teorinin standart çalışmalarında manevi

danışmanlık tanımı, genellikle Nauer’ın mevcut çalıştığı perspektif üzerinden ayırt edilir. Bu başlıkta Nauer’ın “*Seelsorgekonzepte im Wiedestreit*” çalışmasından yararlanılmıştır. Birçok alternatif manevi danışmanlık kavramları ve karmaşık çeşitliliği görülse de ilk bakışta uyumsuz görünen farklı manevi danışmanlık anlayışların ve teorik parçaların, yan yana geldiğinde birinin devamı veya ihtiyacı olduğu görülür (Nauer, 2001: 14). Aşağıdaki tablo bir önceki bölümünde “Manevi Danışmanlık Anlayışlarında Temel Kuramsal Farklılıklar” başlıklı yazının günümüz Manevi Danışmanlık anlayışı yansıtılmıştır. Ayrıca tabloda söz konusu anlayışın temsilcileri de yer almaktadır.

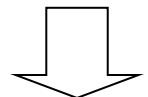
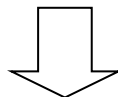
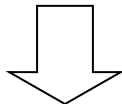
Tablo 2. Günümüz Manevi Danışmanlık Anlayışının Temsilcileri

MANEVİ DANIŞMANLIKTA KERİGMATİK- İNCİL TEMELLİ KURAM	MANEVİ DANIŞMANLIKTA TERAPÖTİK - PSİKOLOJİK KURAM	MANEVİ DANIŞMANLIKTA TEOLOJİK VE SOSYOLOJİK KURAM
Klasik Protestan Kuramlar	Pastoral Manevi Danışmanlık Boisen, Hiltner, Ozles, Oden, Clinebell	Diakonik Manevi Danışmanlık Rössler, Luther, Bach, Schmid, Fuchs, Karrer, Steinkamp, Metle, Haslinger, Fürst, Wahl, Bärenz, Ziemer, Windisch Pompey, Ross
Vaazımsı Manevi Danışmanlık Thurneysen, Asmussen	Terapötik Manevi Danışmanlık Stollberg	İnteraktif Görüşme İçerikli Manevi Danışmanlık Hauschild, Steck, Hartmann, Nohl,
Öğüt Veren Manevi Danışmanlık Teselli Eden Manevi Danışmanlık Adams, Crabb Allender	Tema Merkezli Manevi Danışmanlık Kroeger, Funke, Scharer, Greive Danışan Odaklı Psikoterapi Manevi Danışmanlık Kriegstein, Piper, Eisele, Riess, Becher, Stenger, Lemke, Hammers, Pompey, Bärenz, Schwermer, Jochheim, Troidl, Hänle, Kiessling, Schmid.	İletişimsel Manevi Danışmanlık Luther, Henke,
İncil Yönelimli Manevi Danışmanlık Tacke, Seiz, Jentsch, Bohren, Müller Hoffmann, Gassmann,	Derinlik Psikolojisi Yönelimli Manevi Danışmanlık Pfister, Uhsadel, Händler, Köberle, Scharfenberg, Winkler, Thilo, Bernet, Spijker, Funke,	Politik, Özgürleştirici Manevi Danışmanlık Hoch, Weber, Miethner, Verheule, Henke Josuttis, Klessmann, Winkler,

Findelsen, Eibach, Nicol, Bukowski, Sons
İncil Temelli Terapötik Manevi Danışmanlık
Dietrich, Ruthe, Veaser, Pfeiffer, Scharrer
Uluslararası Konferanslar
Karizma Manevi Danışmanlık
Bittlinger, Margies, Kopfermann, Aschoff, Toasperm, Wenzelmann Antholzer, Reimer, Kniesel Hübner, Soldan, Baar, Oweneel
Enerjik Manevi Danışmanlık
Josuttis
Mistik Yönelimli Manevi Danışmanlık
Zulehner, Baumgartner, Henke, Kochanek, Knobloch, Haslinger, Wollbold.
Refakatçi Manevi Danışmanlık
Mayer-Scheu, Ludwig, Zeffass. K. Baumgartner, Heller, Klessmann, Kleucker, Gestich, I.Piper.
Öğretici Manevi Danışmanlık
Hagenmeier
Bireysel Manevi Danışmanlık
Windisch

Günther, Wiedemann, Obris, Wittmann, Steinmeier, Weimar, Gestrich, U. Schneider- Harpprecht
Logoterapi Yönelimli Manevi Danışmanlık
Böschmeyer, Kurz, Röhlin, Kreitmeier, Eschmann, Schwarzkopf
Gestalt Terapi Odaklı Manevi Danışmanlık
Petzold, Gastgeber, Lückel, Essen, Backofen, Köhn, Ladenhauf
Sistemik Terapi Yönelimli Manevi Danışmanlık
Ferel, Held, Morgenthaler, Götzelmann, Albrecht, Emline
Bütüncül – Entegratif Terapi Manevi Danışmanlık
I. Baumgartner, J. Müller, Brunner, Gmelch, Hänle, Kreppold, Grün, W. Müller
Pastoral Psikoloji-Etik Yönelimli Manevi Danışmanlık
Zimmer, Herms, H.M. Müller, Körtner.

Feminist Manevi Danışmanlık
Riedel-Pfäfflin, Strecker, Karle Schibler Matthiae, Burbach, Pohl-Patalong.
Kültürlerarası Manevi Danışmanlık
C. Schneider-Harpprecht, Weiss, Ziemer, Kayales, Fuchs, Bopp.
Sistemik Teori Temelli Manevi Danışmanlık
Karle,
Sanatsal Manevi Danışmanlık
Grözinger, Gärtner, Schieder, Engemann, Kochanek, Schulte
Çoğulcu Manevi Danışmanlık
Pohl-Patalong

MANEVİ DANIŞMANLIKTA ETİK YAŞAM-FELSEFİ TERAPÖTİK KURAMI

ÇOK PERSPEKTİFLİ MANEVİ DANIŞMANLIK-POST MODERN MANEVİ DANIŞMANLIK KURAMI

Nauer, Doris: 2001: 439. “Aktuelle Seelsorgekonzepte im Überblick”

1.3.1 Manevi Danışmanlıkta Kerigmatik-İncil Temelli Kuram

Manevi danışmanlık kerigmatig (törenselsel-ibadet) kuramı, yüzyıllar boyunca çeşitli biçimlerde baskın kalmıştır. Kerigmatig Manevi Danışmanlık uygulaması, Hristiyan cemaate veya birebir görüşmelerde İncil’den pasajlar okuyarak gerçekleşir. Böyle bir konuşma daha güçlü bir ayinsel karaktere sahiptir. Bu kerigmatig anlayış kilisenin amaçları ile şekillenir, daha teselli edici, teşvik edici, öğüt verici içeriklere sahiptir (Klessmann, 2008a: 57).

1.3.1.1 Vaazımsı Manevi Danışmanlık

Kerigmatik Manevi Danışmanlık (Kerygmatische-Verkündigung Seelsorge) teorisi 20. yüzyılın ilk yarısında Protestan papazlar tarafından birinci Dünya Savaşı’na yanıt olarak tasarlanmıştır. İncil temelli bir manevi danışmanlık prototipi hâline gelmiştir. 1960’lara kadar neredeyse tartışmasız olduğunu iddia edilmiştir. Bununla birlikte, son on yılda, günlük yaşamda önemli kayıplara uğradı. Bu yüzden kerigmatik manevi danışmanlık günümüzde daha muhafazakâr olarak kabul edilen teolojik bir konum olarak sınıflandırılmıştır (Nauer, 2001: 21).

Manevi danışman, müjdenin bir iletişim biçimini temsil eder. Bu iletişimin klasik biçimleri şunlardır: kült kutlama (ibadet), halka açık duyuru (vaaz), özel öğretim ve tartışma (manevi danışmanlık) (Klessmann, 2008a: 55). Thurneysen, vaazımsı manevi danışmanlık kavramını şu şekilde özetler: “*Kilisede yapılan manevi danışmanlık Tanrı’nın sözünün bireyle bütünleşmesidir.*” der. Manevi danışmanlığın merkezinde olan vahiy kelimesini vurgulayarak onu Martyrdom (şehitlik) makamına eşit tutar (Nauer, 2001: 21).

1.3.1.2 Öğüt Veren Manevi Danışmanlık-Teselli Eden Manevi Danışmanlık

Kerigmatik manevi danışmanlık, Kuzey Amerika varyantı olarak daha da geliştirilmiştir. Amerika’da bir Manevi Danışmanlık merkezine başkanlık eden Protestan pratik teolog Jay Adams, bir manevi danışmanlık öğretmeni olarak öğüt veren ve teselli eden Manevi Danışmanlığı (Nuthetische (ermahnende) Seelsorge-Praktische (tröstende) Seelsorge) yürütmektedir (Nauer, 2001: 31-34).

Öğüt veren manevi danışmanlığın temsilcisi olan Adams, tüm kavramlarının temelini “İncil’in rehber” olduğu ilkesini koyar. Bu bakış açısındaki manevi danışmanlık, içerik bakımından kınanan/azarlanan insanı nitelendirir. Nuthetic’eye göre manevi danışmanlıkta danışana azarlama (kınama) mevcuttur, tanrıdan yardım talep eden kişi, tanrının istediği bir duruma gelir. Karakteristik özelliği ise manevi danışmanın her şeyden önce danışanın karakterinde ve davranışında değişiklikler meydana getirmesidir (Nauer, 2001: 31-34). Danışmanın günahkâr davranışıyla doğrudan yüzleşmesi anlamına gelir. “Ne yaptın?” sorusu ön plandadır, “neden” sorusu ve neler hissettiği ise hiç önemli değildir (Klessmann, 2008a: 71).

1.3.1.3 İncil Yönelimli Manevi Danışmanlık

İncil odaklı, duyarlı manevi danışmanlık (Biblische, Bibelorientierte, Partnerschaftliche, Parakletische, Wahrnehmende Seelsorge), Hoffmann'ın 1970’lerin ortalarında manevi danışmanlığı güçlü bir şekilde kerigmatik terimlerle tarif etmiştir. Kerigmatik Manevi Danışmanlık temsilcilerinden Tacke de önemli ölçüde değiştirilmiş bir tanım seçmiştir. O: “İncil, Tanrının manevi danışmanlığıdır ve bunu da tartışmasız ücretsiz bir biçimde uygulamalıdır.” der (Nauer, 2001: 44). “Buradaki amaç mukaddes kitabı sohbete dahil etmek değildir, ancak hayatı ve inancı yaşayan, yorumlayan ve güvenen biri için İncil işlevini yerine getirir.” der (Klessmann, 2008a: 69).

1.3.1.4 İncil Temelli Terapötik Manevi Danışmanlık

İncil temelli terapötik manevi danışmanlık (Biblich-Therapeutische Seelsorge), 1980’lerin sonunda pastoral psikolojinin aksine ortaya çıkan kuramsal bir manevi danışmanlık modelidir. Bu manevi danışmanlık, aynı zamanda İsa adına yaşam yardımıcılığıdır (Nauer, 2001: 53-56). Burada yetişen manevi danışman yardımcılığı,

profesyonel terapistlerin yükünü hafifletmek amacıyla nitelikli kısa eğitimler alırlar. Bu anlayışın ortaya çıkmasının sebebi, pietizm (dindarlık) alanında tavsiye arayan ve sayıları oldukça artan insanların, terapistlerin kendi dindarlıkları hakkında herhangi bir anlayış göstermeyeceklerini düşündükleri için kendilerini onlara emanet etmek istememişlerdir (Klessmann, 2008a: 72).

1.3.1.5 Karizma Manevi Danışmanlık

Karizmatik Manevi Danışmanlık (Charismatische Seelsorge), en güncel manevi danışmanlık programlarından biridir. Bu anlayışın temsilcilerinden olan Wenzelmann'a göre, karizmatik manevi danışmanlık sürecinde kişi, Tanrı'nın Kutsal Ruh'unun ve lütfunun etkisini doğrudan bedeninde, iradesinde ve eyleminde deneyimleyebilir. Burada, psikoterapötik olarak anlamlı, ruh güdümlü bir dinamik anlamına gelen sevgi ve zarafet deneyiminden bahsedilir. Bireyin bu duyguyu tanımlaması için yaşanmışlık boyutunun ön plana çıkarılması çok önemlidir (Nauer, 2001: 65-69). Karizmatik Manevi Danışmanlık, geleneksel bire bir görüşmeden çok grup ve kongre manevi danışmanlığı karakterine sahiptir. Topluma açık manevi danışmanlık, kitle psikolojisi fenomenleri tarafından manipüle edilme tehlikesiyle karşılaşılır (Klessmann, 2008a: 72).

1.3.1.6 Enerjik Manevi Danışmanlık

Manevi danışman, kutsalın manevi varlığıyla yıkıcı güç alanlarına karşı koyabildiğinde enerjiktir. Enerjik, transpsişik, şifa (Energetische, Transpsychologische, Heiligende Seelsorge) anlamına gelir. Bu tanımla Josuttis Kutsal Ruh'un kuvvet alanına bir tür keşif gezisi olarak tanımlar. Bu, keşif koşulları altında insan tarafından deneyimlenebilir, ancak yine de günlük yaşamın ötesindedir, çünkü onun içinde bütün sebep, bilgi, içgüdüler ve duygular aşılmıştır (Nauer, 2001: 85).

1.3.1.7 Mistik Manevi Danışmanlık

Misterik (gizem) manevi danışmanlık (Mystagogische Seelsorge) modeli pastoral çalışanlar tarafından başlatılan, iç içe farklı yönler vardır, dinamik bir süreç olarak anlaşılmaktadır. Tanrı'nın gizeminin özü için soyutta asla deneyimlenememesidir. Her zaman kişinin kendi yaşam öyküsüyle ilişkili olması gerektiği kristalize edilebilir. Bu nedenle, mitagojik manevi danışmanlık çalışmasının

bir parçası olarak Kilise, Tanrı'nın kendi tarihi olarak, tarih okumalarında rehberlik eder (Nauer, 2001: 93).

Rösch ise, mitagojik manevi danışmanlık, kişinin insanlarla yaşadığı deneyimdir. Varlığıyla başlayan, orada tekrar biten insandaki en içsel yorumdur, varlığının boyutunun son derinliğidir, der (Nauer, 2001: 93).

1.3.1.8 Refakatçi Manevi Danışmanlık

Refakatçi, misafirperver, eşlik eden manevi danışmalıkta (Begleitende, Schöpferische Seelsorge, Gastfreundliche Pastoral), hastane faaliyetleri içinde bulunan vaaizler/papazlar (chaplains) ve teologlar tarafından teoriler tasarlanmıştır. Kültürel bir ürün olmasına rağmen, özellikle Katolik kilisesi yoğun olan bölgede önemli bir rol oynar. 1970'lerde o zamana kadar yürürlükte olan kıtalar arası "Pastoral Counseling" modelinin değiştirilmesinde katkıda bulunmuşlardır.

Refakat etmenin temel figürü sadece, manevi danışmanlık çalışmasının özel bir işlevi değil, hastanedeki tüm yardımcı meslekler için ortak bir temel, ihtiyacı olan insanlarla ve kriz durumlarıyla başa çıkmada meslekler arası evrensel boyutun önemini artıran bir modeldir. Bu modelin içeriğinin açıklaması nispeten belirsizdir. Manevi danışmanlık, Hristiyanlık inancı açısından bakıldığında insanların hayatlarındaki kriz durumlarında, onlara eşlik etmek olarak görünür. Hristiyan inancı, belirli deneyim bağlamları için bir şifre olarak sürecin içindedir (Nauer, 2001: 102-103).

Klessmann, refakat eden manevi danışmalık, "Kişilerin hayatlarındaki kriz durumlarında onlara eşlik etmek ve bunu da Hristiyan bakış açısıyla sağlamaktır." der. Hristiyan inancının, belirli bağlamsal deneyimlerini birleştiren bir şifre olduğunu söyler. Baumgartner için bu bağlamsal deneyim, İncil'de anlatıldığı gibi Tanrı'ya karşı ilişki davranışı olarak tanımlanabilir. İnsanlar, manevi danışmanın nihayetinde Tanrı'nın görüşmelerde onlara refakat eden ilişki tekliflerinin yansımından başka bir şey olmadığını bilir (Nauer, 2001: 102-103).

1.3.1.9 Öğretici Manevi Danışmanlık

Öğretici manevi danışmanlığın içeriği eğitim vermek (Anleitende Seelsorge) anlamına gelmektedir. Özellikle psikiyatrik danışmanlık bağlamında uygundur.

Burada manevi danışmanın öğretici/eğitici tutumu denir. Hagenmaier'e göre "var olma" durumu garip bir yanılsamadır. Manevi danışman her yerde olamaz, her yerde olan Tanrı'dır manevi danışmanın öğretici/eğitici tutumuna denir. Hagenmaier'e göre "var olma" durumu garip bir yanılsamadır. Manevi danışman her yerde olamaz, her yerde olan Tanrı'dır. Manevi danışman ancak ziyaretleri ile kişinin yanındadır. Dolayısıyla insanların en içteki ihtiyaçları, arzuları ve özlemleriyle başa çıkmaları için eğitilmeleri gereklidir. Ancak karşılıklı kabul temelinde bu verimli olabilir. Hagenmaier'in manevi danışmanlık tanımı bu şekilde devam eder "Mesih'in sizi Tanrı'nın övgüsü için kabul ettiği gibi siz de birbirinizi kabul edin." (İncil, Roma 15,7) (Nauer, 2001: 113).

1.3.1.10 Bireysel Manevi Danışmanlık

Kilise temelli manevi danışmanlıktır, insanlar kendi aracılardan dolayı insanlara doğru çekilen bireysel manevi danışmanlık (Personale Seelsorge) iletişim şeklidir. Manevi danışmanın ve danışanın karşılıklı konuşmalarında geçen inanca dair içerikler bu manevi danışmanlık anlayışının gerçekleşmesini sağlar. Yani bir kişinin özel yaşam durumunu ayetler ve çok çeşitli dini içerikli kelimeler kullanarak onun yaşanmışlığına atıf yapılır. Konuşmada, kelime (ilan) ve aşk (ilişki) diyalojik bir bağlantı içindedir. Karşılıklı iletişim olarak anlaşılan ve yürütülen bir manevi danışmanlık konuşması, sevgi ve aşkın gerçeğini kutsal bir olay olarak ifade eder (Nauer, 2001: 120).

1.3.2 Manevi Danışmanlıkta Terapötik -Psikoloji- Teolojik Kuram

Terapötik veya danışmanlık içerikli manevi danışmanlık, Hristiyan inancı bağlamında, danışanların yaşamlarındaki kriz durumlarında onlara eşlik etmeye yöneliktir. Terapötik bağın kurulduğu nitelikli bir danışmanlık biçimi olarak görünür. Danışan; ihtiyaçları, potansiyelleri, tehlikeleri ile bedeni ve ruhu ile bir bütün olarak algılanır ve kabul edilir. Konuşmanın anlamı, görüşmenin sunduğu imkânlar ve zorlukların iletişime yansıtılmasıdır (Klessmann, 2008a: 76).

1.3.2.1 Pastoral Manevi Danışmanlık

ABD'de 20. yüzyılın ortalarında tasarlanan pastoral bakım ve pastoral danışmanlık (Pastoral Counseling - Beratende Seelsorge), dünya çapında önemli hâle

gelen Amerikan pastoral modelli teolojik eğitimi oluşturmuştur. Stenger'in pastoral psikoloji hakkındaki yorumu, pastoral psikolojinin meditatif ve yine de tartışılan düşüncenin netliğine bağlı olarak derin anlamlar içeren bir bakış açısına sahip olduğu yönündedir. Aynı zamanda teolojiye, Hristiyanların yaşamına ve manevi danışmanlık pratiğine dayandığını, bu esnada da psikolojiye herhangi bir sosyo-terapötik açıdan indirgmeden uzak ve kilise pratiği düzeyinde uygulamalı olduğunu söyler (Akt. Baumgarten 1990a: 27-28). Pastoral danışmanlık başlangıçta Protestanlardan yola çıkarsa da manevi danışmanlık kendini kavramsal ve pratik olarak mezhepsel daralmalardan kurtarmaya çalışan ekümenik bir harekete dönüşmüştür. Amerikan manevi danışmanlık hareketinin temsilcileri Seward Hiltner, Anton Boisen ve Howard Clinebell kerigmatik manevi danışmanlık anlayışına başlıca karşı çıkan isimlerden olmuştur (Klessmann, 2008a: 78).

Manevi danışmanlık, Hristiyan mesajının kişide yardım ve iyileştirme potansiyeli olduğu savunulur. Başka bir kişiye “yaşayan insan belgeleri” (*living human documents*) gözüyle bakıp onu ve problemini ciddiye alarak, iletmek istediği mesajın gerçekleştiği bir karşılaşma ve samimi ilişki yapısını oluşturmaktadır. Bununla birlikte kişide, iç çatışmayı gerçekten kavramak için konuşmaktan çok dinleme esasını kabul eder. Bu tutum manevi danışmanın kişiyi anlamasını kolaylaştırır. Hiltner, bu kişiler arası yaklaşımı, destek ve rahatlığa değil, aynı zamanda liderliğe de dayanan çobanlık olarak tanımlar. Ancak, konuşmanın yönü manevi danışman tarafından değil, danışan tarafından belirlenir (Nauer, 2001: 130).

1.3.2.2 Terapötik Manevi Danışmanlık

Terapötik manevi danışmanlık (Therapeutische Seelsorge) terimi, tüm psikoterapi odaklı manevi danışmanlık kavramları içinde genel kavram olarak kullanılır. Burada ilk olarak 90'ların sonunda Protestan teolog Dietrich Stollberg tarafından formüle edilen, belirli bir manevi danışmanlık modeli anlamına gelmiştir. Bu alanda çalışmalarıyla alana katkı sağlayan Grötzingler, manevi danışmanlık teorisinde devrimci bir paradigma değişimi gerçekleştirmiş ve neticede özellikle açık bir manevi danışmanlık hareketinin kurulmasına yol açmıştır (Nauer, 2001: 138).

Manevi danışmanlığı “bir iletişim biçimi” olarak tanımlarken Stollberg, bunu pastoral danışmanlık kavramına dayandırmaktaydı. Pastoral danışmanlık, görüşme

yapanların birbirlerine bağısladığı gerçek iletişimin kutsallığıdır. Manevi danışmanlık, kriz durumlarında insana yardım amaçlı ilişki kurmak için gerçekleşir. Danışanın, şu anki durumunda kendini yetersiz hissetmemesi için ona yardımcı olmaktır. Bu yaklaşıma göre manevi danışmanlık sürecinde şimdi ve burada ilkesiyle ve bütüncül bir dikkatle iletişim gerçekleşir (Nauer, 2001: 138).

Bununla birlikte manevi danışmanlık, terapötik bir işleve sahip olduğundan hedefini her zaman insanın varlığının tüm seviyelerine indirger ve böylece yaşam ve kriz yardımı, ruh ve beden danışmanlığı sağlar. Spesifik olarak, terapötik manevi danışmanlık, iyileşme anlamına da gelir. İyileşmenin psikolojik düzeyde aranması söz konusudur. Manevi danışmanlık, terapötik içeriklidir çünkü ruh ve beden bölünemeyen bir bütündür. Manevi danışman, bireylerin durumlarının veya sorunlarının temelinde değişiklik yapar ve terapötik ilişkinin samimiyetine göre kişilerde değişiklikler gözlemlenir. Bu nedenle manevi danışman, danışanın sorumluluk almasına ve olgunlaşmasına da yardımcı olur ve ona eşlik eder (Klessmann, 2008a: 76).

Terapötik danışma, diğer kişinin özgürlüğüne maksimum seviyede saygı duyar ve anlatılanlara bütüncül anlayışla değerlendirir. Bu aynı zamanda şu anlama gelir, diğer insanların Tanrı inançlarına ve imajına da özgürlük uygulanmalıdır. Bu nedenle inanca saygı duyan manevi danışman, danışanını kendi din anlayışına döndürmeye çalışmamalı veya misyonerlik çalışmaları yapmamalıdır. Manevi danışmanlık, birini Hristiyan yapmak için değil, onun iyi bir insan olmasına yardımcı olmak için vardır (Nauer, 2001: 138-142).

1.3.2.3 Tema Merkezli Manevi Danışmanlık

Tema merkezli manevi danışmanlığın, (Themenzentrierte Seelsorge) başlığından da anlaşıldığı üzere, temel özelliği şudur; manevi danışman özellikle Hristiyanlık anlayışından bir konu seçer ve görüşmenin merkezine bu konuyu alır. Somut olarak tema merkezli manevi danışmanlık sürecinde danışanı yüzleştirmek ve bırakmaktır. Görüşmede sonuçtan ziyade konunun içeriğinin konuşulması önemlidir (Nauer, 2001: 150). Ruth Cohn tarafından geliştirilen, grup ile anlaşarak oluşturulan konu veya verilen bir konu yardımıyla bir grup içinde kişisel öğrenme yöntemidir.

Buradaki amaç kendiniz, grup ve konu arasında bir “denge” sağlamaktır (Ziemer, 2004: 132-133).

1.3.2.4 Danışan Odaklı ve Psikoterapi İçerikli Manevi Danışmanlık

Danışan odaklı psikoterapi manevi danışmanlık (Gespraechspsychotherapeutisch orientierte Seelsorge, Partnerzentrierte, Klientenzentrierte, Personenzentrierte, Annehmende, Begegnende Seelsorge), kilisenin çalışmalarında en geniş yer kaplayan hümanist terapi biçimlerinden biridir. Carl Rogers tarafından dile getirilmiştir. Bu yöntemde danışanın kendisini anlaması hedeflenir. Fazla yönlendirici olmadan danışman empatik bir tutumla danışana yardımcı olmaya çalışır (Ziemer, 2004: 132).

Danışan veya birey merkezli manevi danışmanlık terimlerinin gösterdiği gibi, görüşme terapisi kavramının içeriğinde, sorun merkezli bir yaklaşımdan ziyade ilişki ve deneyim odaklı bir yaklaşım vardır. Burada ve şimdi insandan insana karşılaşmanın aciliyeti manevi danışman için gerekli olan şeydir; ilişki bir amaç içindir, bir araç değildir. Kişisel karşılaşmaların deneyimi yardımdır. Kişiler arası ilişki, insanların kendilerini daha iyi algılama ve anlama, kendi kaynaklarını aktive etme ve kendi yaşamları için yeni fırsatlar keşfetme imkânı açar (Nauer, 2001: 138-142).

Manevi danışmanlık için birey merkezli terapi; yönlendirici olmayan bir tutumu benimsemek, danışanına seçici özgünlük uygulamak, onu takdir etmek ve kabul etmek, onun duygusal dünyasıyla empati kurmak anlamına gelir (Ziemer, 2004: 280).

1.3.2.5 Derinlik Psikoloji Odaklı Manevi Danışmanlık

Derinlik psikolojisi odaklı manevi danışmanlık, psikanalitik manevi danışmanlıkla ilgili olarak (Tiefenpsychologisch orientierte Seelsorge, Tiefenseelsorge, Analytische, Psychoanalytische, Beratende Seelsorge) 1970’lerin başında, Rössler tarafından gündeme getirilmiştir. Onu temel tezi şudur. Günümüzün manevi danışmanlığı danışman merkezli manevi danışmanlıktır. Pastoral psikolojide klinik manevi danışmanlık, eğitime ve psikanalize dayanmaktadır. Ona göre danışmanlık kesin olarak tanımlanmış sınırlar ve hedeflerle metodik olarak katı ve kesin yapılandırılmış bir konuşma olmalıdır.

Psikolojik olarak yönlendirilmiş manevi danışmanlık derinliği, bütünsel bir pastoral süreçte bilinçsiz veya sembolik olarak açık bir şekilde ele alınır. Manevi danışmanlık kişinin zihin, ruh ve bedenle bir bütün olarak dâhil edilmesiyle gerçekleşir. Manevi danışmanlıkta sadece bilinç, bilinçdışı, içgörü, irade, eylemler, duygular ve ego işlevleriyle çalışılmaz ve yalnızca dünyevi ilişkiler ele alınarak görüşmeler yapılmaz (Nauer, 2001: 173-177).

Derinlik psikolojisi terapi yaklaşımı denildiğinde özellikle Freud'un analizinden söz edilir. Yine derinlik psikolojisinin kurucularından Alfred Adler'in bireyin aşağılık duygusuyla uğraşmaya ve tanınma çabasına odaklanan ve öncelikle dengeli bir toplumsal yapıyla ilgili olan bireysel psikoloji yer alır. Derinlik psikolojisinin bir diğer kurucusu olan Carl Gustav Jung'un, örneğin rüyalarda bizim için erişilebilir olan arketipsel görüntüleri, mitleri ve sembolleri içeren bir "kolektif bilinçdışı" görüşü de temel alınır. Bununla birlikte, çoğu durumda nevrozların asıl nedeninin "anlamsız yaşamdan acı çekmek" olduğunu düşünen Viktor Frankl'ın varoluşsal analizi olan logoterapi, derinlik psikoloji manevi danışmanlığında yardımcı görüş olarak kabul edilir. Logoterapinin amacı anlam bulmak, hayata evet diyebilmektir (Ziemer, 2004: 132). 1920'lerde Freud'dan ziyade artık Jung, ilahiyatçıların ilgisini çekmeye başlamıştır. Dolayısıyla Alman gençlik hareketiyle birlikte ilahiyatçıların psikoterapi okulu ilgilendiriyordu, böylelikle kendisini derin psikoloji ile diyaloga adanmış olan Michaelis Kardeşliği'ni 1931'de kurdular (Nauer, 2001: 174).

1.3.2.6 Logoterapi Yönelimli Manevi Danışmanlık

Kurz'un tanımına göre: "Manevi danışmanlık mutlak anlam danışmanlığıdır." Logoterapötik (Logotherapeutisch orientierte Seelsorge Ästhetische, Sinnorientierte, Sinnvolle Seelsorge) olarak yönlendirilmiş manevi danışmanlık programının ayırt edici özelliği, Röhling'in açıkladığı gibi, anlam sorununa odaklanmaktan ibarettir (Nauer, 2001: 177). İletişim, bireyler arasında "anlam"ın iletilmesidir, iletişim dar manada anlamın bilinçli ve amaçlı iletilmesidir (Klessmann, 2008a: 22).

Logoterapi gibi anlam odaklı manevi danışmanlık da psikodinamik üzerine çok az yoğunlaşır. Daha çok anlam arayışı için çaba sarf eder, değer yönelimi ve sorumluluk bilincini arttırmaya odaklanır. Anlam odaklı manevi danışmanlık, fikir

arayan çaresiz insanı, insanlarla ilişkide, dünyanın şekillenmesinde, gerçek anlamıyla Tanrı'yı bulmada ve kendine değer yaratmada motive eder (Nauer, 2001: 177).

1.3.2.7 Gestalt Terapi Odaklı Manevi Danışmanlık

80'li yıllarda, birkaç teolog Gestalt terapisini (Gestalttherapeutisch-Integrativ orientierte Seelsorge, Gestaltseelsorge) veya bütüncül terapiyi manevi danışmanlıkta teorik temelin oluşması için psikolojiyi referans bilim olarak keşfetti. Hänle, manevi danışmanlık hareketi ve pastoral psikoloji içinde Gestalt tedavisinin neden hiçbir yankı bulamadığını açıklar: Burada neden çok geç başladığı hakkında henüz bir araştırma yapılmadı. Bununla birlikte, klinik pastoral eğitim (Clinical Pastoral Training) alanında, 1960'ların ve 1970'lerin baskın pastoral psikolojik paradigması olan, görüşme odaklı psikoterapi baskın olduğu için başka bir terapi formunun uygun bir yer bulamayacağı varsayılabilir. Bunlara ek olarak Hänle şöyle devam eder, Gestalt terapide, bedene yönelimli tekniklerin, Rogers'in görüşme odaklı terapisine nazaran daha çok direnç göstereceği varsayılabilir (Nauer, 2001: 206-207).

Manevi danışmanın Gestalt terapi uygulamalarını yapması, danışanın tepkilerini daha iyi anlaması, kişisel karşılaşmalara olanak sağlaması, sözsüz iletişim becerisini geliştirmesi, danışanın beden hareketlerini görüşmeye dahil etmesi, farkındalık ve algıyı duyarlı hâle getirmek için gereklidir (Klessmann, 2008a: 282).

Gestalt terapisti ve bütüncül ilişkisinin arkasında, doğası gereği şimdiki zamanla, olağanüstü güçlü bir vücut deneyimi ve vücut farkındalığı, duygusal seviyenin açık bir şekilde dâhil edilmesi ve çok boyutlu bütünsel bakış açısıyla ilgili bir manevi danışmanlık anlayışı vardır. Özet olarak, nasıl ki psikoterapiden psiche ayrılmadığı gibi, manevi danışmanlıktan da beden terapisi ayrılamaz (Nauer, 2001: 206-207).

1.3.2.8 Sistemik Terapi Odaklı Manevi Danışmanlık

21. yüzyıla geçişte, birkaç teolog sistem terapötik (Systemtherapeutisch orientierte Seelsorge, Systemische Seelsorge) aksiyomlarını göz önünde bulundurarak manevi danışmanlığı tasarlamada öncü çalışmaları gerçekleştirmiştir. Peter Held ve Christian Morgenthaler bugüne kadar uygulamaya yönelik olarak en kapsamlı tasarımları açıkça sunmuşlardır. Sistemik manevi danışmanlık yaşam bağlamına, aile

ağına ve bireyin üretim sırasına odaklanır. Bu yüzden odak noktası ilişki dinamikleri üzerindedir. Birey sosyal bağımlılıklarında, ağlarında, sistemlerinde ve alt sistemlerinde, ittifak ve koalisyon oluşum süreçlerinde ve dolayısıyla ailenin güç oyununda, birey sosyal bakış açısına uygun şekilde algılanır ve ciddiye alınır (Nauer, 2001: 219-220).

Sorunlar söz konusu olduğunda, genellikle nedenler veya suçlular aranır (çünkü A. böyle davrandığı için, B. başka bir şey yapamayacağını düşünür...). Öte yandan sistematik uygulama, karşılıklı ilişkilerle dairesel nedensellik ile olayları değerlendirir: A, B'yi etkiler, ancak B'nin davranışı da A'nın davranışını etkiler (Klessmann, 2008a: 285).

Mevcut sistemik manevi danışmanlık kavramı, kilisenin manevi danışmanlık geleneğinin her iki şeridine de bilinçli olarak bağlanmaktadır. Sistemik yönelimli psikoterapi, son altmış yılda geliştiği gibi, sistemik manevi danışmanlığa da terapi teknikleriyle katkı sağlamıştır. Aynı zamanda, sistemik manevi danışmanlığın çıkışı yine sistem terapisinin başlangıcına kadar uzanır ve bu gelenekler üzerine inşa edilmiştir (Nauer, 2001: 219-220).

1.3.2.9 Bütüncül – Entegratif Terapi Manevi Danışmanlık

Poensgen, bütüncül terapi odaklı manevi danışmanlık (Heilende, Integrierende Seelsorge) konusunun manevi danışmanlık alanında bir paradigma değişikliği tetiklediğini fark eder. Poensgen'in, bütüncül terapi odaklı manevi danışmanlık ilişkisinin ardında farklı terapötik fikir, yöntem ve yaklaşımların bir arada bulunduğu analizi doğrulanabilir. Çünkü bütüncül terapi teorisine yapılan ortak referansa rağmen, içeriğın odağı değişir. Bütüncül terapi odaklı manevi danışman hem görüşme terapistinden hem de destek manevi danışmanının tekniklerini kullanır. Bütüncül terapi odaklı manevi danışmanlık, fiziksel ve psikolojik ıstırapları ortadan kaldırma anlamına gelir. Bu açıdan bakıldığında manevi danışman, insanları hastalıklarından kurtarmaya yardımcı olmalıdır. Kuşkusuz Hristiyanlık, kişinin hastalığının ve acılarının mümkün olduğunca üstesinden gelmeye çalıştığı, iyileşme anlayışının bir parçasıdır (Nauer, 2001: 234-238).

Baumgartner, iyileşme insanın içsel huzura ulaşması, Tanrı'nın gözü altında bir özne ve kendini keşfetme hâline gelmesidir, der. Kendini geliştirme bağlamında, bütüncül terapi odaklı manevi danışmanlık anlayışında yaşam ve inanç yardımı arasındaki yakın bağlantı açıktır. Tanrı'ya giden yolda, Tanrı'nın ona zarar verme isteğine karşı savaşmak zorunda değildir. Aksine, kendini bulma, diğerini bulma ve Tanrı'ya bulma ve inanç alanında birbiriyle ilişkilidir. Kişi, “Beni kendime yakınlaştıran ne olursa olsun, beni başkalarına ve Tanrı'ya yaklaştıran şeydir.”, der (Nauer, 2001: 234-238).

1.3.2.10 Pastoral Psikoloji Yönelimli Manevi Danışmanlık

90'lı yılların başından bu yana Protestan Pratik Teolog Jürgen Zimmer, manevi danışmanlık yaklaşımını sınıflandırmak için pastoral psikoloji yönelimli (Ethische Seelsorge, Pastoralpsychologisch orientierte Seelsorge) bütüncül ve etik manevi danışmanlık terimlerini kullanmıştır. Böylece 2000 yılında yayınlanan “Manevi Danışmanlık Öğretisi” (Seelsorgelehre) adlı kitabında, danışmanlığın öncelikle deneyimle ilgili yorum bilgisine dayalı disiplinlerarası ve bütüncül bir boyutla karakterize edildiğini vurgulamaktadır (Nauer, 2001: 251-252).

Pastoral psikoloji yönelimli manevi danışmanlık konuyla ilgili somut yönelim çalışması olarak tanımlanır. Bir kişinin ne yapması gerektiğini değil, belirli bir durumda belirli bir kişinin olması gerektiğini savunur. Bireyin benzersiz biyografisinde (biricikliği) sevilmenin teşvik edilmesi ile ilgilidir. Resmi olarak dürüstçe kastedilen bir ilişki teklifine dayanan, kişiler arası yoğun bir iletişimsel yardım sürecidir. Bu yüzden yaşam ve etik standartlara yabancı idealler uygulamak yasaktır. Manevi danışman, insanlar için koşulsuz olarak zaman, yetkinlik ve dostluk vermek için bilge kimliği ile yanında olmalıdır (Nauer, 2001: 251-252).

1.3.3 Teolojik ve Sosyolojik Yönelimli Manevi Danışmanlık Kuramı

Manevi danışmanın sosyo-politik bir boyutu vardır. Danışmanın sosyal bağlamda bir birey olduğunu hesaba katar. İncil'deki adalet fikrine ve “yoksullara yardım” için kendini adanmıştır. İnsanların insanca yaşayabileceği koşulların oluşturulmasına katkıda bulunur. Toplumsal kısıtlamalardan kurtulma ve öz bakımın

teşvik edilmesi demanevi danışmanın önemli görevlerindedir (Klessmann, 2008a: 109).

1.3.3.1 Diakoni Manevi Danışmanlık

İncil veya psikolojik temelli manevi danışmanlık modellerinin aksine, diakon manevi danışmanlık (Diakonische Seelsorge, Evangelisatorische Pastoral) anlayışı, bireylerin sosyal ve sosyo-politik bağlamını açık bir şekilde ele alan ve kavramsal açıdan manevi danışmanlık için çerçeve olan bir model olarak sunulur (Nauer, 2001: 262-266).

Schmidt'e göre, diakon manevi danışmanlık kendini "İsa'ya ve krallığının mesajına tabii ve onu takip etmede bir hizmet" olarak görür. Katolik kilisesi, rehberlere Evangelyum'a katılım olarak öğretirken başvurur. Manevi danışmanlık, hizmet için her zaman sıkı kurallara sahiptir. Luther, bu hizmetin birey açısından nasıl somutlaştırılması gerektiğini kısaca özetlemektedir: Diakonal manevi danışmanlık, sosyal ve toplumsal bağlamını göz önünde bulundurarak bireyin yararına olacak niyetleri ortaya çıkarır ve dayanışmaya dayanarak bireye yardım eder (Nauer, 2001: 262-266).

1.3.3.2 İnteraktif Görüşme İçerikli Manevi Danışmanlık

Eberhard Hauschild, interaktif görüşme içerikli manevi danışmanlığın (Alltagsseelsorge, Interaktive Seelsorge) hem kökenini hem de amacını tüm profesyonelleşmelere rağmen günlük sosyal yaşamda yerleştirmiştir. Bireysel teologların talebine yanıt olarak manevi danışmanlığı, insanların yaşayan dünyasına geri getirme tezinin yapıcı kabulünü ve eleştirel gelişimini tasarlamıştır (Nauer, 2001: 282-283).

Hauschild'e göre, interaktif manevi danışmanlık, görüşmenin şimdiki hâl ve durum üzerine olması yani küçük, kapsamlı bir konunun konuşulması olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte, günümüzde boyutlar açısından genellikle akut veya dramatik bir sorun ve kriz süreçleri bulunmuyor. Konular çoğunlukla geçmişte yaşanan olaylar üzerine yoğunlaştığı için normal günlük yaşantı anlatımlarında da izlerine rastlanabiliyor. Manevi danışman interaktif görüşmeler yürütürken, spesifik olmayan, daha güçlü bir görüşe sahip olmalı, aynı zamanda yüksek ve derin mevzulara

da hâkim olmalıdır. Manevi danışman, danışanın zayıf anlarında yanında olmasının yanı sıra mutlu olduğu veya olumsuz durumlarında da yanında olmalıdır (Nauer, 2001: 282-283).

Eberhard Hauschild, interaktif görüşme manevi danışmanlığın (Alltagsseelsorge, Interaktive Seelsorge) hem kökenini hem de amacını tüm profesyonelleşmelere rağmen günlük sosyal yaşamda yerleştirdi. Bireysel teologların talebine yanıt olarak manevi danışmanlığı, insanların yaşayan dünyasına geri getirme tezinin yapıcı kabulünü ve eleştirel gelişimini tasarladı (Nauer, 2001: 282-283).

Hauschild'e göre, interaktif manevi danışmanlık, görüşmenin şimdiki hâl ve durumu üzerine olması yani daraltılmış bir konunun kapsamlıca konuşulması olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte, günümüzde boyutlar açısından genellikle akut veya dramatik bir sorun ve kriz süreçleri bulunmuyor. Konular çoğunlukla geçmişte yaşanan olaylar üzerine yoğunlaştığı için normal günlük yaşantı anlatımlarında da izlerine rastlanabiliyor. Manevi danışman interaktif görüşmeler yürütürken, spesifik olmayan, daha güçlü bir görüşe sahip olmalı, aynı zamanda yüksek ve derin mevzulara da hâkim olmalıdır. Manevi danışman, danışanın zayıf anlarında yanında olmasının yanı sıra mutlu olduğu veya olumsuz durumlarında da yanında olmalıdır (Nauer, 2001: 282-283).

1.3.3.3 İletişim Yönelimli Manevi Danışmanlık

İletişim yönelimli manevi danışmanlık (Kommunikative Seelsorge, Solidarische, Kritische, Innovative Seelsorge) kavramı; içerik ve bireysel görüşme manevi danışmanlığı, diakonal manevi danışmanlık, politik manevi danışmanlık ve günlük manevi danışmanlıkla örtüşse de özellikleri nedeniyle ayrı bir modelle sahiptir (Nauer, 2001: 289-290).

Manevi danışman, iletişim manevi danışmanlık görüşmesinin içeriğini kendi pratik teorisine aktarır ve eylem teorisini gerçekleştirir. Manevi danışmanlık, Hristiyanlık mesajına dayanan ve günlük yaşamın ufkunda gerçekleşen kilise bağlamında iletişimsel eylem olarak gerçekleşir. Eylem teorik tabanlı manevi danışmanın modelini tasarlar (Nauer, 2001: 289-290).

1.3.3.4 Politik, Özgürleştirici Manevi Danışmanlık

Hem özgürleştirici hem de politik manevi danışmanlık (Politische, Befreiende Seelsorge) kavramının temel özelliği, yapısal ve politik boyutuyla birlikte iki ayrı kavram olarak değil tamamlayıcı olarak sunulmasıdır. Özgürleştirici manevi danışmanlık modeli, Latin Amerika'dan gelir. Özgürlük teolojisi için güçlü eğilimlerde bulunurken siyaset modeli, politik teoloji ve sosyal manevi danışmanlık uygulamalarına daha yakındır (Nauer, 2001: 302).

1.3.3.5 Feminist Manevi Danışmanlık

Şimdiye kadar tartışılan tüm manevi danışmanlık modellerinin neredeyse hepsinde erkekler görev yapmıştır. Feminist manevi danışmanlık (Feministische Seelsorge, Advokatorische, Kreativ-Emanzipierende Seelsorge) ise sadece kadınlar tarafından feminist bir perspektif iddiasıyla geliştirilmiş bir modeldir (Nauer, 2001: 313-316).

Klessmann'a (2008: 104) göre toplumdaki gücün dağılımı, ekonomik süreçler ve temel ideolojik varsayımları etkiler. Toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin özel ve profesyonel yaşamda geliştiğini gösterir. Özellikle çocukların ve gençlerin sosyalleşmesinde bu ayrımcılığın nasıl algılandığını ve yaşadığını ve bu alanda hangi güç yapılarının geliştiğini büyük ölçüde belirler.

Riedel Pfäfflin, feminist manevi danışmanlığı, zamansal/mekânsal karşılaşma sanatı olarak tanımlar ve bu onun için kültürlerarası, disiplinler arası dönüşümdür. Schiebler, karşılaşmayı iyileştirici bir dil olayı olarak görürken, diğer teorisyenler eşlik eden teoremi desteklemektedir. Schiebler, "Manevi danışman olarak çalışırken kadınlara teolojik bilgiler vermemeye çalışıyorum. Kendimi teolojik bir refakatçi gibi sunuyorum." der (Nauer, 2001: 313-316).

1.3.3.6 Kültürlerarası Manevi Danışmanlık

Kültürlerlerarası manevi danışmanlık (Interkulturelle, Ökologische Seelsorge) yapan bir manevi danışman, yabancılarla karşılaştığında kendisini tanıma konusunda farkındalık geliştirir. Kendine özgü profilini tanır, güçlü ve zayıf yönlerini keşfeder ve hatta kendi yabancılığının farkına varır. Bu bağlamda, kültürlerarası karşılaşmalar

yalnızca marjinalleştirilmiş diğerlerine hayır severlikte bulunmak değil, her iki taraf için de bireysel gelişimleri içeren potansiyel zenginliktir (Klessmann, 2008a: 104).

Lise-Lotte Herkenrath-Püschel bireysel teologlar, 20 yıldır gerçekçi ve geleceğe yönelik bir manevi danışmanlık öğretiminin kültürler arası ve ekolojik boyutun geliştirilmesine acilen ihtiyaç duyulduğunu söyler. Şimdi de bu, Kültürlerarası Manevi Danışmanlık ve Danışmanlık Derneği'nin (Society for Intercultural Pastoral Care and Counseling) (SIPCC) öncülüğünde olmaktadır. Uluslararası ağ araştırmaları, Almanya için bu manevi danışmanlık kavramının Schneider-Harpprecht tarafından yayınlanan *Kültürlerarası Manevi Danışmanlık* (Interkulturell Seelsorge) kitabı ile kazanıldığını söyler. Dünya çapında gözlemlenebilecek kültürel ve ekolojik değişim süreçleri göz önüne alındığında kilisenin, manevi danışmanlık çalışmalarının teorisini ve uygulamasını eleştirel bir şekilde yeniden düşünmesi istenmektedir (Nauer, 2001: 329-340).

Bugün insanlar, kültür seviyelerinin gün geçtikçe arttığı bir dünyada yaşıyorlar. İnsanlar gündelik hayatlarını farklı etnik veya ulusal kökenlerde olan, birbirlerine yabancı olarak sosyal ve politik sistemlerde büyüyen, farklı sosyal temas biçimlerini koruyan, farklı konuşan ve doğanın kaynaklarıyla farklı şekillerde ilgilenen insanlarla paylaşırlar. Buna çok farklı dinler veya inanç sistemleri de eklerler. Bu değişim süreçleri ve kültürel çoğulculuk göz önüne alındığında, kişinin kendi kimliğini oluşturması ve kültürel durumlardan kaynaklanan ilişki çatışmalarını bağımsız olarak çözebilmesi gerekmektedir. Bu yüzden Schneider-Harpprecht aşağıdaki savı önermektedir: Bu noktada manevi danışman ve danışmanlar çok zorlanmaktadır. Bu nedenle kültürel bağlam önemlidir, bir manevi danışman olayı sıfırdan şekillendiren bir faktördür ve bu nedenle manevi danışmanlık süreci çok dikkate alınmalıdır. İnsan ilişkilerinin kültürel yönleri, bireysel ve sosyal sorunların toplu olarak ortaya çıkışı ve önemi algılanmalı, tartışılmalı, çözüme ulaştırılmalıdır. Danışman farklı bir kültürden geliyorsa veya danışan ve danışman farklı ırklara aitse bu durum, iletişim sürecini engeller, zorlaştırır veya yanlış anlamalara neden olabilir. Manevi danışman ve danışanlar, ancak post modern toplumun kültürel çeşitliliği ile ortak bir dil konuşurlarsa, iletişim ancak o zaman kolaylaşır (Nauer, 2001: 329-340).

1.3.3.7 Sistemik Teori Yönelimli Manevi Danışmanlık

Karle, sistemik teori yönelimli manevi danışmanın (Systemtheoretisch fundierte Seelsorge) dini sistemdeki rolünden şöyle bahseder: Din, modern ve işlevsel olarak farklılaşmış toplumlarda da sadece belirli bir işlevi yerine getirebilir. Bunu da ancak soyut bir ahlaka veya genel bir insana bağlı değilse yapabilir. Kapalı bir din olgusu ve beklentiler arasında var olmaya çalışırsa, sadece toplum için özel ve farklı olarak diğer alt sistemlerden kendini soyutlamış olur. İnsanlara dini anlaşılır bir şekilde aktarmak önemlidir. Modern toplumda Hristiyan yaşamının ve dünya algısının sınırlarını netleştirmek, manevi danışmanın görevi olacaktır. Manevi danışmanlık, dünyanın diğer seküler destekleyicilerinden ve yönlendiricilerden farklı çalışır (Nauer, 2001: 341-348).

1.3.3.8 Sanatsal Manevi Danışmanlık

Sanatsal manevi danışmanlık (Transversale Seelsorge. “Künstlerische” Seelsorge), kendisini toplum içinde manevi danışmanlıkta ortaya çıkan belirli zorluklara bir cevap olarak görmektedir. Sanatsal manevi danışman, sadece boş bir odada gerçekleşen görüşme değildir. Yaşayan insanlarla ve yaşam döngüleriyle ilgilenen, onları dinleyen biridir. Bu nedenle, manevi danışmanın teorisi onun için vazgeçilmezdir. Burada gerçekleştirdiği sosyal ve kültürel çerçeveyi göz önünde bulundurarak manevi danışmanlık yapar (Nauer, 2001: 349-365).

Toplumunda yer alan deneyimlerle manevi danışman, insanların kişisel deneyimleri üzerine görüşmek ve rehberlik etmek için gün içinde birçok kez insanlarla buluşur. Schulze bu konuda, savaştan sonra 1990'lara kadar Alman nüfusunun harekete geçme motivasyonunda bir değişiklik olduğunu söyler. Deneyimler gösterir ki, artık o zamanki tutumun yan unsurları değil, genel olarak kişilerin hareket etme ve eylemlerini planlamaları konusunda motivasyona ihtiyaç duyduklarını belirtir. Birey dış koşulları etkileyerek istenen öznel süreçleri tetikler, çalışır ve rasyonel davranır. Hayatta kalmak değil, deneyimlemek yaşamın gerçek amacıdır. Deneyim yönelimi, insanlar ve toplum arasında her yerde bulunabilen ilişkinin yeni temel modelidir. Deneyim onun için gerçek hayat, büyük tutku, anlamlılık ve başarılı bir yaşam yani değerli olduğu düşünülen yaşam fikrini birleştirir. Bu nedenle manevi danışman, insanların geçmişleriyle kimlik geliştirebilecekleri şekilde kendi deneyim içerikleriyle

temasa geçme görevine sahiptir. Bu yüzden manevi danışman, yaşam öykülerini yeniden yapılandırma süreciyle ilgilenir (Nauer, 2001: 349-365).

1.3.3.9 Çoğulcu Manevi Danışmanlık

Çoğulcu manevi danışmanlık (Plural verstandene Seelsorge), sadece iki kişi arasındaki bireysel bir olaya değil, aynı zamanda sosyal bir boyutu da içerdiği varsayımına dayanmaktadır. Bu nedenle, bireysel yaşamın arka planında sosyo-yapısal bağlamların var olduğu bir gerçektir. Tam da bu yüzden bireysel mutluluk ve kriz durumları bağımsız olarak düşünülemez. Manevi danışman sadece bireye odaklanmamalı, sosyal gerçekliği görmezden gelip sadece semptomlara bakmamalıdır. Dolayısıyla manevi danışman, yapısal sorunları bireyselleştirme, acil durumları ve krizleri yalnızca bireysel başarısızlık olarak algılama yönündeki sosyal eğilime karşı durmalıdır (Nauer, 2001: 366-375).

1.3.4 Manevi Danışmanlıkta Etik Yaşam-Felsefi Terapötik Kuramı

Manevi danışman, eski yaşam sanat geleneğine, İncil'deki bilge gelenekleri içeren felsefi, öğretici ve bilge boyutuna sahiptir. Manevi danışmanın edindiği bu tutum, danışanlarının yaşam tarzının, günlük eylemleri için sorumluluklarının, kimlik gibi sorularının olduğu her yerde devreye girer. Manevi danışman; keşfeder, olasılıkları düşünür, düşüncesi bir seçeneğe karar vermede şekillenir ve daha sonra, o düşüncüyü eylemle somutlaştırır. Bu tutumun yardımıyla manevi danışman, etkilenenlerin kimliğini ve etik yeterliliğini güçlendirir ve onları üretken ve özgür iradeye sahip olmaya teşvik eder (Klessmann, 2008a: 114).

1.3.5 Çok Perspektifli Manevi Danışmanlık-Post Modern Manevi Danışmanlık Kuramı

Teolojik İncil perspektif hâkimiyetinin manevi danışmanlık (Multiperspektivische, Postmoderne Seelsorge) kavramları sayesinde, kutsal yazılarda ve Hristiyanların yatay eğilimlere karşı inanç geleneğinde maruz kalınan inançları savunması ve bu içeriklerle “müjdeleyen” bağlamda manevi danışmanlık sunması savunulmaktadır. Buradaki amaç, insanlara somut olarak “iman” konusunda yardım etmektir.

Burada Hristiyan içeriği vaaz verme biçiminde ulaştırıldığı için manevi danışmanlık, bir bildiri gibi algılanmaktadır. İncil perspektifli anlayış, sadece psikolojik ve sosyolojik kavramların temsilcileri tarafından değil, aynı zamanda İncil geleneğinin ana temsilcileri tarafından da dar bir rehber olarak eleştirilmiştir.

Psikolojik-teolojik perspektif hâkimiyetine sahip manevi danışmanlık kavramları, İncil kavramlarındaki belirli zayıf noktaları düzeltmeye yardımcı olamaz. Buna rağmen çok perspektifli anlayışın çizilebileceği bir manevi danışmanlığın, vazgeçilmez bir kaynak olduğu kanıtlanmıştır.

Psikolojik-teolojik yönelimli kavramların bir başarısı, psikoloji ve psikoterapinin merkezindeki teorik öğeleri, manevi danışmanlık için erişilebilir ve verimli hâle getirmeleridir. Bununla birlikte, son 10 yıl içinde sadece psikoterapi değil, farklı psikoterapötik manevi danışmanlık okullarının da geliştiğini göstermiştir. Bu sayede manevi danışmanlık alanında, birçok bakımdan farklı olan ancak birbirini tamamlayan ve zenginleştiren renkli bir manevi danışmanlık şeması ortaya çıkmıştır. Bu yüzden kavramlar bir bütün olarak da manevi danışmanlık veya pastoral psikolojik kavramların anahtar sözcükleri altında özetlenebilir ve birlikte analiz edilebilir.

Manevi danışmanlıkta çoklu perspektif anlayışı, teolojik-sosyolojik perspektif baskınlığı ile vazgeçilmez bir şekilde zenginleştirilmiştir. Bu nedenle, özellikle diakonal ve solider manevi danışmanlık kavramında, sosyal bağlamın içerik açısından dâhil edilmesiyle tamamen bireysel bir iyileşme bakış açısı oluşmuştur. Nihayetinde iyileştirilmiş var oluşun bütünsel ve mükemmellik fikirlerinden vazgeçmesi gerekirdi. Çünkü iyileştirme hedefi kişiyi başkalarına bağımlı hâle getirmekten başka bir şey değildir (Nauer, 2001: 397).

Çok perspektifli manevi danışmanlık bir anlayış olarak değerlendirildiğinde, görüşmede sadece “Tanrı” ya da “inanç” kelimesinin söylenmesi ya da özellikle Hristiyan meselelerinin ele alınması olarak nitelendirilemez. Manevi danışmanlar, Hristiyan içeriğini danışana sunarken hassas, yapıcı, eleştirel ve yenilikçi olmalıdır. Ancak dini içeriğin açık olarak ifade edilmesi, karşısındaki kişinin bu konulardan bahsedip tartışmasına sebep olabilir. Dini ve spiritüel konuları konuşmak, diğer konuları (küresel meseleleri) gereksiz kılan asıl mesele değildir.

Özetle, çok perspektifli manevi danışmanlık, manevi danışmanlığı farklı kılar. Bunlar farklı konuları, farklı konuşma içeriklerini ve bilinenden farklı hedefler sunulan çeşitliliği benimser. Rasyonel sorumluluğu olan din olgusunu enine geçişlerde oluşturmaz ancak günlük uygulamadaki çatışmalarda, uygulamalarda gerekli kıldığı yöntemle sonuca varabilir (Nauer, 2001: 389-400).

1.4 Manevi Danışmanlık Hareketi

Manevi danışmanlık hareketi, bir bütün olarak tüm manevi danışmanlık aktivitelerini etkilemiştir. 1960'ların sonlarında mevcut manevi danışmanlık anlayışından çok daha farklı bir manevi danışmanlık yapıldığı görülmüştür (Ziemer, 2004: 85). Bu yenilikçi ve alternatif nitelikte olan manevi danışmanlık eğitimlerine, Carl Rogers'ın görüşme psikoterapi yöntemi, bununla birlikte psikanalizin metodolojik yöneliminin manevi danışmanlığa uygun olan anlayışı ve bu iki metot ile birlikte Gestalt terapisi ve sistemik terapi anlayışının manevi danışmanlık uygulamalarına entegre olmasıdır (Klessmann, 2008a: 77).

a) Psikoloji ve Psikanaliz Açısından Manevi Danışmanlık. Pratik teologlar giderek psikoloji ve psikanalizle ilgileniyorlardı; özellikle Freud, Jung ve Adlerin kuruculuğunu yaptığı derinlik psikolojisi üzerine birçok çalışmalar yapılmaya başlanmıştı. Derinlik psikolojisinin temsilcilerinden Oskar Pfister, psikanalizin metodik olasılıklarında manevi danışmanlık için büyük bir fırsat görüyordu, onunla birlikte Otto Haendler ve diğerleri başlıca bu anlayışın temsilcilerindendi (Klessmann, 2008a: 78). Manevi danışmanlık hareketi “Doktor ve Manevi Danışmanlar” birliği kurulmasını sağlamıştır. Diğer temsilcilere nispeten Scharfenberg, Freud'un din eleştirisini ele almış, onun fikirlerine karşı “*Sigmund Freud ve Hristiyan İncasına Bir Meydan Okuma Olarak Dine Yönelik Eleştirisi*” (1968) adlı kitabını yazmıştır. Bu yapılanma Almanya'daki manevi danışmanlık hareketinin başlangıcına işaret ediyordu (Ziemer, 2004: 85-86).

b) Amerikan manevi danışmanlık hareketi, Clinical Pastoral Training (CPT), günümüzde Clinical Pastoral Education (CPE) olarak bilinir ve uygulamalı manevi danışmanlık eğitimidir (Ziemer, 2004: 85-86). ABD'de Klinik Pastoral Eğitim Hareketinin başlangıcı, daha sonra Almanya'da gerçekleşecek olan manevi

danışmanlık hareketine benzer bir yapısal zemin üzerinde görülür. Temelde 20. yüzyılın başında Amerika Birleşik Devletleri'nde akademik-teolojik eğitimde ortaya çıkan bir memnuniyetsizlikten dolayı ortaya çıkmıştır. Bu rahatsızlıkları göz önünde bulundurarak psikiyatrist Richard Cabot, “Teolojiyi hastanın yatağına” taşıyarak yenilik getirmiştir. 1925 yılında teoloji öğrencileri için bir klinik yıl önermiştir. Burada Süpervizör denetiminde vakalar tanınacaktır. Cabot, bir yandan tanı koymak ve kontrol etmek için tıpçılar ve teologlar için vaka konferansları başlatmış, tabii her şeyden önce bir hastanın hayatındaki bir hastalığın işlevini daha iyi anlamak için bunları gerçekleştirmiştir. Cabot'un vaka konferanslarına katılanlardan biri de ve daha sonra CPE'nin gerçek babası olarak adlandırılan kişi Anton Theodor Boisen (1876-1965) dir (Klessmann, 2006a: 109-110).

Boisen, bizzat kendisi rasyonalite ile duygusallık arasındaki kişisel ve genel kültürel ayrımlarından bazılarını yansıtan birkaç psikotik olay yaşamıştır. Psikiyatrik hastalığını da dini bir deneyim olarak nitelendirmiştir. Dolayısıyla bunu fiziksel hastalık ve din arasındakileri ampirik anlamda daha yakından sorgulamayı bir başlangıç noktası olarak kabul etmiştir. Kriz, hatta ciddi psikiyatrik krizler Boisen için geçmiş yaşamın dengesizliğinden kaynaklı rahatsızlıklardır ama aynı zamanda bunu, kişinin kendine sorduğu: ben kimim, neden dünyadayım, benden ne olacak gibi sorulara yeni bir cevap bulmak için bir girişim ya da zorluk olarak da değerlendiriyordu. Bu soruları sorarak kişide bir kriz, hastalık durumu veya acı olup olmadığını daha iyi anladığını varsayar. Bu bağlamda Boisen, meşhur canlı insan belgelerini “yaşayan insan belgeleri” (*living human documents*) öğrencilerinin okumalarını ister. Yani ilgilendikleri insanları anlamalarını, inançlarını ve teolojilerinin kaynağını görmeleri gerektiğini ifade eder (Klessmann, 2006a: 109-110).

Boisen'in amacı, bu fikri teoloji çalışma metodolojisini değiştirmek için kullanmaktı. Ancak manevi danışmanlar için hastane manevi danışmanlığı olan özel eğitim geliştirme düşüncesinde değildi. Onun amacı İncil ve kilise tarihini ve tarihi metinlerin incelenmesine ek olarak “yaşayan insan belgeleri” (*living human documents*) çalışması yapıp her iki karşılaşma neticesinde hem vahiy tarihine hem de insanların psikolojik tarihine bağlı teolojik bir kimlik geliştirmektir. Bu yeni teoloji anlayışı, aynı zamanda klinik teolojik araştırma yöntemi olarak da konu edildi. Bu

araştırmanın, insanların deneyimlerine dayalı çalıştığı ve bu deneyimin iyi bir liberal anlayışla ve aynı zamanda geleneğe dayanarak gerçekleşmesi ile mümkün olduğu belirtilir. Tanrı'ya bir yol açtığı gerçeği ile karakterize edilir (Klessmann, 2006a: 109-110).

1925 yılında Anton Boisen, ilk “*Clinical Pastoral Training*” (CPT), daha sonra “*Clinical Pastoral Education*” (CPE)’a eğitimlerini vermeye başladı. Bu eğitimi de papazlığını yaptığı Massachusetts, Worcester Eyalet Hastanesi’nde dört ilahiyat öğrencisiyle gerçekleştirdi. Bu eğitimin temel metodolojik unsurları, sözlerdir (Manevi danışmanlık görüşmesinin kelimesi kelimesine kâğıda dökülmesidir). Eğitim adaylarının, kişisel süpervizörler eşliğinde hem staj yürütmeleri hem de manevi danışmanlığı daha iyi anlamak için bir birey olarak psikodinamik girişimlerinin kendileri üzerinde tecrübe etmeleri yoluyla vaka analizlerini yorumlamaları sağlanmıştır (Klessmann, 2006a: 109-110).

Hiltner, ABD’de başlangıçtaki manevi danışmanlık hareketine daha derin bir teorik temel kazandıran başka bir sistem gerçekleştirdi. Hiltner, Avrupa teolojisi ve manevi danışmanlık anlayışını tündengelim olarak tanımlar. Fakat kendisi, insanların uğruna vazgeçemedikleri şey aslında tümevarım olarak esas alınmalı, der. Yani bu teori-pratik ilişkisinin kontrol döngüsünü ideal olarak şu şekilde tanımlar: Başlangıç noktası bireysel bir deneyimdir “yaparak öğrenmedir” (*learning by doing*). Manevi danışman önce bu deneyimi diğerlerinin deneyimleriyle karşılaştırır ve sonra genelleştirir. Burada bir referans sistemi oluşturulur, böylece söz konusu davranış üzerinden teori geliştirilir. Teori pratik üzerinden kontrol edilir, daha sonra değiştiğinde veya yeni pratik deneyimler kazanıldığında teoride üzerinde ona göre değişimler yapılması gerekir. Metodik olarak Boisen, tarihsel metinler ve “yaşayan insan belgeleri” (*living human documents*) arasında bir diyalog olması gerektiğini varsayar. Burada dikkat edilmesi gereken husus, manevi danışmanın içindeki fikir ve anlamı arayan insan, psikolojik ve teolojik olarak yansıtılmış algısını da hasta ile gerçekleştirdiği görüşme içinde barındıracaktır. Klinik veya manevi danışmanlık teolojisi kendini, duygusallık ve rasyonellik, yaşam ve inanç, teoloji ve psikoloji, teori ve uygulama arasında yaşayan bir korelasyon ile karakterize etmelidir (Klessmann, 2006a: 109-110).

c) Kuruluşundan bu yana, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bu tür manevi danışmanlık eğitimi, 250'den fazla eğitim merkezi ve son derece farklı eğitim kılavuzlarıyla büyük bir hareket hâline gelmiştir. Büyük Amerikan kiliselerinin neredeyse tamamı on iki haftalık bir CPE eğitimine katılmayı teolojik inceleme için bir ön koşul hâline getirmiştir. CPE ekümenik anlayışına sahiptir ve birçok ülkeden birçok yabancı katılımcı CPE'yi kendi kiliselerine taşımıştır. Böylece CPE, dünyanın birçok ülkesinde uygulanmıştır. 1950'lerde ve 1960'larda ilk olarak Avrupalılar, özellikle Hollandalılar ve Almanlar, Amerikan manevi danışmanlık eğitimini tanıdılar. 1972'den bugüne kadar CPE, uluslararası denklikle yoğun bir gelişim süreci gerçekleştirmiştir (Klessmann, 2006a: 111).

Amerikan manevi danışmanlık hareketi ilk olarak Hollanda'da kabul edildi. Hejie Faber, Ebel von der Schott ve Wybe Zijlstra, CPT ve CPE'yi spesifik bir şekilde Avrupa bağlamına uygun olarak çevirmiştir. Çalışmalarının çevirisi ve bazı eğitim faaliyetleri yoluyla Almanya'daki pastoral psikolojik çalışmanın gelişimi üzerinde önemli etkileri olmuştur (Ziemer, 2004: 85-86). Zamanla çok farklılaştırılmış eğitim standartları, çok çeşitli metodolojik tasarıma yer veren bir çerçeve ve eğitim yapısı ile bu eğitim modeli hastane, hapisane, huzurevi, topluluk-mahalle cemaatleri, özel projelerle uygulanmıştır (Klessmann, 2006a: 111).

d) 1960'ların sonlarındaki dini, kültürel ve politik ayaklanma, Alman manevi danışmanlık hareketini şekillendirmede önemli bir faktör olmuştur. Bu dönemde üniversitelerde, pozitivist bilim kavramının krizinden ve tek taraflı teori eğitiminden sıkça bahsedilirdi. Teori eğitimi için "pratik yapma" ihtiyacı ve özellikle uygulamanın önemi gittikçe daha belirgin hâle gelmiştir. Daha fazla yakınlık talepleri sunulmuştur, örneğin: geleneksel iletişim yapısı olan "gel" yerine artık manevi danışmanlar "git" yapısını uygulayarak danışanın yanına gitmişlerdir. Teolojik çalışmaların reformu hakkında tartışmalara katılan diğer bilimsel disiplinler, dünya görüşleri ve dinlerle görüşlerin yoğunlaştırılması sağlanmıştır. Bir değişim pratiğine gidilirken sadece bazı yönleri kiliseyi kapsamıştır ve manevi danışmanlık hareketinin başlaması için uygun fırsatlar sunmuştur (Ziemer, 2004: 85-86).

e) Paul Tillich, Carl Rogers ve Kurt Lewin'den esinlenen bu model, Amerikan manevi danışmanlık eğitiminin temeli hâline gelmiştir. Sadece görüşme

protokollerinin oluşturduğu vaka analizleri üzerinde değil, aynı zamanda gruptaki bireysel farkındalık süreci üzerine de çalışmalar yapılmıştır. Grup üyelerinin gerçek hayattaki çatışmaları, grup içinde birbirleri ile psikodinamik tartışmaları, deneyimleri, eğitim sürecindeki deneyimleri, anlamaları, yorumlamaları, derinleşmiş farkındalıkları, dirençleri onların bu hareketli tecrübeleri sadece psikolojik olarak anlaşılabilir boyutla değil, aynı zamanda teolojik boyutla da ilgilidir (Klessmann, 2006a: 110).

- Koruyucu yaklaşım.
- Teolojinin, psikanaliz ve psikoterapi ile başa çıkması.
- Hem psikanaliz hem de psikoterapi anlayışı, hümanistik anlayışın olumlu bir şekilde alınması için manevi danışmanlık bilgisine başlangıç noktaları sunmuştur.
- Tillich'in sembol ve gerçeklik anlayışı üzerine yoğunlaştığı görüşler, disiplinler arası diyaloga yol açmıştır. Dolayısıyla bu manevi danışmanlık hareketi aslında yeni bir manevi danışmanlık teorisi ve pratiğe geçirilen hizmette çok çeşitli impulslara (heyecan), aktiviteler içermesine yardımcı olmuştur.
- İlk olarak Scharfenberg, Freud çalışmasını uygulayıp psikanalitik düşüncenin yanı sıra terapötik prosedürleri manevi danışmanlık için verimli hâle getirerek çığır açmıştı. Bu özellikle psikoloji eğitilmiş manevi danışmanların alanlarında uzman olmalarını sağlamıştır.
- Daha sonra Dietrich Stollberg, Richard Riees ve Hans Christoph Pieper özellikle Alman kamu oyununa Amerikan, dolayısıyla Hollanda manevi danışmanlık hareketine ve özellikle CPE'ye tanıttıktan sonra "Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi" ni (KSA) etkileşime geçirmişlerdir (Ziemer, 2004: 85-86). Tabii ki, doğrudan ABD'den ithal edilen KSA modeli ile Hollanda pastoral psikolojisinden geçmiş bir model arasında bazı farklılıklar vardı, Hans-Christoph Pieper ve diğerleri, Hollanda'dan, Heije Faber ve Wybe Zijlstra tarafından bu eğitim modelini aldıklarında daha didaktik olarak yapılandırılmış olarak Almanya'ya getirmişlerdir. Buradaki süpervizörler, Amerika'daki

eğitime göre grup çalışmalarındaki dinamikleri daha yapılandırılmış olarak vurgularlar (Klessmann, 2006a: 110).

- 1969 yılında Herborn’da ilk KSA kursu Wybe Zijlstra süpervizörlük gözetiminde gerçekleştirildi. 1970’te ilk Klinik Manevi Danışmanlık Eğitim Merkezi Hannover’de kuruldu ve ondan hemen sonra da Frankfurt, Bethel ve Dortmund’da benzer enstitüler kuruldu. Her Şeyden önce, manevi danışmanlık eğitim uygulama ve yöntemlerinin çok hedefli hizalanması nedeniyle, pastoral teolojik öğrenmenin yeni biçimlerini birleştirmek ve sağlam bir teorik temel ve uyumlu standartlar vermek gerekiyordu. Böylece 1972’de Alman Pastoral Psikoloji Derneği, öncelikle “ bölüm” altında kuruldu: “Derinlik Psikolojisi” (T), “Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi” (KSA) ve “Grup Dinamikleri”. Başından beri ekümenik temeli benimsemiştir. Bu kurum, aynı zamanda manevi danışmanlık hareketini de kurumsallaştırmıştır. Bölgesel kiliseye hümanistik ve teolojik olarak sağlam eğitim teklifleriyle yaklaşmayı ve dengesiz büyüme korkularına hızla uyum sağlamayı mümkün kılmıştır (Ziemer, 2004: 85-88).

2001 yılında “Klinik Pastoral Eğitim Derneği” (*Association for Clinical Pastoral Education-ACPE*), manevi danışmanlığın bağlamlarının ötesine geçen hedeflerini belirledi ve eğitim temelini Boisen’e dayandırarak manevi danışmanlar için eğitimin önemini bir kez daha ön plana çıkarmıştır (Klessmann, 2006a: 110).

Ziemer (2004: 85-91) “Manevi Danışmanlık ğretileri” (*Seelsorgelehre*) başlıklı kitabında, manevi danışmanlığın “danışmalık” anlayışı içinde tüm farklı yönlerin karakteristik ortak özelliklerini aşağıda belirttiği Şekilde olduğunu söyler.

1. Hümanistik bilimlerinden özellikle psikoloji ve psikoterapi, manevi danışmanlık öğretimine yeni yaklaşım adına temel bir öneme sahiptir ve pastoral psikoloji poimeniklerin temel bir yönü hâline gelmiştir. Burada vazgeçilmez olan psikolojik ve antropolojik uzmanlık ile sadece bireylerin duygusal çatışma durumlarının algılanması ve yorumlanmasının dışında, aynı zamanda pastoral bakım uygulaması için psikolojik yöntemlerin ve terapötik tekniklerin kullanımınıdır.

2. Bütüncül insan anlayışı, manevi danışmanlık öğretimin pastoral-psikolojik yaklaşımı ile ilişkilidir. Manevi danışmanlık, sadece insanın fiziksel ve spritüel yönü ile ilgili değildir. Daha ziyade, onu bütün olarak algılamaya yani bireyin varlığını fiziksel, sosyal, ruhsal ve dini yönden düşünmeye çalışır. Bu yaklaşıma göre, bireyin kendine özgü çatışmaları, ilişki sorunları, zihinsel bozuklukları ve inanç krizi bulunabilir. Spesifik terapötik adımlar gerekli olsa bile birbirinden ayrı olarak görülemez, insan tüm bahsedilen bu sorunlarla bir bütün olarak ele alınır.
3. Manevi danışmanlık hareketi, her şeyden önce bir manevi danışmanlık eğitim hareketidir. “Deneyimle öğrenme” ilkesi esastır, diğer adıyla “Yaparak öğrenme” (*learning by doing*) Amerikan manevi danışmanlık hareketinden ödünç alınan didaktik temelli cümlelerin adıdır. Öğrenmenin teorik uygulamasında değil, somut sosyal ve kişisel deneyimlerin canlı eleştirel incelemesinde yer aldığı pragmatik bir didaktiğe dayanır. Bu nedenle manevi danışmanlık, en iyi şekliyle protokol analizi (verbatim), vaka analizi ve rol oyunları ile öğrenilebilir. Bunlara ek süpervizörlük desteği de sağlanarak pastoral psikolojik öğretim ve öğrenme hâline gelir. Bu tür eğitim biçimlerinin, vaaz verme seminerlerinde, pastoral kolejlerde ve manevi danışmanlık enstitülerinde kendilerini akademik eğitim üzerine geliştirmeleri, eğitim alanında gelişmiş reformun belirtisidir.
4. Manevi danışmanlığı bir iletişim ve ilişki olayı gibi gören bir kişi, vaka odaklı görüşmeleri tek taraflı yorumlamış olacaktır. Manevi danışmanlıkta, kişinin yaşanmışlıkları özellikle eğitim ve süpervizörlük denetimde çok önemlidir. Her manevi danışmanın eğitim sürecinde, farkında olsun veya olmasın hep kendisi vardır. Bu da eğitimin kalıcı olması açısından kendi ilişki durumlarını karşıt aktarımlar yoluyla bilinçlendirilerek olur. Bu uygulama bilimsel olarak sağlam bir pastoral çalışmanın bir parçasıdır. Manevi danışmanlık çalışması, uzun vadede yoğun bireysel farkındalık ve süpervizör kontrolünde bir terapi sürecinden geçmeden mümkün olmaz. Bu noktada, manevi danışmanlık hareketinin sadece sınırlı bir pastoral eylem alanı için yapılan bir dürtü değil, aynı zamanda bir bütün olarak kilisenin çalışmasına yeni bir yaklaşım olduğu da açıktır. Manevi danışmanlık için geçerli ve önemli olan bireyin kendisidir,

bu vahyin de aynı şekilde önemli olduğunu, ibadete kadar yeni iletişimsel yöntemlerin geliştiğini aynı zamanda kilise uygulama biçimlerinin de reforme olduğunu gösterir.

5. Manevi danışmanlık hareketinin temel işlevi, açık bir şekilde olmasa da “danışmanlık” terimiyle ifade edilmiştir. Amaç, tavsiye arayan kişiyi, sorunlarını bağımsız olarak çözmeye teşvik etmektir. Dolayısıyla danışmanlık, her özel durumda mümkün olduğu ölçüde “insanların kendilerine yardım etmelerine yardımcı olmayı” amaçlamaktadır. Danışmanlar, kendilerini ellerinde sihirli değnekleri olan, sorunları çözen kişiler olarak değerlendirmezler. Daha çok belirli süre içinde çalışan, danışan ile uygulanabilir bir yol arayan, geçici yardımcıları olarak görürler. Manevi danışmanlık hareketi, manevi danışmanlık otoritesinin tanımına karşı bir paradigma değişikliğine işaret eder.
6. Bir danışman olan manevi danışman, uygulama eylemlerine teoloji anlayışının içeriğini de entegre eder. Tabii ki, pastoral psikologlar arasındaki teolojik seçenekler oldukça geniştir. Ancak, Tanrı'nın insan karşılaşmalarında, onunla ve onun altında denetimleyebileceğini varsayan “enkarnasyon” teolojisi yönünde belli bir aksan mevcuttur. Bu nedenle manevi danışman ve birey arasındaki ilişki yalnızca yatay olarak tanımlanmalıdır. Tanrı'nın insanların yaşam çatışmaları ve kişisel acı durumlarında yanlarında olduğu bilgisi, tabiri caizse, “danışma danışmanlığının” altında çalıştığı yol göstericiliği ve verdiği umutta gizlidir.

Çünkü manevi danışmanlık hareketinden gelen kavramlar arasındaki benzerlikler, açıkça anlaşılabilir birtakım farklılıklar ve tartışma noktaları ile zıttırlar. Endişe edilen konular örneğin: teori eğitimi üzerine oluşan sorular. Derinlik psikologları, daha güçlü bir teori temelli geleneğe sahip olan KSA temsilcilerini, Amerikan pragmatizmi ile tarihsel temelli olarak ilişkilendirir. Diğer anlaşmazlıklar ise, manevi danışmanlık aktivitesinin terapötik tedavi tehlikesi ile bağlantılı olarak manevi danışmanlık mesleğinde artan bir profesyonelleşmeyle ilgilidir. Bunun eğitim kavramları ve eğitim standartlarının oluşturulması üzerinde etkisi vardır. Tabii ki, farklı terapi kavramları için seçenekler tartışmaya her zaman kritik bir potansiyel

oluşturur. Buradaki manevi danışmanlık hareketinde ilk bakışta görülebileceğinden çok daha net farklılıklar vardır (Ziemer, 2004: 85-91).

1.5 Alman Pastoral Psikoloji Kurumu ve Bölümleri (DGfP)

Türkçe anlamı “Alman Pastoral Psikoloji Kurumu”³ olup Almanca *Deutsche Gesellschaft für Pastoralpsychologie*'dir ve Almanca kaynaklarda kısaltılmış şekli DGfP'dir. DGfP'nin kuruluşu 1972'ye dayanır, bu kurum ekümenik⁴ anlayışına sahiptir (Klessmann, 2006a: 644; Ziemer 2004: 88). Önce Amerika'da gerçekleşen daha sonra Almanya'ya kadar uzanan manevi danışmanlık hareketi, teorik ve pratikte birçok farklı yenilikler, aktarımlar ve faaliyetleri de beraberinde getirmiştir. DGfP kendisini yalnızca bilimsel bir kurum olarak değil, aynı zamanda Almanca konuşan pastoral psikologlardan oluşan merkez ve alanda profesyonelleşmeyi sağlayan, meslek guruplarını eğiten, danışmanlık yapan ve birçok alanda uzman yetiştiren eğitim enstitüsü olarak görmektedir. DGfP kurumu beş bölümden oluşmaktadır, her bölüm birbirinden bağımsız müfredattan oluşur. Bu program, pastoral çalışanlara kapsamlı ek bir pastoral psikolojik nitelik yelpazesi sunar (Nauer, 2001: 139). DGfP kurulmadan önce bu beş bölümden ikisi ayrı kurulmuştu, diğerleri daha sonra DGfP kurumunun kuruluşuyla bu iki eğitimin içine dâhil olmuşlardır. İlk kurulan birimlerden biri derinlik psikolojisidir. Buradaki amaç manevi danışmanlık hareketi ile gelişen hizmetler içinde derinlemesine psikoloji eğitimi almış papazları alana kazandırmak ve yeni girişimciler geliştirmektir (Ziemer, 2004: 88). Manevi danışmanlık hareketi ile gelişen diğer aktif eğitim birimi ise, Klinik Manevi Danışmanlık eğitim modelidir. Bu yenilikçi eğitim modeli, pastoral psikoloji bölümü kapsamında verilen teori eğitimlerinin yetersizliğinden dolayı alanda uygulamaya geçiş eğitimi olarak

---

³Alman Pastoral Psikoloji Kurumu'nun kısaltılarak yazılışı birçok eser ve makalelerde DGfP olarak yer almaktadır. Burada da bundan sonra kısaltılarak yazılacaktır. Bununla birlikte DGfP'nin diğer bölümleri olan Derinlik Psikolojisi-T olarak, Klinik Manevi Danışmanlık-KSA olarak, Grup Dinamikleri-Organizasyon-Sistem Analizi Pastoral Çalışmalar-GOS olarak, Birey Merkezli Psikoterapi ve manevi danışmanlık-PPS olarak, manevi danışmanlıkta Gestalt ve Psikodrama Çalışmaları-GPP olarak kısaltılacaktır.

⁴Dini dilde ekümenizm, farklı mezheplerdeki Hristiyan kiliseleri arasındaki ilişkiler anlamına gelir. Hristiyan mezhepleri örneğin: Evanjelic Lutheran, Evanjelic Reform, Roma Katolik veya Ortodoks. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, birçok kilise lideri, barış ve uzlaşma güçlerini güçlendirmek için Hristiyanlığın birliği için kampanya yürüttü. Bu çabalar, 1948'de Cenevre'de “Dünya Kiliseler Konseyi”nin kurulmasına yol açtı. Katolik Kilisesi, Dünya Kiliseler Konseyi'nin bir üyesi değildir, yalnızca gözlemciler gönderir (Dreger, KSA Eğitimi).

sunulmuştur. Böylece bu zamana kadar sadece kilise binası içinde olan manevi danışmanlık, uygulamalı (CPE) ve ileri eğitimlerin verilmesiyle alana yayılmaya başlamıştır. Bu eğitimlerle birlikte manevi danışmanlık, öğrenilebilir ve öğretilebilir bir temele oturtulmak istenmiştir. Bu eğitimlerin faaliyete geçebilmesi için, bölgesel kiliselerde veya piskoposluklarda uygulamalı manevi danışmanlık kurumları kurulmuştur. Aslında ABD’de onlarca yıl önce kurulmuş olan Klinik Manevi Danışmanlık eğitim (CPE) modeli, buna karşılık gelen eğitim merkezlerinde Alman standartlarına göre dönüştürülmeye başlanmıştır (Klessmann, 2012: 35). O yıllarda Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminin, Almanya’da kurulması için toplantılar düzenlenmiştir. Bu Toplantıya Amerika ve Hollanda’da eğitimlerini (KSA1, KSA2 ve KSA İleri Düzey Eğitim) almış kişiler davet edilmiştir. Klessmann (2012: 92) bununla ilgili şunları söyler: “Bu toplantılara üç eğitimi de almış çok fazla kişi (36 kişi) katılmıştır. Bu aynı zamanda CPE eğitimlerine ne kadar ilgi duyulduğunu da gösterir.” Amerikan yani Hollanda üzerinden gelen Klinik Manevi Danışmanlık eğitim (CPE) modeli ile ilk karşılaşanlar Dietrich Stollberg, Richard Riess ve Hans-Christoph Piper’dir (Ziemer, 2004: 88). 1969 yılında ilk KSA eğitimi Almanya, Herborn’da verilmiştir. Hollanda’dan gelen Wybe Zijlstra’nın süpervizörlüğü eşliğinde gerçekleşmiştir. Buna takip eden yıllarda yani 1970’te, Almanya’da uygulamalı klinik manevi danışmanlık eğitimi enstitüleri açılmaya başlanmıştır. Önce Hannover’de açılmış olup, burada Hans Christoph Piper yönetiminde faaliyete geçmiştir. Hemen arkasından KSA eğitim enstitüsü Frankfurt’ta Werner Becher’in yönetiminde “Terapötik Manevi Danışmanlık Seminer Eğitimleri” olarak açılmıştır. Daha sonra bu seminerler, 1979 yılından itibaren “Manevi Danışmanlık Seminer Eğitimleri” adı altında yürütülmüştür. Bodenschwingschen-Bethel şehrinde, Bethel Kilise Üniversitesi’nin Manevi Danışmanlık enstitüsü olarak KSA enstitüsü kurulmuştur. Burada pratik teoloji bölümündeki eğitimlere önce Dietrich Stolberg ile başlanmış olup daha sonra Klaus Winkler’in atandığı kadro ile Klinik Manevi Danışmanlık eğitimlerine devam edilmiştir (Klessmann, 2012: 35-36). Son olarak Dortmund’da Klinik Manevi Danışmanlık eğitim enstitüsü açılmıştır. Burada kurulan klinik manevi danışmanlık enstitülerinin esas amacı, manevi danışmanlık eğitimlerinde pratiklik ve özel bir odaklanma geliştirmektir. Arka arkaya açılan bu enstitülerin amacı, güçlerini birleştirerek pastoral-psikoloji öğrenimine yeni çerçeveleme sağlamak ve sağlam

bir teorik temel oluşturup manevi danışmanlığa uyumlu standart geliştirmektedir (Ziemer, 2004: 88). Aynı zamanda bu eğitim enstitüleri çalışma ve eğitim kalitesi ile diğer psikoloji enstitülerinin eğitim ve çalışma kalitesiyle aynı içeriğe sahip oldukları için ortak denklığe sahiptir.

KSA eğitimi, Almanya’da ilk kuruluş tarihinden itibaren farklı alanlardaki klinik psikologlar/terapistler/süpervizörler tarafından da denetlenmekteydi. Bu aynı zamanda hem eğitim alanlarının hem de sertifikaların diğer enstitüler arasında bağlayıcılığı olduğu anlamına gelmektedir (Klessmann, 2012: 35-36). Manevi danışmanlıktaki bu değişim Almanya’daki manevi danışmanlık hareketinin de odak noktasını teşkil etmiştir. Şimdiye kadar belli bir kuruma bağlı olmadan yürütülen bu eğitimler, artık kendi standartlarını ve kendi kurumunu kurma ihtiyacı hissetmeye başlamıştır. Daha önce yukarıda da bahsedildiği gibi bu eğitime eklenen hümanistik psikoloji yaklaşım ile Alman Pastoral Psikoloji Kurumunun kurulması, DGfP’nin artık kendi eğitimlerini kendi standartlarında vermesi ve gerçekleştirmesi mümkün olacaktı. Böylece Almanya’da 1972 yılının nisan ayında DGfP kurumunun mevcut bölümleri “Psikanalist Yaklaşımlı Manevi Danışmanlık”, “Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi” ve “Manevi Danışmanlıkta Grup Dinamikleri (Sosyal-Psikoloji)” adı ile psikoterapötik okulların haritası çıkarıldı (Wittrahm, 2001: 23). DGfP çatısı altında eğitimler yürütülmeye başlandı (Becher, 1976: 10). Bu eğitim bölümlerinin kurulmasıyla, diğer psikoloji ve psikoterapi eğitimlerinde uzmanlaşmış kilise çalışanlarının kendi kimliklerini bu kurum adı altında bulmaları ve geliştirmelerine de imkân sağlanmış oldu.

Daha sonra 8 Mayıs 1976 yılında ise DGfP’nin bu üç bölümüne “Birey Merkezli Görüşme” ve “Davranışçı Ekolü” de dâhil edilmiştir (Becher, 1976: 10-11). DGfP kendisini sadece bilimsel bir kurum olarak değil, aynı zamanda Almanca konuşan pastoral psikologların profesyonelleşmesi için bir eğitim enstitüsü olarak da görmektedir. Ziemer, manevi danışmanlık hareketinin sonucu olarak gördüğü profesyonelleşmeden şöyle bahseder: “Profesyonelleşme kilise yönetiminin terapötik yöntemlere yönelmesidir. Metodolojik yeterliliğe sadece uygun eğitimi almış manevi danışmanların sahip olduğu kolayca görülür. Ancak bu durum, genel manevi danışmanlık eğitimleri dâhil edilerek değiştirilmelidir (Üniversite eğitimleri, vaizlik

seminerleri, ileri düzey eğitimler). Mesleki kalitenin artması, manevi danışmanlar arasındaki yeterlilik açığının azalmasına yardımcı olacak ve daha iyi sonuçlar verecektir” (Ziemer, 2004: 106). Böylece Manevi danışmanlık eğitimleriyle kilisenin reform planları ve pastoral mesleğinde profesyonelleşme gerçekleştirilmeye başlamıştır. Bu durum, manevi danışmanlık hareketiyle kilisenin coşkulu bir şekilde eski uygulama şekillerinden ayrılması ve yenilenmesi için özel bir dokunuş olarak bilinir (Klessmann, 2012: 15). Böylece DGfP bünyesinde 1970’lerin sonlarından bu yana manevi danışmanlık, psikoloji ve psikoterapinin ilke ve yöntemlerini benimseyerek teorik ve metodolojisinde önemli rol oynayan profesyonelleşme yolundaki yeterliliğini sağlamıştır (Klessmann, 2008a: 163). DGfP bünyesinde yer alan bu beş bölüm, kuruluşlarında konulmuş olan isimlerinden farklı olarak günümüzde aşağıda belirtildiği gibi adlandırılır. Bu kurum kendi bölümlerinde geliştirdiği standartları gereği manevi danışmanlık eğitimlerini verir. Aynı zamanda kendini bu bölümlerde uzmanlaştırmak isteyen kişiler için de eğitimler, kademeli olarak yürütülür. DGfP kurumu, kendi süpervizörlerini yetiştirirken aynı zamanda manevi danışmanlara profesyonel uygulama eğitimleri de vermektedir. DGfP kurumunun günümüzdeki isimlendirilmesi aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Derinlik Psikolojisi: *Tiefenpsychologie (T)*
2. Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi: *Klinische Seelsorge Ausbildung (KSA)*
3. Grup dinamikleri-Organizasyon-Sistem Analizi Pastoral Çalışmalar: *Gruppe – Organisation-System (GOS)*
4. Birey Merkezli Psikoterapi ve Manevi Danışmanlık: *Personenzentrierte Psychotherapie und Seelsorge (PPS)*
5. Manevi Danışmanlıkta Gestalt ve Psikodrama Çalışmaları: *Gestaltseelsorge und Psychodrama in Pastoralarbeit (GPP)* (Klessmann, 2012: 129-14)

Klessmann (2012: 13-14), DGfP kurumunun ilk zamanlardaki gelişmelerini ve bu kurumun eğitim standartlarındaki gelişimini anlatır. DGfP’nin kuruluş nedeninin toplumun ve kilisenin o döneme ait çevresel ve politik sebeplere dayalı huzursuzluklarından kaynaklı olduğunu söyler. Özellikle 1967 tarihinde, ikinci dünya savaşından sonra akademisyen ve orta sınıf kilise üyelerinin, kiliseyi bırakmalarından dolayı kaygılar tetiklemiştir. Bu kilisenin birçok üye kaybettiği anlamına gelmektedir.

60'lı yılların sonuna doğru Pratik Teoloji, “ampiriğe dönüş” çalışmaları başlatmıştır. Bunu da kilisenin “Hristiyanlık çağrısı” anlayışına dayandırmıştır. Sosyal bilimler alanında kurduğu iş birliği ile sosyoloji, psikoloji, terapötik iletişimde teoriler bölümü ve pedagoji bölümünü kendi bünyesine dâhil ederek ortak çalışmalar gerçekleştirmiştir. Böylece kilise bünyesinde yeni bir şekillendirme gerçekleşmiştir (Klessmann, 2012: 14). Kilisenin geleneksel anlayışına karşı gerçekleşen bu paradigma çalışmalar, pratik teoloji bölümünün tüm dallarında da uygulanmaya başlanmıştır. İlk çalışma, iletişim becerileri ve terapötik iletişim tekniklerini rahiplerin öğrenmesiyle gerçekleşmiştir. Bunun için ruh sağlığı çalışanlarıyla (psikoloji, sosyoloji ve pedagoji gibi) birlikte kilise ile iş birliği gerçekleşmiştir. Rahiplerin bu bilgileri edinmelerindeki amaç, insanların günlük hayatlarındaki sorunlara terapötik iletişim becerileriyle yaklaşım teolojik bakış açısıyla desteklemektir. İnsanlar, kilisenin bireye verdiği bu değer ve destekle günlük yaşamlarındaki sorunlara danışmanlık verilmesinden memnun kalmışlardır. Böylece toplumun gözünde manevi danışmanlık yeniden değer kazanmış olup kilisenin bu yaklaşımı iyi gelmiştir. Aynı zamanda papaz mesleğinin profesyonelleşmesi de kilisenin manevi danışmanlık alanında bürokratik yönden de güçlenmesine vesile olmuştur. DGfP kurumu, ilk dönemlerinden itibaren psikoloji ve psikoterapi kuruluşlarıyla çalışmalar yürütüp onların eğitimlerine denk eğitim ve bilgiye sahip kaliteyi yakalamıştır. Çünkü DGfP üyeleri aynı zamanda psikoterapi yönelimli dernek üyelerinden oluşmaktadır. DGfP'nin KSA bölümü hariç diğer bölümler: Derinlik Psikolojisi, Grup-Organizasyon-Sistem Bölümü, Birey merkezli Psikoterapi Bölümü ve Gestalt Terapisi-Psikodrama bölümünün üyeleri DGfP üyesi iken aynı zamanda kendi alanlarındaki eğitim merkezlerinde eğitici süpervizörlüğü yapan psikoterapi üyeleridir. DGfP kurumu, kendi bünyesinde yeni üyelerini kabul ederken bu üyelerin aynı zamanda diğer kurumlara da üye olma şartını getirmiştir. Aynı zamanda bu kişilerle daha sonra manevi danışmanlık ve psikoterapinin ortak eğitim merkezlerinin kurulması sağlanmıştır (Klessmann, 2012: 14-15). Teoloji ile hümanistik biliminin birçok ortak alanda (sosyoloji, psikoloji, sosyal-psikoloji) birleşmesi ile pastoral psikolojinin disiplinler arası çalışması meydana gelmiştir. Birbiriyle örtüşen alanların ortak çalışmaların gerçekleştiği de görülür. Örneğin; Dogmatik bilimin ve tıp biliminin ortak çalışmasını ilk defa Prof. Dr. Wilhelm Bitter tarafından kurumlaştırılmıştır. 1925 yılında “Hekim ve Manevi

Danışman” (*Arzt und Seelsorge*) olarak isimlendirilen bu kurum, 1954 yılında “Derinlik Psikolojisi için Avrupa Çalışma Birliği” (*Europäische Arbeitsgemeinschaft für Tiefenpsychologie*) olarak değişmiştir (Winkler, 2000: 133).

Yukarıda da belirtildiği gibi DGfP, diğer birimler ile ortak eğitim çalışmalarını yürüttüğü bölümler açmıştır. Bu birimleri kendi bünyesinde toplamak üzerine DGfP kurumu kendi tüzüğünü aşağıda yer alan belli başlı görevlerle sıralamıştır. Belirtilen bu görev maddelerinin amacı, çalışmaların pastoral psikoloji olarak teşvik edilmesi üzerine düzenlenmiştir:

1. Pastoral psikolojik yöntemlerle ilgili bilimsel çalışmalar, araştırma ve bunların pratikte uygulanmasına olanak sağlamak.
2. Pastoral psikoloji alanındaki gelişme ve çalışmaların toplanması, yayınlanması ve yayılması.
3. Pastoral psikolojik çeşitli yönelimlerini ve faaliyetlerini koordine etmek ve iş birliği içinde teşvik edilmek.
4. Ortak hedeflerin, eğitim standartlarının ve yöntemlerinin geliştirilmesi. Bölgeler arası üst düzey eğitim ve ileri eğitim fırsatlarının organize edilmesi.
5. Diğer meslek kuruluşları ve kurumlar karşısında menfaatlerin korunması.
6. Denkliği karşılaştırılabilir derneklerle iş birliği sağlamak.

DGfP'nin ilk eğitim standartları olan bu taslak, Kasım 1974'te, Almanca konuşulan bölgelerde eğitim görevlisi olan birçok sayıda Protestan ve Katolik pastoral psikoloğun dâhil olduğu meslek birliği üyeleri tarafından kabul edilmiştir (Becher, 1976: 10).

Enstitüler dışında, DGfP kuruluşunun ilk yıllarından bu yana bilimsel araştırmalarını, sosyal ve hümaniter bilimler üzerinden yapmaktadır. Teori bilimi, pastoral psikoloji alanında büyük öneme sahiptir. DGfP; makale, bildiri veya yazılarını kendi bünyesinde çıkarttığı “İnsanlara Giden Yollar” (*Wege zum Menschen*) ve “Dönüşümler-Pastoral Psikolojik Çalıştay Raporları” (*Transformationen-Pastoralpsychologische Werkstattberichte*) adlı özel dergi ve kitaplarda yayınlamaktadır (Klessmann, 2012; 128). DGfP'nin beş birimi aşağıdaki gibidir:

1.5.1 Derinlik Psikolojisi: *Tiefenpsychologie* (T)

DGfP'nin ilk bölümlerinden olan Derinlik Psikolojisi (*Tiefenpsychologie*)⁵ (T) Freud, Jung ve Adler temelli psikanaliz çalışmalarının bütüncül bakış açısına sahiptir. Amaç insanın bilinçdışında gerçekleşen süreçlerin davranışları nasıl etkilediğini değerlendirip farkındalık sağlamaktır. Hedefi, kişiler arasında oluşan çatışmaları önlenmek ve bireyin anlaşılmasını sağlamaktır. Aynı zamanda insan deneyimleri ve davranışlarında bilinç dışına itilmiş ve eksikliği duyulan duyguların, aniden ortaya çıkmasıyla esinlenen konularla da ilgilenir (Riess,1974: 204). Derinlik psikoloji anlayışıyla manevi danışmanlıktaki dini öğretileri bilimsel çalışmalarında yorumlayan ilk Scharfenberg'dir. Onun amacı, teolojik içeriklere ve seküler konuşma biçimlerine teori ve pratikle birlikte tanım kazandırmaktır. Scharfenberg, Freud'un bulgularını çalışmasına dâhil ederek, dilin terapötik bir araç olarak yeniden keşfini saptamıştır. Böylece psikanalitik düşünceyi terapötik yöntemlerle birlikte kullanarak manevi danışmanlık uygulamalarını ve öğretimini verimli kılmıştır.

Derinlik psikolojisi, DGfP kurumu bünyesinde kurulmadan önce manevi danışmanlar, 1949 yılında kurulan "Alman Psikoterapi ve Derinlik Psikolojisi Kurumu (Almanca kısaltılışı: DGPT)"na üye olmak şartıyla eğitim alırlardı. Daha sonra DGfP kurumunun Derinlik psikolojisini kendi bünyesinde bir bölüm olarak kurması ve standartlarını belirlemesiyle birlikte buradaki üyeler DGfP'ye geçmişlerdir. Böylece Derinlik psikolojisi bölümü kendi bünyesinde uzman yetiştirmeye başlamıştır. Burası teoloji, tıp ve psikoterapi arasındaki bağlantıyı sağlayan bir kurum olmuştur. Derinlik psikolojisinin 1949 yılında kurulmasına ilk destek veren Bitter, diğer kurumlar ile ortak çalışmalar gerçekleştirip yukarıda da bahsedildiği gibi derinlik psikolojisi kurumuna "Hekim ve Manevi Danışman" adını vermiştir. Daha sonra bu kurumun adı "Uluslararası Derinlik Psikolojisi Kurumu" olarak değişmiştir. Farklı yerlerden de üyesi bulunan bu kurumda aynı zamanda birçok DGfP üyesi de bulunmaktaydı, onlar kendilerini genel olarak C.G. Jung geleneğinin temsilcileri olarak görürlerdi (Klessmann, 2012: 15-16). Daha sonra Almanya'nın Kiel şehrinde uygulamalı Teoloji

---

⁵DGfP, www.pastoralpsychologie.de sayfasında her bir beş bölümün kendi bünyesindeki standartları, gerçekleşecek eğitim günleri ve adreslerinin bulunduğu listeler mevcuttur. Aynı zamanda bu sayfa kurum hakkında bilgi ve yayımları hakkında arşiv bilgilere, güncel kitap ve makalelere de sahiptir.

Fakültesinde, Scharfenberg tarafından evrensel pastoral psikoloji ve derinlik psikoloji eğitimleri için 4 dönemlik bir müfredat geliştirildi (Klessmann, 2012: 139). Üniversitede bu eğitime katılanlar, Freud ve Jung'un analitik psikoloji kavramlarından başlanarak bilinç ve bilinç dışı, ilişki süreçlerinin derinlemesine algılanması ve netleştirilmesiyle ilgili uygulamalar öğretildi. Bilinç dışı süreçler, ilişki çatışmaları, aktarım ve karşıt aktarımlar, Hristiyan geleneği bağlamında direnç, anlamlandırma, suçluluk ve utanç gibi birçok dini temel kavramlar nedenleriyle öğretilirdi.

DGFp'nin bünyesinde verilen derinlik psikolojisi bölümü için manevi danışmana, gereken temel eğitimleri alması ve bu alanda tecrübe kazanmış olması şartı koşulmuştur. Bunun için yine DGfP, ön koşullarını şöyle açıklar: *Manevi danışmanlık derinlik psikolojisi eğitimine katılacak olan kişilerde aranan temel şartlar:* teoloji bölümünden mezunu olmak (istisnai durumlarda diğer bölümlerden mezunlarda kabul edilir), derinlik psikoloji temelli pastoral psikoloji süpervizörlüğü eğitimlerini almış olmak ve bu eğitimi sürdürülebilirlik yeteneğine sahip olmak.

Eğitime katılmak için ön koşul:

1. 200 saatlik vaka analizi yapmış olmalı, bunun 150 saatinde eğitim süreci içerisinde kriterlere göre vaka analizi yapabilme tecrübesine sahip olmalı.
2. Teorik bilgiye yeterli seviyede sahip olmalı. Teori bilgilerinin içeriği bir broşürde yer alır ve eğitim alanlar DGfP komisyonu tarafından sürekli olarak denetlenir (Becher, 1976: 221-222). Aşağıda bahsedilen teori konuları hem klasik hem de yeni literatürü içerir, T eğitimi almak isteyen grup üyelerinin bu bilgilerin edinmeleri gerekir. Bunlar:

- Psikanalitik literatürüne giriş; Freud, Jung, Neumann, Eriksson, Szondi, Adler, A. Freud, Riemann. -Tüm dönemleriyle gelişim psikolojisi - Çok boyutlu yönleriyle gelişim süreçleri - Genel nevrozlar - Özel nevrozlar - Psikiyatrik hastalıkların fenomenolojik süreçleri - Kişilerarası dinamik ilişkiler - Kişisel yardım yöntemleri - Derinlik psikolojisi ve teolojik hermenötik bilgi - Dini fenomenlerde derinlik psikolojisi ve teolojik yorumlama - Derinlik psikolojisi ve teoloji anlamında suçluluk problemi - Papazların rolü ve kendilik

imgesi - Hristiyanlık inancında aktarımlar ve derinlik psikoloji üzerinden yorumlamalar (Klessmann, 2012: 139).

3. Danışmanlık uygulaması gerçekleştirildiğine dair onaylı belge olmalı. Burada, iki ila üç farklı kurama göre uygulamalı 20 vaka oturumu yapılmış olmalı; bu vakalardan 6'sı sürekli danışmanlık görüşmesi olup en az 10 ila 15 kez bir danışmanlık görüşmesi yapmış olmalıdır. Bunun yanında bir süpervizör eşliğinde yaklaşık 50 grubun vakasına katılmalı, bunlardan 25'i vaka analiz gruplarında gerçekleşmeli. Buradaki süpervizörün illa psikanalist olarak eğitilmiş olma şartı yoktur (Becher, 1976: 222).

Amaç aslında manevi danışmanın da diğer derinlik psikoloji eğitimleri gibi temel bilgilere sahip olması ve bunların eğitimini almasıdır. Örneğin; psikanaliz (S. Freud), analitik psikoloji (C.G. Jung), bireysel psikoloji (A. Adler), transaksyonel analiz (E. Berne), Logoterapi (V. Frankl). Manevi danışman, rüyaları ve çocukluk anılarını yorumlama, aktarım ve direnç gibi yöntemlere dayanan tutumları tanır. Bir manevi danışman, görüşmelerinde dini etkiden ve ideolojik telkinlerden kaçınmalıdır (Baumgarten, 1990a: 70-71). Bugün, derinlik psikoloji eğitimi almış bir manevi danışman, yeterli psikoloji bilgisine sahip olup psikodinamik veya derinlik psikolojisi uygulamaları ve araştırmalarını yapabilmelidir. Psikanalitik süreçleri rahatlıkla davranışsal teoriler açısından yorumlayabilir (Stollberg, 1972: 44). Manevi danışmanlar, derinlik psikolojisiyle ilgili yazdıkları makalelerde, kolokyum oturumlarda ve bilimsel çalışma derslerinde yazdıkları bildirilerle ayrıca DGfP kurumunda yayınlanan dergi ve kitaplarla bilime kaynak sunarak hizmet etmişlerdir.

Günümüzde özellikle bu kurumda eğitim alacak olan kişilerin, derinlik psikolojisi becerisine sahip olmaları talep edilmektedir. Buradan mezun olan manevi danışmanlar, genelde kilise danışma merkezlerindeki psikolojik danışmanlık çalışma alanlarında aktif olurlar. Farklı alanlarda çalışmak isteyen manevi danışmanlar, sadece belirli bir çalışma alanlarında bağlı kalmazlar, öğrendikleri yöntemleri uygulama imkânı buldukları herhangi bir ruh sağlığı alanında çalışma olanaklarına sahiptirler. Eğitimlerine devam etmek isteyen manevi danışmanlar; dinamik çalışan danışman, grup yöneticisi veya süpervizör olurlar (Klessmann, 2006a: 645).

1.5.2 Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi: *Klinische Seelsorge Ausbildung* (KSA)

ABD’de veya Hollanda’da Klinik Manevi Danışmanlık eğitimini (CPT) tamamlayanların çoğu, bu eğitim modelini Almanya’da kurmak ve böylece manevi danışmanlığa yeni, psikolojik ve profesyonel temelli bir nitelik kazandırmak arzusuyla Almanya’ya dönmüşlerdir. Bu kişiler, yurtdışında pratiğe dayalı, süpervizörlerin gözetimi altında “yaparak öğrenme” (*learning by doing*), kişi odaklı, yoğun bireysel farkındalığı olan bir eğitim yöntemiyle tanışmışlardır. Özellikle bireysel farkındalık, bir manevi danışmanın kendi kişiliğini ilişki/iletişim çalışmalarına aracı kılarak kendi gözlemiyle farkındalık kazanmasını sağlar. Bu onun hasta ile olan her görüşmesinde, yeni bir teolojik bakış açısıyla yaklaşmasını vaat eder. Burada Boisen’in kastettiği de budur. ABD’de eski inanç belgeleri “yaşayan insan belgeleri” (*living human documents*) Anton Boisen ile canlı bir alışverişi amaçlayan “ampirik teoloji”den söz edilmektedir (Klessmann, 2012: 88; Methfessel, 2019: 472). KSA eğitimi bugün birçok Katolik kilisesi, Luteryan kiliseleri, piskopos ve özgür Protestan kiliseleri tarafından tanınan, köklü bir pastoral eğitimidir. Ayrıca KSA hâli hazırda Hollanda, Fransa, İngiltere, İsviçre, Avusturya, Romanya, Macaristan ve diğer komşu ülkelerde tanınmış ve uygulanmakta olan bir pastoral eğitim modelidir (Methfessel, 2019: 472). KSA eğitimi Almanya’ya ilk geldiğinde yukarıda da belirtildiği gibi, Klinik Manevi Danışmanlık eğitim için ön çalışma grubuna katılan kişiler, KSA eğitimi almış üyelerden oluşmaktaydı, dolayısıyla yönetim kurulunu oluşturmaktaydılar. KSA eğitimi, yönetim kurulu üyelerinden oluştuğu için eğitimin uygulanması, standartları ve kılavuzları komisyon tarafından kolaylıkla oluşturulmuştur. Daha sonra 1 Şubat 1973’te, “Denetleme Eğitimi için Kılavuz İlkelerinin Geliştirilmesi Komitesi” kurulmuştur. Burada çıkan sonuçta tüm yönetim kuruluna iki aşamalı bir eğitim taslağı sunulmuş ve bu taslakta KSA kademeli eğitimi ikiye ayrılmıştır. İlkini KSA temel eğitim ve KSA ileri düzey eğitimi oluştururken, diğer aşamalarını süpervizör ve ileri düzey süpervizörlük eğitimleri oluşturmaktadır. Buradaki temel eğitim de kendi içinde temel ve ileri düzey eğitim olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Klessmann, 2012: 133). Dolayısıyla Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi, süpervizörler tarafından denetlenen kademeli bir eğitim olmuştur. Dolayısıyla öğrenilen ve öğretilen bir eğitim sistemidir. Bu eğitim Amerikan kökenlidir ve Anton T. Boisen ve arkadaşı Cobolt tarafından

geliştirilmiştir. Bu sebepten Amerikan terimine göre “ampirik” veya “uygulamalı” ifadesi kullanılır. Bilinenin aksine hastane anlamına gelen “klinik” kelimesi ile eğitim sınırlandırılmamalıdır. Temelde, meslekte uzman ve yükselme eğitimi olduğundan KSA eğitimine katılan grup üyeleri manevi danışmanlık hizmeti beklenen her alanda çalışma hakkına sahiptir ve bu eğitimler sertifika ile belgelenir (Pfeffer, 2006: 21).

KSA eğitimlerinin hastaneye özgü özelliği ile KSA eğitimi sırasında uygulama alanı olarak yalnızca hastanede staj yapılır. Bu, eğitimin geleneksel değişmeyen yapısıdır. Çoğunlukla kliniklerde pratik yapılır ve manevi danışman, hastane görevlileriyle bağlantılı olarak stajını yürütür. KSA eğitimlerinin farklı zaman biçimleri de mevcuttur. Örneğin: altı haftalık, bir yıla bölünmüş altı haftalık gibi. İçerik açısından belirli bir metodoloji çeşitliliğine sahiptir. Alman Pastoral Psikoloji Derneği (DGfP) bünyesindeki KSA bölümünün bir standardı ve eğitim komisyonu bulunur. KSA eğitimlerini yürüten süpervizörlerin kalitesinin, KSA eğitiminin içerik seviyelerinin ve standartlarının her yerde aynı kalitede uygulanması için denetleme yapılır.

KSA eğitimleri yukarıda da bahsedildiği gibi “yaparak-öğrenme” ilkesine dayalıdır. Staj yerinin hastanede uygulamalı olması, eğitim sürecindeki manevi danışmana öğrenmek için çalışma alanı oluşturur. Temelde bu stajı “eylem-yansıtma-teorinin uygulanması” kavramları takip etmektedir. Eylemin merkezinde genellikle gitmek vardır, hasta ziyaret edilir, bu öğrenme için imkândır yani “temel araçtır”, bu öğrenmenin “süreç odaklı olması” görüşmelerin ancak tekrarlar ve pratikle kazanılacağını gösterir. Bunun için sürece ihtiyaç vardır ve kişi hasta ile nasıl konuşacağını öğrenirken aynı zamanda kendisinde nelerin geliştiğini ve nasıl hissettiğini de öğrenir. Bu, öğrenmenin doğal ortamda acele etmeden gerçekleşmesi ve teoridekinin uygulanabilmesi demektir. KSA eğitimlerinde, genelde 8-10 katılımcı ve 2 süpervizörden oluşan bir grup bulunur. KSA eğitimi tekniklerini ise; grupla rol oynama, serbest çağrışımlı grup tartışmalarında bireysel farkındalık, bireysel süpervizyon, yoğun hareket terapisi gibi fiziksel egzersizler yoluyla bireysel farkındalık geliştirmek, yaratıcılık/liderlik, terapötik yöntemleri öğrenme ve protokollerin analizleri oluşturur. Grubun kapalı olması, grup üyelerinin kendi özelliklerini kolaylıkla ortaya koyabilmesini sağlar. Grup üyelerinin hem kendileri hem

de diğer üyelerin üzerinde çalışması, grubun kendi kendini geliştirmesi ve birbirini desteklemesi için önemlidir. Özellikle birbirlerine geri dönütler vermeleri grubun farkındalığını olumlu yönde etkiler (Klessmann, 2008b: 291-293). KSA eğitiminde grup üyeleri, kendini ve grubun davranışını belirleyen duygusal dinamiklerini keşfetmeyi bilir. Psikoloji bilgilerini ve terapi yöntemlerini kendilerinin üzerinde uygulamayı öğrenirler. Bu, onların zihinsel eğilimlerinde farkındalık geliştirmesini amaçlar. Bu şekilde uygulanan KSA eğitimi, giderek daha gerekli hâle gelmektedir (Faber, 1965: 46). Bunun için Protestan teologların, klinik pastoral psikoloji eğitim ile ampirik, deneysel ve psikanalitik yaklaşımlara sahip bu modelin kabulü için pastoral-psikolojide yeni bir inisiyatif kullanmaları gerekir. Bu da her şeyden önce, Amerikalı Anton Boisen'nin öncülüğü ile gerçekleşmiştir. Boisen'nin öğrencisi Seewald Hiltner ise "Pastoral Danışmanlığı-Pastoral Counseling" Modeline Carls Rogers tarafından geliştirilen konuşma psikoterapisi ile birleştirip bu eğitim modeliyle verimli bir bağlantı oluşturmuştur. Böylece yeni hümanist psikolojide manevi danışmanlık alanında cesur bir diyalog kurmaya cesaret edilmiştir (Baumgarten, 1990b: 47).

Pastoral psikolojinin temel dayanağı derinlik psikolojisi, konuşma terapisi ve grup dinamiklerin eklektik olarak ele alınmasına dayanır. Baumgarten şunu da belirtir: "Bu şu anlama da gelmemeli, klinik pastoral psikoloji eğitimi, sadece klinikle ilgili danışmanlık değil, öncelikle danışmanlık sektöründe manevi danışmanlık için eğitim veren bir organizasyon olarak görülmelidir" der ve bu eğitimin temel unsurlarını şöyle tanımlar: Hastanede pratik aktiviteler, grup analizleri, grup tartışmaları, bireysel süpervizyon, rol oynama, psiko eğitim, psikoloji teorileri, vaaz analizi. Eğitim, DGfP'nin her beş bölüme ait konular ve içeriği farklı müfredata sahiptir. Fakat psikoloji uygulamalarının genelinde ve her biriminde aynı şekilde uygulama yürütülür. Dolayısıyla derinlik psikoloji eğitimi, gestalt ve psikodrama eğitimlerinin şekli aynı KSA eğitimlerinde olduğu gibi yönetilir. Her bir DGfP bölümü, KSA'nın metot ve teknikleriyle eğitimlerini sürdürürler. Fakat, KSA bölümünün görülen sıkı uygulama şekli diğer eğitim uygulamalarında yapılmamaktadır (Baumgarten, 1990b: 72).

Psikodrama uygulayıcısı ve aynı zamanda eğitim enstitü yöneticisi Nagel, 2016 yılı KSA eğitimin diğer DGfP bölümlerindeki eğitim şekline göre yapıldığını belirtmiştir. Çember oturumu, vaka analizi, süpervizörlük görüşmeleri, geri dönüt

vermeler, rapor hazırlama ve birçok temelinde Geştalt terapisine ait grup oturumlarıyla kendi eğitimlerini verdiklerini bahsetmiştir (Nagel, KSA 1, 2016).

1.5.3 Birey Merkezli Psikoterapi Manevi Danışmanlığı: *Personenzentrierte Psychotherapie und Seelsorge (PPS)*

1970 yılında “Bilimsel Görüşme Psikoterapi Derneği” kuruldu. Daha sonra DGfP’nin kurulması ve bir bölümü hâline gelmesiyle adı “Birey Merkezli Psikoterapi ve Manevi Danışmanlık” olarak değiştirildi. Bu bölümün üyelerinin çoğu, Bilimsel Görüşme Psikoterapi Derneğinden gelen ve yeterliliklerini oradan alan kişilerden oluşmaktaydı. Stollberg, Reller’e yazdığı mektuptan şöyle bahseder: “Bana manevi danışmanlık eğitimi ve uygulaması için nasıl bir grup eğitimi yaklaşımı sürdürülebilir diye sorduğunda, ona o günlerde yeni ve çok tutulan metot olan TZI’yi önermiştim.” der (Klessmann, 2012: 45). 1972’de Ruth Cohn tarafından “Konu odaklı etkileşim” anlamına gelen *Themenzentrierten Interaktion* (TZI) felsefesini ve grup dinamiği yöntemini öğreten “Yaşayarak Öğrenme Atölye Enstitüsü” kurulmuştu. Organizasyonun adı “Ruth C. Cohn TCI International Enstitüsü” olmuştur. Pedagojik ve grup dinamiği yaklaşımı ve konu odaklı yönelimin birleşmesiyle, özellikle DGfP kurumundaki eğitimler grup üyeleri için çekici hâle geldi ve eğitimler bu şekilde uygulanmaya başlandı (Klessmann, 2012: 17-18).

Birey merkezli psikoterapi ve manevi danışmanlıkta temel görüşleri benimsenen diğer bir kişi de Carl Rogers’dır. Bu bölümle birlikte Carl Rogers’ın pastoral psikoloji içinde teolojik bakış açısına ve bilimsel yorumuna destek sağladığı bilinir. Hem ABD’deki hem de Almanya’daki manevi danışmanlık hareketinden sonra Carl Rogers tarafından geliştirilen “direktif olmayan, birey merkezli görüşme psikoterapisi” güçlü bir şekilde etkilenmiştir. Manevi danışmanlıkta, danışana eşlik etme veya onu kabul etme Rogers’ın yöntemiyle tanımlanır hâle gelmiştir (Klessmann, 2006a: 437). Carl Rogers’ın psikolojik danışma yaklaşımı, manevi danışmanlık uygulamasına yeni bir boyut kazandırdı. Rogers’ın önce teoloji bölümünü bitirmiş olması daha sonra bölümden tatmin olmadığı için psikoloji bölümünü de okumuş olması Hristiyan anlayışı tarafından çabuk kabul görmesini sağlamıştır. Rogers, kendi geliştirdiği danışmanlık yöntemiyle psikoterapide baskın bir yere geleceğini umarken psikoterapi camiası tarafından yeterli desteği alamadı. Fakat buna karşılık danışmanlık

yöntemi, manevi danışmanlık alanında oldukça popüler hâle geldi. Dolayısıyla danışmanlık kavramı Rogers'ın da belirttiği gibi: “Birey merkezli danışmanlık yöntemi, manevi danışmanlık ve pastoral psikolojinin gelişimi için büyük önem taşıyor.” (Klessmann, 2006a: 647).

Birey merkezli psikoterapi manevi danışmanlık temelinde, hümanist psikoloji yaklaşımı ele alınmaktadır. Bu eğitimi alan grup üyeleri birey merkezli yaklaşımı benimserler, bu eğitimin yanı sıra çözüm odaklı manevi danışmanlık, bireysel danışmanlık ve birçok terapi süreçlerinin uygulanmasını öğrenirler. Görüşmeler süpervizyon uygulamaları ile gerçekleşir ve desteklenir. Burada asıl olan hem grup içinde hem de danışan ile görüşmedeki empati, anlayış, saydamlık ilkelerin altında görüşmelerin sürdürülmesidir (Klessmann, 2006a: 647). Carl Rogers, Hümanistik terapide, danışanın gelişmesi için terapistin sıcak, özgün ve anlayışlı olması gerektiğini savunmuştur. Terapistin bir uzmandan ziyade sürece eşlik eden bir arkadaş (Set, 2019: 59) olarak iletişime girmesi önemlidir. Bu yöntem ile yine grup üyeleri eğitim ve uygulama süreçlerinde karşısındakini kabul ve rekabet ile karakterize edebilen bir iletişimi nasıl sürdüreceğini öğrenir. Tavsiye arayanlar için kendi farkındalığını geliştirme fırsatları sunarak, grup üyelerinin eğitim sürecinde kendi kişiliğinde daha önce algılayamadığı taraflarını görüp değiştirme imkânı verir (Klessmann, 2006a: 647).

Bu bölümden eğitim alan grup üyeleri, öncelikle Carl Rogers'ın “Danışan merkezli konuşma terapisi” eğitimini öğrenirler. Aynı zamanda davranışsal terapinin psikolojik ilkelerini de öğrenirler, belirli program dahilinde yürütülen eğitimler DGfP'nin diğer eğitimleri gibi ömür boyu eğitim şeklinde sürdürülerek papaz psikologları bir araya getirilir. Bu eğitimler, danışmanlık gerçekleştiren her iki yönün de “sorumlu olma zorunluluğu” ile bağlantılıdır. Yani danışmanlık ve terapi, yardım arayanlara karşı sorumluluk gerektirir. Bunun yanında uygulamada yalnızca bilimsel araçlarla kanıtlanabilecek yöntemler kullanılır. Karşıdaki kişi sadece “Hristiyan olduğu için dini değerleri konuşmak” yeterli gelmediği için, insan tutumları hakkında herhangi bir ön karar verilmemelidir. Ancak belirli terapötik tekniklerin etkisine ilişkin ampirik bulgularla belirli müdahale yöntemlerini kullanarak manevi danışmanlık

konusması hastanın veya danışanın lehine veya aleyhine belirleyici faktör olabilir (Baumgarten, 1990b: 71).

DGF'nin yönetim kurulu tutanaklarında, bir "tavsiye" olarak "Birey Merkezli Manevi Danışmanlık" bölümünün kurulmasından bahseder. Mayıs 1973'te böyle bir bölümün kurulması için bir girişim ortaya çıkmıştır. Schmieder ve Strehlow, 5 Mayıs 1973 tarihli DGF'ye gönderdiği mektupta şöyle der: "Kendimiz DGF'ye üye olmamıza rağmen, bize öyle görünüyor ki danışmanlığın özel çıkarları yeterince vurgulanmamaktadır. 'Derinlik Psikolojisi' kilise ve klinik pastoral psikolojinin özel referansı olarak görülüyor, bununla birlikte 'Klinik Manevi Danışmanlık Eğitim' bölümü de oldukça önem arz etmekte. Fakat terapötik yönelimli 'Grup dinamikleri' içeren 'Birey Merkezli Manevi Danışmanlık' eğitiminin yeterince ilgi görmediğini fark ediyorum. Buna karşılık, DGF'de, kilise danışmanlığı ve eğitim çalışmaları alanında analitik olmayan terapötik yaklaşımları yansıtan ve DGF'nin çalışmalarını Psikolojik Danışman olarak yerine getiren bir grubun da olması gerektiğine inanıyoruz. Bölümün ulaştığı alanlar: görüşme psikoterapisi, aile ve grup terapisi, davranış terapisi ve yeni Amerikan yaklaşımlar (Geştalt, gerçeklik terapisi vb.), Bunların danışmanlık çalışmalarında hâlihazırda uygulanmakta olan, ancak kilise alanında eksik olan bu yaklaşımların da olması önemlidir." der. Daha sonra Kasım 1975'te Bethel'de yapılan genel kurul toplantısında, başkan yeni bir bölümün kurulması için iki öneri bildirir. Yukarıda bahsedilen danışmanlık bölümlerinin kuruma başvurusu onaylanır. Buradaki şart ise yönetim kurulunun, tamamının teolog olmasıdır. Böylece davranış terapistleri ve iletişim terapistleriyle grup kurulmuştur. Gross, bölüm üzerine olan değişiklikten şöyle bahseder: "Bölüm olarak derinlik psikolojisi standartlarına uymak zorunda kaldık. Dolayısıyla iki bölüm arasında benzerlik olmaması için bizim bölümün adını 'İletişim ve Davranış Psikolojisi' koydular. Ancak çok daha sonra, bizim isteğimiz üzerine, bölümümüz PPS 'Birey Merkezli Psikoterapi ve Manevi Danışmanlık' olarak yeniden adlandırıldı." der (Klessmann, 2012: 139-141).

1.5.4 Pastoral Çalışmalarda Organizasyon-Grup-Sistem; *Gruppe-Organisation-System* (GOS)

GOS bölümünün anlamı “Grup Dinamiği, Organizasyon ve Sistemik Çalışmalar” dır. Kurulduğu ilk dönemlerden bu yana var olan bölümlerden biridir. 1973’te kurulan bu bölüm “Teologlara grup dinamiği eğitimi için bir müfredat” taslağı adı altında sunulmuştur. Amacı ise, “Teologlara toplumdaki farklı gruplarla çalışmaları için nitelik kazandırmak” olarak formüle edilmiştir (Klessmann, 2012: 16). İlk zamanlar yeterli üye sayısına sahip olmayan bu bölüm, teoloji bölümü mezunları dışındaki üyeleri de kabul etmiştir. Bölümün kurulduğundaki ilk ismi: “Grup Dinamikleri ve Sosyal Psikoloji” dir. Bölümün ana gayesi kilise ve toplumun sosyal yapısını değiştirmektir. DGfP üyelerinin hepsinin gayesi kilise yapılarını demokratikleştirmektir, özellikle de kiliselerin idari yapılarındaki hiyerarşisini kırmak için harekete geçmişlerdir. Daha sonra grup dinamiği ve sosyal psikoloji bölümüne dâhil olan sistem teori yaklaşımı ile toplumun organizasyon işlevselliğinin gelişmeleri üzerine danışmanlık çalışmalarını geliştiren Niklas Luhmann’ın “Sistem Teori” düşüncesi, bu bölümde giderek daha fazla önem kazanmıştır. Böylece bölümün ismi: “Grup-Organizasyon-Sistem” olarak değişmiştir (Klessmann, 2012: 129-130).

Grup dinamikleri eğitimi konusundaki detaylı bilgiyi Klessmann, DGfP kurumunun yayınladığı: “Transformation” kitabında verir. İlk dönemler Grup dinamikleri eğitimlerindeki ana konuları belirtir. Eğitimin ana gayesi grup üyelerinde bireysel farkındalık oluşturmaktır, bunun için en önemli yöntemlerden birisi ise grup üyelerinin birbirlerine yaptıkları geri bildirimlerdir. Eğitimin hedefleri ise; açık iletişim kurabilmek, kendi ve karşısındakinin duygularına dikkat etmek ve saygı duymak, tahakkümsüz iletişim yöntemlerini bilmek, bireysel farkındalık, karşısındakine empati geliştirmek, karşılıklı saygı ve takdir edebilme yetisini kazandırmaktır. Hedeflerin bir başka düzeyi de kendini gerçekleştirmektir. Grup dinamik çalışmalarının eğitimlerinde, genel olarak konformizm, yabancılaşma, her türlü baskı, heteronomi (kendi seçimi olmayan) ve bağımlılığın üstesinden gelinmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Grup dinamiği eğitiminin ilgi odağı teori değil, birçok yönden heyecan verici, genellikle duygusal ve bazen de gruplar içinde ve gruplarla birlikte dramatik yeni uygulama çalışmaları gerçekleştirmektir (Klessmann, 2012:

131-132). Bölümün içinde yer alan diğer bir birim ise: “Organizasyon Psikolojisi ve Sistemik Danışmanlık” tır. Bu üç farklı fakat birbirini destekleyen eğitimler ayrı ayrı değil bir bütün olarak bireysel grup görüşmelerinde gerçekleşir.

Berkel (1990: 311), manevi danışmanın organizasyon psikolojinde pastoral bakış açısı ve cemaatle çalışma görevlerini üç gruba ayırır. İlki manevi danışmanın, kendi entelektüel becerilerini geliştirmek, sorunları tanımak, durumları teşhis etmek, olası hareket tarzlarını tasarlamak, bunları dilsel olarak iletmesi için zekasını ve yaratıcı fikirlerini geliştirmek ve kullanmaktır. Diğer bireyin sosyal becerileri üzerinedir, bir topluluktaki tüm görevlere hâkim olma, bu diğer insanlarla az çok yüksek iletişimsel bileşeni içerir. Bireysel gruplar ve komitelerle farklı ve genel olarak üretken bir şekilde başa çıkma yeteneği olarak anlaşılan “sosyal yeterlilik”, en azından kamu görevlileri için vazgeçilmezdir. Son olarak da kişisel beceriler, motivasyon ve başarı, bu pastoral uygulamalarda belirsiz bir niceliktir. Grup dinamiklerinde başarı, kişinin çevresel görevlerini tamamladıktan sonra açıkça tanımlanan bir durumdur. Grup üyelerinin kendi mesleklerinin merkezini ve toplumdaki çalışanları gözlemlenmeleriyle ikincil kriterlere göre ölçülebilir kazançlar elde etmek, kişide ömür boyu manevi danışmanlık alanına dayanabilme gücü sağlar. Burada bireyin çalışma başarısında alışılmadık derecede yüksek bir dayanıklılık ve mesleğine karşı inançlı bir güven gerekir. Öte yandan başarı, bireysel olarak çalışanın özellikle kişisel olarak belirlenen pastoral görevlerde diğerlerinin gözünde de güvenilirliği, yeterliliği ve ikna kabiliyetine bağlı olumlu gelişmeler sağlar.

Sistemik manevi danışmanlığın temsilcisi Morgenthaler (2014: 11), manevi danışmanlık ve sistemik manevi danışmanlık arasındaki farkı şöyle anlatır: birey merkezli manevi danışmanlık paradigmasında, empati, özgünlük ve bireysel olarak insanlarla diyalog karşılaşmaları gerçekleşir. Sistemik manevi danışmanlıkta ise interpati, anlayış döngüseli ve ilişki sistemlerinde kişinin kendini farklılaştırma durumunun olduğunu vurgulamaktadır. Sistemik manevi danışmanlığın gerekliliği üzerine Klessmann, manevi danışmanlıkta amaçlanan temel değerlerin bireyin sosyal çevresiyle olan ağlarını ön plana çıkarmaktır, der. Dolayısıyla bu ön plana çıkan durumun gerekliliğinin görülmesi ve kavramsal olarak ele alınmasından bahseder. Klessmann, sistemik yaklaşımın manevi danışmanlık anlayışına katkısını şöyle

açıklar, danışanın basit bir varlık olarak görülmemesi gerekir. O, çevresiyle sürekli değişim içinde yaşayan, hayatta kalma mücadelesi veren biri olarak görülmelidir, der. Olaylar tek bir kişinin davranışı ve bakış açısı üzerinden içselleştirilmemeli. Danışanın yaşadığı ortam ve diğer kişilerle olan sosyal ilişkilerine ve onların tutumlarıyla birlikte gelişen sorunlarına bakılması gerektiğinden bahseder (Klessmann, 2008a: 99).

DGfP bünyesinde gerçekleşen GOS'un temel konuları; grup dinamiği, sistem teorisi, organizasyon teorisi ve rol teorisi eğitimlerine dayanmaktadır. Teolojik yeterliliğe ek olarak, bu bölümün üyelerinin sahip olmaları gereken ek eğitimler de şöyledir: grup dinamikleri, grup odaklı danışmanlık eğitimleri, terapi prosedürleri, sistematik danışmanlık eğitimi, denetim veya organizasyon gelişim uzmanlığı. Bu alanlardan birinde ileri eğitimi tamamlamış olmak gerekir. Sistemik yeterliğe sahip olmak özellikle bu bölüme katılım için çok önemlidir (Klessmann, 2006a: 647). Eğitim sürecinde grup üyelerinde profesyonel değişim sağlamak başlıca hedeflerdendir. Bunun için manevi danışmanların kolektif danışmanlık becerisini geliştirmesi, yeni hareketli ve esnek fikirler üretme becerisi kazanması, mevcut söylemler ve gelişmeler üzerine düşünme yetisini geliştirmesi gerekir. Bununla beraber ulusal/uluslararası sunumlar yapmak, bireylerin kongre ve organizasyonlara katılım ve düzenleme becerisini geliştirmektedir. DGfP'de gerçekleşen toplantılara katılarak DGfP eğitimlerinin kalite güvence prosedürlerini denetleme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir (<https://www.pastoralpsychologie.de> erişim tarihi: 8.10.2018). Bölümden alınan eğitimin sonunda manevi danışmanlar; gruplara, sistemlere ve organizasyonlara danışmanlık ve destekte bulunurlar (Klessmann, 2006a: 647). Fakat bu bölümden mezun olan manevi danışmanlar, GOS'un kademeli eğitimine devam edip bu alanda eğitici süpervizör olmak isterlerse öncelikle danışmanlık belgelerini (DGfP kurumu onaylı), eğitmen danışmanlığı (DGfP kurumu onaylı) ve Süpervizör mezuniyet sertifikalarını almaları gerekir (<https://www.pastoralpsychologie.de> erişim tarihi: 8.10.2018).

1.5.5 Geşalt Manevi Danışmanlığı ve Psikodrama: *Gestaltseelsorge und Psychodrama in Pastoralarbeit (GPP)*

1978'deki üyeler toplantısındaki Geşalt çalışmasında ilk kez "Gestaltarbeit" adında bir şubesinin kurulması için raporlar sunuldu. Bu 6 Mayıs 1978 tarihli genel

kurul tutanaklarında şöyle yazar: Manevi danışmanlıkta Geştalt terapisi için yeni bir bölüm kurma önerisi tartışılıyor. Petzold ve Gastgeber tarafından yapılan görüşmeler sonucunda, bu olası yeni eğitim alanı ile ilgili olarak, Geştalt ve Psikodrama bölümünün çalışma alanlarının ve yöntemlerinin pastoral kimlik üzerine kurulması konusunda yeniden düşünülmesi gerektiği kararı verilmiştir. Daha sonra pastoral psikoloji temel eğitimleri, transaksyonel analiz ve psikodrama uygulaması da dikkate alınarak, böyle bir bölümün hazırlanması sağlanmıştır. “Pastoral Psikolojide Geştalt Terapisi ve Psikodrama” başlıklı toplantı, resmiyette 1993 yılında gerçekleşmiştir. DGfP 1993, Wiesbaden-Naurod’da (Klessmann, 2012: 141).

Geştalt terapisi ve psikodrama, mevcut manevi danışmanlık eğitiminde şu şekilde etkili olmuştur. Manevi danışmanlık hareketinde aktif olan birçok teolog, DGfP kurulmadan önce zaten diğer eğitim birimlerinden Geştalt terapi eğitimlerini almışlardı ve bununla şekillenmişlerdi. Manevi danışmanlar için derinlik psikolojisi temeli olan bu eğitim öğrenilirken Fritz Perls’in psikanalize yaptığı eleştirisi ile ters düşmekteydi. Çünkü Perls için psikanaliz genelde beyinsel, çok az bütünsel, çok az da bedenle ilgilidir. Temelde yine de tarafsız bir tutumla, sözel olmayan, bedenle ilgili iletişime yoğun dikkat vererek ve daha fazla inisiyatif ve daha fazla kişisel fırsatlarla papazın rolünü papaza atfeden Geştalt ve psikodrama teoremi kabul görmüştür. Bu anlamda, Geştalt terapisi ve Jacobs Morenos’un psikodraması ile birlikte, Almanya’daki DGfP kurumunda manevi danışmanlık birimleri alanında kesin olarak güçlü bir etkiye sahip olmuştur (Klessmann, 2006a: 443). Baumgarten, pastoral psikolojik çevrelerde bazen Geştalt terapisinin tamamen modası geçmiş hâline rastladığını fakat kendi çalışmalarında bütünleştirici terapiler dâhilinde olan Geştalt terapisini kullandığını belirtir (Baumgarten, 1990b: 183).

1.6 DGfP Kurumu’nun KSA Eğitim Standartları ve Kademeleri

Almanya’da bir manevi danışmanlık eğitimleri hakkında bilgi alabileceği internet sitesi mevcuttur. DGfP Almanya çapında verdiği beş birimi içeren farklı dallardaki eğitimleri bir sitede toplamıştır. Aynı zamanda bu sitede makale, dergi ve

kitapların bulunduğu, bir manevi danışmanın alacağı eğitim hakkındaki içeriği, süresi, verilen eğitimin yeri, zamanı, kademesi gibi bilgilere sahip olur.⁶

Tablo 3. DGfP Kurumu'nun KSA Eğitim Standartları ve Kademeleri

Uygulama	Kursun Biçimi	Hedef Kitle	Sertifika
Başlangıç ve Eğitim Eğitimi	KSA eğitimi, verildiği fakülte veya enstitüye göre farklılık gösterir.	Gönüllü Manevi Danışmanlar	Sertifika verilmez, Kısa süreli KSA eğitimidir.
Eğitimde 1. Kademe	Pastoral Psikoloji Manevi Danışmanlık Eğitimi (KSA) • 6- Haftalık Eğitim (2x6) veya • 12 Haftalık Eğitim	Memur ve Gönüllü Manevi Danışmanlar	6 haftalık KSA eğitiminde sadece eğitim katılım belgesi verilir. 12 haftalık KSA eğitiminden sonra DGfP kurumuna müracaat edilip "DGfP olaylı KSA" sertifikası verilir.
Eğitimde 2. Kademe	Daha önce alınmış uzmanlık eğitimine ilave verilen 6 haftalık ileri düzey eğitimidir.	DGfP tarafından "KSA" sertifikası bulunan kişiler	DGfP tarafından "KSA Pastoral Psikoloji Manevi Danışmanlık İleri Düzey Uzmanlık Eğitimi" sertifikası verilir.
Eğitimde 3. Kademe	Pastoral Psikoloji Süpervizörlük İleri Düzey Eğitimi (KSA) 496 eğitim saati. 4 ayrı bloktan oluşur, her blok 3 hafta sürer	"KSA Pastoral Psikoloji Manevi Danışmanlık İleri Düzey Uzmanlık Eğitimi" sertifikası bulunan kişiler	"KSA Süpervizörlük" sertifikası verilir.
Eğitimde 4. Kademe	Eğitici Eğitimliğinde İleri Düzey Eğitici Eğitimliği (KSA) eğitimi verilir	"KSA Süpervizörlük" belgesi bulunan kişiler	"KSA Eğitici Eğitimliği" sertifikası verilir.
Yok	Eğitim yoktur. Teorik ve pratik yeterlilik denetlenir.	"KSA Eğitici Eğitimliği" sertifikası bulunan kişiler	"Süpervizör Eğitici Eğitimliği" sertifikası verilir. (KSA)

www.pastoralpsychologie.de, DGfP Curriculare Pastoralpsychologische Weiterbildung s. 2

Bu eğitimler açıklamaları DGfP'nin internet sayfasında Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminin (KSA) standartlarında yer alır. Bu maddeler Almanya çapında uygulanan tüm klinik manevi danışmanların baz aldığı eğitimin kurallarını yani

⁶ DGfP kurumunun KSA ile ilgili ayrıntılı bilgiler kaynak kitaplarında bulunmadığından dolayı bu siteden faydalanılmıştır.

standartlarını belirler. KSA eğitimi, kademeli eğitim modeli olup Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi, ileri düzey eğitim, süpervizörlük, ileri düzey eğitici eğitmenliği ve süpervizör eğitici eğitmenlik eğitimlerinden oluşur (<https://www.pastoralpsychologie.de/ksa> erişim tarihi: 8.10.2018). Aşağıda her bir kademe detaylı şekilde anlatılacaktır.

1.6.1 KSA Temel Eğitimleri

KSA Eğitiminden bilgi almak isteyen veya zorluk veya yapabilirliğini görmek için 3-4 günlük deneme eğitimleri uygulanır. Bu eğitimden sonra katılım belgesi veya sertifika verilmez. DGfP standartlarına göre KSA eğitiminin kısaca tanıtım niteliğini taşır. 2x6 KSA eğitimi altı haftalık eğitimler hâlinde belirlenmiştir. Kapalı bir grup olan (grup üyelerinin dışında gruba katılım olmaz) eğitim, burada özellikle grup üyeleri ve süpervizör ile olan uyum, disiplini, devamlılık ve dakiklik önemlidir. KSA eğitimlerinde devamsızlık hem gelmeyen grup üyesini eğitimden geri kalmasını sağlarken hem de grubun bütünlüğünü ve ilerleme hızını etkilemektedir. Bundan dolayı grup üyelerinin verim elde edebilmesi için devamsızlık yapılmaması gerekir. Bu altı hafta belirli tarihlere bölünmüş haftalık veya mesleğe müteakip eğitimlerde DGfP'nin KSA standartlarına göre uygulanır. Bu eğitimler süre ve ders sayısı olarak genelde: Eğitim içinde 144 ders çalışma birimi yer alır, her birim 45 dakikadan oluşmaktadır. Bununla birlikte 84 ders çalışma birimi manevi danışmanlıkta uygulama stajı yer alır, yine buradaki bir birim 45 dakikadan hesaplanır. 60 ders bireysel çalışma biriminden oluşur ve her birim yine 45 dakika sürer. Eğitimin temel öğretilerinden olan bireysel Süpervizörlük görüşmeleri kişi başı 6 adet olup 50 dakikadan oluşur ve eğitimin içinde haftanın farklı günlerinde öğle aralarında görüşmeler gerçekleşir (Hahn ve Rost, 2019: 10). KSA Grup Yöneticisi Methfesell Günümüzde klasik KSA Eğitimi 12 hafta verilmemektedir, der kendisinin 12 haftalık bir eğitimden geçtiğini ve bunun oldukça zor olduğunu belirtti, zorluğun verilen eğitimlerde değil kişinin sürekli kendi yaşanmışlıklarıyla yüzleşmesi gerektiğini ve dağılıp terar toparlanması için vakte ihtiyaç duyulduğunu söyler, aynı zamanda kendi eğitimi zamanında süpervizörlerin Gestalt terapisinin yanı sıra Psikanalize daha çok ağırlık verdiklerini ve genellikle sustuklarından bahseder. Günümüzde KSA Eğitimi daha esnek ve uygulamada daha açık olduğunu belirtir (KSA, 2019). Dolayısıyla günümüzde iki ayrı

tarikhlerde uygulananan altı haftalık KSA eğitimleri yedi yıl içinde ikinci altı haftalık eğitimin tamamlanma şartı ile uygulanır aksi durumda ilk altı haftalık eğitim tekrarlanır. Diğer bir alternatif parçalı/bölünmüş KSA Eğitimi ise bir buçuk yıla yayılmış üç bölümden oluşan her biri ikişer haftadan oluşan eğitimlerdir. Ödev planlamaları ve programlama Süpervizör ile ilk görüşmede görüşülür ve netleştirilir (<https://www.pastoralpsychologie.de>, erişim tarihi: 12.10.2018).

Bu eğitime katılan grup üyelerinin bir yerde manevi danışmanlık mesleğine devam ediyor olmalıdır. Bazen de KSA eğitimine meslek değiştirmek isteyen kişilerin manevi eğitime dahil olduğu görülür. Genellikle alanında uzman olmak için katılanların oranının çok olduğu görülür (Barnikol-Oettler, 5.11.2019).

Tablo 4. KSA Temel Eğitimleri

Ders Adedi	Bir Kişinin Altı Haftalık Kursta Aldığı Temel Eğitimler	Dakika/Saat
144	Grup Psikoloji Danışmanlık Oturum	45'
84	Manevi Danışmanlık Uygulaması	45'
60	Bireysel Çalışma	45'
6	Bireysel Süpervizör Görüşmeleri	50'

www.pastoralpsychologie.de.Standarts der Sektion KSA/DGfP s.4

Başarılı iki altı haftalık eğitimin neticesinde DGfP'ye:

- Her iki eğitime de katıldığına dair belge,
- Her iki eğitim yöneticisi/eğitmeni tarafından katılımcı için yazılmış ve onaylanmış değerlendirme belgesi,
- Ücretin ödendiğine dair dekont ile mektup gönderilir.

Gerekli işlemler yapıldıktan sonra “Pastoral Psikoloji Klinik Manevi Danışman” sertifika sahibi olunur (Barnikol-Oettler, 5.11.2019).

1.6.2 KSA Pastoral Psikoloji İleri Düzey Uzmanlık Eğitimi

Grup üyesi süpervizörlük eğitimini hedefliyorsa, on iki haftalık eğitimin yanı sıra altı haftalık “KSA Pastoral Psikoloji Manevi Danışmanlık İleri Düzey Uzmanlık Eğitimi”ni de almak zorundadır. Bu eğitim, kişinin KSA alanında yeterli derinliğe ulaşmasını sağlaması için alınır. Birey kendi ve danışanının duygu durumunu,

kişiliğini, uygulamalarda nasıl bir yöntem geliştireceğini grup içinde pratik ederek, aynı zamanda süpervizörün yerine geçip grubu nasıl yöneteceğini öğrenir. Daha çok kendisinde ve muhatabında oluşan manevi duyguları anlamlandırma, bu konuda pratik geliştirmek ve muhatabıyla daha kolay iletişime geçmesini sağlamasına yardımcı olur. Dolayısıyla KSA ileri düzey uzmanlık eğitimi manevi danışmanlıkta ilerleyip Süpervizörlük ve İleri Düzey Eğitici Eğitmenlik hedefi olan bireylerin talep ettikleri eğitimidir (Barnikol-Oettler, 5.11.2019).

Eğitimin İçeriği ve Amacına bakıldığında diğer iki KSA eğitimine göre daha gelişmiş bir eğitimidir. Bu eğitimin konuları, grup üyesinin grubu nasıl yönettiği, metoduğu ve biçimiyle ilgilidir. Bu eğitimde grup üyelerinin edineceği başlıca hedefler şöyledir:

- *Kişisel Yeterlilik:* Kişinin kendi yaşam öyküsü, sorunların farkında olmak ve pastoral psikolojik anlayışı ile başa çıkmak.
- *İletişimsel Yeterlilik:* Pastoral psikoloji öğrenme yolunu bilmek ve temsil etmek. Farklı bakış açıları üretebilmek.
- *Kavramsal Yeterlilik:* Kişinin kendi manevi danışmanlık anlayışının teolojik ve profesyonel biyografik gerekçesini ve gelişimini sunabilmesi.
- *Sistemik Yeterlilik:* Kişinin manevi danışmanlık çalışmalarını kurumsal, sosyal, dini ve kültürel bağlamda yansıtabilmek ve bu bağlamlardan hareket edebilmek.
- *Etik Yeterlilik:* Kişinin manevi danışmanlık çalışmasının etik etkilerinin farkında olması.
- *Teorik Yeterlilik:* Pastoral psikolojik ve teolojik teori bilgisini yansıtmak.
- Pastoral Psikoloji Eğitim Süpervizörü olma hakkında bilgi sahibi olmak ve kişinin kendi potansiyelini değerlendirmesi.

KSA eğitim kademeli eğitim olduğu için ilerlemenin sağlanması Süpervizörlerin grup üyelerinin yeterlilik özelliklerine bakarlar. Grup üyesi eğitime kabul edilme şartı süpervizörü tarafından onaylanması ile eğitime devam etme hakkı elde eder. Bununla birlikte her iki KSA Eğitiminin tamamlanmış olması ve DGfP kurumundan onaylı Sertifika elde etmiş olma şartı mevcuttur.

KSA İleri Düzey Eğitimin çalışma şekilleri aynı KSA temel eğitiminde olduğu gibi grup üyelerinin kendi yaşanmışlıkları ve KSA eğitim araçları üzerinden gerçekleşir, belirli pratik geliştirmek için çalışma biçimleri grup üyeleri tarafından gerçekleşir. Eğitimin çerçeve koşulları, kapsamı ve eğitim içeriği, bir KSA eğitiminin koşullarına benzer. İleri düzey uzmanlık eğitimi diğer KSA eğitimleri gibi farklı zaman dilimlerine bölünmüş uzun süreli eğitimler gerçekleştiği gibi bir yıla bölünmüş üç blok eğitimlerle gerçekleştirilebilir

Eğitimi tamamlama ve belgelendirilmesi için süpervizörler grup üyelerinden sonuç raporu hazırlamaları ister, grup üyeleri eğitimi başarıyla tamamladığına dair ve devam edebilmesi için, süpervizörlerin birinden onaylanmış geri dönüt raporu alması yeterli olacaktır. Bu sonuç raporu, süpervizör onaylı rapor ve ödenecek olan ücretin dekontu ile birlikte DGfP kurumuna sertifika alabilmek için müracaat edilir. KSA İleri Düzey Eğitim Sertifikasına sahip olan grup üyesi gereken yeterlilik şartlarına da sahipse Süpervizörlük eğitimine katılma hakkını elde eder (<https://www.pastoralpsychologie.de/ksa> erişim tarihi: 13.10.2018).

1.6.3 KSA Pastoral Psikoloji Süpervizörlük Eğitimi

KSA Eğitimi Amerika Birleşik Devletleri'ndeki süpervizörler tarafından yönetilirdi. 1970 yılından itibaren Almanya'da kurslar düzenlenmeye başlanmıştır. 1972 yılında Almanya'ya KSA Eğitimi getiren Dietrich Stollberg, Almanya'nın Bethel Şehrinde ekibi ile 12 haftalık KSA eğitimler verdiler. Burada Süpervizörlüğün net bir görevi olduğunu ve bunun farklı bir kademedeki eğitim olarak eğitilmesi kararı almışlardır. Fakat ancak süpervizörlüğün manevi danışmanlığı öğrenen ve uygulayan kişilere yapılmasını karar almışlardır. Böylece DGfP Kurs yönetimi, KSA bölümünde süpervizörlük eğitimleri vermeye başlamıştır (<https://www.pastoralpsychologie.de/ksa> erişim tarihi 14.10.2018).

Ziemer ise süpervizörlüğü “danışmanlığın özel alanı” olarak tek kelimeye sığdırmıştır. Ona göre, eğitim ve ileri eğitimden sonra süpervizörlük, manevi danışmanların kendi danışmanlık deneyimlerini yansıtmaya fırsatı veren pratik destek biçimlerini içerir. Diğer danışmanlık mesleklerinde olduğu gibi manevi danışmanlığın da süpervizörlük eğitimleri mevcuttur. Danışmanlığın özel alanı ve iş yaşamının

profesyonelliği ile ilgilidir. Nitelikli süpervizörler tarafından sunulmaktadır. Süpervizörler, danışmanlara grup yöneticilerinin beraberinde getirdikleri sorunlarla, pratik uygulama durumları veya protokol vakanın formülasyonu üzerinde kişilere yardımcı olur (Ziemer, 2004: 192).

Klinik manevi danışmanlık aynı zamanda metodik danışmanlık ve psikolojik danışman perspektifini de kullanır. Danışmanlık aslında yanılıcı bir terimdir ancak manevi danışmanın uygulamaları tam bir danışmanlık şekline bürünmemiştir. Manevi danışmanlıkta terapötik iletişim mevcuttur. Süpervizörlük, bir meslek danışmanlığıdır ve bu yöntemi nasıl iletişim kurulacağı, anlaşmazlıklarla nasıl başa çıkılacağı konusunda çok özel bir görüşme tekniğiyle öğretir. Almanya'ya ilk defa psikolog Reinhard Tausch tarafından tanıtılan Carl Rogers'ın birey merkezli danışmanlık teknikleri, manevi danışmanlık üzerinde etkili olmuştur (Stollberg, 1972: 15-16).

KSA devam eğitimi, manevi danışmanlık eğitimi geçmişine ve KSA grup terapi kurs deneyimlerine dayanan bütüncül süpervizörlük eğitimi olarak tanınmıştır. Bu tanım, katılımcıların kimliğini ve tarihini oluştururdu. İçerik açısından gerekenler, güçlü kişisel yönelim ve yüksek oranda kişisel deneyimdir. Teolojik, pastoral psikoloji yönelimi merkezindedir (Barnikol-Oettler, 2011: 74-75).

Manevi danışmanlar bu kademeli eğitimde Süpervizörlüğe yükselirler. Pastoral psikoloji ileri eğitim süpervizörlük kursu DGfP' nin KSA bölümüne bildiri metninde manevi danışmanlık yapan memurlara, arada manevi danışmanlık yapan memurlara, manevi danışmanlığın özel bölümlerinde çalışanlara veya süpervizör olmak isteyen kişilere verilir. Aynı çalışma benzerliklerine sahip farklı din ve gelenek mensupları da bu eğitimden yararlanabilir.

“Süpervizörlük nedir” sorusunu Methfessel şöyle cevaplar:

- a) Bilişsel-Davranışçı terapisi ile yönlendiren uzman tavsiyesi,
- b) Psikoterapi danışmanlığı ile bütüncül yaklaşan,
- c) Organizasyonel tavsiye danışmanlığını temel alan bir eğitimidir.

Methfessel, Pastoral Süpervizörlük Teorileri (Theorie der Pastoralen Supervizion) adı altında düzenlenen seminerde Klessmann, pastoral süpervizörlük için şunları belirtmiştir: Mesleki eyleme yönelik konu odaklı tavsiyelerin, örneğın:

görüşme teknikleri, teolojik içerikler ve açıklayıcı komunyon/ayinler; psikoterapi sürecinde danışmanlıktaki biyografik esintileri. Aynı zamanda pastoral süpervizörlük, mesleki bağlamlara ve kurumsal bağlama dayanan biyografik döngülere yardımcı olan meslektir (Methfessel, 2011: 53-54).

Pastoral psikolojik süpervizörlüğü, iş ve inancın nasıl bir araya geldiğini ve işin teolojik ve etik olarak nasıl anlaşılacağını yansıtır. Amaç, çalışmayı işlerinde ve örgütlerindeki araçlarında, iş pahasına memnuniyet getirecek şekilde güçlendirmektir.

Süpervizörlük, belirli bir çalışma durumunu yansıtan, zorluklara ve çatışmalara çözüm arayan bir tavsiye şeklidir. Burada süpervizörlük, odağı farklı olsa bile manevi danışmanlığı yakından takip eder (Weiss, 2011: 164).

“Temel psikanalitik Kavramlar ve Okulları” (*Psychoanalytische Grundbegriffe und Schulen*) üzerine çalışması bulunan Manfred Wilfried, önemli iç görülerini şöyle anlatır: Genel olarak KSA süpervizörlük eğitimlerinde sadece psikanalitik ve diğer okulların yöntemleri uygulansa da belirli bir kurama bağlı kalmazlar. KSA eğitmenleri, bütüncül yaklaşımları ve birçok ekollerle kursları şekillendirir.

Süpervizör ve KSA eğitmeni olan Methfessel kendi KSA eğitimlerinde, genellikle aşağıdaki kuram ve uygulamaları grup eğitimlerinde kullandığından bahseder:

- Freud: İçgüdü modeli, Rüya yorumu, İd-Ego-Süperego, Psikoanaliz
- Anna Freud: Savunma mekanizmaları, Baskı, Projeksiyon, Kimlik-Kendilik
- Adler: Yaşam senaryosu
- Jung: Büyüme Modeli, Gölgeler, “Nelerden kaçınıldı?”, Animus ve Anima
- Gestalt terapisinin ve psikodramanın tüm elementleri

Klinik manevi danışmanlıkta, psikanalitik dürtülerden bahsedilir. “Serbest çağrışım”, “aktarım ve direniş”, “kaçınma” ve “rüya”, “kendilik-nesne ilişkisi”, temaları eğitimlerde sıkça çalışılan konular olarak adlandırılır. Aynı zamanda terapötik iletişim teknikleri öğretilir. Methfessel, kendi eğitimlerinde bireysel terapötik yaklaşımları veya yöntemleri kullandığından bahseder (Methfessel, 2011: 42).

KSA Eğitimi gruba katılan kişinin sayısına göre iki süpervizör tarafından yönetilir. Bu aynı zamanda bir Süpervizörün İleri Süpervizör Eğitici Eğitmeni olması ve yanındaki Süpervizörü eğitmesi için gerçekleşse de, KSA Eğitimleri içinde grup üyelerinin paylaşımı eğitimin ilerleyişinde kolaylık sağlamaktadır.

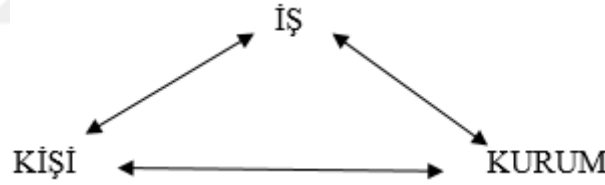
1.6.4 Pastoral Psikoloji Süpervizörlük Eğitiminin Yapısı

Süpervizörlük, mesleki çalışmanın kalitesini sağlamak, geliştirmek ve çalışma bağlamında (kurum-kuruluş-tesis) gerekli değişiklikleri yapmak için kullanılan bir danışmanlık yöntemidir.

Bu tanımdan da anlaşıldığı üzere süpervizörlük, aynı anda birkaç düzeyde gerçekleşen oldukça karmaşık bir danışmanlık çalışmasıdır:

Belirli bir çalışma bağlamında, yani bir kurum veya kuruluşta, iş nitelikleriyle (profesyonel rol-meslek) çalışan kişilerle ilgilidir.

Süpervizörlük, süpervizörlük üçgeninde basitleştirilmiş bir şekilde temsil edilebilecek farklı bakış açılarını birbirine bağlar.

Şekil 1. Süpervizörlük Üçgeni

Kişi

Kişi, bağımsız bir özne olarak çalışan bir kişi anlamına gelir. Kişi bir iş nesnesi veya kurumun bir parçası hâline gelmemeli, sadece görev ve faaliyetlerinde büyük ölçüde kendi kararlılığını koruyabilmelidir. Süpervizör; insanların kişiliğini anlamak, iç dinamiklerini tanımak ve davranışlarını gözlemlemek için teoloji, psikoloji, psikoterapide olduğu kadar sosyal bilimler ve dinlerle ilgili de bilgi sahibi olmalıdır.

Kurum

Sadece işin yapıldığı kurum görevleri, yapıları ve gereklilikleri ile anlaşıldığında işçiler pozisyonlarını alabilir ve oradaki yerlerini bilirler. Bu nedenle,

süpervizörün ilgili enstitüsünü analiz ederek sorumluluklarının bilinmesi ve rollerinin açıklığa kavuşturulması gerekir.

İş

İş, görevleri yerine getirmekle ilgilidir. Süpervizör, danışanlarının görevleri hakkında net olmalarına ve onları kaliteli bir şekilde yerine getirebilmelerine yardımcı olmak ister.

Süpervizör talimat vermez ancak etkileşim ve öğrenme süreçlerinde, iş sorunlarını nasıl anladıklarını ifade eder ve bunları bağımsız olarak nasıl çözebilecekleri konusunda tavsiyeler verir. Bu nedenle süpervizörlük, yardım arayan kişiye yönelik ilişki çalışmasıdır. Süpervizörlük burada nasıl uygulanacağını diğer danışmanlık türlerinden ve psikoterapi tekniklerinden öğrenir (Weiss, 2011: 174-178).

a. Süpervizörlük Eğitimi

Süpervizörlük çalışmalarına müdahaleler, diğer danışmanlık birimlerinden pek farklı değildir. Burada süpervizörün, süpervizöre denetimi belirtilmektedir.

- Durumları mümkün olduğunca ayrıntılı olarak sorgulanmalı ve sorunu açıklanabilir hâle getirmeli. İletişim becerileriyle neyin anlaşıldığı, neyin anlaşılmadığıyla ilgili olarak aktif, ilgili dinleme ve geri bildirim yoluyla desteklenmeli.
- Danışan ile iş birliği içinde olunmalı, süpervizör ortak işbirliği yolunu uygulamalı.
- Süpervizör, süpervizyon çalışmasını mantıklı ve akıllı bir şekilde yapılandırmışsa çalışma yapılarını belirtir.
- Rol netliği uygulaması, süpervizörün süpervizörlerle ilgili rol netliğine karşılık gelir.
- Pratik çalışma görevlerini yerine getirmesi sağlanır, burada süpervizörlük görevlerine yönelik çalışılır.
- Soruna bir çözüm getirileceğinde süpervizör, otoriteleri denetimde nereye, nasıl ulaştıkları konusunda daima bilgilendirir.

- Çatışma yönetimiyle ilgili yardım, denetleyici arasındaki çatışmaları ele alarak ve bunlarla başa çıkarak da ortaya çıkar. Burada önemli olan, çatışmaların ilişkilerin sona ermesini gerektirmediğini deneyimlemektir.
- Duygusal rahatlama söz konusu olduğunda, amirler kapsayıcı olarak hareket edecektir.
- Duygusal süreçleri araştırmak anlamakla ilgili olduğu için, denetçiler davranışın duyguları nasıl etkilediğine dair yararlı geri bildirimler sunacaklar, işte ve denetimde ilişki örüntüsündeki tekrarları nerede keşfettiklerini her zaman açıklığa kavuşturacaklar (Ayna olgusu) (Weiss, 2011: 179).

b. Sertifika Alabilmek İçin Gereken Şartlar

- Teoloji yüksek meslek okulu veya teoloji fakültesi bitirmiş olmak,
- Üç yıl manevi danışmanlık alanında çalışmış olmak,
- “Pastoral Psikoloji Manevi Danışmanlık İleri Düzey Eğitim Uzmanı (KSA)” sertifikasını ibraz etmek,
- KSA’ dan ileri düzey yapılandırılmış eğitimini almış olmak,
- DGfP kurumuna mensup süpervizörden 30 saatlik görüşme yapıldığına dair belge sunmak,
- Kendisi hakkında grup yöneticileri veya DGfP kurumunun mensubundan referans mektubu almak,
- İki tane güncel süpervizörden veya DGfP kurumunun mensubundan KSA kursiyerinin veya “KSA - İleri Düzey Yapılandırılmış Eğitim” kursiyerinin tavsiye edilebilirliğine dair belge almak,
- Pastoral psikoloji süpervizörlük ileri düzey eğitim uzmanı olmak için kendisini motive eden durumu yazılı olarak sunmak,
- Bireysel farkındalık geliştirme ve bunu tanımlayan psikolojik kuramları tanıma yetisine sahip olmak,
- İleri düzey eğitim üyeleri, kursa dahil edebileceği materyal tespiti için kolokyum gerçekleştirmiş olmak,
- Kolokyum toplantılarını üyelik ile netleştirmek. Diğer din mensuplarının DGfP’ ye ileri düzey eğitim ve süpervizörlük eğitimi almak için üye olma şartı yoktur.

c. Pastoral Psikoloji Süpervizörlük Eğitim İçeriği ve Sınırlılıkları

Pastoral psikoloji ileri düzey KSA süpervizörlük eğitimi normal şartlara göre üç yıl sürmektedir. Burada 496 adet ders çalışma birimi mevcut olup her bir ders 45 dakika sürmektedir.

Ders Adedi		Genel Ders Sayısı		Eğitim Saat/Dakika
432	Çalışma Birimi	3 haftadan oluşan, 4 defa ayrı ayrı gerçekleşen eğitim blokları toplamı 432 derstir.	1.blok ilk eğitim oluşturur ve toplamda 108 ders mevcuttur.	1 ders = 45'
64	Teorik Seminer	Her bir eğitim bloğunda en az 2 günlük teorik bilgi eğitimi mevcuttur.	2 gün = 16 ders	1 ders = 45'

KSA süpervizörlük eğitimi, toplamda 4 ayrı zamanda yapılan bloklardan oluşur. Her blok 3 hafta sürer. Aşağıda, eğitim blokları ve içerikleri şöyle sıralanmıştır:

1. Eğitim Bloğu: Başlangıç Durumları
2. Eğitim Bloğu: Bireysel Süpervizörlük
3. Eğitim Bloğu: Grup Süpervizörlüğü
4. Eğitim Bloğu: Takım Süpervizörlüğü
  - Organizasyonlar ve kurumlar bağlamında süpervizörlüğü
  - Sonlandırma

Ders Adedi	Ders Adı	İçerikte Farklılıklar	Eğitim Saat/Dakika
96	Bireysel Farkındalık	Kapalı Grup Danışmanlık Eğitimi	45'
160	Teori ve Metodoloji	Teori ve metodik, her 4 blok için teori seminerleri dâhil edilir.	45'
240	Uygulama	Süpervizörlük Alıştırmaları	45'

*438 ders biriminin içeriği

d. Süpervizörlük Uygulaması: Bireysel, Grup ve Takım Süpervizörlükleri

Çeşitli ders bloklarından oluşan KSA Süpervizörlük eğitimi, günümüzde dayandığı yaygın Süpervizörlük uygulamaları ile biçimlenir. Bunlar bireysel süpervizörlük, grup süpervizörlüğü ve takım süpervizörlüğüdür. Methfessel; bireysel, grup ve zor olan takım süpervizörlüğünü aşağıda başlıklar altında şöyle sıralamıştır:

- Bireysel Süpervizörlük

Bireysel süpervizörlük sürecine giriş eğitimi önerilir. Bu süpervizörlük eğitiminde, oryantasyon aşaması, problem analizi, hedef analizi ve araç analizi gibi farklı aşamalardan oluşan ön verimlilik süpervizörlüğü öğretilir.

Almanya'da süpervizörlük gelişimini tanımlayan Bellardi, 70 ve 80'lerde tercih edilen statüye sahip bireysel süpervizörlük biçiminin, genel olarak düşüşte olduğunu ifade ediyor. Bireysel süpervizörlüğün bugün, eğitimde veya yönetim süpervizörlüğünden daha yaygın olduğundan şüpheleniliyor. İçerik açısından, aktarım ve karşı aktarım süreçlerinin hızlı bir şekilde geliştiği gruplardan ziyade bireysel süpervizörlükte yüksek derecede yoğunluk ve ilişki yoğunluğu vardır. Bu durum, iş durumundan ziyade süpervizörün kişisel sorunlarına odaklanır. Terapötik olarak çalışma, bugün kişisel yaşam hikâyesi ile ilgili profesyonel durum ve bağlamlarından daha azdır.

- Grupların Süpervizörlüğü

Grup süpervizörlüğü, Belardi' ye göre diğer süpervizörlük süreçlerine nispeten daha geç ortaya çıkan bir formattır. Klasik süpervizörlük, 1970'lerin başından beri grup dinamikleriyle zenginleştirilmiştir. Belardi, grup dinamiklerinin ve psikanalizin günümüze kadar genişleyen geleneksel sosyal hizmet çalışma ve klasik sosyal işçi süpervizörlüğünün metodik çoğunluğunun bir başlangıcı olarak yerini aldığını belirtir.

- Süpervizörlüğün Teorik Yönelimleri

Bellardi'ye göre, Almanya'daki mevcut süpervizörlük aşağıdaki teorik yönelimleri kullanmaktadır:

1. Psikanalitik Yaklaşımlar,
2. Grup Dinamik Süreçleri,

3. Hümanistik Psikoloji, ilk etapta birey merkezli görüşme teknikleri,
4. Öğrenme ve Davranış Terapisi Süpervizörlüğü,
5. Sistematik Oryantasyon,

Zijlstra (1971: 14), eğitim grupları ve CPT eğitimi arasındaki benzerlik ve farklılıklara dikkat çeker. CPT kurslarında, sürecin hızı ve derinliği arasındaki ilişkiyi, bireysel katılımcının yeniden işlenmesini ve süpervizörün grup bireyelerine kişisel anlamda destek olduğunu ve buna dikkat edildiğini anlatır.

- **Takım (Team) Süpervizörlüğü**

Belardi' ye göre en yaygın süpervizörlük şekli takım süpervizörlüğüdür. Bireysel süpervizörlük durumu veya işyeri organizasyonu grup süpervizörlüğünden geçiş olarak belirlenmektedir. Takım süpervizörlüğü, grup süpervizörlüğünün organizasyonel bağlamda gerçekleşen özel hâlidir. Bir ekip çalışmasıdır, kurum içinde işbirliği yapan bir çalışma grubu olarak anlaşılır. Takım süpervizörlük üçgeni (kişi – görev – kurum) karakterize edilir. Takım süpervizörlüğü diğer süpervizörlük uygulamalarından daha zordur çünkü bir yanda sınırları değişen işveren ve süpervizör ekibi (üçgen sözleşmeleri) diğer yanda ekip içindeki günlük karşılaşmalar, ulaşılabilir bir sürece dâhil olmak vardır.

Bu gelişmenin diğer formatları da etkilediği görülür. Örneğin bireysel ve grup süpervizörlüğünün yapısal ve kurumsal koşulları dikkate alınmadan düşünülmediği gözlemlenir. Her biri yine bir sistem içinde işlevseldir (Methfessel, 2011: 48).

e. Eğitim Bloklarının İçeriği

- Katılımın devamlılığı için eğitimin ilk günü, zorunlu eğitim sözleşmesi imzalanır.
- Grup oturumlarının en az beş ve en çok on kişiden ibaret olan kapalı grup olması gerekir.
- Eğitim, DGfP tarafından onaylı KSA standartlarında eğitim almış iki süpervizör rehberliğinde olmalıdır.
- Eğitim blokları bittikten sonra altı hafta içinde, grup üyesinin nihai raporu göndermesi gerekir.

- Şimdiye kadar aldığı eğitim belgeleri ve sertifikalarla başvuruda bulunması gerekir.
- Her eğitim bloğunun katılım ücreti, ayrı ayrı olmak üzere DGfP' ye ödenir.
- Eğitimin bitiminde, DGfP tarafından onaylı süpervizörlük belgesinin ücreti ödenir.

f. Teori Seminerleri

Süpervizörlük eğitiminde, diğer eğitimlerde olduğu gibi teori seminerleri gerçekleşir. Bunlar dört ders bloğuna bölünmüş, süpervizör eğitimlerinde birbirinden bağımsız olarak gerçekleştirilir. Katılımcılar tematik önceliklere göre dersleri seçerler.

Dört zorunlu teorik seminerden ikisi pastoral psikologlardan veya DGfP' nin pastoral psikologlarından alınmalı.

Süpervizörlük eğitiminin teori konuları şunlardır:

- Teolojik ve pastoral psikoloji konuları
- Pastoral psikolojik süpervizörlük, pastoral olduğu gibi aynı zamanda süpervizyonel bireysel farkındalık programıdır. Bu şu anlama gelir:
- Süpervizyon olarak kendi sosyal ve etik bakışını geliştirme programında olma,
- Ender sorunlarına değinme ve bu konuda destek verebilecek bilgiye sahip olma,
- Kurum ve kuruluşun süpervizörlükteki önemini bilme,
- Grup dinamiği ve süpervizörlük eğitimi görme,
- Psikolojik ve terapötik bilgilerini tamamlamış olma ayrıca kuram ve tekniklerini bilme,
- Kişilik gelişimi ve kişilik bozuklukları üzerine konuları bilme.

Ders Adedi		Bunlara İlave Olarak	Eğitim Saat/ Dakika
90	Eğitim Süpervizörlüğü	Birey ve gruplarda süpervizyon uygulaması yapmış olmak. (Bunlardan en az 30 tanesi KSA eğitimlerinde uygulanmış olmalı.)	45'
70	Eğitmen Süpervizörlüğü	Çalıştığı yerde eğitmen süpervizörlüğü vermiş olmalı. Bunlardan 40 tanesi DGfP bünyesindeki KSA eğitmen süpervizörü olarak uygulama yapmış olmalı.	45'

g. Eğitimi Tamamlama Şartları

- KSA Pastoral psikoloji ileri düzey süpervizörlük eğitimi tamamlandıktan sonra, eğitim komitesi tarafından DGfP'nin süpervizör olabilir kabul başvurusunda bulunabilir.
- Kabul başvurusu 7 yıl içinde uygulanmadığı takdirde geçerliliğini yitirir.
- Kabul prosedürüne göre, kişi devam eğitimini tamamladıktan sonra başvurusu kabul edilir. İleri eğitim komisyonu, kişinin DGfP'nin süpervizörü olarak kabul edilmesini onaylar.
- Eğitim komitesi, prosedürleri uygular ve maliyetleri düzenler.
- Kişinin DGfP'ye başvurusu kabul edildikten sonra, kursiyer DGfP'ye üyelik başvurusunda bulunur.
- Alman Pastoral Psikoloji Derneği (DGfP), DGfP'nin çatısı altında kabul gören süpervizör olarak tanır ve buna dair süpervizörlük sertifikasını alır (<https://www.pastoralpsychologie.de/ksa> erişim tarihi 15.10.2018).

1.6.5 Pastoral Psikoloji İleri Eğitim Öğreticiliği

Süpervizör olan manevi danışman, ileri eğitim öğreticisi olma hakkı elde eder. Bu kurs eğitimi için yerine getirilmesi gereken şartlar şunlardır:

Hedef Grup

Pastoral psikoloji ileri eğitim KSA kurs yöneticileri, süpervizörlerin ve DGfP çatısı altındaki süpervizörlerin eğitim alacağı öğreticilerdir. Pastoral psikoloji ileri eğitim süpervizör öğreticiliği için belirtilen 1-3 kurs blokları başarıyla tamamlanmış olmalıdır.

a. Hedef/Amaç

KSA yöneticiliğini elde edebilmek için KSA eğitim öğretim görevlisi veya KSA eğitici eğitmeni olarak sürekli eğitim içinde bulunulmalıdır. KSA eğitimlerinin bağımsız planlanması ve yönetimi önemlidir.

Bir manevi danışmanın hangi konularda yeterliliğe sahip olması, kendini geliştirmesi ve bunu uygulaması gerektiği aşağıda açıklanır:

1. Pastoral yetkinlik, pastoral teoloji ve psikoloji yaklaşımlarını ve liderlik çalışmasında pastoral kimliği ortaya çıkarmak,
2. Pastoral alan yeterliliğine sahip olmak,
3. Pastoral faaliyetleri kendi dini ve kültürel yönlerini dâhil ederek uygulamak,
4. Sürekli eğitim yeterliliğine sahip olmak,
5. Katılımcılara manevi danışmanlık eğitimleri ve onları ilerletme konusunda bilgilendirmek,
6. Örgütsel yeterliliğe sahip olmak,
7. Eğitimi planlamak, organize etmek,
8. İletişimsel yeterlilik,
9. Güven, saygı, takdir, liderlik becerileri ve çatışma yeteneğini geliştirmiş olmak, pastoral kimliğin büyümesinde bir çalışma ortamı oluşturabilme yetisine sahip olmak,
10. Yetkin olmak, tecrübeyle ilgili yöntemleri bilmek ve kullanmayı sağlamak,
11. Yansıtma yeterliliğine sahip olmak,
12. Kişilerin kendilerini güvende hissetmesi ve geliştirebilmesi için dersleri kaliteli yapmak,
13. Metodoloji ve iletişim derslerini değerlendirmek,
14. Etik yeterliliğe sahip olmak,
15. Ders yönetiminin özel etik sorumluluğu ile ilgilenebilmek,
16. Dinler arası yetkinliğe sahip olmak.

b. Çalışma Biçimleri ve Öğrenme İçeriği:

- KSA ders öğelerinin uygulaması.
- Öğrenme kavramı uygulama ile ilgilidir ve belirli bir teori, teoloji veya prosedürle sınırlı değildir.

Eğitimi İçeriği:

- Uzun vadeli grup görüşme teknikleri, teori ve metodolojisi,
- Eğitim dinamikleriyle başa çıkmak,
- Kişinin kendi grup liderlik deneyimini yansıtarak liderlik becerilerini geliştirmek,

Teori Geliştirme:

- Eğitim yönetiminde iş birliği, sadakat ve çatışma çözme becerisi.

c. Eğitimin Kapsamı ve Türleri

- Uygulama alanı KSA eğitimini belirler.
- KSA eğitim lideri ile iki KSA eğitimin ortak yönetimini yapmak ve bunu da pastoral psikoloji eğitimi (KSA) içeriğinde yapmak. İki KSA eğitiminden biri altı haftalık kapalı eğitim olmalıdır.
- İki KSA altı haftalık eğitim süpervizör eşliğinde denetlenmelidir. Farklı süreli eğitimler için de aynı yönetmelikler geçerlidir.
- Eğitim liderliğinde aday olan kişi, liderlik deneyimi hakkında bir rapor yazar. Burada da KSA eğitmeninden yazılı geri bildirim alır.
- Süpervizör lideri eğitime katılım,
- İki haftalık KSA eğitim yönetimine katılım,
- Katılımcılar, KSA eğitim yönetimi eğitimindeki öğrenme deneyimleri hakkında bir rapor yazar ayrıca yönetimden bir rapor alır.

d. Eğitim Yöneticiliği Uygulama Sınavı

KSA eğitim yöneticiliği için KSA'nın Pastoral Psikolojik Eğitici Eğitmenleri tarafından sınav yapılır. Burada grup dinamiklerini yönetme ve terapi prosedürlerinde yetkinlik üzerine her biri için en az iki gün sürecek şekilde sınava tâbi tutulur. Kanıtlanacak iki günlük iki eğitim kursunda her biri 45 dakikalık olmak üzere en az 16 çalışma birimi bulunmalıdır.

e. Mezuniyet

- KSA eğitim yönetiminde (KSA) pastoral psikolojik eğitimini tamamladıktan sonra, eğitim komitesinden bir KSA eğitim eğitmeni olarak başvuru talep edilebilir.
- Başvuru sonrası 7 yıl içerisinde uygulama yapılmazsa, başvuruların geçerliliği sona erer.
- Tanıma sürecinin sonunda ileri eğitim komisyonu ile bir kolokyum düzenlenir.
- Başka bir eğitim komisyonu başvuruların kabulüne karar verir. Aynı zamanda prosedürleri ve maliyetleri de düzenler.

- Alman Pastoral Psikoloji Kurumu (DGfP), KSA eğitim lideri yöneticisi olarak sertifikaverir (<https://www.pastoralpsychologie.de> erişim tarihi: 15.10.2018).

1.6.6 Pastoral Psikoloji Eğitici Süpervizörlüğü

a. Görevleri

- Pastoral psikoloji eğitim (KSA) süpervizörlerini, KSA eğitim yönetiminde pastoral psikoloji eğitimindeki eğitimleri ve teori seminerlerini düzenlemek,
- Pastoral psikolojik Süpervizörlük eğitimindeki (KSA) katılımcılar için öğretim ve eşlik eden süpervizörlük eğitmenliğini uygulamak,
- KSA eğitim yönetiminde pastoral psikolojik eğitim katılımcıları için denetime eşlik etmek,
- KSA eğitimlerinde eğitmenlere yönetim ekipleri için süpervizörlük yaparak eşlik etmek.

b. Ön Koşullar

DGfP Öğretim Danışmanı yani Öğretim Süpervizörü kim olabilir:

- KSA eğitim eğitmeni olarak tanınan,
- KSA eğitim eğitmeni olarak iki yıllık uygulama süresine sahip olan,
- Eğitim eğitmeni olarak tanındıktan sonra en az iki KSA eğitiminde liderlik etmiş kişiler.

c. Eğitimin Kapsamı ve İçeriği

- KSA eğitim lideri olarak tanındıktan sonra kendisine Süpervizörlerinin verdiği 24 Süpervizörlük (bireysel, grup ve takım süpervizörlüğü) eğitimini gördüğüne dair resmi kanıtlar (listeleme, destekleyici belgelere) sunar.
- KSA eğitim eğitmeni olarak tanındıktan sonra, süpervizörlük eğitici eğitmenliğini, psikoloji bilgi yeterliliği, grup dinamikleriyle başa çıkmada ileri eğitimini ispatlayan belgeler (listeleme, destekleyici belgeler) sunulur. İki alanın da belgelenmesi için her biri beş günlük sınava tâbi tutulur.
- KSA'nın gelecekteki uygulaması ve Süpervizörlük eğitimi eğitimlerinde teorik referansla pastoral psikolojik denetim profilini ortaya sunması.

d. Onay Prosedürleri

- Bir DGfP öğretim lideri olarak onaylanmak için İleri Düzey Eğitim Komisyonuna başvurur.
- Belgeler inceledikten sonra, ileri eğitim komisyonu kabul önerisine karar verir.
- İleri Düzey Eğitim Komisyonu prosedürleri ve maliyetleri düzenler.
- DGfP, Öğretim Lideri DGfP unvanı ve buna dair bir sertifika verir.

Yukarıda bahsedilen KSA kademeli eğitim sıralaması birbirini olduğu gibi takip eder. Atlama olmaz, süreler eksiltmez veya çoğaltılmaz. Süpervizör eğitimleri içinden bu programların başından sonuna kadar denetleyiciler bulur. Görevleri aşağıdaki gibidir:

1.6.7 DGfP Kurumunun Denetleme Kurumları

A. DGfP Eğitimlerinin Kademeli Eğitim Komisyonu

İleri ve Devam Eğitim Komisyonu Aşağıdaki Görevleri Yerine Getirir:

- Pastoral psikolojik eğitime (KSA) Süpervizör kabulü.
- Pastoral psikoloji eğitime (KSA) Eğitimci tayini.
- Tamamlanan (KSA) ileri eğitimin tanıtımını.
- Alman Pastoral Psikoloji Kurumu tarafından (DGfP) başarılı bir kolokyum neticesinde edinilen unvana sertifika çıkarma.
- İleri eğitim için istişareler veya görüşmeler yapma.
- İleri ve devam eğitimlerindeki sorular (KSA) hakkında danışmanlık gerçekleştirme.

B. Güven Konseyi Kurulu

Görevleri:

- a) Güven Konseyi, bölüm üyelerinin eğitimi ve denetimiyle bağlantılı olarak ortaya çıkan profesyonellik ve etik sorumluluk üzerinde çalışır.
- b) Güven konseyi bölüm üyelerinden ve ileri eğitim adaylarından gelen şikâyetleri kabul eder. Güven Konseyi, etik konularda yapılan şikâyetler hakkında karar verir. Güven Konseyi, tartışmalı ziyaret davaları hakkında karar verir.

c) Bunu aşağıdaki şekillerde yapar:

- Dosya, belgeler ve gerçekler temelinde karar verir.
- Etkilenenler için bir duruşma yapar.
- İleri eğitim komisyonuna yeni tavsiyelerde bulunur ve aynı şekilde ileri eğitim konularında tartışmalı kararları verir.
- Eğitim komitesine ziyareti başlatması için talimat verir.

C. Eğitim Standartlarını Denetleme ve Kontrol

KSA Süpervizörleri ve KSA Eğitim Süpervizör Eğitimcileri, ileri eğitimler düzenleyip uygularlar. Bu eğitimlerin KSA standartlarına uygunluğunu kontrol etmek, kaliteyi korumak ve içeriği daha da geliştirmek için çeşitli yetkilere ve komitelere sahiptir.

Görevleri:

KSA bölümünün standartları, işin kalitesini korumaya hizmet eder ve sürekli olarak geliştirilir. Bunun için standart hâle gelmiş bir komisyon oluşturulmuştur. Standart komisyon, aşağıdaki görevleri yapar:

- Bölümün standartlarını formüle etmek,
- Standartları belirlenmiş bir prosedürü gözden geçirmek ve revizyon eden bölümü denetlemek,
- Bölümle ilgili standartları ve komiteler için soruları netleştirmek (<https://www.pastoralpsychologie.de> erişim tarihi: 16.10.2018).

1.7 Almanya'da Uygulanan KSA Eğitim Modeli

Bu bölümde, Almanya'daki Klinik Manevi Danışmanlık eğitimlerinde yer alan birinci ve ikinci KSA eğitim içeriği ve grup üzerindeki etkilerinden bahsedilir.⁷ KSA eğitimi, kişiyi eğiten ve geliştiren bir model olduğu için grup içinde farkındalığın oluşması önceliklidir. Böylelikle manevi danışmanlık bir yaşam tarzı hâline gelir. Bu şu demektir birey, grup içinde kendi manevi danışmanlık alanında uyguladığı vaka

---

⁷ KSA Uygulama Eğitimleri hakkın fazla kaynak bulunmamaktadır. 2019 yılında Hahn ve Rost'un, KSA uygulaması üzerine çıkardığı kitapçıklar şimdiye kadar yazılan en detaylı bilgilere sahip olduğu için bu kitapçıktan yararlanılmıştır. Bununla birlikte KSA 2016-2019 eğitimleri sürecinde edinilen bilgiler ve KSA Süpervizörlerin yorumları burada yer almaktadır.

analizleri sayesinde ve getirdiği örneklerle yine ve yeniden kendini keşfetme imkânı bulur. Kendi yaşanmışlıklarını grup içinde sunan birey, bir nevi kendi terapi sürecinden geçmenin ilk adımlarını atmış olur. KSA eğitimi ancak bireyin grup içinde yaşadıkları ve günlük hayatta uyguladıklarına öncelik verdiği zaman amacına ulaşmış olur. Kişinin kendisiyle yüzleşmesini sağlayan iki süpervizör, kişiyi grupta destekler ve daima yanında olduklarını hissettirir. Kişi, burada öncelikle kendini ve inanç derinliğini fark ederken aynı zamanda iletişim ve ilişki kurma becerisini de geliştirir. İnsanlarla olan bağını kuvvetlendirir. Böylece kişi, kendini keşfeder, sınırlarını ve hassasiyetlerini görür. Şemalarında yatan beklenti ve ihtiyaçlarını fark eder. Yerine göre bastırılmış duygularının ve öfkesinin farkına varır. Farkındalık oluştuğu kişinin kendi üzerindeki algıları açılır ve çevresiyle olan algı derinliği de genişler, daha duyarlı ve empati kurabilen biri olur. Kısaca aşağıda bahsedilen bu KSA eğitim modeli, kişiyi mesleğe hazırlamak için verilen bir eğitimden ziyade kendisiyle yüzleştiren bir modeldir. Kendisinin güçlü ve zayıf yanlarını tanır ve kendini olduğu gibi kabullenmeyi öğrenir. Bu sebepten KSA eğitimin planı, kişiye nasıl bir manevi danışman olması gerektiği bilgisini vermekle birlikte onu içsel olarak yetiştirmek amacıyla tasarlanmıştır.

Klinik Manevi Danışmanlık eğitimine katılacak olan kişilerin grup içindeki uyumu, ruh sağlığı ve aldığı eğitimler oldukça önemlidir. Bunun için bireyler gruba katılmadan önce her defasında kendileri hakkında detaylı bilgi verir. Süpervizörler ön görüşmeden önce bu bilgileri değerlendirirler ve KSA kriterlerine uyan kişileri bu eğitime alırlar. Eğitim, temelde din ve psikoloji odaklı yapılandırılmıştır. Bu sebepten bir ilahiyat eğitimin alınması ve grup içinde yeterli psikoloji bilgisine sahip olunması gerekir. KSA eğitim sürecinde, manevi danışmanlıkta din temalarının danışmanlarla nasıl görüşüleceği ve bunu karşı tarafa aktarırken muhatabın nasıl bir psikolojide olduğunu bilme konusu üzerine eğitim derinlik kazanır (KSA, 2016-2019).

1.7.1 KSA Grubuna Kabul Süreci ve Ön Görüşme

Adaylar, KSA eğitimi için internet üzerinden bilgi alarak başvururlar. DGfP'nin yayınlamış olduğu sitede, kendi bünyesinde yaptığı Klinik Manevi Danışmanlık eğitimleri ve diğer eğitimler (Almanya'da yapılmak üzere) yer alır. Eğitimin verileceği şehirde kişiler kendilerine uygun zamana göre müracaat ederler.

Daha sonra başvuru formu, manevi danışmanlık eğitim durumu ve görevi hakkında bilgilendirme yaparak bunu belgelerler. Kabul edilen katılımcılar, KSA eğitimi başlamadan yaklaşık üç ay önce ön görüşme yani mülakata tabi tutulurlar. Katılımcılarla yüz yüze görüşmek ve ilk intiba almak süpervizörler için önemlidir (KSA, 2016-2019).

Ön görüşmede, KSA eğitiminin kendine özgü bir öğrenme modeli ve sıkı bir disiplin eğitiminin olduğu katılımcılara anlatılır. Bunun dışında kişinin biyografisiyle çalışılacağı, psikolojik sorunları üzerinde çalışılmayacağı da belirtilir (Hahn ve Rost, 2019: 8). Süpervizörler, KSA eğitim başvurusunda bulunan katılımcıların daha önce bir başka yerde KSA eğitimi alıp almadıkları, aldılarsa da onaylanıp onaylanmadıkları bilgisini hem başvuru formunda hem de sözlü olarak isterler. KSA eğitimine başlamadan önce katılımcılardan, aşağıda örneği verilen formla birlikte diğer evrakların eğitimin son başvuru tarihine kadar gönderilmesi istenir. Aşağıda belirtilen KSA kabul formu detaylı bir şekilde doldurulur. Bunlar, grubun tamamı on kişiden oluşacak şekilde iki süpervizör tarafından kabul edilir.

- **Katılımcıların Mesleki Durumu**

KSA eğitimine katılanların çoğu rahip veya rahibe olduğu için hangi kilisede çalıştıkları, mevcut konumları, bir işveren olup olmadıkları, mesleki hayatlarında nasıl faaliyetler gösterdikleri, kıdemlilik durumları ve görev yılı gibi mesleki alanlarıyla ilgili detaylı bilgi istenir. KSA eğitimine çok az da olsa diğer meslekte çalışan kişiler de katılmaktadır. Bu kişiler için de yaptıkları işin kurumsal içeriği, mesleki eğitimi, yarı zamanlı veya tam zamanlı görevlerinin neler olduğuna dair bilgi istenir. Aynı zamanda bu eğitime alanlarında profesyonelleşmek için gönüllü çalışan manevi danışmanlar da katılabilir. Bu kişilerden de çalıştıkları yerin kurumsal boyutu, kendi eğitim düzeyleri, daha önce öğrenilen uygulamalı meslek alanları, çalıştıkları kurumdaki iş kapsamının ne olduğuna dair bilgi alınır. Gönüllü manevi danışmanlık yapanlar genelde farklı mesleklerden emekli olan kişilerdir ve haftanın belirli zamanlarında çalışırlar.

- **Özgeçmiş**

Katılımcılardan kişisel bilgilerin ayrıntısıyla verildiği, aynı zamanda teolojik geçmişini de içeren ve dini sosyalleşmeyi betimleyen bir özgeçmiş yazılması istenir. Burada katılımcı kendi din anlayışı, maneviyat anlayışı, toplumsal bakış açısı ve kendi sorunları ile başa çıkma yöntemleri hakkında bilgi verir. Yaşamın kendisini nasıl şekillendirdiği, başından geçen önemli olayları ve bunların ilişkilere yansıyan yönlerini yazması istenir. Hayat hikâyesinden bahsederken kronolojik bir tablo olmaması ve en az üç sayfa yazması talep edilir. Burada önemli olan, veriler ve tarihler değil, kişileri kişisel olarak daha iyi tanıyabilmek ve buraya yazdığı bilgilerle süpervizörün yazılı ön anamnez alabilmesidir.

- **Görüşme Metni**

Bu başvuruda, aynı zamanda katılımcının manevi danışmanlık yeteneğini gösteren alan çalışmasından, çalıştığı yerden (hastane, okul, hospiz gibi) veya gönüllü olarak yaptığı manevi danışmanlık tecrübelerini gösteren güncel bir görüşme örneği yani vaka örneği istenir. Buna benzer vaka örnekleri daha sonra grup içinde protokol görüşme dersinde detaylı işlenecektir. Katılımcıdan istenilen örnek vaka görüşme metninin aşağıdaki bilgilendirmeye göre hazırlanması ve yöneltilen soruların kısaca metnin başında dört beş satır içerisinde açıklanması istenir. Bu sorular şunlardır: Danışan neden manevi danışmanla görüşmeye ihtiyaç duymuştur? Manevi danışman görüşmeden önce danışanla ilgili hangi bilgilere sahiptir? Manevi danışman, yaptığı görüşmede aklında kalanları dolaylı anlatıma başvurmadan metnin içerisinde aktarmalıdır. Bu konuşma yazılırken manevi danışman ve danışanın rollerinin belirlenmesi için numaralandırma yapılır. Konuşma dışında kalan non verbal davranışlar parantez içine alınır veya eğik yazılır. Görüşmede hatırlanmayan kısımlar üç nokta koyarak belirtilir. Görüşme metin iki veya üç sayfa olacak şekilde yazılır. Vaka yazıldıktan sonra manevi danışman, dört beş satır da olsa kendi duygusal izlenimini aktarır. İlave olarak da konuşmanın içeriğinde aklına takılan herhangi bir soruyu veya onu etkileyen bir duyguyu yazabilir.

- **Katılımcının, KSA Eğitimine Katılmak İçin Motivasyon Kaynağını Belirtir**

Katılımcının bu eğitime katılma sebepleri nelerdir? Mevcut işinde onu hangi konular ve sorunlar rahatsız ediyor? Bu durumlar karşısında kişinin güçlü ve zayıf hangi yönleri tespit etmesi istenir? Eğitime katılan kişiler gerek kurumları tarafından gönderildiği için gerekse kendilerini bu alanda geliştirmek istedikleri için katılım sağlarlar. Bu kişiler genelde KSA 1 ve KSA 2 eğitimlerine katılırlar. Bu eğitime meslek değiştirmek için veya manevi danışmanlığın nasıl yapıldığını öğrenmek için katılanlar da mevcuttur. Bu alanda uzmanlaşıp süpervizör olmak isteyenler de vardır. Ancak bu kişiler, temel KSA eğitimleri haricinde DGfP onaylı sertifikayı alarak süpervizörleri tarafından yeterlilik onayı aldıktan sonra KSA'nın diğer kademeli eğitimlerine katılma hakkını elde ederler. Bu metinde eğitime katılmadaki amaçlarının detaylı bir şekilde yazılması istenir.

- **Geçmiş Eğitim ve Öğretim Durumu**

Katılımcıların manevi danışmanlıkla ilgili eğitim alıp almadıkları sorulur. KSA eğitiminde gerçekleşen grup çalışması, öz farkındalık, grup dinamiği veya denetimi konusunda tecrübelerinin olup olmadığı sorulur. Eğer daha önce farklı bir enstitüde KSA eğitimine katılmış biri olursa, Süpervizöründen aldığı referans mektubunu da başvuru için istenilen belgelere dâhil etmesi istenir. Bu bilgi, süpervizörlerin grubun ortalama seviyesini anlaması için önemlidir. Bu enstitüden veya farklı yerlerden eğitim alan kişiler, grubun daha hızlı farkındalık kazanmasını sağladığı için gruplar karıştırılır. İlk KSA eğitimi ve ikinci KSA eğitimi olarak sınıflandırılmaz. İlk KSA eğitiminde ikinci KSA eğitimi alacak olanlar da mevcuttur. Uzun süre manevi danışmanlık yapıp eğitimlere yedi yıldan fazla ara vermiş kişiler de tekrar KSA eğitimi alabilirler. Burada süpervizör, katılımcının psikolojik dayanıklılığını tespit eder ve onu grup seviyesinden ayrı tutmadan kişinin kendi potansiyeline göre ilerleme kaydetmesinde yardımcı olur.

- **Mevcut Sağlık Durumu**

Yukarıda da belirtildiği gibi KSA eğitimleri bir grup terapisi değildir ve kişilere tanı konulmaz ya da tedavi uygulanmaz. Bu eğitimin amacı kişinin kendi farkındalığını

geliştirmesi, sekiz temel duygunun farkına varması, kendisini rahatsız eden aktarım/ karşıt aktarım ile gerçekleşen davranışların farkına varması ve bunun temelinde de çocukluk veya gençlikte yatan şemalarının olduğu bilgisine sahip olmasıdır. Bu sebepten müracaat metninde kişinin herhangi bir ruh sağlığı problemi olup olmadığı özellikle sorulur. Baş edilir sorunları varsa da bu durumun günlük yaşantısını nasıl etkilediği tespit edilir. KSA eğitim süpervizörü olan Dreger (KSA, 2019), “Grup içindeki bireysel farkındalık görüşmelerinde yapılan yüzleştirme kişilere acıttığı gelebilir. Yaşamış olduğu rutinlerin nedenini grup içinde fark etmek ve bunu kabul etmek bazı kişilerin eğitimi bırakmasına bile sebep olabilir. Kişilerdeki asıl ‘büyüme’ yüzleşmeyi kabul ederek eğitime devam etmeleriyle başlar.” der (Methfessel, KSA-2019). Süpervizörler, katılımcılara grup içinde baş edemedikleri sorunlarla karşılaştıklarında danışmanlık almalarını önerir. Özellikle süpervizörlük ve devam eğitimi almak isteyen bireyler için danışmanlık veya bir süpervizörle sürekli olarak görüşmek eğitimin bir parçası hâline gelir. KSA eğitim süpervizörü ve yöneticisi olan Methfessel, insanlarla görüşmenin kişinin kendisiyle beraber birçok şeyi beraberinde götürdüğünü söyler. Bu durum kişide mesleki veya yaşamsal tükenmişliğe sebep olur. Önlemek ve ruh sağlığını koruma adına danışmanlık alma şartının olduğunu belirtir. Yine Methfessel şöyle devam eder, “Bu kişinin kendi terapi sürecinden geçmesidir ve mesleki açıdan manevi danışmanın mutlaka bir süpervizörle irtibatta olması gereklidir.” der (KSA 2, 2019). Daha sonra bu müracaat bilgileri posta yoluyla Pastoral Psikoloji enstitüsüne gönderilir. Onay alan katılımcılara mail veya posta yolu ile cevap verilir.

Her iki eğitimin de yöneticisi olan süpervizörler, KSA eğitimine davet edilen katılımcılarla aynı anda görüşme yaparlar. Görüşme ve karar alma süreci yarım saati geçmez (Hahn ve Rost, 2019: 8). Görüşmesi biten kişiler toplantı salonunda bekler. Bu görüşme sırasında yöneticiler, katılımcılar ile ilgili notlar alırlar. Eğitime belli sayıda katılımcı alınacağı için KSA eğitimine alınmayan kişilerin gönderdikleri evrakların yok edileceğine dair teminat verilir.

Onay veya ret alan katılımcılar, neticeyi bir hafta içerisinde yazılı olarak alırlar. Üç ay sonra da eğitim başlar ve katılımcılar dâhil olur. Katılımı uygun görülen fakat KSA eğitiminde yer bulamayan katılımcılar için yorum yapılmadan ret cevabı

verilebilir bu, süpervizörlere kalmış bir karardır. Bazen de KSA eğitimlerinin yoğunluğundan dolayı yer kalmaz ve katılımcıya, bu eğitim için ret cevabı verilir. Kendisine bir sonraki eğitimde öncelik hakkı tanınacağı söylenir. Bu durumda katılımcının iki yıl içerisinde eğitim için zamanında başvuru yapması gerekir. Başvurduğu takdirde katılımcı, zaten bir önceki eğitimde kabul gördüğü için mülakata gelmeden doğrudan tanışmaya katılır. Eğitimde “zayıf” karakterli katılımcılar yerine “güçlü” ve renkli karakterler tercih edilir. Olumsuz cevapların kime, nasıl verileceğine KSA eğitim süpervizörleri kendi karar verir (Hahn ve Rost, 2019: 9).

Hahn ve Rost (2019: 8-9), süpervizörlerin tanışma gününde katılımcılara KSA eğitiminin anlam ve amacından bahsetmesini söyler. Eğitimin sunacağı imkânlardan, kişinin gruba uyum içerisinde olmasından ve alınacak olan eğitimin karşılıklı saygı çerçevesinde olacağından da bahsederler. Eğitimde esas olan disiplin, dakiklik ve sürekliliktir. Süreklilik sağlayamayan katılımcılar gruba alınmaz. Ayrıca KSA eğitime katılmak isteyen kişilerin, bu eğitime neden ilgili duydukları da konuşulur. KSA eğitimin içeriği kadar eğitime katılan kişiler de çok önemlidir, neticede eğitimin gidişatına yön veren katılımcıların kendisidir. Onların tecrübesi, bilgisi ve karakteri, aldıkları eğitimin kalitesini de belirler.

- **Ön Görüşme**

Katılımcıların belli başlı kriterlere sahip olması beklenir. Burada eğitim durumlarının yanı sıra kişilik özellikler de dikkate alınır. Bireyden beden ve zihin sağlığının yerinde olması, grup veya bireysel çalışmalara her zaman hazır olması istenir. Bu becerileri kısaca özetleyecek olursak bir manevi danışman; etkili iletişim becerilerine, diğerleriyle bağ kurabilme yeteneğine ve grup oluşturma kabiliyetine sahip olmalı; eleştirel yaklaşabilme, kültürlerarası hoşgörülü olma, kendi duygularını yansıtabilme ve liderlik özelliğine de sahip olmalıdır. Süpervizörler, müracaat formu haricinde yüz yüze yaptıkları ön görüşmeyle daha iyi gözlem yapma imkânı bulurlar. Süpervizörlerle görüşme daha çok katılımcının müracaat ederken verdiği bilgiler üzerinden yapılır. Burada önemli kriterlerden biri de katılımcının motivasyonudur (Hahn ve Rost 2019: 8-9). Merak edilen ise KSA eğitime karşı isteğin ne kadar yoğun olduğudur. Kendini bilinçli bir şekilde geliştirmek için mi, iş verimliliğini artırmak için mi veya mesleğinde yükselmek için mi katılmış gibi sorular yöneltilir.

Bu eğitime finanse eden bazı işverenlerin, çalışanlarını istediği eğitime gönderebilme yetkisi vardır, bu da eğitime katılmada bir etkidir. Katılımcılardan bir kısmı farklı meslek bölümüne geçmek istediği için, bir kısmı da alanında daha kalifiyeli olabilmek için KSA eğitimine katılır. Bu kişiler yeteneklerine göre devam eğitimi alıp eğitici süpervizörlüğüne kadar yükselebilir. Methfessel'e (2019: 481-482) göre "KSA eğitimi, önceden kurumlar tarafından karşılanan zorunlu bir eğitimdi. Kurumlar, çalışanlarının her ne kadar katılmalarını istese de finanse etmekte ve zaman ayarlamakta zorlandıkları için artık mecbur tutmuyorlar. Bu yüzden de katılımcı sayısı eskiye oranla azalmıştır. Öte yandan, KSA eğitimi sadece hastane papazları için değil, hastane manevi danışmanlık görevinde çalışmayan ama toplumsal diğer alanlarda çalışan ya da alanlarında kıdemli olmak isteyenler için oldukça değerlidir. KSA eğitiminin büyük bir potansiyeli vardır, o da kişisel yeterlilik ve iletişim becerilerinin güçlü yönlerini tüm alanlar için her zamankinden daha fazla öğretmesidir. Bu yüzden de KSA eğitimi, sadece meslek yeterliliği ve profesyonelleşme adına gidilen bir eğitim olarak kalmamalı, aynı zamanda bu eğitime ilgi duyup katılmak isteyen diğer meslek gruplarına da imkân tanınmalıdır." der. Dolayısıyla KSA eğitimine müracaat eden kişilerin eğitime neden katıldıkları ve eğitimden ne gibi beklentilerinin olduğu bilgisi, onların da beklentilerini karşılayabilmek adına önemlidir.

Kişinin eğitime uygun olup olmadığı genellikle görüşmenin akabinde belli olur. Süpervizörler, kararlarını aldıktan sonra kişileri teker teker görüşmeye alır, kabul edilip edilmediklerini söyleyerek sebeplerini açıklarlar. Tüm görüşmeler bittikten sonra odada bekleyen katılımcılarla onay alan katılımcıların çember oturumunda birbirleriyle tanışmaları için fırsat tanınır. Daha sonra KSA eğitiminin içeriği hakkında bilgi verilir. Burada KSA eğitiminde vaka analizi yapılabilmesi için katılımcılardan 5 veya 6 görüşme protokolü getirmesi talep edilir, bunun yanı sıra vaaz yapması da istenir. Teori bölümünden bir kısmın da grupta sunulması veya bir okuma metninin hazırlanması gerektiği de söylenir. Katılımcıdan kursun olmadığı günlerde haftalık geribildirim metinleri hazırlaması ve mümkün olduğunca hafta sonlarını boş bırakması talep edilir. Genelde eğitimler hafta sonu da devam eder. Eğitimin etkili olabilmesi için katılımcıların eğitim süresince kendi çalışma alanlarıyla veya başka bir meşguliyetle uğraşmamaları istenir. Varsa önceden verilen programlar bunları iptal

edilmelidir (Hahn ve Rost 2019: 8). Bu bahsedilen ön görüşme, KSA eğitimine başlamadan 3 ay önce düzenlenen günlük tanışma toplantısında gerçekleşir: Eğitime başlamadan önce katılımcılara “literatür” okuma ödevi verilir. Katılımcılara KSA eğitiminin içeriği hakkında bilgi sahibi olup olmadığı ve bu eğitim ile ilgili düşünceleri sorulur. Katılımcılar hem birey olarak hem de bir manevi danışman olarak bu eğitimde kendilerine has özelliklerini, güçlü ve zayıf taraflarını keşfederler. Katılımcılara aşağıdaki sorular yöneltilerek düşünceleri alınır.

- Kendinizi grup içinde nasıl tasavvur ediyorsunuz?
- Gruba ne gibi katkılarda bulunursunuz?
- Vaaz veya hitabi konularda katkı sağlayabilir misiniz?
- KSA eğitimi, sizin için bir zorluk teşkil eder mi?

Süpervizörler, bu ve benzeri soruları sorarak grubun hem kaynaşmasını hem de birbirlerinden bilgi almalarını sağlamış olacaktır. İlk intiba hem süpervizörler ve hem de katılımcılar için önemlidir. Süpervizörler, homojen bir grubun oluşmasını sağlar, buradan ve ön anamnezden edinilen bilgiler doğrultusunda KSA konularının içeriğini hazırlarlar.

1.7.2 KSA Eğitiminin İçeriği ve Yöntemleri

KSA eğitimine Almanya'nın herhangi bir eyaletinden katılım sağlanabilir. Almanya'daki KSA eğitimi ve DGfP'nin düzenlediği bütün eğitimlerin dili Almancadır. Katılımcılara mail yolu ile bilgi verilir. Grup üyeleri, eğitim için belirlenen tarih ve saatte eğitim binasında bulunurlar ve odada toplanırlar. KSA eğitimleri çember oturumunda gerçekleşir, amaç herkesin birbirini görmesi ve rahat etmesidir. Grup üyelerinin beklenti ve meraklarının giderilmesi için, tanışmadan sonraki ilk günde ve ilk saatlerde ve yine eğitim devam ettikçe haftanın ilk gününde bilgilendirme (input-giriş) görüşmesi yapılır. Süpervizörler, daha sonraki günlerde her gün beş dakika da olsa gruba bugün neler yapılacağı hakkında bilgi verir. Haftalık ve aylık olmak üzere plan listesi her bir katılımcıya eğitimin ilk günü dağıtılır ve daima yanlarında bulundurmaları istenir. Haftalık plan, gün içinde her anın kaliteli bir şekilde değerlendirilebilmesi için planlanmıştır. Haftalık ders programı tek düze hâlinde sıralanmamıştır.

- **Ön Bilgi**

Aşağıdaki hususlar eğitime katılım aşamasında ve eğitimin başında açıkça belirtilmelidir. Bu, yazılı bir metin yoluyla yapılmalıdır. Süpervizörün olmadığı zamanlarda bile neler yapılacağı (molalar, yemekler...) açıklanması gerekir (Hahn ve Rost 2019: 11). KSA eğitimine müracaat eden kişiler Almanya'nın farklı şehirlerinden geldikleri için, eğitimin gerçekleştiği semt hakkında bir bilgileri yoktur. Süpervizörler eğitim binasına nasıl ulaşılacağına dair bilgi verir ve yine eğitim sürecinde kalabilecekleri otel, apart veya daire bilgilerini de gönderirler. Eğitime katılan kişilerin herhangi bir zorluk çekmeden sadece eğitime yoğunlaşmaları istenir. Aynı zamanda bu, grup üyelerinde aidiyet duygusu da oluşturur.

- **Gizlilik ve Mahremiyet**

Gizlilik, KSA eğitim gruplarının temel şartlarından biridir. Bu sebepten grup, kapalı bir gruptur. Burada konuşulanlar burada kalır. Yine aynı şekilde grup içinde çıkan sorunların grup dışında münakaşa edilmesi ve yine başka gruptan üyelerin sorunları üzerine görüşülmesi yasaktır. Söylenecekler grup içinde söylenir, zaman yetersiz kalırsa bir sonraki güne aktarılır. Grup üyelerinin birbirlerine ve süpervizörlere karşı olan tutumları farklıdır. Süpervizörler her ne kadar grup üyelerine yüzleştirme yaptırırsalar da saygısızlık yapılması yasaktır. Sıkı bir gizlilik ve saygı çerçevesinde gerçekleştirilen grup eğitiminde paylaşılan tüm kişisel veriler ve yapılan işlemler için de bu geçerlidir. Bu eğitimin ve paylaşılan özel bilgilerin gizlilik yükümlülüğü vardır. Süpervizörler, kilise kurumuna veya başka herhangi bir kişiye bilgi iletmez. Grup üyeleri de, diğer grup üyeleri hakkındaki bilgileri kurumlara veya başkalarına anlatamaz, bunun için eğitimin başında onam formu imzalatılır. İhlal edildiği takdirde yasal işlemlerin gerçekleşeceği teminatı verilir. Bu mahremiyetin çözüldüğü istisnalar vardır. Örneğin grup üyesi, süpervizörlük danışmanlığında grupta rahatsız olduğu kişinin kendisi üzerinde oluşturduğu olumsuz duygulardan bahsedebilir, bu durumda karşı tarafın kötü veya iyi olduğu yargısı aranmaz. Bilakis bunu anlatan kişi üzerinde nasıl bir aktarımın gerçekleştiği veya nasıl bir travmayı tetiklediği üzerine konuşulur. Diğer izin verilen konu ise eğitim amaçlı vaka analizlerinde görüşmenin anlatılmasıdır. Yazılan protokollerde danışana ait kişisel özelliklerin, isim ve yaşın, gerekirse yer ve tarihin değiştirilmesi istenir. Bu sebepten

manevi danışman ve danışan görüşmelerinde kayıt alınması yasaktır. Protokolde manevi danışmanın görüşmeden sonra aklında ne kaldıysa onu yazması istenir. Yine KSA eğitimin başında müracaat başvurusu için grup üyeleri tarafından gönderilen mektubun, maillerin ve eğitimde sunulan yazılı materyallerin süpervizörler tarafından bir yıldan fazla saklanmaması ve imha edilmesi gereklidir (Hahn ve Rost, 2019: 11). Mahremiyetin korunması hem katılımcının özel yaşantısına hem de danışmalık yaptığı kişinin yaşantısına saygı anlamına gelir. Eğitim etik kurallara uygun şekilde yol alır.

- **KSA Eğitimine Kimler Katılabilir?**

KSA eğitimi, genellikle bir erkek ve bir kadın olmak üzere iki kalifiyeli KSA süpervizör eğitmeni tarafından yürütülür. Grup yöneticileri, DGfP'nin kademeli eğitimlerini tamamlayan ve yasal olarak süpervizör olan kişilerden oluşur. Yine bu yöneticiler DGfP tarafından denetlenerek sıkı bir sınav süreçlerinden geçerler ve başarı sağladıktan sonra enstitü açma hakkını elde ederler. DGfP kurumu adı altında uygulanan Klinik Manevi Danışmanlık (KSA)'ın temel eğitimleri, altı hafta olarak yapılandırılmıştır. Örneğin: Bir papazın, teoloğun veya gönüllü manevi danışmanın hastaneye görev başvurusunda bulunması için bir ya da iki KSA eğitimine katılma şartı koşulur (Methfessel, 2019: 475). İki KSA eğitimini tamamlayan ve DGfP onaylı sertifikaya sahip olan kişiler, hastanelerin psikiyatr bölümlerine başvuruda bulunma hakkını elde ederler. Eğitim yeterliliği kabul görülen KSA eğitimi almış Manevi Danışmanlar, burada Klinik Manevi Danışmanı olarak görev yaparlar. Grup üyelerinden bu eğitime devam ederek daha sonra bir süpervizör veya eğitim lideri olmak isteyen kişiler, KSA'nın kademeli eğitimlerine devam ederler. Bunun için KSA standartlarında belirtilen sınavları geçme şartı vardır (KSA-2019). Methfessel (2019: 481-482) bu eğitimlerin öneminden bahsederken, 1980-90'lı yıllar arasında hastanelerin kalifiyeli manevi danışman çalıştırmak istediklerinde en az iki sertifika şartı koştuklarını söyler. Günümüzde ise devlet dairelerinde çalışan kalifiyeli manevi danışmanlık eğitimi alanların azaldığını ve yerini gönüllü manevi danışmanların aldığını belirtirken verilen KSA eğitiminin onların da kalitesini artırmak için gerekli olduğunu bildirir.

- **Grup Üyelerinin KSA Eğitimi Sürecindeki Sorumlulukları**

Eğitimin asıl malzemesi, grup üyesinin kendi hayatında edindiği tecrübelerdir. Bunlar onun bilinçdışından kaynaklı istemsiz düşünce ve davranışlar olduğu gibi gelişim döneminden kaynaklı çarpık düşünceler de olabilir. Yine bireyin suçluluk, öfke, pişmanlık gibi duygularına önem verildiği için bu eğitimin temeli Gestalt terapisine dayanmaktadır. Süpervizörler, bireysel farkındalık gruplarında ve diğer derslerde grup üyelerinin kendi yaşanmışlıklarını anlatmalarını kolaylaştırmak için birçok psikoloji tekniği uygularlar. Burada kendi yaşanmışlıklarını anlatan kişilerin farkındalığını arttırmak hedeflenir. Çözümü bilinen veya kişiye fayda sağlamayacak olayların anlatılması uygun görülmemektedir. Grubun iş birliği ve uyum içinde olması ve yine grup üyelerinin birbirlerini desteklemeleri grubun en önemli sorumluluklarından biridir. Grubu kalkanıdır diğer önemli husus ise, grup içinde sunulan eğitimin her alanı başlı başına algılama ve farkına varma eğitimi olduğu için, grup üyeleri bir başkasının üzerinden kendi eksik ve güçlü yönlerini ister istemez keşfeder. Bu da grubun kendi kendini iyileştirdiğini gösterir. Süpervizörlerin görevi ise grubun “şimdi” ve “burada” kalmasını sağlamaktır, eğitimin kalitesini oluşturan da budur. Diğer önemli bir konu ise mahremiyettir. Kişi özelini anlatmak istemediği sürece grupta paylaşmaz veya bireysel süpervizörlük danışmanlığında istemediği bir şeyi anlatmak zorunda değildir. Hahn ve Rost (2019: 11) der ki, her grup üyesi eğitime katacağı malzemeyi kendi belirlemeli. Süpervizörler, grup üyelerine: “Yaşadığın bu olayı grupta paylaşmak ister misin?” diye sorar. Grup üyeleri, kendi özel bilgilerini paylaşma konusunda sınırlandırma getirebilirler. Bütün grup üyeleri ve süpervizörler bu sınırlandırmalara uymak durumundadır. Grup üyeleri, kendilerine ağır gelen ve üzerinde durmak istemedikleri konularda süpervizörlerine sınırlarını hatırlatırlar. Hoşlarına gitmeyen bir durum olursa bunu ifade edebilirler, böylelikle kendilerini koruyabilirler. Süpervizör de hiçbir zaman istenilmeyen konuyu konuşmak için grup üyesini zorlamaz. Bu süpervizör için şunu ifade eder, grup üyesi anlatmak istemediği konu hakkında direnç göstermiştir. Bu direnç eğitimin ilerleyen sürecinde kırılır ve grup üyesi artık sorunundan kurtulmak için kendi grup oturumunda veya bireysel süpervizörlük danışmanlığında bunu dile getirir. Daha önce ön görüşme bölümünde bahsedildiği gibi KSA eğitimleri sistematik ve planlı ilerler, buna dakik olmak da

dâhildir. KSA eğitimleri haftalık planda verilen saat dilimlerinde başlar ve biter. Bu aynı zamanda grup üyelerinin arkadaşlarına olan saygısını gösterir ve dersin bölünmemesini sağlar.

KSA eğitimine katılan grup üyelerinden efor ve zaman gerektiren uygulamalar için materyal hazırlaması istenir; bunlar: vaaz verme ve beş-altı görüşme protokolü hazırlama. KSA eğitiminin ilk günü ve her hafta farklı zamanlarda gerçekleşen ayın aralıklı (interval-geçişler) başlangıç bölümlerinin ilk saatlerinde kimin ne yapacağı görüşülür. Burada süpervizör gruba: “Bu hafta kim sabah dualarını yapmak ister, kim hangi gün ve saatte protokol vermek ister, kim vaaz sunmak ister...” gibi sorular sorar. Grup üyelerinin sorumluluklardan bir diğeri de sonuç raporlarını hazırlamaktır. Raporların ve geri dönütlerin istenilen gün ve saatte mail olarak süpervizörlere gönderilmesi önemlidir. Grup üyelerine düşen sorumluluk ise eğitime devam etmektir. Hastalık veya olağan bir durum olmadığı müddetçe eğitime gelinmesi gerekir aksi durumda katılımcı, sertifika alma hakkını yitirir. Standartlara göre azami 6 haftalık eğitimde 3 gün gelmeme hakkı vardır (Hahn ve Rost, 2019: 11). Burada verilen üç gün sadece zaruri durumlar için geçerli olan bir izindir.

- **Grup İçinde Öğretim**

Grupta ortaya çıkan ve grupla ilgili olan konular, grubun içinde tartışılmalıdır. Raporlar olayların gidişatını ve katılımcıların ilişkilerini yansıtır. Bireysel grup görüşmelerinde ise, derse ilişkin etkinlikler ve grup üyeleriyle olan ilişkiler, bilgilerin daha sonra gruba getirilmesi amacıyla ele alınabilir. KSA eğitimi karşılıklı geri bildirim ile karakterize edilir. Her oturumun sonunda grubun kendi duygularını ifade etmesi için fırsat tanınır. Bu, bir eğitim biriminde en az iki defa gerçekleşmelidir (Hahn ve Rost, 2019: 11). Grup üyelerine; grup görüşmelerinde, bireysel farkındalık grup görüşmelerinde ve protokol analizlerinde duyguları özellikle sorulur. Süpervizör bazen bir eğitim biriminden hemen sonra grubun duygularını öğrenir bazen de eğitim bittikten sonra günün genel değerlendirmesi olarak bir kelime ile duygularını öğrenmek ister. Duyguyu söylemek kapanışı sembolize eder. Duyguda yoğunluk varsa ve konuşulanlar kişiye ağır geldiyse bir sonraki bireysel grup görüşmesinde bu kişi konuşur. Kapanışta süpervizörün, her bir grup üyesine “Gruptan kim ve hangi konu sende bu duyguyu uyandırdı?” diye sormasıyla o günün eğitimini tamamlamış olurlar.

1.7.3 Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi Haftalık ve Aylık Plan

Aşağıda verilen haftalık planı, her bir grup üyesi kendi eğitim uygulama şekline göre oluşturur. Burada dikkat edilmesi gereken husus DGfP standartlarına uygun akredit sayısını yakalamış olmak ve verilen ders birimleri ve uygulamasının DGfP standartlarına uygun olmasıdır. Süpervizörler, grup üyeleri ile eğitim planı üzerinde ilk günün görev paylaşımı yaparlar daha sonra her intervalde tekrar haftalık programda görev paylaşımı gerçekleşir. Burada görüldüğü gibi eğitime katılan her bir bireyin kendi vakasını sunabileceği ve bireysel farkındalık görüşmelerinde söz hakkına sahip olabileceği birkaç saatten fazla süre verilmiştir. Grup üyeleri, eşit ve duyarlı bir şekilde grubun ilerlemesi için birbirlerine destek olurlar.

Tablo 5. Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi Haftalık Planlar
1. Hafta

KSA Yaz Eğitimi Konu: İnsanı Destekleme – 1	Pzt. 08.07 Plan 1 1. Bölüm İnterval	Sal. 09. 07	Çar.10.07	Per.11.07	Cum. 12.07	Cts. 13.07	Paz. 14.07
9.30- 11.00	11.00 Kahve ve tanışma	2 adet Protokol	Hastanede uygulama günü	Teori Dersi Prof. Dr. Bell	Psikodrama Bernd Nagel 9.30 -11.00	Psikodrama Bernd Nagel 9.30- 11.00	“Home office day”
11.30 – 13.00	Planlama	Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi		Teori Eğitimi Prof. Dr. Bell 11.30 Süpervizör desteği	11.30- 13.00	11.30- 12.30	İntervall Raporunu Hazırlama
	13.15 Öğle Yemeği	2 kişi ile süpervizör görüşmesi 13.10 – 14.00 14.00 – 14.50	1 kişi ile süpervizör görüşmesi 14.00- 14.50	2 kişi ile 13.10 – 14.00 14.00 – 14.50	13.15 Yemek Zamanı	13.15- 13.45	*Kendimi kurs elementleri ile nasıl hissettim?
15.00 – 16.30	14.00 – 15.30 2 Protokol 16.00 – 17.30 Duygular (input Dreger)	Öğrenme Hedefi	2 adet protokol	2 adet protokol	14.00 - 15.30 16.00 – 17.30	15.00 – 15.30 (Sonuç psikodrama)	Grup içinde kendimi nasıl hissettim?

	17.30 – 18.00 Akşam Yemeği						
17.00 – 18.30	18.00 – 19.00 İkili görüşme: Yaşam ve İnanç üzerine 19.00 – 19.30 Günün neticesi kapanış	2 adet protokol	Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	17.45 – 19.00		* Grup yöneticileri ne karşı kendimi nasıl hisettim?
Ders birimi Her biri 45'	8	8	4	8	8	8	

2. Hafta

KSA Yaz Eğitimi Konu: İnsanı Destekleme – 2	Pzt. 15.07 Plan 2 2. Bölüm İnterval	Sal. 16.07	Çar.17.07	Per.18.07	Cum. 19.07	Cts.20.07	Paz. 21.07	
Sabah duası	Sabah duası		Sabah duası	Sabah duası	Sabah duası	Sabah duası		
9.30 – 11.00	Geliş (Planlama)	Hastanede Uygulama günü	Teori Prof. Dr. Bell	2Protokol	Armbruster doğaçlama tiyatrosu	2 Protokol	Home office	
11.30-13.00	Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi		Teori Dersi	Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	9.30- 12.30	Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	İnterval raporunun hazırlanması	
			2 kişi ile süpervizör görüşmesi 13.10 – 14.00 14.00 – 14.50	2 kişi ile süpervizör görüşmesi 13.10 – 14.00 14.00 – 14.50		2 kişi ile süpervizör görüşmesi 13.10 – 14.00 14.00 – 14.50		
15.00 - 16.30	2 Protokol		2 Protokol	2 Protokol	14.00-17.00			
17.00- 18.30	Çalışma Birimi Manevi Danışmanlık anlayışı		Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	Komunyon Manevi Danışmanlık Görüşmesi				(10 Protokol Görüşmesi) (6 Bireysel Süperviz

								örlük, her biri kendi grubunda)
Ders birimi herbiri 45'	8		8	8	8	4		= 36 Ders saati

3. Hafta

KSA Yaz Eğitimi Konu: İnsanı Destekleme – 3	Pzt. 22.07 Plan 3 3.Bölüm İnterval	Sal. 23.07	Çar.24.07	Per.25.07	Cum. 26.07	Cts. 27.07 4. İnterval	Paz. 28.07	
							Welper	
9.30- 11.00		Hastanede uygulamaya günü	2 Protokol	Teori Dersi Prof. Dr. Bell	Home Office Day	2 Protokol	Nöser Spritüalite üzerine sunum	
11.30 – 13.00	Geliş (Planlama)		Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	Teori Eğitimi Prof. Dr. Bell 11.30		Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi		
	2 kişi ile süpervizör desteği 13.10 – 14.00 14.00 – 14.50		1 kişi ile süpervizör görüşmesi 13.15- 14.05	2 kişi ile süpervizör desteği 13.10 – 14.00 14.00 – 14.50		2 kişi ile süpervizör desteği 13.10 – 14.00 14.00 – 14.50		
15.00 – 16.30	İlişki raporları, karşılıklı geri dönütler		14.30- 16.00 2 protokol	2 adet protokol		2 adet protokol	15.00- 18.00 Labirint yolunda tecrübe kazanmak	
17.00 – 18.30	Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi		Farklılıkları ve Benzerlikleri ile: Manevi Danışmanlık , Terapi, Danışmanlık , Süpervizörlük	Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	17.45 – 19.00	Spiritualite: “Bana ilham veren örnek şahsiyetler?”		(10 Protokol görüşmesi) (7 Bireysel süpervizörlük, her biri kendi grubunda)
Ders birimi	6		8	8	Ders yok	8	8	= 38 ders birimi

Her biri 45'								
-----------------	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Hafta

KSA Yaz Eğitimi	Pzt. 28.07	Sal. 30. 07	Çar.31.07	Per.01.08	Cum. 02.08	Cts. 03.08	Paz. 04.08	
Konu: İnsan Destekleme - 4	Plan 4 4.Bölüm İnterval							
9.30- 11.00	Teori Dersi Prof. Dr. Bell	Hastane e uygulama günü	Geliş (Planlama)	Home Office Day	10.30 1 kişiy e süpervi zör görüşm esi	2 adet protokol	10.30 Blankens tein Spritüel Şehir gezisi	
11.30 – 13.00	Prof. Dr. Bell		Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi		11.30- 13.00 2 adet protokol	Bireysel Farkındal ık Grup Görüşme si	Oberhaus ene gidiş (ca. 45 Dk.) Exkurse Gasomet er mize Ziyareti	
	2 kişi ile süpervizör desteği 13.10 – 14.00 14.00 – 14.50		2 kişi ile süpervizör desteği 13.10 – 14.00 14.00 – 14.50		2 kişi ile süpervi zör desteği 13.10 – 14.00 14.00 – 14.50	Süpervizör Desteği	Konu: Sekülerite de Spritüalite - Yüksekle rde aşkın tecrübeyi elde etmek.	
15.00 – 16.30	Bireysel Farkındal ık Grup Görüşme si		2 adet protokol		Bireysel Farkındal ık Grup Görüşme si	2 adet protokol		
17.00 – 18.30			Aktarım – Karşıt Aktarım		2 adet protokol	2 adet protokol		(12 Protokol görüşmesi) (7 Bireysel süpervizörlük , her biri kendi grubuna)
Ders birimi Her biri 45'	8		8	Ders yok	6	8	4	= 34 ders birimi

5. Hafta

KSA Yaz Eğitimi Konu: İnsanı Destekleme - 5	Pzt. 05.08 Plan 5 5.Bölüm İnterval	Sal. 06.08	Çar.07.08	Per.01.08		
9.30- 11.00	2 adet Protokol	Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi				
11.30 – 13.00	2 adet Protokol	Bitiş Süpervizör Görüşmesi 11.30 12.30 13.30	Bitiş raporu hazırlama	9.30-10.30 2 adet Değerlendirme 11.00 – 12.00 2 adet Değerlendirme		Protokol/ Materyal 46
	2. bitiş Süpervizörlüğü 13.10- 14.00 14.00 -14.50			12.30 -14.00 Bitiş ve Veda	Süpervizörlük görüşmesi her bir İnterval için 5 6 7 7	Ders saati 44 36 38 34 16
15.00 – 16.30	Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	Bitiş raporu hazırlanması	15.00 – 16.00 2 adet Değerlendirme 16.15 – 17.15 2 adet Değerlendirme 17.30 – 18.30 2 adet Değerlendirme		Artı 5 bitiş Süpervizörlük Görüşmesi	
17.00 – 18.30					Yaz Eğitimi İnterval planı “İnsanla refakat etmek- diğerleri ile karşılaşmak” 8.7. -8.8.	PZ.RR Pastoralpsikoloji Merkezi Rhein- Ruhr Hattingen

Yukarıdaki program içeriği ayrıntılı şekilde aşağıda bahsedilecektir. KSA eğitimlerini yazan detaylı bir kaynak bulunmamaktadır. Bunun temel sebebi KSA eğitimlerinin ücretli olmasıdır. Diğer bir husus KSA eğitimleri DGfP standartlarına göre uygulansa da her bir süpervizör içeriğini kendine göre düzenler. Dolayısıyla burada yazılanlar sadece Hattingen’de gerçekleşen KSA 1 ve KSA 2 yani temel eğitimleri kapsayacaktır. “Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi (KSA)’nin temelini, özünü oluşturan ve devamlılığını getiren, pastoral psikolojideki iki temel unsurdur. Bunlar: bireysel farkındalık grup görüşmeleri ve küçük gruplarda tartışma protokolleri üzerindeki çalışmalardır. Her iki ders birimi de Hattingen KSA eğitimlerinde mevcuttur. KSA eğitimi verilen çoğu enstitüde günlük olarak temel ders birimleri gösterilmektedir.” (Methfessel, 2019: 475).

1.7.3.1 Sabah Duaları

Sabah duaları diye adlandırılan kısım, eğitime giriş mahiyetinde olan ısınma hareketi olarak da görülebilir. Hattingen KSA eğitiminde, sabahları bir kişinin dua, ayet, ilahi söylemesi, özlü sözler okuması, şiir okuması veya anlam içerikli hikâyeler okuması istenir. Bunun amacı dünyevi duyguların manevi duygularla yer değiştirmesini sağlamaktır. Aynı zamanda psikodrama eğitimlerinde olduğu gibi bir ısınma hareketine de benzetilir. Ortalama beş veya on dakika süren bir giriş uygulamasıdır.

Haftanın ilk saatinde ve o haftayı takip eden diğer başlangıç görüşmelerinde süpervizörlerden biri kimin hangi gün sabah duası yapacağını da kararlaştırır. Grup üyelerinin her biri bir veya iki defa sabah duasını hazırlama ve sunma imkânı bulur.

1.7.3.2 Teori Dersleri

KSA eğitiminin teori derslerinde, uygulamaya yansıtılan konular işlenir. Burada seçilen konuların genel ve ferdi anlamda içeriği geniştir. Rost’a (2019: 51) göre teorik konular, uygulama süreciyle iç içe işlenir. Her biri ayrı teorik birimler hâlinde, grubun ihtiyacına göre ilgili kavramlar üzerinde sistematik olarak derinlemesine geliştirilir ve uygulanır. Fakat teori eğitimi genel KSA eğitiminde çok az bir yere sahiptir. Teoloji bölümlerinde, pratik teoloji anabilim dalında manevi danışmanlığın teori eğitimleri verilmektedir. Pastoral Psikolojiye giriş kitabında Scharfenberg (1985: 157), teori ve pratiğin dengeli bir şekilde öğrenilmesinden

bahseder. Baumgarten (1990b: 48) buna ilave olarak Scharfenberg'in ifadesindeki "Pastoral psikoloji eğitiminde farklı boyutlara da beraberinde önem verilmeli." derken bu bilgilerin çoğunun zaten üniversitelerde ders olarak verildiğinden, örneğin vaaz görüşmeleri ve biblioterapi gibi bazı eğitimlerin ancak pratik eğitimle verilebileceğinden bahseder. KSA eğitimi teorisinin pratiğe dönüştüğü bir eğitimidir ve dersler bu yönde işlenir.

Grup üyeleri, teoloji mezunu veya manevi danışmanlık teori eğitimlerini teoloji fakültesinden almış oldukları için, zaten bu konularda yeterince bilgi sahibidirler. Beş-altı haftalık bir KSA eğitiminin yaklaşık 4-5 günü teoloji içerikli derslere ayrılır. Bu eğitim haftalara yayılmış olarak sunulur. KSA 1 ve KSA 2 teori eğitimleri, Bochum Üniversitesi öğretim üyesi Bell⁸ tarafından gerçekleştirilmiştir. Psikoloji teori eğitimleri ise farklı ders dilimlerinde KSA süpervizörleri tarafından sunulur. Burada psikoloji bilgileri hem teorik hem de pratikte uygulanarak aktarılır. Teori eğitimleri aynı zamanda pratik uygulamalar üzerinde de gösterilir, vaka analizlerinde teori ve uygulamanın bütünleştiğini görebiliriz. Örneğin: Danışanın "Kiraz ağacına yaslanarak bahçemi izliyorum." cümlesine dinamik psikoloji açısından yorumlama getirilebildiği gibi dini bakış açısından nasıl yorumlanacağı da öğretilir. Protokoldeki danışanın cümlelerinde kullandığı metaforların sıklığına ve konuşmanın içeriğine göre duygusu tespit edilir ve ona nasıl davranılacağı grupta yorumlanır.

Manevi danışman, danışanını anlamak için ona teori bilgileriyle yaklaşır fakat bu yeterli değildir. Scharfenberg'in pastoral psikoloji kavramını esasen üç temel üzerinden takip ettiğini belirten maddeler aşağıda şöyle sıralanmıştır:

1. Durumu anlamak ve anlamlandırmak üzerine inşa edilen "göz göze" karşılıklı konuşmaları, psikanalitik pastoral psikolojinin temel eğitiminde bir manevi danışmanın uyumsuzluklarla nasıl başa çıkılacağını bilmesi ve gerektiğinde bu anlaşılmazlığı durdurabilmesi veya en azından nasıl katlanılabilir hâle getirilmesini bilir.
2. Manevi danışman ve danışan arasında geçen konuşmayı anlamlandırmak ve güçlü bir bağ kurabilmek için terapötik ittifak ön koşuldur. "Terapötik

---

⁸KSA eğitimine (2016 ve 2019), Bochum Üniversitesi Teoloji bölümünden Prof. Dr. Desmond Bell katılmıştır.

görüşme” psikanalitik terminolojinin geliştirdiği bir karşılaşma tekniğidir. Terapötik ittifak ile gerçekleşen görüşmeler daima sonuç verir.

3. Psikanalitik yönelimli pastoral psikoloji, manevi danışmanlık eğitimlerinde bireysel ve grup çalışmalarında öğretilenlere dayanır. Bu öğretiler sayesinde manevi danışman görüşmelerde kendisini sınırlandırmak zorunda kalmaz. Başa ıkma konusunda sembolleri kullanarak ve onların “dini boyutuna” değinerek çatışmayı çözme becerisini ortaya koyar (Wittrahm 2001: 138).

Scharfenberg yukarıda manevi danışman ve danışan arasındaki samimi temas, terapötik ittifakla iletişim becerisine sahip olmak ve bunları bütünleştiren bilgiyi doğru şekilde yansıtmanın öneminden bahseder. Manevi danışmanın danışanıyla yaptığı görüşmede kurduğu bağın güçlü olması, aralarındaki teapötik bağın daha kaliteli olmasını sağlar. Eğitimde literatürdeki teorik bilgileri grup içinde deneyimlemekle kalınmaz. Aynı zamanda manevi danışmanlık eğitiminin temel hedefi, bir danışana hassas dönemde nasıl yaklaşılacağını ve dini bilgilerin onu incitmeden nasıl aktarılacağını da öğretmektir. Manevi danışmanın profesyonelleşmesi için, Klessmann (2006a: 642), teori ve uygulama üzerine yaptığı yorumunda, teori eğitiminin, pastoral psikoloji eğitimi ve ileri eğitimler için vazgeçilmez bir parça hâline geldiğini ifade eder. Manevi danışman, süpervizör ve grup üyelerinin kullandıkları psikoloji ve terapi tekniklerine hâkim olabilmek için ve somut bağlamda ise bireyi yönlendiren hedeflerin geliştirilebilmesi için teori bilgisine ihtiyaç duyar. Bu bakımdan teori bilgisi manevi danışmanlık eğitiminin vazgeçilmez bir parçasıdır (Klessmann 2008a: 453). Manevi danışman hem psikoloji eğitimlerinden edindiği teori bilgisini hem de teoloji bilgisini bu eğitimlerle kullanmayı öğrenir.

Methfessel, “KSA eğitimi, manevi danışmanlık anlayışındaki teorik temellerin kullanılmasıdır. Birçok KSA eğitiminde teori konuları, grup üyeleri tarafından araştırılır. Örneğin: Manevi danışmanlık kavramı içinde, çeşitli teorik yaklaşımlar ve kuramlar mevcuttur. Buradaki bazı KSA eğitimlerinde kendimiz teori derslerini veriyoruz, bazılarında ise belirli konuların uzmanlarını uygulama amacıyla davet ediyoruz.” der. Psikoloji derslerinin teori derslerinde işlendiğini ve atölye çalışmaları için uzman kişileri çağırdıklarını da belirtir (Methfessel, 2019: 475). KSA eğitiminin farklı ders birimlerinde sunum yapmaları için, DGfP kurumuna üye olan fakat manevi

danışmanlığın farklı alanlarında eğitim veren süpervizörler davet edilir ve kendi uzmanlık alanlarına göre eğitimler verirler. Bunlar: sanat terapisi, psikodrama, beden terapisi, tiyatral drama, labirent terapisi... vb.

Klessmann (2008a: 453), bir manevi danışman, teoloji inancıyla birlikte psikoloji bilgisini tecrübelerle bütünleştirmelidir. Dolayısıyla Klinik Manevi Danışmanlık eğitime katılan biri her şeyden bağımsız olarak kendine özgü bir manevi danışmanlık anlayış geliştirmeli ve bunu gündelik hayatında da temsil edebilmelidir. Bu sebeple manevi danışmanlık, sadece İncil-teolojik anlayışı yansıtılmamalı, buna ilişkin hayatın sorunlarını ve gerekçelerini de cevaplayabilmelidir. Manevi danışman, klinik manevi danışmanlığın amacını ve metodolojisini iyi bilmeli ve uygulamalıdır. Grup üyelerin KSA eğitimlerinde teoloji bölümünden elde ettikleri bilgilerle kendi deneyimlerini yorumlayabilmeleri gerekir. Aynı zamanda bu tecrübelerini psikoloji ya da sosyal-psikolojik teoriler ve pratik bilgilerle birlikte uygulamalarda da kullanmalıdırlar. Aldıkları üniversite eğitimini içselleştirdikten sonra geliştirdikleri anlayışı grup içinde tecrübe olarak paylaşmaları gerektiğinden de bahseder. Methfessel (KSA: 2016) buna: “Klinik Manevi Danışmanlık bir yaşam tarzıdır.” der. Buna ilave olarak Klessmann (2008a: 453), Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi ve bu eğitimin dayandığı Pastoral-psikolojinin içeriğindeki önemli başlıkları şöyle sıralar:

- Psikanaliz, hümanistik ve sistemik psikoloji ve kişilik teorileri
- İletişim teorileri (Örn: Transaksiyonel)
- Gelişim psikolojisinin temel öğeleri (Örn: Dinamikler)
- Sembol teorileri
- Ritüel teorileri
- Ölüm ve yas süreci

Yukarıda bahsedilen başlıkların temelinde birçok farklı kuram ve görüş bulunmaktadır. Manevi danışman, Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminin kademeli eğitimlerinde ilerledikçe psikoloji eğitiminin daha derin ve temel konularına hâkim olur. Bu aynı zamanda sertifikaya da yansır. İki KSA eğitimi aldıktan sonra “Uygulayıcı Sertifikası”na hak kazanan manevi danışman, resmi olarak psikiyatr

hastanelerinde çalışma avantajı yakalar, dolayısıyla buradaki manevi danışmanlar, Klinik Manevi Danışmanlar olarak adlandırılırlar. Eğitimlere devam etmek isteyen Klinik Manevi Danışmanlar, süpervizörlük eğitimine kabul edilirlerse bu kademedede birçok psikoloji bilgisine sahip olup buna ilave olarak psikoterapi eğitimi almaya başlarlar. Bu bilgileri grup yöneticiliğinde, danışmanlık görüşmelerinde, teori eğitimlerinde, protokol analiz tartışma süreçlerinde hem de eğitimin kendisine entegre olmuş teori seminerlerinde pekiştirme imkânı bulur (Klessmann 2008a: 453).

1.7.3.3 Hastane Uygulamalı Eğitimler

“KSA eğitimini tamamlayan manevi danışmanlar huzurevinde, hapishane, sevgi evinde veya başka kurumlarda manevi danışmanlık yapmalarına rağmen, neden hastanede staj yapıyorlar?” sorusu sıkça sorulur. Bunun sebebi Boisen tarafından geliştirilen CPE eğitiminin ilk olarak hastanede başlamasıdır. Sonrasında ise bu bir gelenek hâline gelmiştir ve günümüze kadar devam etmektedir. Diğer bir neden ise hastanede hastalar sürekli devir daim içindedir, yani kısa süreli yatan hastalar ile eğitim stajları gerçekleşir. Dolayısıyla Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi alan kişi için bu bir avantajdır (Dreger, KSA-2019). Stollberg, (1972: 16) psikoloji metotlarına sahip bu manevi danışmanlık eğitiminin, Amerikan Klinik Pastoral Psikoloji eğitimi olan (CPE)’nin Almanya’ya uyarlandığını, teolojinin bir alanı olan pratik teoloji içinde bir eğitim modeli olarak kabul görülen klinik manevi danışmanlığın, birbirinden ayrılmaması gerektiğini söyler. Dolayısıyla bu bölümde eğitim gören kişiler yaz tatillerinde katıldıkları KSA eğitimleri olsun veya Teoloji bölümü mezun olan kişiler ve hali hazırda hastane veya diğer kurumlarda zaten manevi danışman olarak çalışan kişilerde KSA eğitimleri sürecinde hastanede staj yaparlar. Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminin stajında olan öğrenciler, eğitimin başından itibaren kliniklerde hastalarla KSA eğitiminde öğrendikleriyle uygulama yaparlar ve böylece aldıkları eğitimi birebir uygulama imkânına sahip olarak öğrendiklerini pekiştirirler.

KSA eğitiminde haftada bir gün sahada uygulama yapmak, eğitim programına dâhildir. Eğer KSA eğitimleri bir buçuk haftalık, bölünmüş uygulamalara tabi tutuyorsa bunlar akşamları, pazartesi sabahı veya cuma öğleden sonra olmak üzere staj programı olarak planlanmalıdır (Hahn ve Rost, 2019: 10). Yukarıdaki programda verilen günler haricinde pratik kazanmak için uygulama yapmak isteyen manevi

danışmanlar, günlük eğitimlerinin sonunda hastaneye gidip görüşme yapabilirler. Bunun için süpervizörün, stajyerler hakkında hastane başhekimine daha önceden bilgi vermesi yeterli olacaktır. Almanya’da manevi danışmanlar, KSA eğitimleri sürecinde öğrenme amaçlı uygulama yapma hakkına sahiptirler, Methfessel (KSA, 2019).

Grup üyeleri, uygulama gününde toplantı odasında toplanır ve hastanenin kadrolu manevi danışmanı tarafından karşılanırlar, hangi bölümlerde uygulama yapacakları bilgisi onlara verilir. Hastanede yatan hastaların isimleri, yaşları, dini inançları gibi özel bilgilerin olduğu mevcut listeler gruba dağıtılır. Ellerindeki listeyle birlikte manevi danışmanlar görüşme yapmaya giderler. Günde en fazla 4-5 görüşme yapmaları kendilerine fazla yüklenmemeleri için önemlidir (Methfessel, KSA - 2019). Bu görüşmeler hastanın durumuna ve ortamın şartlarına göre en fazla 45-50 dakika arasında gerçekleşir. Buradaki amaç öğrenilen metot, teknik ve yöntemleri hastayla yapılan bu birebir görüşmelerde uygulamaktır.

Geest (1995: 15), manevi danışmanın, danışanına biricikliğini hissettirmesi görüşmenin olumlu geçeceğinin göstergesidir. Bu iletişim, danışanlar ve manevi danışman arasında bir bağ oluşturur. Bu nedenle manevi danışmanlık karşılaşmaları için hazırlanmış belli başlı bir kılavuz yoktur. Her manevi danışman, kendi şahsi yolunu bulur, bu yol ile ötekine giden yolu arar. Öznellik esastır çünkü sadece bu, canlı bir karşılaşmayı mümkün kılar. Eğer bir manevi danışman öğrendiği yöntem ve teknikleri kendisi daha benimsememiş ve edindiği bilgileri içselleştirememişse bu, görüşmeyi eksik kılacaktır. Böyle bir durumda kalmak profesyonel manevi danışman için görüşmeyi zorlaştırır. Bir süpervizör eğitimde, kendisinin nasıl çalıştığını ve uygulama yaptığını grup üyelerine anlatarak onlara yardımcı olamaz. Buradaki amaç grup üyelerinin, edindikleri danışmanlık bilgilerini uygulayarak kendi manevi danışmanlık anlayışlarını geliştirmelerine imkân tanımaktır. Pratik yapmak, eğitimde öğrenilenlerin uygulamasıdır ve KSA eğitimlerinin yapılma sebebi de budur. Yine Geest’in de dediği gibi manevi danışman, öğrendiği yöntem ve teknikleri benimseyip içselleştirerek uygulamalarıyla bütünleştirmelidir.

Manevi danışmanlık eğitiminin temelinde bir danışan ile konuşma vardır, dolayısıyla KSA eğitimleri iletişim ve empati temeline dayanır. Bu görüşmeleri analiz etmek eğitimin temel amaçlarından biridir (Becher 1976: 77). Danışanın yanına giden

manevi danışman iletişimi aracı olarak kullanır ve gösterdiği samimiyet ve şeffaflık ile açık bağ kurar. Hastanede yatan hastaya kendisi tarafından anlaşıldığını hissettirerek rahatlamasına yardımcı olur. Bunu Merle ve Weyel (2009: 23) Scharfenberg'in, yazılarında şöyle ifade ettiğini söylerler: temel olan "kelime" ve "şifa" arasındaki yakın ilişkidir. Dilin "terapötik bir araç" olarak tanımlanması, fark edilmeyen durumları yeniden oluşturur: "Dilin terapötik olarak kullanılmasıyla konuşmada otoriterlik kalkar, danışan danışman arasındaki iletişim eşit seviyede oluşur." Manevi danışman, bir araç olarak kullandığı görüşmenin içinde özgürlüğe ulaşır. Aynı zamanda manevi danışman bu özgürlüğün içinde deneme yapar, konuşmanın akışını bozmadan muhatabına ne kadar yaklaşabileceği ve ne zaman mesafe koyması gerektiği algısını ona verir. Çünkü burada her iki konuşmacı da konuşmanın dairesel yapısına entegre edilmiştir. Manevi danışman, görüşmenin gelişimi ve sonucu gibi hiyerarşik bir bölünme oluşturmadan olasılıklar içinde hastasıyla/danışanı ile görüşmeyi sürdürür. Dolayısıyla, bu konuşmada "hiyerarşinin değil, etik kuralların" geçerliliği olarak da tanımlanabilir. Göz hizasında konuşmak karşıdaki kişinin güvenini kazanma yollarından biridir. Zijlstra (1971: 33) ise, gerçek bir konuşmanın insanların makamına ve konumuna bakarak değil aksine onları anlayarak ve ortak bir dünyada buluşarak olacağından bahseder. Konuşmak, her iki ortağın diğerinin dünyasına girerek ortak bir dünyanın oluşturulmasıdır. Ötekinin yaşam hikâyesine katılmaktır. Kısa bir süre için bile olsa, birlikte aynı yolu yürümektir.

Görüşme sonunda isteyenler hastalarla aralarında geçen olumlu veya olumsuz konuşmaları aklında kaldığı kadarıyla yazarlar. Hastanenin toplantı salonunda, sessiz bir ortamda görüşme protokolü hazırlama imkânı bulunmaktadır. Fakat grup üyesi, görüşmelerini pratikleştirmek için her ne kadar birçok hasta ile görüşme yapmış olsa da, eğitim günü sadece bir tane başarılı ve bir tane de mümkün olduğu kadar başarısız geçen görüşmesini getirmesi yeterlidir. Daha sonra vaka analizleriyle bunu gruba sunar (Methfessel, 2019). Uygulama, bireye eğitimde öğrendiği görüşme tekniklerini kullanarak kendi tutum ve davranışları hakkında bir tecrübe kazandıracaktır. Böylelikle bunu her hafta tekrarlayarak gruba güncel görüşme protokolü sunmuş olacaktır. Piper'in (1977: 9) söylediğine göre görüşme protokolleri yani hastalar ile olan görüşmeler sunulmalı ve grupta analiz edilmelidir. Söz konusu verbatim (kelimesi

kelimesine) yazılan vaka yöntemi şudur: Kişinin kendi belleğinden gelen kelimelerin yazılıp protokol halini almasıdır. Bu yöntemin avantajı, katılımcının sohbet esnasında yaşadığı duygular konusunda en yüksek farkındalığa ulaşmasıdır.

Hastane uygulamaları KSA eğitiminin en önemli malzemelerinden biridir. Burada yapılan görüşmeler katılımcıya, hastayla nasıl konuşması gerektiğini öğretirken, aynı zamanda görüşme sürecinde kendi hayatındaki olumsuz kanıları da ne kadar dâhil ettiğini fark etmesini sağlar. Örneğin: Grup üyesinin kendi oğlu zorlu bir ameliyat geçirmek durumunda kalmış. Manevi danışman görevini gerçekleştirirken ameliyata girecek olan bir erkek çocuğun annesi ile görüşme yapar. Fakat görüşme sürecinde kendi oğlunda yaşadığı zorlukların hatırası onu bırakmaz. Bunu manevi danışman fark etmez ancak vakayı yazıp gruba getirdiğinde kendisinde gelişen üzüntü ve sempatik yaklaşımın metne yansıdığı görülür. Grup ile yaptığı protokol analizinde, istemeden de olsa görüşmeye bunu yansıttığı ve fark etmeden çocuğa ve annesine karşı aşırı merhamet gösterdiği gözlemlenir (KSA, 2016). Scharfenberg, (1972: 68) bunu aynalama ve aktarım olarak tanımlar. Bu durum, hikâyenin anlatılmasıyla birlikte geçmişte yaşananların tekrar canlanmasına bir tepkidir. KSA eğitiminde Methfessel, bu konuyu analiz ederken “O an kendinize zaman tanıyın, kendinizde bu durumu fark ettiğinizde konuşmanın durdurulmasını isteyin, anlattıklarınıza yetişemiyorum.” diyerek bekleyin, demişti. “Kendi duygularınızı dinleyin, kendimi nasıl hissediyorum, sorusunu kendinize sorun. Bunun bir görüşme olduğunu hatırlayın. ‘Şimdi ve burada’ olduğunuzu bilerek duygularınızı kontrol altına almaya çalışın.” diye de eklemişti (KSA, 2016). Eğer bu konu onu daha çok rahatsız ederse, grup görüşmelerinde manevi danışman aktarımı ile ilgili görüşünü beyan eder ve bu konu üzerine süpervizörlerden ve grup arkadaşlarından yardımcı görüşler alır.

1.7.3.4 Protokol Analizi

Vaka analizleri KSA eğitiminin temel eğitimlerinden birini oluşturur. Vaka analizi, diğer bir adı protokol analizi veya vaka formulasyonu olarak da tanımlanır. Manevi danışman ve danışan arasında geçen sözlü iletişimin kâğıda dökülüp grupla birlikte yorumlanmasıdır.

Becher’e (1978: 78) göre protokol analizleri, yani görüşmeyi yönlendirme çalışmaları, rol yapma ve grup terapisi eğitiminin biçimlenmesine hizmet eden

bölümlerdir. Protokol analizleri bu eğitimin pratiğe yansması için önemli bir araçtır. Görüşme protokollerinin analizi; manevi danışmanlık eğitiminin genel hedeflerinden olan anlayışı derinleştirmek, deneyimi yoğunlaştırmak, tutumları değiştirmek ve bireylerin birbirlerine yönelik tutumlarını ve kendi kişiliğini güçlendirmek için uygulanan temel birimlerden biridir. Dolayısıyla KSA eğitiminin ilk uygulamalarından bu yana sürdürülen protokol analizleri sayesinde bir manevi danışmanın profesyonelleşmesi hedeflenmiştir ve KSA eğitiminin en önemli birimlerinden biridir. Burada protokol analizi detaylı biçimde aşağıda anlatıldığı gibi hazırlanır.

- **Protokol Hazırlamada Detaylı Versiyon**

KSA eğitimine katılan grup üyelerinden hastanede, hapishanede, huzur evinde, sevgi evlerinde herhangi bir hasta veya danışan ile yaptıkları görüşmelerden sonra akıllarında kalan görüşme içeriklerini yazıya dökmeleri istenir. Kurgu yapmadan konuşulanlardan geride kalan cümleleri hatırlayıp yazmak kişiyi zorlayabilir, bu durumda grup üyesi protokol hazırlarken kendisine “Bu görüşmeyi kendim yapabilir miyim?” “Bu görüşmeyi yapmadan önce danışan hakkında ön bilgiye sahip miyim?” “Bu görüşmenin amacı ne?” gibi soruları sorması, yazmasını kolaylaştıracaktır. Bu sorular şu anlama gelir:

Bu görüşmeyi kendim yapabilir miyim?: Hafızada kalan görüşmeyle yazılı protokol aslında birebir gerçek konuşmaları yansıtmamaktadır. Bazı konuşulan şeyler hatırlanmayacak, bazıları ise mutlaka değişecektir. Görüşme bittikten sonra akılda nelerin kaldığı, kişiyi hangi konuların etkilediği ve önemli olduğu vaka analizinde ortaya çıkacaktır. Piper (1977: 13), hafızamızın seçici çalıştığından sadece algılananlar kâğıda dökülecektir, ses kayıt cihazının danışmanlık esnasında hastayı rahatsız ettiği için kullanılmadığından, bunun da manevi danışmanın hastayla görüşmesinde neyi nasıl algıladığının ve ne yazdığının farkına varmasına yardımcı olmayacağından bahseder. Hasta ile yapılan görüşmeden sonra bunların hatırlandığı kadarıyla yazılması önemlidir. Eğer ses kaydı aldığımız bir konuşma olsaydı hemen unutmuş olduğumuz pasajları ekler veya bilgileri düzeltirdik. Ancak protokol için önemli olan şey konuşma esnasında zorlanılan ve anlaşılması güç olan şeylerin aktarılması, dikkat edilmesi gereken de protokol sahibinin hafızasında kaldığı hâliyle ve ona önemli gelen

konuların yazılmasıdır. Bütün bunlar daha sonra grubun gözetim sürecine girer (Hahn ve Rost, 2019: 16).

Bu görüşmeyi yapmadan önce hasta hakkında ön bilgiye sahip miyim?: Bir hasta ile görüşme yapmadan evvel hasta hakkında bilgi alma imkânı varsa bu bilgiyle hastanın yanına gidilir. Bu bilgiler, hastanın hastalığı hakkında, yakınlarının ziyareti veya ne kadar süredir hastanede yattığıyla ilgili olabilir. Daha fazla bilgi hasta mahremiyetinin ihlali anlamına gelir. Hasta ziyaretinde hastanın vereceği bilgiler üçüncü bir şahıs ile paylaşılmaz. Bunu Hahn ve Rost (2019: 16) şöyle ifade ederler, hasta ile görüşme mahremiyet içerisinde gerçekleşir, konuşulanlar üçüncü şahsa anlatılmaz fakat bu konuşulanlar anonimleştirildiği zaman protokol olarak yazılabilir. Protokol üzerine yapılacak görüşmeler grup gizliliği taahhüdünde bulunur. Bu protokol görüşmeleri, hastanın izni olmasa bile eğitim amacıyla grup içerisinde paylaşılabilir.

Bu görüşmenin amacı ne?: Manevi danışman, hastayla ilişkisini grup içinde rol oyunlarıyla ne kadar somut öğrenirse o kadar faydalı olur. Teori eğitiminden öğrenilenler burada Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi için yalnızca bir çerçeve oluşturur. Teorinin uygulamaya geçmesi ile bu bilgiler eşliğinde protokol görüşmeleri hazırlanır. Analiz sırasında bazen yazılan diyalog metinleri, grup içinde rol playing ile yansıtılır. Bu uygulama şekli protokol görüşmelerinde manevi danışmanın insanlarla olan bireysel karşılaşmalarının sonuçlarını daha iyi görmesini ve grup içinde öğrendikleri doğrultusunda nasıl davranacağını bilmesini sağlar. Grup içinde görüşme sürecinde yapılan eksik davranışların değişmesini sağlamak için birçok kez karşılaşmalar/denemeler gerçekleştirilir ve birçok örnekler kullanılır. Hahn ve Rost (2019: 16), sadece teori üzerinden uygulama yapmak isteyen manevi danışman, konuşmanın nasıl uygulanacağını öğrenir ona göre kafasında sıralamasını yapar. Fakat hastalarla olan uygulama sırasında endişelenir ve onunla başa çıkma konusunda kişisel yolunu bulamaz. Pratik yapmadan konuşma tekniklerini öğrenen kişi, kendi ilerlemesini göremez ve gerçek görüşmelerde alternatif kararları deneyimleyemez, öğrendiklerinin dışına çıkamayacağı için birçok hassas tutumu kaçıır, zamanla kendini yetersiz ve mesleğinde isteksizlik hisseder. Bu sebepten uygulama sonrası

yazılan protokol analizini değerlendirirken özellikle başa çıkılamayan konular seçilirse öğrenme açısından bu daha faydalı olacaktır.

Protokol oluşturulurken konuşulanlar, protokol prosedürüne göre yazılmalıdır. Bunun için aşağıdaki bilgiler sırasıyla uygulanır. Bu bilgiler, konuşmanın yazılı sunumuyla ilgili teknik notlardır. 45 dakika boyunca konuşulan bir görüşmede grup üyesi kendince önemli hissettiği bilgilere yer verir. Konuşmalar birebir olduğu gibi aktarılmaz. Boşluklar veya özetler parantez içinde belirtilebilir. Protokol uzunluğunun genelde iki A4 sayfası kadar olması yeterlidir. Nadir durumlarda, ikiden fazla sayfa kullanılabilir. Kısa bir protokol bile çok fayda sağlar. Görüşme yapılan kişilerin isimleri özellikle yazılmaz. X veya y gibi takma isimler kullanılır. İfadeler diyalog şeklinde numaralandırılır. Bu numaralandırmalar, görüşmeyi grup hâlinde takip ederken hangi cümle üzerinde konuşulacağını kolaylaştırır. Protokolde son önemli nokta ise görüşme sırasında sözlü olmayan ifadelerin italik olarak yazılmasıdır (Örneğin: *Sessizlik oldu, hasta ellerini yüzüne kapatarak ağlamaya başladı, o sırada içeri annesi girdi... gibi*).

Protokolü hazırlarken, okurlara bir ön bilgi olması amacıyla, konuşmaya sebep olan içerik aşağıdakiler dikkate alınarak bir paragrafta ifade edilir (en fazla beş satır yazılır). Burada konuşmanın ana fikri yazılır. Konuşmanın sebebi nedir? Görüşmeden önce konuşacağınız kişi hakkında ne biliyorsunuz? Nasıl karşılaştınız? Danışan nasıl bir durumda idi? Gibi sorulara cevap verecek şekilde içerikten bahsedilir. Protokol görüşmesinin içeriğindeki diyalog metninde ise konuşmayla ilgili varsayım ve beklentileriniz var? Hangi sonucu elde etmek istediniz? Gibi diyalogun içeriğini bahseden bölümü oluşturur. Örneğin: yas döneminde olan biri ile görüşmenizdeki amaç nedir ve nasıl yaklaşım gösterirsiniz? Son olarak görüşme metninin altına bir paragraf olacak şekilde protokoldeki durum anlatılır. Grup üyesinin görüşme sonrasında kendindeki ilk duygusal izlenimi neydi? Görüşme sürecinin gerçekleştiği çevresel faktörler nelerdi? Kendinizde ve muhatabınızda nasıl bir bedensel ifade vardı, kendi hareketlerinizde ve benzer konularda ne gibi gözlemlerinizi oldu? (Hahn ve Rost, 2019: 16). Benzer sorular üzerinden görüşme gerçekleşir. Görüşme bittikten sonra ilk paragrafa içeriğe yönelik bilgi aktarıldığı gibi görüşmenin sonunda da özet şekilde neler yaşandığına dair bir paragraf yazılır. İçerikte genelde manevi danışmanın danışan

ile görüşmede geçen değerlendirmesi yer alır. Örneğin; manevi danışman görüşmeden hemen sonra ne hissetti? Hissedilen ilk duygu nedir? Süpervizör grup görüşmesinde protokol sahibine şöyle soru sorar “Görüşmeden sonra kendini nasıl hissettin?”. Cevaplar ise genelde “Bir şeyler yapamadığım için üzüldüm”, “Kendimi çaresiz hissettim”, “Keşke elimden bir şey gelseydi”, “Elimden geleni yaptığımı düşünüyorum”, “Konuşmanın sonunda rahatladığını görünce mutlu oldum” (Hahn ve Rost, 2019: 17). Grup üyesi, hazırlanan protokolü grubundaki kişiler ve iki süpervizör için kopyalayıp onlara dağıtır. Grup görüşmelerinde grup ikiye ayrıldığı için her süpervizör, kendi grubunun protokolünü derinlemesine analiz eder (Hahn ve Rost, 2019: 17, 18).

- **Protokolün Grupta Görüşülmesi**

Hahn ve Rost (2019: 18), vaka görüşmelerinin sonunda oluşturulan protokoller, görüşmeden hemen sonra olabileceği gibi, bir gün veya bir hafta sonra da yazılabilir. Görüşme yapılan kişiler anonimleştirilmelidir. Kiminle görüşme yaptığı hakkında grup üyelerine bilgi verme zorunluluğu yoktur. Protokolün giriş bölümünde kısaca bilgi verilir. Grup üyelerinin aklında soru oluşursa bu, görüşmenin sorular bölümünde cevaplanır. Bu sorular, grup içinde protokolü sürdüren kişiye analizde yardımcı olacak sorulardır. Süpervizör protokolün manevi danışmanlık yeterliliğine göre uygulanıp uygulanmadığına bakarken aynı zamanda protokol sahibinin kendi hayatındaki yaşanmışlıkları ne kadar aynalandığı ve aktarım gerçekleştiğine de bakar. Dolayısıyla o süre içinde kimin protokolü görüşülüyorsa onun soruları ve o kişi ile ilgili bilgiler paylaşılır. “Protokol sahibi dışında başkasının sorusu veya sorunu ele alınmaz, diğer grup üyeleri sadece katkıda bulunurlar.” (Methfessel, KSA-2016).

Protokolün giriş bölümünde, özet olarak yazılan paragraf durumun açıklanması olarak görülür. Yukarıda da bahsedildiği gibi, bu konuşmanın sebebi neydi? Konuşma ne kadar sürdü? Gibi soruların cevabı yer alır. Böylelikle manevi danışmanın görüşme yaptığı danışan, yazılı protokol sayesinde grup içinde değerlendirilir. Grupta manevi danışmana sorular sorulur ve cevaplanır: Danışanın/hastanın manevi danışmana olan tepkisi nasıldı? (Beden ifadesinin algılanması, çevre algısı...). Bu görüşmede manevi danışmanın ilk duygusal izlenimleri nelerdi? Görüşmenin genel gidişatı nasıldı? Danışanla görüşme sürecinde, kişi kendisini bir manevi danışman olarak nasıl gördü?

(*Trankaksiyonel analizindeki benlikler*). Görüşmeye hangi bağlamda, ruh hâlinde ve tutumla girdi? Ne gibi varsayımlar ve beklentilere sahipti? Konuşmada ne elde etmek istedi? (Hahn ve Rost, 2019: 18).

- **Protokol Analizinin Gerçekleşmesi**

KSA kursunda her gün en az bir Protokol analizi gerçekleşir. On kişi ve iki süpervizörden oluşan KSA eğitimleri, bu Protokol görüşmelerinde iki gruba ayrılır. Her grubu bir süpervizör ele alır ve bir vaka işlenir. Grupla paylaşılmadan önce vakası tartışılacak olan iki kişi, konusunu kısaca anlatır. Örneğin: “Hastanede karşılaştığım 25 yaşındaki genç kadın, intihar girişiminde bulunmuş. Onunla hayatın anlamına dair bir sohbet gerçekleştirdik.” Bir diğeri: “Hastanede bir trafik kazası atlatan kadın ile görüşme yaptım, görüşme haksızlığa uğramış bir kadının adalet anlayışını anlamlandırması üzerine gerçekleşti.” Grubun diğer üyeleri dinledikleri özet bilgiye göre, iki vakadan birine dağılırlar. Grup yöneticileri, grubu eşit bir şekilde ikiye ayırdıktan sonra süpervizörler öncelikle süpervizörlük yaptıkları grup üyelerine öncelik vererek vaka analizinin değerlendirmesini yaparlar. Her biri beş kişiden oluşan bu iki küçük grup ayrı odalarda protokol analizini gerçekleştirirler. Protokol analizi 90 dakika sürer, her grupta sadece bir kişinin vaka örneği tartışılır (KSA, 2016-2019).

Vaka tartışmanın farklı farklı yolları vardır. Protokol analizinin nasıl yapılacağı aynı zamanda süpervizörün kendi tercihine bağlıdır. Her KSA eğitimin yöneticisi kendi tekniğini kendine göre geliştirebilir. Genelde vaka görüşmelerinin dağılık roller içinde okunması tercih edilir, sadece vakası ele alınan katılımcı, malzemesini farklı birinden dinlemek için kendi vakasını okumaz. Ayrıca süpervizör de gidişatı dışarıdan izleyebilmek adına vaka okumasının ilk etabında rol almaz. Burada önemli bir nokta şudur, süpervizör kimin okuyacağına dair gönüllü kişileri belirlendikten sonra protokol sahibi rolleri dilediğine dağıtır. Protokol sahibinin burada genelde görüştüğü kişiye yakın benzerlikte olan grup üyesini seçtiği görülmektedir (KSA, 2016-2019). Bazı süpervizörler, metnin bir tiyatro oyunu gibi okunduğunu ve okuyucunun rolle daha aktif olarak ilgilenmesi gerektiğini belirtir. Neticenin, hangi deneyimlerin ortaya çıktığını görmek için protokolün açık ve hassas bir şekilde okunması istenir (Hahn ve Rost, 2019: 20). Okumaya başlamadan önce vaka sahibinin, görüşmesiyle ilgili özellikle takip edilmesini istediği bir soru varsa bu sunulur ve protokol bu soruya göre

cevaplanır. Paylaşılan role dayalı okuma yaptıktan sonra katılımcılar, girdikleri rollerle ilgili duygularını ifade ederler. Vaka sahibi ile onun rolünü aynalama yapan (rolüne bürünen) kişiler arasında hissettikleriyle ilgili yüksek derecede bir uyum vardır. Bu sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Okumadan hemen sonra ilk izlenimler önce manevi danışmandan sonra danışandan, özet yazıları okuyan kişi ve protokolü okumayan kişiden protokol hakkındaki fikirler sırasıyla alınır. Manevi danışman bölümünü okuyan kişiden cümlesini kurarken: “Manevi danışman olarak ben danışanla konuşurken ne hissettim?” diye başlaması istenir. Danışandan ise “Danışan olarak ben manevi danışmanla görüşürken ne hissettim?” demesi beklenir (KSA, 2016-2019). Süpervizör, konuşulanları dinleyen protokol sahibine kendisini nasıl hissettiğini, rahatsız olduğu durumları, grubun yeterli geri yansıtma yapıp yapmadığını sorar (Hahn ve Rost, 2019: 20). Daha sonra protokol sahibine anlatılanların aynısı gibi mi yoksa farklı mı hissettiği sorulur. Gruptakiler, okuduktan sonra rollerindeki deneyimlerini ve duygularını paylaşırlar. Grup üyesi olayı şu şekilde imajine eder: “Hasta yatan kişi olarak kendini hayal et, manevi danışmanlık görüşmesi bitti, kapı kapanıyor ve yatağında yalnız oturuyorsun. Şu an kafandan neler geçiyor?” veya “Bir manevi danışman olarak hastanın odasından ayrılıp asansöre gittin, düğmeye bastın ve bekliyorsun, beklerken neler düşündün?” (Hahn ve Rost, 2019: 20).

Süpervizörün yardımıyla grup üyeleriyle birlikte vaka örneğindeki cümleler üzerinde çalışılır. İddialar adlandırılır, kuvvetler ortaya çıkar, aynı zamanda protokol sahibi kendi protokolünde, birçok duygu ile yüzleşir. Protokol sahibinin sıkıntılı olduğu konular görülür, rahatsızlıklar iyice tartışılır. Bu yöntem, grup üyelerinin neredeyse tamamının merakla beklediği bölümdür. Manevi danışman rolündeki kişinin, protokol sahibi ile benzeştiği burada vurgulanır (Methfessel, 2019: 476). Vakası ele alınan üyenin, konuşma becerisi, insanlarla empati kurma yeteneği, kişilik özellikleri, gölgeleri ve güçlü yanları daha çok burada ortaya çıkar, özellikle geçmişten gelen yaşantıları, kötü geçen konuşmanın sebebi gibi kişiye dair ne kadar kör nokta veya körelen yetisi varsa burada ortaya çıkar. Manevi danışmanın hastaya karşı duygusal, bilişsel ve davranışsal tutumları burada ele alınır (Hahn ve Rost, 2019: 20).

Vaka analizi ilerledikçe, mümkün olduğu kadar bir konu üzerinde analiz sürdürülür ve geliştirilir. Manevi danışman, bu görüşmede aklına takılan anahtar

soruyu süpervizöre sorar ve sorusu analiz sonrası veya analiz esnasında cevaplandırılır. Süpervizör de katılımcının eksik yanlarını tespit edip gözlemlerini söyler, düzeltmelerde bulunur. Protokol analizi, sunan kişinin çalışması olduğu için diğer katılımcılar kendi eksiklerini fark ederler ve kendileriyle ilgili soru sormazlar ancak en son geri dönüt konuşmasında, “Ben buradan bilgiyi edindim.” diye cevap verirler (KSA, 2016-2019). Methfessel (KSA, 2019): “Bu senin 90 dakikan, istediğin bilgiyi bize sorup öğrenebilirsin.” der. Katılımcılar kendi uygulamalarını yardım amaçlı, örnek olarak sunabilirler.

KSA eğitiminde staj protokolleri genelde bir ziyaret görüşmeleri içerir. Protokol görüşmelerinde danışan-danışman arasında gerçekleşen görüşmeler bazen bir oturumluktur. Burada manevi danışman danışanı ziyaret ettiğinde birden çok konunun onu rahatsız ettiğini gördüğünde danışana sorar: “Sizi en çok rahatsız eden hangi konuyu benimle görüşmek istersiniz?” der. Danışanın anlatılanları ile onun için en elzem konu üzerinde durur ve görüşmeyi bu konu hakkında derinleştirir. Kısa süreli görüşme teknikleri, duygu odaklı terapi tekniği ve sağlam bir terapötik iletişim becerileri vs. ile görüşmeyi ilerletir ve sonlandırır (Hahn ve Rost, 2019: 20). Protokolün grup içinde görüşülmesiyle, başlangıçtaki temel sorun ele alınır. Daha sonra protokol sahibi, okuma ve geri dönütler hakkında endişesini dile getirir. Grup üyeleri ve süpervizör, algıladıkları duygu durumlarını ve fikirlerini beyan ederler. Daha sonra bu durumlar üzerine konu geliştirilir. Protokol analizinde birçok görüşme teknikleri ve teorik bilgi de yer alır. Protokol analizinin sonuna doğru zor konular üzerinde çalışılır. Protokol sahibi birçok bilgi ve beceri kazanarak protokolün sonuna gelir. Grup üyelerinin protokol hakkındaki son geri dönütlerinde ise görüşmenin olumlu yönleri takdir edilir, hiçbir zaman “olmamış” gibi demoralize edilen geri dönütler verilmez. Protokol sahibi cesaretlendirilir “daha iyi nasıl yapabilirim” motivasyonu verilir. Cesaret soruları: “Güçlü olan hangi taraflarımı yaşadım?”, “Manevi danışmanlık başarısı ne oldu?”, “Manevi danışman neleri başardı?” Süpervizör grubun gidişatını yönlendirmek ve aynı zamanda protokol sahibinin eksik yanlarını fark etmesini sağlamak için protokolden herhangi bir yeri seçer ve grubun o konu üzerinde yoğunlaşmasını sağlar. Metin analiz edilirken kişisel deneyimler paylaşılarak tecrübelerden bahsedilir veya çözüm odaklı çalışma gerçekleşir. Bu da

grup veya seçilen protagonist üzerinde çalışma yapılarak görselleştirilir. Böylece çalışma yöntemi şeffaflaştırılmıştır ve protokol sahibi, metin tartışmasının yöntemini bilir. Grup içinde anlaşılabilir bir iş birliği söz konusudur, amaç protokol sahibini desteklemektir. Protokol sahibine söylenen sansürlü ifadeler söz konusu olduğunda onun için zorlu süreçler başlar. Burada süpervizör, manevi danışmana yüzleştirme yapar “o kişi sana kimi hatırlattı?” Protokol sahibi burada kendine sorar: “Bana ne anlatıyor?”, “Beni ne rahatsız ediyor?”, “Beni ne incitiyor?”, “Acı veren nedir?”, “Burada yolunda gitmeyen ne?”, “Manevi danışman ve hasta arasındaki ortak konular nelerdir?” gibi sorularla rahatsızlığını grupta dile getirir ve onun da farkındalık kazanması sağlanır. Daha sonra manevi danışmanın bu duygularının görüşmenin içeriğine ne kadar yansımış olduğu analiz edilir. Bir diğer analiz konusu da metinde teolojik-ruhsal yansımaların nerelerde yer aldığıdır. Manevi danışmanlık görüşmeleri geneli kapsar bunu, Methfessel (KSA, 2019) bunu, size biri “merhaba” dediği andan itibaren benim için manevi danışmanlık görüşmesi başlamıştır, diye ifade eder. Dolayısıyla manevi danışmanlık iki kişinin karşılaşmasından itibaren başlayan bir olgudur. İlla dini içerikli bir görüşme gerçekleştirmek gerekmez. Bir manevi danışman konumu itibarıyla “dini” temsil ettiği için muhatap olduğunuz kişi bu bilinçle size yaklaşacaktır (KSA, 2021). Görüşme esnasında danışan kendi inanç algısından bahseder ve onaylanmak ister. Manevi danışman, bu düşüncesini de gruba anlatır ve kendisine ve gruba şu soruyu sorar: “Tartışılan konuların benim inancımınla ne ilgisi var?” veya “Karşıdaki kişinin inanç biçimine göre, ona nasıl yargılamadan ve suçlamadan yardımcı olurum?”. Manevi danışman, kendi inanç biçimini karşı tarafa empoze etmeden onun alıştığı yöntem ve inandığı biçimde, muhatabın dilinden nasıl konuşacağını burada öğrenir. Örneğin: Protokol analizi sunumunda bir Klinik Manevi Danışman, psikiyatr hastası olan birini örnek verir. “Hiç istemediğim hâlde ayette ‘hastaları ziyaret edin’ yazdığı için çöp evde yaşayan bir hastayı ziyaret ettim. İstemeyerek yaptığım için kendimde hem suçluluk hissettim hem de görüşmenin verimli geçmeyeceğini düşündüm. Görüşmenin sonunda hiç kimsesi olmayan bu adam benim onu ziyaret etmemle ‘Allah’ın onu unutmadığını ve kendisini sevdiğini söyledi.” Bu konu üzerinden grupta sınırları belirleme ve alternatifler üretme konusunda tartışılır ve farklı seçenekler sunulur. Manevi danışmanın kendinden ödün vermeden aynı sonucu nasıl elde edeceği üzerine konuşulur (KSA, 2021). Protokolün

bitiminde ise grup üyeleri, kısaca neler hissettiklerini ve bu çalışmadan kendileri için neler çıkardıklarını belirtirler. Son söz protokol sahibine verilir, grup çalışmasından ve konuşmalar neticesinde neler elde ettiğinden bahseder (Hahn ve Rost 2019: 20).

- **KSA Eğitimi Protokol Analizlerinin Konuları:**

Her bir protokol analizi, grup üyelerinin manevi danışman olarak yeni bir vaka ile karşılaşmasıdır. Bu sebepten protokoller önceden gruba dağıtılsa da okunmaz, grup ilk defa o vaka ile karşılaşılıyor gibi intiba verilir. Aşağıdaki tablolarda 2016 ve 2019’da gerçekleşen Klinik Manevi Danışmanlık eğitimindeki protokol görüşmelerinin içeriğinden bahsedilmiştir. Bir KSA eğitiminde toplam 40 adet vaka analiz görüşmesi yapılır. Protokol analizleri 2 ayrı grupla yapıldığından bir kişi ancak 20 tanesine katılabilir.

Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi-2016		
Grup Üyesi 1:	1.Protokol: Telefon Manevi Danışmanlığı	Babasını beyin tümöründen kaybeden 11 yaşındaki çocuk, son günlerde acısını okul arkadaşlarına zorbalıkla ifade eder. Bu durumda çaresiz kalan anne manevi danışmanı telefonla arayarak bir görüşme gerçekleştirirler.
	2. Protokol: Telefon Manevi Danışmanlığı	Manevi danışman “Ölüme yakın olan kişilere refakat etme” programlı eğitim semineri verir ve sonrasında katılımcılardan biri manevi danışmanı arayarak bu konu hakkında konuşur.
Grup Üyesi 2:	1.Protokol: Hastanede Hasta Ziyareti	Madde bağımlısı bir genç, illegal işler sebebiyle kavgaya karışır ve burnunun kırılmasıyla hastaneye yatar. Manevi danışmana korkularından bahseder.
	2. Protokol: Hastanede Hasta ziyaret	Geri geri gelen bir arabanın kadına çarpması sonucu kadın kolundan ameliyat olur. Kadının yaşananları anlamlandıramaması üzerine bir görüşme gerçekleşir.
Grup Üyesi 3:	1.Protokol: Kilise üyesi ile vaaz sonrası görüşme	Mahallede çıkan tartışma sonucunda bir komşu suçlanmıştır. Manevi danışmanla kendisinin haksızlığa uğradığına dair görüşme gerçekleştirir.

	2.Protokol: Hastanede Hasta Ziyareti	Eşi bir yıl önce vefat etmiş, mide ameliyatı geçiren bir kadınla ölüm korkusu ve günahlarından dolayı hissettiği suçluluk duygusu üzerine bir görüşme gerçekleşir.
Grup Üyesi 4:	1.Protokol: Hastanede Hasta Ziyareti	Hatalı ameliyat sonucu birkaç defa daha ameliyat olmak durumunda kalan yaşlı bir kadına ziyaret yapılır. Uzun süredir hastanede yattığından dolayı morali oldukça bozulmuştur.
	2.Protokol: Hastanede Hasta Ziyareti	Kemoterapi alan 70 yaşındaki bir kadın, ışın tedavisinden dolayı kalça kırığı yaşar. Bu acının ona ıstırap vermesi üzerine kendisine ötenazi yapılmasını ister.
Grup Üyesi 5:	1.Protokol: Hastanede Hasta Ziyareti	Zihinsel engelli (IQ %10) ve konuşamayan, karın tümörü olan bir kadın hastaya ziyaret yapılır. Manevi danışman, engelli bireye danışmanlık yapar.
	2.Protokol: Palyativ Hastası	Manevi danışman, ziyaret ettiği kanser hastasıyla inancı ve korkuları üzerine konuşur. Manevi danışmanın hastaya 2. ziyaretidir 3. görüşme için sözleşirler.
Grup Üyesi 6:	1.Protokol: Kilise üyesi ile kilisede gerçekleşen görüşme.	Her gün genel evine gittiği ve internetten porno izlediği için altından kalkamayacak bir borç batağında olan danışan, bunu karısına anlatamayacağını ve kendisini öldürmek istediğini söyler.
	2.Protokol: Klisede başka bir Manevi Danışman ile görüşme.	Manevi danışman, bir üstü olan iş vereni tarafından baskılara ve mobbing uygulamalarına maruz kalmış. Yılların verdiği yorgunlukla artık dayanamaz hâle gelmiş ve bournout yaşamış, şimdi terapi almakta. Manevi danışman diğer manevi danışmana çözüm yolları sunarak ona hukuki sürecinde destek olduğunu belirtir.
Grup Üyesi 7:	1.Protokol: Üniversite öğrencisi ile	Madde bağımlısı bir öğrenci başka bir kadına ilgi duyar ve onu kırmadan ilişki kurmak ister. Bu konuda yaşadığı korku, endişe ve özgüven eksikliği üzerine görüşme yapılır.

	gerçekleşen görüşme.	
	2.Protokol: Palyativ Hastası	Kanser hastalığının son evresinde olan 85 yaşındaki bir adam, yere düşer ve kalçasını kırar. Bunun üzerine palyatif bölümünde yaşamın sonuna kadar kalmaya karar verir. Yaşamın sona ermesi, insan bedeninin artık pes etmesi ve bunun arkasında gizli olan ölüm korkusu üzerine görüşme gerçekleşir.
Grup Üyesi 8:	1.Protokol: Üroloji bölümü hasta ziyareti	Manevi Danışman hasta ile günlük yaşamdan konuşurken konu birden hastanın 20 yıl önce yaşadığı bir olaya gelir. Kadının 2 yaşındaki çocuğuna bakıcısı tarafından tecavüz edilmiş. Aile yıllarca terapist ve mahkemelere gitmiş ve artık çok yorulmuşlar. Konuşmanın sonunda sorgulama yapılır.
	2.Protokol: Acil yardım hospiz görüşmesi	89 yaşında hasta bir kadın, ameliyat olacak ve bu kararı kendisi adına yeğeni almış. Yeğeni, teyzesinin yaşlı olduğu için ameliyatı kaldıramayacağı düşüncesiyle endişe yaşıyor, bunun üzerine bir görüşme gerçekleşiyor.
Grup Üyesi 9:	1.Protokol: Yeni doğum yapan hastaya ev ziyareti	Ailenin bir arabanın çarpması sonucu vefat eden 11 yaşındaki yeğeni ve mahkeme süreci üzerine görüşme gerçekleşir.
	2.Protokol: Ev Ziyareti	Psikiyatri tedavisini evinden sürdüren dağınıklık hastası, evinin kirliliği ve insanlardan uzak yaşayan bir adamla görüşme.
Grup Üyesi 10:	1.Protokol: Hastane Ziyareti	Karısı ölüm döşeginde kanser hastası olan bir adam, ekmek bıçağı ile bedeninin birkaç bölgesini bıçaklamıştır. Amacı karısı ile aynı anda ölmek. Uzun uğraşlar sonucunda adam hayata geri dönmüş. Buna rağmen eşi olmadan yaşamının anlamsız olduğunu söyleyerek ölmek istemekte ısrarcı. Manevi Danışmanla, güzel anılarını hatırlama üzerine görüşme gerçekleşir.
	2. Protokol:	İkinci evliliği yapan danışan ve eşi aynı zamanda aile dost olan manevi danışmanı kızlarının defin işlemleri için davet ederler. Görüşme ilerledikçe kadının ilk eşinden olan ve

	Defin işlemleri ve veda görüşmesi	babası tarafından tecavüze uğrayan kızın intihar ettiği üzerine görüşme gerçekleşir.
--	-----------------------------------	--

Görüldüğü gibi manevi danışmanlık, hayatın her bölümünden farklı farklı konular içerir ve bunlar üzerine görüşmeler gerçekleşir (KSA Eğitimi, 2016).

1.7.3.5 Bireysel Farkındalık Grupları

Bireysel farkındalık grupları olarak adlandırdığımız grup oturumları, *Grupla Psikolojik Danışma ve Grup rehberliği* oturumlarına benzer (Acar 2015: 8). KSA eğitiminde bu oturumun isminin Almancası *Selbsterfahrungsgruppen* olarak bilinir ve tercümede *Kendini Tanıma Grubu* olarak geçer. Bireysel farkındalık grup oturumu, Psikanalitik Yaklaşımlar, Grup Dinamik Süreçleri, Sistemik Oryantasyon, Carl Rogers'ın *Etkileşim Grupları (Encounter Group)*, gibi teorilere dayanmaktadır. Etkileşim grubunun temel felsefesinde, Kurt Lewin'in düşüncesi ile Gestalt terapisi ve Carl Rogers'ın "Danışan Merkezli Tedavisi" yer alır (Rogers, 2003: 13; Methfessel, KSA-2019). Derinlik psikolojisinin yaklaşımına sahip süpervizörler, grup içindeki gözlemleri sonucunda, grup üyelerinin aralarındaki ilişkiyi belirleyen duygularını, yansıtma ve aktarımını fark ederler. Grup üyelerinin birbirleriyle engelsiz, profesyonel bir ilişki kurabilmeleri için bu tutumlar, süpervizör denetiminde ortaya çıkarılır ve yansıtılır. Burada grup çalışmalarında klasikleşen Balint Grup yöntemi kullanılır. Kuruluş sebebi *Doktorlar Konsültasyon Grupları* olan Balint grupları, 1950'lerde Macar psikanalist Michael Balint tarafından İngiltere'de geliştirilmiştir. Grup çalışmalarının anlaşılabilirliği için, Balint grup çalışması daha çok bir ilişkideki bilinçdışı dinamiklerini yorumlamaya ve aydınlatmaya odaklanırken, Rogers'ın kişi-merkezli terapisinden alınan unsurlar, dinlemeyi ve yargılayıcı olmadan tepkileri kabul etme pratiği yapmak için faydalıdır. Gestalt terapisinden daha güçlü yönlendirici müdahaleler için, manevi danışmanın karşılaşmaları ve yüzleşmeleri hakkında bilgi edinmek ve bir kişi olarak tanınmak için kullanılabilir. Naratif terapisindeki öğeler, İncil'in içeriğini uygun bir şekilde konuşmaya dahil etmeye yardımcı olur. Sistemik yaklaşımlar, aile etkileşimini veya bir karşılaşmanın kurumsal bütünleşmesini hesaba katmaya hizmet edebilir (Klessmann, 2006a: 637).

KSA eğitiminde bireysel farkındalık grup süreci, grup üyelerinin gereksinimlerine bağlı olarak süpervizörler tarafından farklı şekilde tasarlanır. Grubu yönetmek için süpervizör üç yöntemden biri ile giriş yapar, bunlar:

Grup içinde değerlendirilmek için, yapılandırılmamış soru tekniği, bu bilinmeyen bir konudur. Süpervizör, grup üyelerinin hangi konudan bahsedeceklerini gruba bırakır ve grup süreci başlatılır. Diğer yöntem, yarı yapılandırılmış soru şeklindedir, burada grup dinamikleri en güçlü şekilde yaşanmıştır ve grup üyelerinin yoğun bir şekilde birbirleriyle bu konuyla karşılaşmaları sağlanır. Örneğin: Geri dönüt raporlarının neticesinde, kendisi için söylenen “kör noktalarını” kabul etmeyen grup üyeleri, bunu söyleyen kişiye sorma ihtiyacı duyar ve bunun üzerine iletişim/çatışma gerçekleşir. Son yöntem de yapılandırılmış soru şeklindedir, süpervizörler grup üyelerinin kişisel deneyimlerini daha tematik bir konu etrafında anlatmalarını sağlar. Bireysel farkındalık grup görüşmesi, süpervizör tarafından yönetilir ve yukarıda bahsedilen tekniklere göre yapılandırılır. KSA eğitimlerinde, bireysel grup görüşmelerini özel kılan durum ise, bireysel farkındalığın sadece seçici konulara bağlı olarak uygulanmamasıdır. Bunun yerine, bireysel deneyimlerden elde edilen iç görüler, sorular ve kişisel dürtüler, grupta iletilenler ve sırayla kişilerin gruptaki deneyimlerine ve geri bildirimlere bağlı olarak sürekli bir gelişim süreci geçirir. Bireysel farkındalık grup çalışması, kişilerarası ilişkilerin gelişmesi için önemlidir ve gerekli görülür. Bireyin kendi çatışmalarında sadece bilişsel değişikliği hedeflemez, aynı zamanda duygusal olarak da ilgilenilmesi gerekir. Grup üyesi, özellikle kendi kişiliğinde sosyal alandaki çatışmalardan ortaya çıkan duygusal taraflarının farkında olur. Bu temel ilkeye dayanarak bireyin gizli veya yarı gizlenmiş davranış yönlerini, gizli motivasyon kaynaklarını ve kendisinin farkında olmadan sürekli tekrar eden mekanizmalarını görülebilir kılar. Süpervizör, bu mekanizmaları gün yüzüne çıkararak grup içinde bunlar üzerinde çalışma yapılmasını sağlar (Becher, 1976: 121). Grup oturumları için Acar (2015: 3), grup süreci içerisindeki bu durumun bir üyeye odaklanılıp diğer üyelerin ikinci planda kaldığı psikolojik danışmanlık şekli olduğunu söyler. KSA eğitim gruplarında her gün bireysel farkındalık grup oturum dersleri bulunur. Grup oturumlarının amacı, grup üyelerinin yaşam yollarında kendilerini ilgilendiren şeyleri grupta ifade etmeleridir. Yaşadıkları zorlukları ve krizleri ele alarak, somut öğrenme

yöntemleri üzerine tartışılar. Birey merkezli gruplarda, grup üyesinin anlattıklarına odaklandıktan sonra diğer grup üyeleri o kişiye yardım etmek amacıyla kendi yaşantılarından ve tecrübelerinden paylaşabilirler (Acar 2015: 3-4). Bireysel grup görüşmeleri, grup üyelerine kendi yaşamlarındaki ilişkilerini netleştirme imkânı sunar, bu konuda birbirlerine geri bildirimde bulunarak yardım ederler. Acar (2015: 6) bu yardım etme sürecini şöyle açıklar, bu sürecin içinde grup üyeleri kendilerini üzen konular üzerine tartışarak davranış şekli geliştirme imkânına sahip olurlar. Aynı zamanda sosyal becerilerini kuvvetlendirip yeni davranış tutumlarını öğrendikçe yaşantılarını zenginleştireceklerdir. Dolayısıyla KSA eğitimdeki katılımcılar bu grubu kendi öğrenme adımları için kullanırlar, birbirlerine ilham verir ve birbirlerine tavsiyelerde bulunurlar. Böylece grup birlikte yeni iletişim biçimlerinin gelişimini, kendini ifade etme şekillerini ve birbirini anlamayı burada derinlemesine öğrenirler. Aynı zamanda korkularını, üzüntülerini, öfkelerini, sevinçlerini ve güçlü yanlarını da burada paylaşırlar. Grup üyeleri KSA eğitiminin bu biriminde, kendilerine ait iletişim kalıpları hakkında KSA'nın diğer eğitim birimlerinden daha fazla bilgi ve tecrübe edinirler. Bu birim sonunda, her bir grup üyesi, süpervizörlerin eşliğinde kendilerini değerlendirmeyi, manevi danışmalık anlayışını geliştirmeyi ve kendi eylem ve iletişim becerilerini profesyonel şekilde yansıtmayı öğrenirler. Bu konuda Klessmann (2006a: 636) ise, birçok tekniğinde kullanıldığı bireysel farkındalık grup çalışmalarını şöyle ifade eder, bu çalışmalar grup dinamiği prosedürleri bağlamında genellikle terapi metotları ile şekillenmiştir. Bunlar başlıca: Psikanaliz, Gestalt Terapisi, Psikodrama, Beden terapisi ve diğer tekniklerdir. Psikanalitik yaklaşım, bilincin ve bilinç dışının aktarımları ve direnç olaylarının farkındalığını amaçlar, daha çok regresyon ile çalışır. Hümanistik psikoloji, duyguların yoğun yaşanmasındaki önceliğin “şimdi ve burada” ile etkileşim düzeyinde kalmasını sağlar. Gestalt ve Psikodrama terapi tekniklerinden biri de “şimdi ve burada” da kalmaktır. KSA eğitiminin ana kuralı da budur, ne anlatılırsa anlatılsın duygulardan “şimdi ve burada” ile farkında olabilmektir. Bunun da terapötik etkisinin oldukça büyük olduğu ve farkındalığın yaşanmasını sağladığı, grup içinde gözlemlenir. Becher (1976: 121), kişinin bireysel farkındalık tecrübesi geliştikçe kişi, psikanalitik çalışma modeline o kadar yaklaşmaktadır, der. Kişide artan bu farkındalık şimdiye kadar bastırılmış içgüdüsel isteklere ve önündeki korkulara yeni bir yaklaşım getirmesini sağlayacaktır. Grupta her bir üyenin tipik çatışma

durumları vardır. Bu takılı kalmış psikolojik sebepler, bireysel farkındalık grupları sayesinde ortaya çıkacaktır ve grup hep birlikte çözüm yolları arayacaktır. Daha önce bastırılmış duygular burada gün yüzüne çıkarak duygusal tecrübe yolu ile düzeltilir. Ta ki kendi davranışlarında bunları fark edip bilinçli bir şekilde değiştirene kadar (Becher, 1976: 121). Farkındalık geliştiren grup üyesi, duygularını anlamlandıracaktır. Grup üyesi birincil duygusunun farkında olmaz, bu duygu onda gizlenmiştir, dolayısıyla onun yerine ikincil duygusuyla yaşamaya devam etmiştir. Örneğin, grup üyesi kaygısını, korkusunu öfke ile baskılamış ve asıl duygusunu görememiştir. Duygu odaklı terapide olduğu gibi, birey maladaptif duygusunun farkına varır ve bunun üzerine çalışır. Grup üyeleri ve süpervizör kişiye bu durumda yardımcı olur, onu duygularıyla yüzleştirerek veya aynalama yaparak farkındalık geliştirir. Bu konuda farkındalık geliştiren kişi, tutumunu anlamlandırıp bu duygunun kaynağını bilir ve davranışlarındaki nedeni anlayarak fark ettiği yerlerde değişiklik yapar. Bu ve bunun gibi değişimler, grup üyelerinin KSA eğitimi içinde kendilerini geliştirmek için attıkları en önemli adımlardan biridir. Aynı zamanda grup üyeleri bir manevi danışmanlar olarak, kendi çalışma alanlarında danışan görüşmelerinde bu duygularını nerede, ne zaman hissettiklerini bilir, bunun bilincinde olarak pratik yapar. Dolayısıyla bu bilinçli davranış, manevi danışmanın görüşmelerde baş edemediği duygularına farkındalık kazandırıp birincil olarak önce kendisini düşünmeyi ve kendi duygularından kendini koruyabilmeyi, açık sözlü olması gereken yerlerde net ifadeler kullanmayı, sınırlamanın gerekli olduğu yerlerde sınırlarını çizebilmeyi vb. öğretir.

Manevi danışmanlığın belki de en büyük değişimi, modern bakış açısına göre kendini ifade edebilme yetisine sahip olmasıdır. Bir manevi danışman, aldığı bütün eğitimlerden sonra yine de: “Birçok bilgiye sahibim ve bunlarla hastaya yaklaşmama rağmen elimden hiçbir şey gelmiyor.” gibi bir cümle de kurabilir. Bu durumda manevi danışman, sahip olduğu güçlü ve zayıf yanlarını fark ederek hastaya yaklaşmayı öğrenir. Bu bilgiler, onun takım çantasındaki aletleri gibi görülür. Her biri onun emrindedir ve bunlar malzeme olarak ona yeter. Bu bireysel farkındalığa sahip olmak hazine gibi değerlidir. Bu hazineyi bilmek ve ona sahip olmak kişiyi KSA eğitiminde yükseltir (Methfessel, 2019: 477). Manevi danışmanın kendisini cesaretsiz görmesi grup içinde motivasyon terapi teknikleri, ego destek terapisi ve gerekirse bireysel

süpervizör görüşmelerinde, psikolojik sağlamlık üzerine görüşmelerle aşılır. Süpervizör, grup üyesinin dinamiklerinden başarısızlık duygusuna sebep olan nedenleri ortaya çıkartır ve grupta bu konunun işlenmesini sağlar. Bunun için öncelikle her bir üye, bu görüşmelerin gizlilik esasına dayalı olduğunu bilmeli, diğer üyelere ve süpervizörlere güvenmelidir. Ancak bu güveni alan grup üyesi kendi yaşadıklarını rahatça anlatabilir. Grubun da onu yargılamadan dinlemesi ve yaptıklarıyla olduğu gibi kabul etmesi, farkındalık sürecini hızlandıracaktır. Bu aynı zamanda grubun kolektif güçlendirme etkisini de gösterir. Becher (1976: 121), teologların, pastoral psikoloji eğitiminin bir parçası olarak sunduğu “Bireysel Farkındalık Grupları”, grup üyelerinin biricikliğini gösterir ve giderek daha da önem kazanmaktadır, der. Methfessel (2019: 477) KSA eğitiminde süpervizörlerin, grup üyelerine uyguladıkları bireysel farkındalık grup görüşmelerini “Kral Disiplini” olarak adlandırır.

Bireysel farkındalık grup oturumlarının içeriğini şu şekildedir: grup üyeleri burada kendi öğrenme süreçleri üzerine meşgul olurlar, yaşadıkları zorluklardan ve kriz durumlarına sebep olan yaşantılarından bahsederler ve bu grupta günlük olarak gerçekleşir. Bireysel farkındalık grup görüşmeleri çember oturumunda gerçekleşir. En fazla 10 katılımcı ve 2 süpervizör ile uygulanır. Yukarıda belirtilen üç soru biçiminden biri grubun o anki ihtiyacına göre seçilir. Söz almak isteyen grup üyesi kendi duygularından bahseder, grubun onu argümanlarıyla desteklediğini görür. Grup üyeleri hem grup üyesini desteklemek hem de kendi iletişim becerilerini güçlendirmek için konu üzerinde kalarak görüşmelerini kendi sistemleri içinde yapılandırır. Bir grup üyesinin konusu sonuçlanmadan yeni bir konuya geçilmez. Oturumlar 90 dakika sürer, bazen bir oturumda birden fazla kişinin sorunu konuşulurken, bazen de bir kişinin sorunu iki oturumu kapsayabilir. Burada kendilerini açma konusunda grup üyeleri özgürdür fakat her bireyin grup oturumlarında kendilerine ait bir konuyu mutlaka değinmeleri gerekir. Her bir grup üyesi KSA eğitim sürecinde bu konuşmalar sayesinde, kendini geliştirdiğini fark eder. Bireysel grup görüşmeleri; ilişki becerisini uygulama, kendiyile ve dış dünya arasında ayırım yapma, içselleştirme ve dışsallaştırma, transaksiyonel analizdeki benlik algılarını vb. gibi birçok iletişim becerilerini geliştirmek için bir deneyim alanı ve öğrenme işlevi görür. “Grup oturumlarını, dış dünyanın küçültülmüş versiyonu olarak görün. Burada, insanlarla

nasıl iletişime geçeceğinizi pratik yaparak öğrenme imkânı sunulur.” (Methfessel, KSA 2016).

Burada kişi, bir manevi danışman olarak farkındalığının artmasına izin vermelidir. Kendinden ne kadar çok bahsederse değişime ve büyümeye o kadar olanak vermiş olur. Bu da kişinin kendi biyografisini anlatmasıyla gerçekleşir. Kişi, konuşmalara ne kadar çok katılım sağlarsa ve duygularını ne kadar çok dile getirirse o derece kendini duyacaktır ve duyduklarını algılayıp bir “aha” yaşantısı ile farkındalık oluşturacaktır. Grup içinde sık rastlanan vakalar aynalama, aktarım ve karşı-aktarım üzerine olur. Aynalama da bir kişi kendi hikâyesinden bir parça anlatırken diğerinin de yaşadığı benzer olayı hatırlamak onu etkiler.

Aktarım ise, öyle bir durum olmadığı hâlde grup üyelerinden birinin, diğer grup üyesinin kendisine kötü davrandığı zannına kapılmasıdır. Bu aktarımla süpervizör, tam zamanında ve yerinde sorular sorarak onun dinamikleri üzerinde yorumlamalar yapar ve duygularını tekrar yapılandırmasını sağlar. Freud, bu yanlış bağlantıların sadece olumsuz olarak değerlendirilmemesi gerektiğinden bahseder, bu bağlantıların doğru tespit edilirse ve anlaşılırsa hastanın çatışmalarıyla başa çıkmasına bile yardımcı olabileceğini vurgular (Niehaus, 2009: 11). Böylece biriken etkilenmeler, kişinin alıştığı düzenini alt üst edip kendi iç dünyasını tekrar anlamlandırmasına yardımcı olur. Aynı zamanda grup üyeleri, grup içinde yaşamış oldukları aktarımı başka grup üyelerine karşı-aktarım olarak iletğinde süpervizör onların sorununa da dokunarak grup içinde değerlendirme yapar. Sadece bununla kalmaz, grup üyelerinin aralarında doğru iletişim yöntemlerini geliştirmeleri için de onlara fırsat tanır. Aktarım ve karşı-aktarım insan yaşamının her anında gerçekleşir. Methfessel, KSA meslektaşlarının ve kendisinin şu görüşte olduğundan bahseder: “Hem süpervizör hem de grup üyeleri için, vaka analizleri ve bireysel farkındalık grupları, KSA eğitiminin kalbini oluşturur.” (Metfessel, 2019: 477). Bu beceri, süpervizörün bütüncül psikoterapi bilgisine bağlıdır. Süpervizörler; grup üyelerinin yaşanmışlıkları üzerinde iletişim yöntem ve tekniklerine göre yorum yapmalarına, bu görüşlerin birbirlerini nasıl etkilediğini deneyimlemelerine imkân sunar. Grup üyeleri, Psikanalitik yönelimli bireysel farkındalık gruplarının özelliklerinden biri, grup sürecinin doğasını ve tarzını anlatan teorik bir girişin olmamasıdır. Daha ziyade, KSA

eğitimlerinde grubun kendi yapısının ve kademeli bir öğrenme sürecinde yer alan dinamiklerin zamanla farkına varıldığı varsayılır (Winkler, 1976: 123). Bunun için de süpervizörler, grup üyelerinin iletişim ve düşünce şekillerini destekleyerek kendi zorluklarını tanıyıp psikanaliz uygulamalarını, grup içinde gelişen yaşanmışlıklar üzerinde öğretirler. Grup dinamiği, bireysel farkındalık grup görüşmelerinde önemli bir kavramdır ve grubun amaçları, gruptaki iletişim kalıpları, çatışmaları, grup üyelerinin rolleri gibi birçok faktörden etkilenirler. Grup dinamikleri grubun başladığı süreçten bitimine kadar farklı şekillerde devam eder (Koydemir, 2016: 4). KSA eğitim süpervizörleri, kişiyi çok iyi tanır, onun zaafılarından müdahalelerde bulunur, buradan çıkan neticelerle grup içindeki gelişimlerini gözlemler ve bunları raporlarına not ederler. Süpervizör, grup içinde kendi konusunu anlatan birinin adım adım farkındalık kazanmasını sağlarken, diğer grup üyelerini de göz önünde bulundurur. Dolayısıyla bireysel farkındalık grup görüşmesi, birinin konusunu başlamışken farklı bir grup üyesinin konusu hâline olabilir. Grup süpervizörlüğü zordur ve dikkat ister. Grubun bir bütün olarak algılanmasını sağlarken aynı zamanda her bir grup üyesinin biricikliğini onlara hissettirmek gerekir. Süpervizörler, grup sürecini psikanalitik açıdan yönettiklerinde, kendisinde yeterli psikanaliz bilgisi, farklı anlayışlar ve farklı anlama modellerini de beraberinde geliştirmelidir. Grup sürecinin temelinde, derinlik psikolojisi ile çalışan bir süpervizör, daha önceden bu konular üzerine derin çalışmalar yapmalı, dinamikler üzerine düşünmeli ve daha sonra kendi teorik yaklaşımlarına ve grubun kişilik yapılarına karşılık gelen metodik bir yaklaşım geliştirmelidir (Winkler, 1976: 132-133). Süpervizörler gruba her konuda hâkim olduğunu bilmelidir. Bu ise “Pastoral Psikoloji Süpervizörlük” eğitimlerinde uzun süreçler sonucu gerçekleşir.

1.7.3.6 Bireysel Süpervizör Görüşmeleri

Süpervizör, grup üyelerinden daha üst seviyededir ve aynı alanda yetişmiş olmalarına rağmen onları denetleyendir (Acar, 2017: 35). Bir manevi danışman, süpervizörle yaptığı görüşmelerini genelde KSA eğitimlerinde tecrübe eder. Bu altı haftalık eğitimde, grup üyeleri süpervizörleri ile birlikte altı defa bireysel süpervizör görüşmesi gerçekleştirirler. KSA eğitiminin ilk günü süpervizör, hangi süpervizörden danışmanlık almak istediğini grup üyelerine bırakır. Ancak süpervizör, gerek gördüğü takdirde grup üyelerinin gideceği süpervizörü de belirleyebilir. Birinin üst üste aldığı

iki eğitim de aynı KSA eğitim merkezinde gerçekleşmişse bu sefer diğer süpervizörle görüşme yapması istenir. Süpervizörlerin amacı kendisini seçen grup üyesini hem KSA eğitim süresinde desteklemek hem de onunla bireysel süpervizör görüşmeleri yapmaktır. Süpervizörle olan görüşme, haftalık programda yer alan belirli bir zamanda ve süpervizörün belirlediği saatler arasında gerçekleşir. Standartlara göre bir görüşme süresi 50 dakikadır. Burada edinilen tecrübeler bireysel farkındalık gruplarında ve haftalık raporlarda yansıtılır (Hahn ve Rost, 2019: 13).

Süpervizör, manevi danışmanı destekleyen ve görmediği noktaları gösteren dışarıdan bir gözdür. Süpervizör, grup üyelerinin gizlenmiş ve kendisinde sorun oluşturan problemleri tespit edip bunları manevi danışmanla birlikte tekrardan yapılandırmasına yardımcı olur. Manevi danışman, kendi özelini ve sırlarını isterse süpervizörle paylaşır. Bireysel süpervizör görüşmelerinde, baş edemediği ve danışan/hasta ziyaretlerinde gelişen komplikasyonları dile getirebildiği gibi kendi hayatına dair baş edemediği olayları ve duyguları da burada konu edinir.

Aynı zamanda grup üyeleri burada, kendi öğrenme süreçleri hakkında bilgi alır ve kendi gelişim yollarını öğrenirler. Süpervizörler, görüşme sürecinde manevi danışmanın sorularını netleştirme imkânına sahiptir. Süpervizör grup üyesinde tespit ettiği sorunları gizlilik esasına dayalı olarak onu grup sürecinde destekleyeceği gibi, bazen de manevi danışmanın temel konularını bireysel farkındalık grup süreçlerinde dile getirebileceğini ve grup ortamında bu sorunlarıyla yüzleşmesi için cesaretlendirileceğini bu sebepten grubun yardımını ve desteğini alabileceğini söyler. Grup üyesi, bu yüzleşmeler ve diğer grup üyeleriyle birebir bilinçli olarak girdiği duygusal çatışma neticesinde farkındalık oluşturur. Böylece problem olarak gördüğü konuyla, grup yardımı veya süpervizörlerin desteğiyle başa çıkar (Rost, 2019: 50). Methfessel: “Bireysel süpervizörlük görüşmeleri, eğitimin önemli unsurlarından biridir. Burada katılımcılar, diğer eğitimlerin yanı sıra kendilerine ağır gelen veya cesaret edemedikleri konulara süpervizör yardımıyla yaklaşabilirler. Bireysel süpervizörlük görüşmeleri, gruptaki bireysel farkındalıkla tetiklenen veya kendi kişiliğinin kökenlerine dayalı psikolojik süreçlerinin başarılı bir şekilde işlenmesine ve başarılı bir sonuca getirilmesine de hizmet eder.” der (Methfessel, 2019: 477).

Weiss (2011: 162), insanlarla ilgilenen ve insanlara danışmanlık uygulayan herkes eski Sokratik ilkeye göre “kendini tanımak” zorundadır. Öğretim ve kontrol analizleri, süpervizörlerin temel prensiplerindedir. Bu nedenle, psikoterapötik beceri içeren mesleklerden biri de süpervizör olmaktır. Süpervizörlük uygulamalarının kısa süre içinde kendi bünyesinde yerini aldığı görülür. İnsanlarla çalışan tüm meslek grupları artık kendi okullarından aldıkları eğitimleri sürecinde psikoterapinin yani “ilişki çalışmalarının” ne anlama geldiğini ve nasıl uygulanacağını bilirler. Bu süpervizörlük için de geçerlidir.

Hahn ve Rost (2019: 13), KSA eğitimlerinde bireysel süpervizörlük görüşme şeklini ve dağılımını şu şekilde sıralamışlardır: Bireysel süpervizörlük görüşmelerinde, temel alınan konular “şimdi ve burada”nın zaman kavramı çerçevesinde ele alınır. Burada mümkün olduğu kadarıyla eğitim dışındaki konular da işlenerek grup üyesinin eğitim içindeki durumuyla bağlantı kurulur. Grup üyeleri, KSA eğitiminin dışında grupla ilgili konuları kendi aralarında tartışmazlar. Bu konu ya süpervizörle konuşulur ya da grupla bireysel farkındalık oturumlarında dile getirilir. Bireysel süpervizörlük görüşmelerinde “üçüncü kişiler” hakkında gelişen problemler dile getirildiğinde, bu durum ve duygunun grup üyesinde nasıl bir dinamiği ortaya çıkarttığına bakılır, hiçbir zaman karşı tarafı yargılamak için başkaları hakkında konuşulmaz. Daha sonra bireysel farkındalık gruplarında bu dinamikler üzerinde çalışılır. KSA eğitiminin bitimiyle bireysel süpervizör görüşme desteği de sonlandırılmış olur. Grup üyesinin süpervizör tarafından nasıl desteklendiği ve süpervizörün onu nasıl algıladığı ve denetlediği hakkında, grup üyeleri geri dönütler de bildirirler.

1.7.3.7 Vaaz Analizi

Methfessel, Hattingen’de verilen KSA eğitimlerinde gerçekleşen derslerden bahsederken: “Grup çalışmaları ve atölyeler, bir KSA eğitiminde bireylerde öz denetim, öz farkındalık ve öz saygıyı geliştirir. Bununla birlikte kişinin mesleki alanında gelişmesini sağlayan, isteğe bağlı olarak alınan ders öğeleri de vardır. Hattingen KSA eğitimi gibi çoğu KSA eğitiminde, gruptaki protokol analiz tartışmaları ve bireysel farkındalık oturumları, eğitiminin odak noktası olarak kabul edilir. Bu eğitimler, genellikle günlük verilir. Öte yandan, Sistemik Danışmanlık

Eğitimleri, Enstitü Analizleri (Kurum içi vaka analiz tanıtımları) veya Siberetik (Karmaşık sistemlerin denetlenmesi ve öğretilmesi) gibi dersler, grubun isteğine ve ihtiyacına bağlı olarak işlenir. Bunlarla birlikte Hattingen KSA eğitimlerinde vaaz analiz tartışmaları da isteğe bağlıdır. Bu durumda grup üyeleri, anlatacakları vaazın materyallerini kendileri getirir ve gruba nasıl bir katkıda bulunacaklarını kendileri belirler. Hangi alanda gelişme göstermek istediklerini de kendileri seçerler. Seçim konusundaki farklılıklar, mesleki beklentilerinden kaynaklanmaktadır. Mesela Ren-Ruhr bölgesinde, bazı vaiz manevi danışmanlıklarının üç haftada bir cemaatlerine vaaz verenler olduğu gibi haftada en az üç kez vaaz veren manevi danışmanlar bile bulunmaktadır. Dolayısıyla KSA eğitimi, grup üyelerinin meslek alanlarında her yönden profesyonelleşmesi amacı güder. KSA eğitiminin araçlarını ve olanaklarını kişinin kendi ilgi ve öncelikleri için kullanması önemlidir.” (Methfessel, 2019: 478-479).

Metfessel (2019: 477-478): “Vaazı nasıl veriyorum? Dini metinleri nasıl yorumlarım? Dinleyiciye nasıl ulaşırım? İnsanların sessiz kaldıkları konuları onlara doğru bir şekilde nasıl aktarabilirim? Hangi geri bildirimleri uygulamaya koyabilirim, hangi geri bildirimler bana zor gelir ve uygulamaktan kaçınırım? Nerelerde kendimi anlaşılabilir hissedirim, nerelerde kendimi tamamen yanlış anlaşılabilir hissedirim?” gibi belli başlı konular vaaz analizinin içeriğini oluşturur.

KSA eğitimlerinde vaaz analizinin içeriği, klasik şekliyle aşağıdaki gibi oluşturulur. Öncelikle vaaz, grup üyeleri tarafından dinlenir, vaazı sonuna kadar dinleyen grup üyelerinden yazılı geri bildirimler alınır. Bu geri bildirimler hem vaizin kendi vaaz metni hazırlarken soracağı soruları hem de vaazı dinleyenlerin vaaz ve vaiz hakkında soracağı soruları da içermektedir.

Vaiz, kendi vaaz metnini hazırlarken bu vaazı hazırlamaktaki niyetini sorgulamalıdır. Bunu yazarken kendi biyografisinden ne kadar bahsettiği de önemlidir. Devamında vaiz kendisine: vaazı hangi amaçla hazırladığını, vaazda hangi mesajı iletmek istediğini, hangi duyguları uyandırmak istediğini, nasıl bir vaaz sunmak istediğini, şimdi ve burada ile konuşup konuşmadığını sorup cevaplayarak metni oluşturur.

Dinleyiciler, vaazı dinlerken oluşan hislerine, vaize ve vaazın içeriğine dair soracakları sorularla geri dönüt hazırlarlar. Burada dinleyicinin kendisine soracağı sorular ise şunlardır: dinleyici olarak hangi mesajı aldı, vaaz üzerinde hangi duyguları uyandırdı, karşısında nasıl bir vaiz gördü, vaazdan kendisine nasıl bir mesaj ulaştı, dinlerken neler hissetti, vaizin görüntüsü nasıldı ve ne tür davranışlar sergiledi, ses tonu ve mimikleri nasıldı, merak ettiği konuyu vaize nerede sormak istedi, hazırladığı geri dönüt vaazın içeriğine ne kadar uygun oldu, vaazın hangi kısmı kendisini memnun etti, vaazın rahatsız eden kısmı neresi oldu, dinleyici olarak kendisini “şimdi ve burada” nasıl hissetti, diğer vaaz tartışmalarında daha faydalı olabilmek için buradan ne gibi çıkarımlarda bulundu, vaize sormak istediği başka sorular var mı, varsa bunlar neler, vaazda nasıl bir tanrı ve insan anlatıldı, vaazla ilgili başka ne söylemek istendi (Hahn ve Rost, 2019: 21).

Burada grup üyeleri küçük kâğıtlara vaazdan aldıkları mesajları yazarlar, her biri yukarıdaki soruları içeren üç konu hakkında toplam dokuz kâğıt alırlar ve bu soruları cevaplarlar. Daha sonra tüm grup üyeleri, konuların sırasına göre cevap kâğıtlarını herkesin göreceği şekilde ortaya bırakır. Kâğıtlarda verilen bilgiler üzerine vaizden cevaplar dinlenir.

Günümüz vaaz analizi yukarıdaki şekilde yapılır. Piper (1977: 95), 1976 yılında vaaz analizini aşağıdaki örnekte olduğu gibi yapmıştır, vaaz analizinden bir bölüm aşağıda gösterilmiştir. Bu vaazın günümüz vaaz analiziyle farklılıkları olsa da KSA eğitiminin, ilk kurulduğu günden bu yana uygulama şeklini çok fazla değiştirmemiştir. Piper burada, grup üyelerinin dinledikleri vaazın mesajının ne olduğu ve ne hissettikleri hakkında fikirlerini beyan ettiklerini söyler. Piper (1977: 92), aşağıdaki vaaz örneğinde, grup üyelerinin geri dönütlerinde, daha hassas yorumlar yaptığına dikkat çeker. “Klinik Manevi Danışmanlık eğitimlerinde, duygusal ‘geri bildirim’ içeren vaaz analizi tartışması, programın ayrılmaz bir parçasıdır”.

A Grup Üyesi 1: Verilmek istenilen mesajı aldım. Tanrının yolunda yalnız değilim. Benimle birçok kişi de aynı yolu takip ediyor.

Örnek Geri Dönüt 1: Başlarda dikkatli bir şekilde takip ederken bir yerden sonra koştum, önceden dinlediklerimle o yerden itibaren dinlediklerim arasında bir kopukluk oldu.

B Grup Üyesi 2: Ben bir mesaj alamadım. Bu mesajı formüle edemiyorum.

Örnek Geri Dönüt 2: Başlangıçta iyi dinleyebildim. O kadar ki, yollar hakkında bir şiir dinliyormuşum gibi hissettim. Sonra tanrı konusuna değinildi. Ayrıca somut örneklerin getirilmesi konuyla bağlantıyı kopardı. Teselli konusu vurgulanmadı, vaiz yorgun gibiydi, beni tam etkilemedi. Tanrının yolları nelerdir konusu yarım kaldı.

Vaaz veren grup üyesi yorumları dinler, bunların üzerine yorum yapar. Daha sonra, ne yapmak istediğini, hatalarının ne olduğunu, nasıl düzeltebileceğini süpervizör ve diğer grup üyeleriyle konuşur.

Süpervizör: “Sonuna doğru verdiğin örneklerden sonra tanrının bir yolu olup olmadığını merak ediyorum. Bana daha çok günahkâr insanların yollarını anlatıyorsun gibi geldi. Dikkatini ses tonuna da çekmek istiyorum. Teselli kısmında sesin yorgun geliyordu. Sen bu vaazdan memnun oldun mu?”

Vaiz: “Anlaşıldığımı düşünüyorum. Umudun ne anlama geldiğini anlatırken daha net olmam gerekirdi. Vaaz esnasında ‘yol’ kelimesiyle ilgili kendi özel hayatımdan ilişkilendirdiğim birtakım durumlar oldu ve zihnimde canlandı, bu da benim kendi vaazımda söylediklerimi takip etmemi zorlaştırdı.”

Süpervizör: “Ne tür resimler vardı zihninde? Hangi renkler vardı?”

Vaiz: “Pek çok gri renkte kişisel resimler vardı. Anlattıklarım zihnimin netleşmesine yardımcı oldu.”

Süpervizör: “Nasıl yardımcı oldu?”

Vaiz: “Aslında ben vaazımda kendi umutsuzluğumun altını çizmiştim.”

Grup Üyesi: “Bunun içeriğinden bahsetmedin, biz bunu duymadık.”

Vaiz: “Kendimi korudum. Her resmi aslında kişiselleştirdim fakat vaaz içinde özelimden bahsetmeye cesaret edemedim. Başkalarının bana yardım

edemeyeceğini düşündüm, neticede herkesin kendi sorunları var.” (Piper, 1977: 95).

KSA eğitiminde vaaz dinlendikten sonra grup çember oturumuna geçer. Yerde bulunan kâğıttaki geri bildirimler vaize okunur, kendisi hakkında yapılan yorumları dinler, cemaat kitlesinin anlayışı ve bulunduğu ortam hakkında da bilgi verir. Sunduğu vaazdan değiştirebileceği durumları kabul eder. Son olarak grup üyeleri bu vaaz analizinde kendileri için edindikleri çıkarımları ve duyguları aktarırlar. Son söz vaize bırakılır, onun yorumundan sonra grup dağılır.

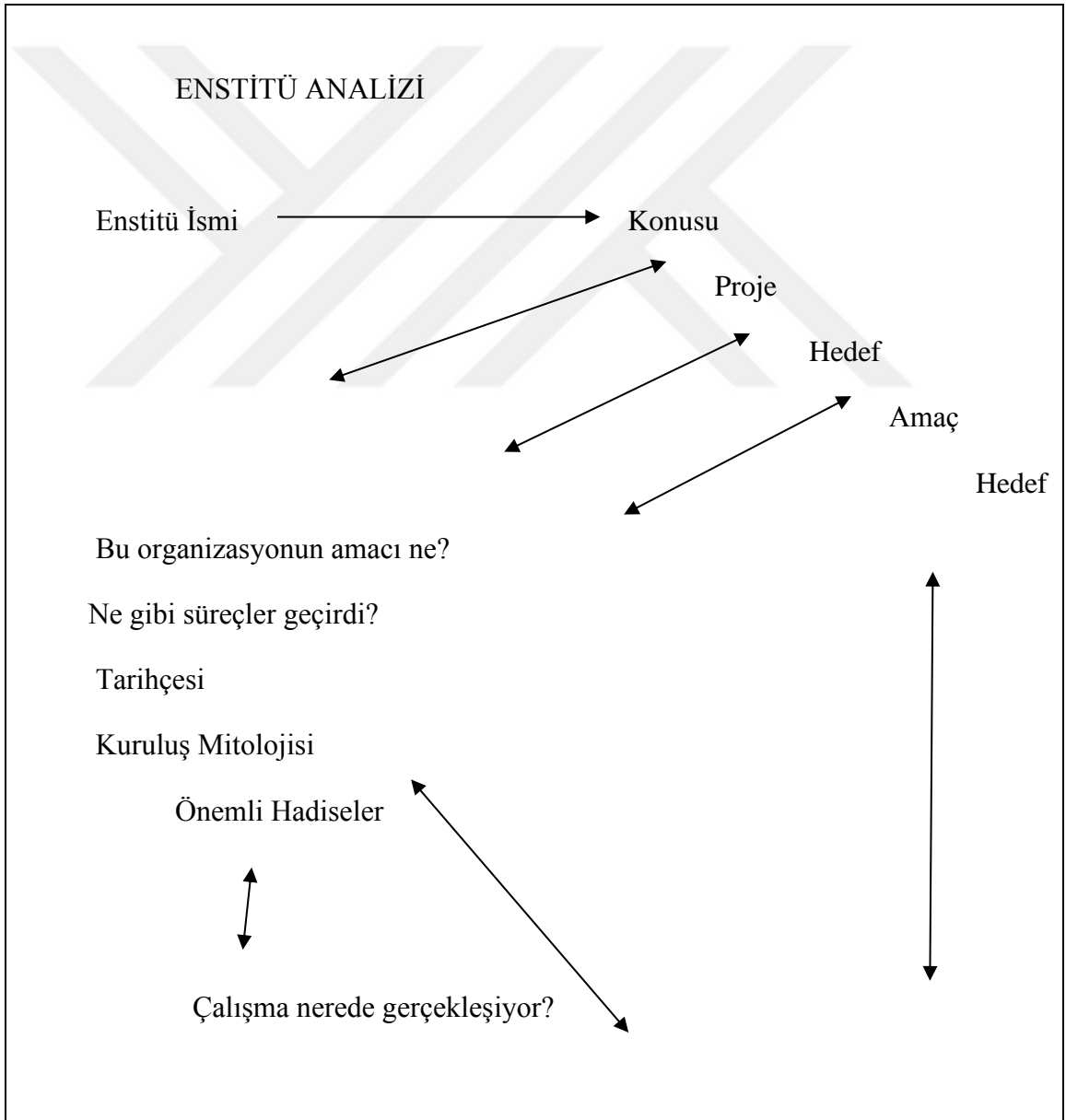
1.7.3.8 Enstitü Analizi

Enstitü analizini (iş analizi veya kurum analizi), KSA eğitimlerine ilk defa kültürler arası manevi danışmanlığın kurucusu, Helmut Weiss tarafından dâhil edilmiştir (Methfessel, KSA-2019). Her kurum, kendi içinde yapılandırılmıştır. Her kurumun, kendi sorumluluklarını ve görevini yerine getirmek için nasıl organize olması gerektiğini bilmesi gerekir. Kendi içinde yapısal sorunlardan kaynaklı birtakım aksaklıklar oluşursa bu durum kuruma zarar verir, hatta kurumun dağılmasına yol açar. Bu nedenle kurum veya kuruluşlarda çalışanlar yapılandırılmalı ve ilgili konularının farkında olmaları sağlanmalı (Methfessel, KSA-2019). Almanya’da manevi danışmanlık, kilise kurumunun içerisinde yer alır ve pek çok alt kuruluşla veya belirli isimler altında faaliyet göstermektedir. Kilisenin veya kurumların analizinde, manevi danışmana verilmesi gereken değerlerin vermediği ortaya çıkabilir. Bu sebeple, manevi danışmanlık çalışmalarının nasıl geliştirilebileceği ve onu geliştirmek için neler yapılması gerektiği grup analizinde konuşulmalıdır. Grup üyelerinin böyle durumlarda kimlerle muhatap olacağı ve gerektiğinde birim değiştirilebileceği de konuşulmalıdır.

Weiss (2011: 134-136), *Seelsorge Supervision Pastoralpsychologie* adlı kitabında enstitü analizinin öneminden bahseder. Grup üyesi, anlatacaklarını bireylerin zihinde canlandırabilmek için önce tahtaya çizer, daha sonra manevi danışman konularının sırasına göre anlatır. Enstitü analizinde manevi danışman, öncelikle yaptığı çalışmaları ne amaçla ve hangi kurumlar için yaptığını ortaya koyar. Weiss’in (2011: 133) de açıkladığı gibi kurumların manevi danışmanlık çalışmasıyla yaptığı enstitü analizleri, bilinen diğer enstitü analizlerinden farklı bir şekilde gerçekleşir. Burada kurumu daha yakından incelemek, her kurumun kendi imkânlarını

ve sınırlamalarını iyi tanımlamak gerekir. Bu da ancak kurumlarda çalışan manevi danışmanın kurumundaki kendi konumunu çok net belirlemesiyle gerçekleşir, böylelikle analiz etmek de kolaylaşacaktır. KSA eğitimindeki diğer analizler, belli bir sıralamaya göre işlenirken, enstitü analizinin kendi içinde ayrı kuralları vardır. Bu talimatları süpervizör verir ve gruba verdiği komutlara göre süreci yönlendirir. Enstitü analizi yapan kişi tahtaya geçer ve kurumu ile ilgili aşağıdaki şemayı kendi bilgileri doğrultusunda çizer (KSA, 2016 ve 2019).

- *Enstitü Analizinin Yapılandırılması:*

NASIL çalışılmalı?

ÇALIŞMA SÜRECİ

Kurum Felsefesi ve Kültürü (Mitoloji)

Organizasyon: Yönetici ve Çalışma Şekli

Araçlar: Personel-Yerler- Finansör-

Malzeme

Çalışma Sürecinin Kontrolü

Grup üyesi; ilerleyen süreçte enstitü hakkında sırayla toplum, siyaset, kültür, din, ekonomisi vb. bağlamında konuşur.

Enstitü Analizi Şeması: Weiss, Helmut E. Felder der Seelsorge: Seelsorgliche Arbeit in Institutionen S. 134

- *Enstitü Analiz Şemasının Açıklaması:*

Kurumun Adı: Bir analize kurumun adıyla başlanır. Manevi danışman, kendi görevi hakkında ne söylüyor? Bu kurumun ismiyle işlevi örtüşüyor mu? Özellikle kurumla bağlantısı olmayan grup üyeleri için bu isim onlara ne çağrıştırıyor? Kurumun ismini duyduklarında ne anlıyorlar ve hissediyorlar? Bu sorular cevaplanarak netleştirilir.

Görev: İsimden sonra görev konusu işlenir. Bu konu, kurumun ne için kurulduğunu ve çalışma amacını açıklar. Görev, her kurumun temel sorunudur. Bu nedenle mümkün olduğu kadar doğru şekilde tanımlanmalıdır. Bu, özellikle kilise kurumları için geçerlidir. Şemada görüldüğü gibi görevle ilişkili olarak farklı noktalara giden oklar da görülür. Bu bilgiler anlatılarak grup üyeleri tarafından anlaşılır hâle getirilir.

Tarihçesi: Her kurumun bir var olma hikâyesi vardır. Bu hikâye, kişinin göreviyle yakından bağlantılıdır. Bir enstitünün kurulduğu tarihin önemi yoktur, önemli olan ne amaçla kurulduğudur. Dolayısıyla burada önemli olan kurulma nedeni, yenilikleri, değişimleri ve kurumdan ayrılan ve dâhil olan kişilerdir. Her enstitü, aynı

zamanda bir de biyografi içerir. Kurulma sebebini anlatan mitler, kurumların başlama amaçları, hedefleri ve başlarken ki motivasyonu grup içinde konuşulmalıdır.

Yer: Enstitü nerede kuruldu? Mekânın tarih ve görevle bağlantısı nedir? Bu kurumun bulunduğu çevreye konumu itibariyle faydası nelerdir?

Çalışma Süreçleri: Şimdiye kadar belirtilen hususların çalışma süreçleriyle bir bağlantısı vardır. Göreve ulaşmak için çalışma sürecinin nasıl yapıldığı, hangi kaynakların mevcut olduğu, hangi çalışma birimlerinin olduğu ve kimlerin sorumlu olduğu konuşulur. Bunlardan maksat; bireysel odanın, finansal durumun, maddi kaynakların ve personellerin bilinmesidir. Grup üyelerine, çalıştığı yer hakkında bilgi verirken hangi görevi yapmak istediği, aldığı göreve gücünün yetip yetemeyeceği, ne gibi kararlar aldığı ve bunları nasıl gerçekleştirdiği sorulur. Bu kurumların, nasıl bir “kurum kültürüne” sahip oldukları, yani hangi çalışma prensiplerini uyguladıkları da önemlidir. Bu aynı zamanda hem çalışanlarla hem de toplumun etik ilkeleriyle de ilgilidir. Birçok kurum kendisine “kurumsal kimlik” verir.

- *Enstitü Analizinin Anlaşılması için Soruların Cevaplanması:*

Manevi Danışmanın çalışma şekli üzerinde durulur. Belirlenmiş saat dilimleri içinde mi yoksa ihtiyaca binaen mi çalıştığı, haftalık programının ne olduğu, sadece bir kurum içinde mi çalışıyor yoksa farklı yerlerde de yüzdeler olarak görevlendirme yapılıyor mu, bu sorular cevaplanır. Örneğin: Grup üyesi 5, zamanının %50’lik diliminde hastanede manevi danışmanlık yaptığını, %25’lik diliminde ise vaiz olarak çalıştığını anlatır (KSA-2019). Memur olan bir manevi danışmanın görev listesiyle, fahri olan manevi danışmanın görev listesi arasında farklar var mı? Bu farklılıklar üstünlük belirtiyor mu? Kendini geliştirmesi ve güncellemesi için eğitim programları sunuluyor mu? Bu tür sorular, daha sonra detaylı analiz etmeleri için gruba sunulur. Aynı zamanda manevi danışmanın özel durumları da sorulur. Bunlar: çalışma alanı nedir? Kurumu ve evi arasındaki mesafe ne kadardır? Haftanın kaç günü farklı yerlere gidiyor? Çalışma alanında görüşme odası mevcut mu? Grup manevi danışmanlık görüşmeleri için istediği zaman toplantı odalarına erişebiliyor mu? Çalıştığı kurum veya kuruluş kendisine değer atfediyor mu? Kurumun yapısı geleneksel mi seküler mi? Böylelikle manevi danışmanın kurumdaki durumu ortaya çıkarılır. Bu bilgiler

üzerine manevi danışman, kendi duygularını anlatır, kendini nasıl hissettiği, neleri hedeflediği, nelerin ona sorun çıkardığı ve nelerin iyi geldiği üzerine konuşur.

- *Enstitü Analizinin İşlenmesi:*

Yukarıdaki konular anlatıldıktan sonra grup üyeleri artık kurum hakkında pek çok bilgiye sahip oldukları için manevi danışmanın ortaya koyduğu sorunu tanımlayabilirler ve kendi çerçevelerinden gözlemleyebilirler. Süpervizör, gruba merak ettikleri bir konu olup olmadığını sorduktan sonra, grup üyeleri analiz yapmak için hazırlanırlar. Enstitü analizi, genel olarak 90 dakika içinde gerçekleşir. Manevi danışman, kendi enstitü analizini yukarıdaki bilgileri açıklayacak ve cevaplayacak şekilde 20 dakika içinde kısa ve öz şekilde anlatır ve tahta yardımıyla durumu görselleştirir. Daha sonra grup üyeleri çember şeklinde oturur. Enstitü analizini grup üyelerinin değerlendirilmesi için analiz sahibi grup üyesi, grubun biraz uzağına arkası dönük şekilde oturur. Böylece grup ile göz teması kurması engellenmiş olur. Dolayısıyla konuşmalara dahil olmaz ve sadece konuşulanları dinler. Grup üyeleri, manevi danışmanın anlattıkları ve belirttiği sorunu hakkında onun gıyabında konuşur, olayı sahiplenir ve problemi çözmek için önerilerde bulunurlar. Tahtaya çizilen programda gerekirse grup üyeleri kalkar ve üzerinde değişiklik yaparlar. Bunun dışında daha iyi ve verimli çalışma alanı için grup üyesinin özel hayatı, bireysel aktiviteleri, kişilerarası ilişkileri netleştirilir. Grubun değerlendirmesi 30 dakika sürer. Burada bir istişare gerçekleşir. Aynı zamanda manevi danışmanın haklarını koruyan belirli kararlar alınır. Görüşme bittikten sonra, enstitü analizi yapılan manevi danışma, n çembere katılır ve dışarıdan duyduğu görüşler hakkında yorum yapması istenir. Bunun üzerine grup üyelerinden ilave yapmak isteyenler söz hakkı alır ve ekleme yapabilir. Görüşme tamamlandıktan sonra kalan son 10 dakikada grubun bu konuda ne gibi çıkarımlarda bulunduğu ve duyguları sorulur. Son söz enstitü analizinin sahibine bırakılır ve oturum sonlandırılır.

1.7.4 Farkındalık Çalışmaları

Farkındalık çalışmaları, KSA eğitiminin içinde belirli tarihlerde gerçekleşir. Burada grup üyeleri eğitimlerine ek olarak Psikodrama, Beden Terapisi, Spritüalite çalışmaları, Sanat Terapiler, Tiyatral Psikanaliz terapileri gibi birçok eğitim alırlar.

Birçok psikoterapi tekniğinin birbirine benzer tiyatral sahnelemeden alındığı görülür. Bu sahneleme bir geçişli kavramdır. Sahne eylemi aslında tiyatronun diline kadar uzanır. Oradan psikoterapinin çeşitli yönlerine doğru yolunu bulmuştur: Moreno psikodramaya gruptaki kahramanın temalarını oynayarak başlamıştır. Vladimir Ilyine'nin terapötik tiyatrosunda hasta, problemini, ilişkisini ve ailesini doğal bir şekilde oynar. Perls, Gestalt terapisinden merkezi bir yöntem olarak sahne çalışmasını devralmıştır. Buna alternatif olasılıkları keşfetmek için hastaların etkileşimli eylemde, teması nasıl kestiğini inceler. Günümüzde duygu odaklı psikoterapi ve şema terapi, bir tedavi tekniği olarak sahne çalışmasına geri dönmektedir. Etkileşimsel psikanalizde, ağır ruhsal bozukluğu olan hastalara, yorumlama ilkesini yanıtlama ilkesiyle eşleştirmeleri önerilir. Örneğin bir hastanın yaşamına ve bağlanma hareketlerine karşı fiziksel etkileşim içinde yanıt verme savunması kullanılır (Geuter, 2019: 288). KSA eğitiminin temelinde de psikodrama, Gestalt terapi, terapötik tiyatral sahneler gibi birçok uygulamalar yapılır. KSA eğitimlerinde en az iki veya üç süpervizör davet edilir, bu kişiler DGfP kurumunun diğer birimlerinde eğitimlerini tamamlamış süpervizör eğitmenleridir.

Dreger (KSA 2019), atölye çalışmaları gibi beden terapisi, psikodrama, sanat terapisi, spiritüel çalışmalar, tiyatral psikanaliz çalışmaları gibi psikanalize dayanan eğitimler de grup üyelerinin farkındalıklarını arttırmak için grup üyelerinin dinamiklerine dokunan eğitimlerdir. Bu sebeple bunlar KSA eğitimlerinin ortalarında yapılır. Grubun belirli duygusal ve farkındalık durumuna gelmesi önemlidir. Sonlara bırakılmamasının sebebi ise, grup içinde yeni farkındalıkların üzerine çalışmak için yeterli zamanın bırakılmak istenmesidir. Bu analizler, süpervizörler tarafından uygulanır. Beden Terapileri, Psikodrama gibi eğitimler psikanaliz içerikli tekniklerdir. Amaç manevi danışmanların hem yaşamışlıklarında farkındalıklarını artırmak olduğu hem de insanlarla temas hâlinde olan teoloji mezunlarının kendi içlerindeki çalkantılarını bulmaktır. Bunlar KSA eğitiminde kişinin güçlü ve zayıf özelliklerinin farkına varmalarını hedefleyen eğitimlerdir. Bu eğitimlere alanında uzman DGfP'nin birimlerinde görevli psikoterapi süpervizörleri davet edilir.

1.7.4.1 Spiritüalizm

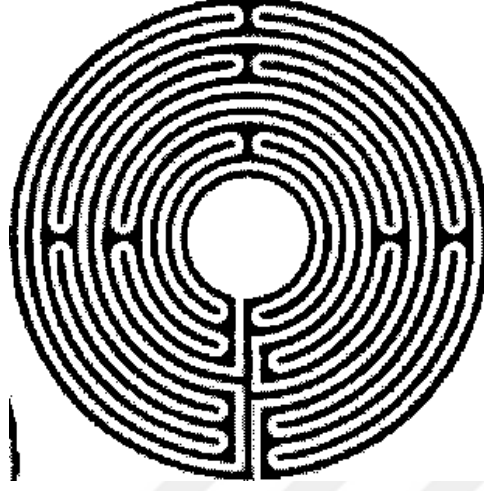
KSA eğitiminin atölye çalışmalarından biri spiritüalitedir. KSA 2019 yılı eğitiminde maneviyat/spiritüalizm konulu eğitime misafir süpervizör ve psikoterapist Rahip Nosser⁹ davet edilmiştir. Tam günlük eğitimde gruba maneviyat uygulamasında eşlik eder. Burada uygulanan maneviyat anlayışı, din temellidir. Rahner, her insanın hayattaki amacı, kendi içindeki o sırlı insanla tanışmaktır, der. Spiritüalizm ile tanrı insan yaşamına taşınmaz, sadece tanrının insandaki ilahi izlerinin açığa çıkarılması hedeflenir. Bunun yaşamın merkezine, hayranlık uyandıracak biçimde güçlü ve iyileştirici bir şekilde etki etmesi sağlanır (Baier ve Sinkovits, 2003: 15). KSA eğitiminde yapılan derslerdeki spiritüalite ile yüce yaratanın aşkınlığına ulaşmak ve manevi huzuru bulmak ve hissetmek, amaçlanır. Tam gün süren bu eğitim üç bölümden oluşur. Nosser ilk önce teorik bilgiler verir, daha sonra spiritüalite uygulaması ve psikodrama teknikleri ile grup yönlendirilir. Son olarak da çember oturumunda geri dönütler ve tecrübe edinilen duygular paylaşılır (KSA-2019).

Labirent, kutsal spiritüel uygulamalarının değerli sembollerinden biridir. Labirent birçok kültürde ve dinde önemli bir rol oynayarak dairesel dönmeler veya kendi etrafında dönmeye benzetilir (Baier ve Sinkovits, 2003: 137). Labirentin, iç içe çizgiler sistemini ifade eder ve birçok dönüm noktası ile karakterize edilen, çoğunlukla merkeze giden yol anlamına gelir. Temel olarak iki tür labirent bulunur, tek yönlü labirentler ve çok yönlü labirentler. Burada bahsedilen ortasındaki merkeze gidilen, sarma hatlı ve belirli bir yol sistemi bulunan tek yönlü labirenttir. En meşhur labirentlerden biri de Fransa'da 1260 yılında inşa edilen Chartres Katedralidir. Burada, kilise kürsüsünün önündeki zemine işlenmiş, 13 metre çapındaki labirent örnek verilir. Bu labirent, orta çağ döneminde kutsal topraklara gidemeyenler için Kudüs'e yapılan sembolik hac yolu anlamına gelir. Burada kişiler, dizlerinin üzerinde yürüyerek saatlerce dua ederek Kudüs'e hac yolculuğunu sembolik olarak yaşarlar (Schnetzer, 2018: 12-15).

---

⁹ Spiritüalizm Eğitmeni: Stephan Noesse, Teolog, Rahip (EKİR), Transaksionalanalitik uzmanı (DGTA), Natüropat (Psikoterapist), Meditasyon uzmanı (VIA CORDIS), Kendi enstitüsünde maneviyat araştırma uzmanı ve tefekkür danışmanı (İPSE).

- *Labirent Uygulaması*

Şekil 2. Labirent Uygulaması

Resim:C:\Users\Noesser\Documents\IPSE\Seminarangebot\Labyrinthseminare\GrafischeDars tellungen Labyrinth\FingerLChartres,Sens,Bayeux.docx.

KSA eğitiminde misafir süpervizör, getirdiği malzemeler ile yukarıdaki resme benzer şekilde 6x6 metrelik labirent kumaşını yere sabitler. Uygulamada süpervizörün verdiği talimatlar, grup üyeleri tarafından sistematik olarak sırayla yerine getirilir. Atmosferin bozulmaması için uygulama yarıda bırakılmaz ve grup üyeleri kendi aralarında konuşmamaya özen gösterir. Burada bahsedilen içsel yolculuktur, tüm grup üyelerinin topluca katılımıyla gerçekleşir. Daha sonra süpervizör, gruba ilahi metnin dörtlüğünü dağıtır ve grubu numaralandırır (A, B, C... gibi). Talimatıyla önce A grubu ilahiyi söylemeye başlar. Üç, dört saniye sonra B grubu söylemeye başlar ve daha sonra C grubu söylemeye başlar. İlahi söylenirken grup ikiye ayrılır, bir grup dışarıda çember labirentin çevresinde geniş aralıklarla beklerken, diğer grup labirentin içine yavaş adımlarla ilahiyi söyleyerek yürür. Labirent içindeki her bir grup üyesi, kendi söylediği ilahiyi kontrol ederek farklı zamanda söylemeye başlamış kişinin ilahisiyle karıştırmamaya özen gösterir. Aynı zamanda labirent girdili çıktılı olduğu için kişi, karşısındakine veya yanından geçene dokunmamaya dikkat eder ve yerine göre hızlanırken yoğunluğun olduğu yerde sabırla bekler. Labirentte yürümek uzun bir süreçtir, önce grup üyeleri teker teker ortada buluşur. İlk gelen kişi, son kişi de ortaya geldikten sonra çıkışa ulaşmak için yavaş yavaş yerinden ayrılır. Kişi 3, 4 satırlık ilahiyi sürekli söyleyerek labirentin bitimine kadar gelir, bu süreç ortalama 45 dakika

sürer. Daha sonra diğer grup aynı şekilde labirente girer ve o esnada içeriden çıkan grup sırasıyla dışarıdaki kişilerin yerlerini alırlar. Bu labirentin amacı: bir anlamda tefekkür etmektir, kişi kendisini bularak içine dönmektedir. Diğer anlamı da dış dünyanın iniş çıkışlarında yerine göre beklemeli yerine göre acele etmeli, insan ilişkilerinde de sabırlı olmalı ve diğer insanlara tahammül etmeyi bilmelidir (KSA: 2019).

Labirent eğitiminde önemli bir isim olan Candolin'i (2012: 16), yaşam yolunun anlamını ve labirentten çıkış yolunu şöyle anlatır:

Yaşam yolu, labirent yolu, insan hayatını yansıtan bir metafor olarak sembolize edilir, yaşam yolu labirentin merkezi anlamındadır. Bir labirentte göze ilk önce hedef görünür. Mesafe kısa gibi görünse de tam ortaya gelirken birden uzaklara gidilir, yani labirent kafa karışıklığına yol açtığını söyler. Böyle durumda, Candolin, insan bu durumda yavaş yavaş hedefin gözden kaybolduğunu anlayacak ve devam etmenin mantıklı olup olmadığını sorgulamaya başlayacaktır, der. Candolin'i (2012: 17): "Labirentin bir noktasından sonra, pratikte başlanılan yere varılır. Kişi ilerleme göremediğini sanır. Uzun bir yol kat etmiştir fakat sıfır noktasında olması onu hayal kırıklığına uğratar. Grup üyesi yürümeye devam eder fakat şimdi yol tekrar ortaya doğru gider. Ve sonra, beklenmedik bir şekilde hızlıca hedefe yaklaştığını fark eder. Ve bu yolda hiçbir kestirmenin olmadığını görür. Her adımın atılması gerektiğini, her şeyin yaşanmış olması gerektiğini görür. Tek alternatif vardır, o da kişinin durup başlamış olduğu bu yolu inkâr etmesidir. Ancak bu da onu amacına götürmez. Hiçbir şeyi atlayamaz, hiçbir çizginin üzerinden geçemez. Bu yol hayat yolu olduğu için dönüş yapamaz, bir anlamda düşüncelerini duygularını tersine çeviremez. Bu yolda yürüyen için iyi ve kötü tecrübe yoktur. Sanki onun için günler geçmez, adımlar bitmez, sadece yürür, gerçek hayatta olduğu gibi gider ve hâlâ bir ilerleme olmaz, sanki yol kişiyi geriye götürüyormuş gibi hisseder. İnsan genelde tamamlanmamış olarak tüm yanlışları ve hatalarıyla merkeze doğru gider. Bu yolculuktan kimse geri dönemez. Doğruyu bulmuş ve inanç sahibi olmuş insanlar da bu yoldan geri dönemez. Tamamlanmamış olmak, suçluluk hissi insanın bu yolda duyduğu bir parçasıdır."

Labirent, mecaz anlamda insanın kendi merkezine giden yolda zorlukların olduğunu görmesidir. Labirent yürüyüşünde hızlı gidilmez çünkü önünde ve arkasında

grup üyeleri vardır. Bu grup üyeleri de aynı ilahiyi söylerler fakat farklı zamanda. B tablo insanın toplum içinde uyum çabasını sembolize eder, aynı ilahiyi farklı zamanlarda söyleyen insanlarla beraber yaşadığını gösterir. İdrak edilmesi gereken şudur, ilahi söylerken ne kendi sesinin onlara karışmasına müsaade etmeli ne de onların sesinin kendisine. Kişi, bu yürüyüşünde çevresiyle uyum içinde geçinmeye çalışırken aynı zamanda kendi iç dünyasını da bulmak için çabalar. Yaşamın anlamını, tanrının sevgisini hissetmek isteyen kişi, bir şeye dâhil olduğunu bilir. Grup üyesi burada dönüşü olmayan ve uzunluğu bilinmeyen bu yolda hiçbir şeyin fayda vermediği fark eder. Dolayısıyla labirenti, yaşamın bir sembolü olduğunu bilerek yürür. Burada aynı yaşamında olduğu gibi kusurlarını, ıstıraplarını, grup içinde yalnız mücadele verdiğini ve diğerlerinin bir yabancı olduğunu görür. Zorluklarla beraber grubun akışına da ayak uydurması gerektiğini öğrenir. Bu durum ister başarısızlık ister mücadeleyle nitelendirilsin labirent, bir cesaret ve gidilmesi gereken bir davet yoludur. Bu insanın kendi içine yaptığı bir yolculuktur. Buradaki amaç, ortaya ulaşarak kişinin kendi merkezine ulaştığını görmesidir.

Labirentten Çıkış Yolunun Sırrını Candolin'i şöyle ifade eder (2012: 17): "Labirentin ortasında ve dışında olmak üzere iki yolu vardır. Giriş yolu, bir hedefe yönelik güçlü ve heyecan verici bir yoldur. Çıkış yolu sessiz ve mütevazı bir yoldur. Onu zaten bazıları tanıyor ama yine de çok uzun gelir. Geçmiş yaşamdan elde edilen duygusal deneyimleri içselleştirir ve bu duyguların depresmesine izin verir. Yaşanılanların olduğu gibi kabul edilmesi gerektiğinin idrakine varır. Çıkış yolunun önemsiz olduğunu düşünüyorsan acele edebilirsin ama böyle yaparsan daha huzursuz, daha tatminsiz ve hatta daha da aciz olursun. Çıkış yolu eve dönüş yoludur. Macera tamamlandığında farkındalık kazanılır. Ancak kişi, hızlı hareket ederek tüm sınırları aşar ve sonuca ulaşırsa en önemli kısmı kaçırmış olacaktır. Burada asıl önemli olan şey aradığı huzuru ve sevgiyi bulmaktır. Çünkü çıkışa giden yol; iyiliğe, alçakgönüllülüğe ve sevgiye açılan yoldur."

Noesser, İncil'in birçok yerde sakinliğin ve sessizliğin insana verdiği dinginlikten bahsettiğini anlatır. Sessiz kaldığında, sustuğunda kişinin yaradan ile olan irtibatının kuvvetlendiğini söyler (KSA, 2019). Buradaki sessizliğin nasıl olduğunun

önemi yoktur, önemli olan kişinin kendi kalbini dinlemesi ve yaradan ile kurduğu bağda “şimdi ve burada” ile irtibatla kalabilmektir.

- *Manevi Danışmanlık Anlayışı Üzerine Mutabık Olmak*

KSA eğitimlerinde, diğer maneviyat derslerinin yanında ikili görüşmeler, geziler ve müze gezisi yer alır “Yükseklere çıktıkça, içe dönüş yoğunlaşır” burada tüm dinlerde dağa çıkanların fotoğraflarının olduğu bir sergi ziyaret edilmiştir. İslam dinindeki Sevr mağarası ve Hira dağının fotoğrafları gibi birçok fotoğraf, yüksek bir binada sergilenmiştir (KSA, 2019). Grup üyeleri ile tefekkür mahiyetinde orman yürüyüşleri gerçekleştirilmiştir. KSA eğitimi temelinde din, inanç, spiritüel/manevi bakış açısı yatar. KSA eğitiminin ders birimlerinden biri de maneviyat anlayışını geliştirmektir. Bu, ikili veya üçlü gruplar hâlinde gerçekleşir, aşağıdaki soruların cevaplanması ve not alınması istenir. Derslerde verilen eğitimler, süpervizörler tarafından yürütülür. Bu eğitimlerin içeriğinde “Benim maneviyat anlayışım...” diye başlayan cümleler yer alır. Başka bir gün ise bu maneviyat anlayışının manevi danışmana nasıl entegre edileceği üzerine konuşulur. Görüşmeler bittikten sonra grup toplanır, çember oluşturulur ve her gruptan bir kişi ortaya çıkarak görüşleri paylaşır. Daha sonra bu bilgiler, haftalık raporlarda geri bildirim olarak süpervizörlere sunulur.

Manevi Danışmanlık ve Spiritüallite Görüşme Soruları:

- Manevi danışmanlık anlayışınızı nasıl ifade edersiniz?
- Manevi danışmanlık anlayışınızı nasıl bir teolojik görüşle desteklersiniz?
- Kendi spiritüel bakış açınızda, sizin için hangi kelime veya slogan değerlilik arz ediyor? (Âyetler, güzel sözler, seküler yorumlar...)
- Küçük gruplar hâlinde fikir alışverişinde bulunun ve bu konular hakkında görüş beyan edin.
- Grupla benzer olan düşüncelerim neler? Gruptan farklı olan düşüncelerim neler?
- Manevi danışmanlık yaptığınız bu meslekte kadın olmanın veya erkek olmanın farklılıklarını görüyor musunuz? Kadın/Erkek olmanın manevi danışmanlık görevine etkileri nelerdir?

- Kadın danışanlara ve erkek danışanlara karşı tavrınız nasıl? Cinsiyete göre tutumunuz değişiyor mu?
- Size göre kadına mı yoksa erkeğe mi daha kolay manevi danışmanlık yapılır? (KSA, 2016 ve 2019).

Manevi danışmanların temel görevlerinden biri hem grup içinde hem de staj dönemlerinde veya meslekleri gereği karşılaştıkları hastanın/danışanın kişiliğini takdir etmektir. Bunu mümkün olduğu kadar grup içinde öğrenmelidir. Dolayısıyla manevi danışman, hastanın istek ve fikirlerine saygıyla yaklaşmayı bilir. Temsil ettiği mesleği gereği ve beraberinde getirdiği ruhani özelliği sebebiyle gerekirse danışanla maneviyat hakkında da konuşabilmelidir. Bu eğitimlerle maneviyat algısını öncelikle grup üyeleriyle uygulamalı olarak öğrenmesi, daha sonra da danışanına yansıtabilmesi hedeflenir.

1.7.4.2 Beden Terapisi

Kişisel ve farkındalık deneyimi geliştirmek için, KSA eğitiminde konuya özgü eğitimler verilir. Misafir süpervizör davet edilir¹⁰. Bunlar kişisel deneyim, sanat terapisi veya sistemik yöntemler gibi terapötik bir uygulama ile yapılandırılmış olur ve müfredatın bir parçasını oluşturur. Verilen bu eğitimler genelde KSA eğitimlerinde tam gün yani 8 saatlik ders dilimini veya iki tam günü oluşturur. Bu çalışmalara katılım, burada bir seçenek değil, mecburidir.

KSA eğitiminin derslerinden olan yoğunlaştırıcı egzersizler, beden terapi eğitim biriminde görülür. Beden eğitiminden kastedilen *Beden ve Psişe*'nin bütüncül olarak ele alınmasıdır. Burada yaşanmışlıkların benden dilindeki ifadeleri analiz edilir. Bireyin günlük hayatta yaşadıklarını algılaması, işlemesi, eyleme geçirmesi ve bedene nasıl yansıttığına bakılır (KSA Eğitimi, Beden Terapisi: 2016). KSA eğitiminde, süpervizör tarafından verilen talimatlar uygulanır. Grup üyeleri, günlük hayattaki yaşanmışlıklarını, verilen talimatlara uyarak açık hâle getirirler. Bu, “şimdi ve burada” ya yönelik deneyimler olarak sunulur. Grup üyeleri, oyun oynayarak duyuşsal algılarını ve bireysel farkındalıklarını geliştirir. Bu bireysel farkındalık, önce bedenin kendisini

---

¹⁰ Eğitimi: Judith Palm, Pfarrer, Etik Bölümü Öğretim Üyesi, Fachhochschule für Öffentliche Verwaltung NRW. Manevi Danışman, Psikolojik Danışman ve Süpervizör (DGSv), Bedenpsikoterapisti ve Derinlik Psikoloğu.

fark etmesini daha sonra fiziksel tepkilerini deneyimleyerek somutlaştırmasını sağlar. Lbcke ve öfke, nefret, korku, tiksinti ya da direnç gibi olumsuz duyguların aslında fizyolojik bir dili olduğunu ve bunların ancak bedenın bu dilini öğrenerek anlaşılacağını belirtirler. Beden terapisi, duyguları algılamayı, bilinçlendirmeyi ve değer vermeyi mümkün kılar. Beden terapisi ile kişi bu duygularını tanıdıktan ve kabul ettikten sonra davranışa dönüşmesini sağlar. Terapide temel ilke, bireyin kendi kendini iyileştirme gücüne sahip olmasını sağlamak ve kendisine karşi güvenini arttırmaktır. Bu durumu Atalay (2018: 84) şöyle ifade eder: “Beden, problemin bir parçası değildir, aksine czm için en önemli kısımdır. Bedensel hislerimize, deneyimlerimize karşi açık olmalı ve onlara rağmen değil onlarla kalabilmeliyiz. Çünkü bedenın farkındalığı, hoşa giden bir şeylerin olmasına bağlı olmayan bir huzur ile ilişkilidir.” Yine Atalay (2018: 84) burada, kişinin acı içindeyken bu durumunu kabul etmemesini karşi bir direnç olarak görür. O kadar ki, böyle durumlarda bir fizyolojik ağrı bile nadiren sadece bir ağrı olarak görülür, der. Ayrıca bunun zorlayıcı bir deneyim olduğundan da bahseder.

Beden terapisi olanaklarını ve duygusal deneyimi öğrenme sürecinden kısaca bahsedecek olursak bunlar: bedenın enerjisini harekete geçirmek, beden hareketleriyle diğer duruşlara geçmek, el uygulamaları, daima bedenın farkında olup “şimdi ve burada” ile hareket etmektir.

Sanat terapisinde ve diğer eğitimlerde olduğu gibi (Psikodrama, Gestalt terapisi) bu uygulamanın da üç aşaması vardı. Bunlar ısınma hareketi, yönergeler, geri dönütler.

Isınma hareketleri, genelde terapi tekniklerinde sıklıkla kullanılır. Nefes egzersizleri, duyguları bilinçli çalışma egzersizleri, yürüyerek ve hızlı hareket ederek bedeni hissetme egzersizleri, top atma-kapma ve hızlı cevap verme oyunları bunlardan birkaçıdır.

Yönergeler ise süpervizörün talimatıyla grup üyelerin ikili veya grup hâlinde yaptıkları görevlerdir. Burada kişinin kendisini hissetme ve karşındakini fark etme, duygularını anlama teknikleri uygulanır. Kendi ve ötekinin el, avuç enerjisini hissetmesi sağlanır. Karşılıklı birbirine yürüyüşler, kendini ve karşıdakinin bedenini

fark etmek ve sınırlarını nereye kadar korumak gerektiği bilincinde olmaktır. Güç gösterisi, kime karşı ve neye karşı güç, karşıdaki kişiye gösterilen gücün altında yatan öfke vb. gibi duyguların sebebini açığa çıkarır. Talimatlar gereği yürü ve dur hareketleriyle kendine ve karşısındakine ne kadar saygı, anlayış ve olgunluk gösterildiğine bakılır. Mindfullnes hareketleri (Beden taraması) ve son olarak beden terapisi, çığlık terapisi gibi uygulamalarla sonlanır. Bu teknikler, psikanaliz kuramının temel öğelerini ele alarak çok basite indirgenerek en yalın biçimiyle uygulanmaya çalışılır (Babaoğlu, 2006: 162).

Grup çember görüşmesi, burada ise grup üyeleri, duygularını ve ne hissettiklerini konuşurlar. Geri dönütler alınır. Süpervizör gördükleri ve anlatılanlar üzerinden grup ile analiz sürecine girer.

1.7.4.3 Sanat Terapisi

İnsanlar tarih boyunca kutsal sanatlar, seremoniler ve ritüeller yoluyla şimdi ve burada olmayı, kendi bedenleri ve duyguları ile bağlantı kurmayı, hayatın akışını deneyimlemeyi yaratıcılık süreci ile sağlamışlardır. Sanat terapisinin misyonu, eski bilgeliği şu andaki içeriğe uygulayıp sanatın gücünü kişisel hayatla birleştirmektir (Güner, 2011: 29).

50 yıldır psikoterapinin ve psikiyatrinin parçası olan “Sanat Terapisi” farklı alanlarda da kullanılır (Güner, 2011: 29). Almanya’da KSA eğitimlerinde uygulanan sanat terapisinin amacı Göktepe’nin (2015: 40) dediği gibi, duygusal farkındalık ve spontanlık kazandırmak, sanatsal çalışmayla danışanın ego işlevlerini düzeltmektir.

KSA eğitiminde sanat terapisi için DGfP kurumunun süpervizörü ve üyesi olan uzman sanat terapisti davet edildi.¹¹ Tüm gün süren bu eğitim, sanat terapistinin çember oturumunda grup üyelerini tanınması ve hayat hikâyelerini dinlemesiyle başlar. Bu bilgiler, ona analizde yardımcı olan anamnez bilgilerdir. Karşılıklı güven oluştuğundan sonra günün programı anlatılır. Diğer eğitimlerde olduğu gibi eğitim üç aşamada tamamlanır: ısınma, yönerge ve kapanış geri dönütleri.

---

¹¹ Eğitimci: Johann Christoph Schmidt, Rahip ve Sanat Terapisti (DGKT Kurumu üyesi)

Isınma hareketleri olan, nefes egzersizi, yürüme hareketi ve farkındalık hareketlerinden meditasyon, sosyodemografik grup oluşturma grup üyeleri ile uygulanır. Bu egzersizi yapmanın amacı, grup üyesinin günlük telaşlarından kurtulup kendi içine dönebilmesini sağlamaktır.

Yönerge aşamasında ise, bu eğitimde çalışılacak olan konu “Resim Analizi”dir. Grup üyeleri ile resim yapma aşamasına geçilir. Sanat terapisinde gerçek anlamıyla resim yapılmaz. Grup üyesinin resmi güzel çizip çizmemesine bakılmaz, burada ne çizdiği ve nasıl boyadığı önemlidir. Grup üyelerinin güzel bir resim yapmak için uğraşmamaları önceden beyan edilir. Terapide asıl olan, grup üyesinin verilen konuya göre aklına ne geliyorsa onu çizmesidir. Sanat terapisi, kişinin bilinçaltında yatan ve içselleştirdiği gizlilikleri ortaya çıkarır. Freud’a göre, kişi baskı altında tuttuğu dürtülerini, düş gücü ve imgeleme yoluyla doyuma ulaştırır ve öğrenilen teknik ve beceriler sayesinde imgelerini ve düşüncelerini resme aktarır. Böylece onun gizlilikleri ortaya çıkmış ve değişime uğramış şekilde doyuma ulaşmış olacaktır (Öz Çelikbaş, 2019: 26). Kişinin geçmişte yaşamış olduğu güzel ve hoş olan anıları olduğu gibi pişmanlıkları da mevcuttur. Böylece grup üyesi farkında olmadan bilinçdışında yatan olumsuz duygularını resim yoluyla ortaya çıkarır. Resmi çizerken kişinin daima şu anki zamanda kalmasına dikkat çekilir.

Uygulama

Konusu: “Ben geçmişimde, şimdiki hâlimde ve geleceğimde kimim?” Süre:

Resim boyama: 90 dk.

Ara: 30 dk.

Resmi yorumlama: 60 dk.

Tüm gün yukarıdaki soruya benzer farkındalık oluşturacak sorular gruba sorularak resim analizi devam eder.

Çemberde toplanılır ve sanat terapisinin en önemli noktası, üçüncü bölüm gerçekleşir. Bu paylaşım aşaması, simgesel içeriğin sözel ifadeyle somutlaşmasıdır (Göktepe, 2015: 39). Grup üyeleri, yaptıkları resimleri herkesin göreceği şekilde ortaya (yere) koyarlar. İçeriği herkesin uzaktan bakıp anlayabileceği ve

yorumlayabileceği şekildedir. Resmi çizen grup üyesinden, resmin anlatılması istenir. Resim analizi sırasında anlatan kişi, üzerinde sanki hipnotik etki varmış gibi resmi anlatmaya başlar, yorumlarken: “Şimdi ve burada, bu çizdiğim resim bana ne ifade ediyor? Aklımda olmayan bu hikâyeyi buraya neden çizdim? Çizdiğim bu ev beni neden bu kadar üzüyor?” gibi cümleler söylediği de olur. Bazı grup üyelerinin anıları yoğunluk kazanır ve katarsis meydana gelir. Burada grup üyesinin farkına varmadığı iyi ve kötü olaylar, travmaları, yas ve işlenmemiş meseleleri, pişmanlıkları, suçluluk duyguları gibi birçok konu gün yüzüne çıkar. Resmi anlattıkça ağlayan grup üyesi belirli süreden sonra rahatlama yaşar. Güner (2011: 29), acı ve korkuyla baş etme sürecinde sanatla uğraşılmasını tavsiye eder. Kişinin sanatla uğraşması, kendini gerçekleştirmesini ve tanınmasını sağlar, der.

1.7.4.4 Psikodrama

KSA eğitimine, DGfP kurumunun üyesi, psikodrama lideri ve süpervizörü Bernd Nage¹² davet edilir. Eğitim iki tam gün sürer. Grup üyesinin kendini ve duygularını tanınmasında yardımcı olan psikodrama, KSA eğitiminin vazgeçilmez bir parçasıdır. Psikodramanın manevi danışmanlık ile bağlantısını Strecker (1999: 168) şöyle ifade eder, süpervizör psikodramayı kullanarak insanları kendi biyografileriyle uzlaştırmayı hedefler. Tanrının insana olan sevgisinin her şeyden önemli olduğunu ve tanrının gönderdiği ölümün ötesinde de bir sevginin var olduğunu anlatmak ister. İnsanlar kendi istekleri ve iradeleri olmadan ortaya çıkan her şeyi yani “kendilerini” ve “olanları” kabul edebilmelidir. Tanrının gördüğü ve sevdiği gibi kendilerine şefkat göstererek bağışlamalı, sevmeli ve olanları kendi yaşam öyküleriyle bağdaştırabilmelidir, der. Manevi danışman kendi iç dünyasındaki intrapsişik kutuplarıyla psikodrama eğitimi sürecinde çalışır. Böylece manevi danışman, kendi içindeki zıt görüşlerinin farkına varır ve bu tutumlarını belirleyip değiştirmeyi hedefler. Manevi danışman içindeki kutupların bilincinde olup bunu danışanla görüşme sürecinde sağlıklı ilişki kurabilmek için kullanmalıdır.

KSA eğitiminin kendi eğitim uygulamalarında Gestalt terapisi olduğu kadar psikodrama teknikleri de kullanır. KSA eğitiminin felsefesi birbirine benzeyen Gestalt

---

¹² Eğitimci: Bernd Nagel, Rahip, Friedberg EKHN'nin Manevi Danışmanlık ve Danışmanlık Merkezi kurucusu, Psychodrama-Lideri (DGfP), Sistem Terapisti (GSOB) ve Süpervizör (DGfP).

terapi ve psikodramaya dayanır. Acar (2015: 13), Moreno ve Perls'in etkileşimlerini şöyle anlatır: "Jacob Moreno (1977) tarafından geliştirilen psikodrama ile Gestalt terapinin ortak yanları çoktur. Moreno'nun kendi ağzından psikodramanın, 1 Nisan 1921, öğleden sonra saat 07:00-10:00 arasında doğduğu anlaşılır. Viyana'daki Therapeutic Theatre 1922, New York'daki Psikodrama Tiyatrosu 1942'de kurulduğuna göre, tarihsel süreç için Fritz Perls Gestalt terapiyi oluştururken psikodramadan birçok tekniği olduğu gibi ya da biraz değiştirerek almıştır. Boş sandalye, rol oynama, rol değiştirme, rüyanın oynanması (Gestalt terapide rüya çalışması), ambivalan durumlar (Gestalt terapide kutuplar) her ikisinde de ortaktır. Yapılan grup görüşmesinde yani Gestalt terapide, tıpkı psikodramada olduğu gibi paylaşma söz konusudur."

Kellermann (2013: 20), psikodramanın tanımını danışanların dramatisasyon, rol oynama ve dramatik benlik temsili yoluyla eylemlerini sürdürüp sonuçlandırmaları yönünde cesaretlendirildikleri bir psikoterapi yöntemi olarak ifade eder. Sözel olan ve olmayan iletişim biçimlerinin her ikisinden de burada yararlanır. Jacob Leviy Moreno'nun eşi ve meslektaşı Zerka Moreno, Freud'un soru teknikleri arasındaki farkı şöyle izah eder: "Freud şöyle sorardı: 'Ne oldu sana? Anlat bana ki senin için yorumlayayım.' Moreno şöyle sorar: 'Bu hâle nasıl geldin? Durum ne?' Bu sosyometrik olarak 'Seni nasıl bu durumdan çıkartabiliriz?' anlamına gelir. 'Ne?' bir tanı sorusudur. 'Nasıl?' bir eylem sorusudur." (Moreno ve Blomkvist-Rützel, 2013: 13). Moreno, her ne kadar geçmiş zamanı önemli görse de onun tek taraflı yorumlanmasından, etkisi azalmış bir geçmişten ne fayda beklendiğini sorar. Moreno, bu fikrinin Freud ile olan ilk çatışması olduğunu söyler. Bunlardan biri şimdiki zamanın dinamiğidir, yani "şimdi ve burada". Moreno, şimdi ve burayla yalnızca felsefe ve fenomenolojik perspektiften bakmadığını, aynı zamanda hastayla olan görüşmelerine, hasta gruplarında gerçekleşen terapötik iletişim süreçlerine de böyle baktığını söyler. Moreno, bu durumun karşılaşmalarında bir "tele" olgusu oluşturduğunu ifade eder (Moreno, 2001: 32). Nagel (KSA: 2016), psikodrama eğitiminin ilk aşaması olan teori kısmında Moreno'nun felsefesinden bahseder. Moreno'ya göre bir olayı davranışa dökmek konuşmaktan daha etkilidir. Çünkü konuşmanın aksine, psikodrama bireyi bilişsel seviyeden, duygusal ve fiziksel bir seviyeye getirir. İnsan sosyal sistemin bir parçası olduğu için, her zaman bir şekilde

bu sisteme entegre olmalıdır, bu ona hayattaki karşılaşmalarında da kolaylık sağlar. Sosyal referanslar, mesleki statüler, bireylerde geniş rol repertuarı oluşturur. Bu birçok durumda faydalıdır ancak bu rol modeller bireylerin üzerinde kalıplaşır ve tehlikeli olabilirler. Bu tehlike, bireyin spontanlık ve yaratıcılığını kaybetmesiyle kendini gösterir. Dolayısıyla psikodramanın hedefi de bireysel engellemeleri eyleme dönüştürmek, bunları deneyimlemek, algıyı çözümlenmek ve kullanılmayan potansiyelleri serbest bırakmaktır. Böylece bireyin yeni rollerini canlandırarak bakış açılarının değişmesini sağlar ve eyleme dökme imkânını genişletmiş olur. Psikodramada en sık kullanılan tekniklerini Bakırcıoğlu (2012: 1016-1017) şöyle ifade eder: “Psikodrama, genellikle insan ruhunun çatışmalarını karşılıklı konuşma ve eylem ile anlatmaları ortaya çıkarır. Ruhsal oyunla boşalım yaşar. Psikodrama, hastanın ortamındaki öteki kişilerle onun ve başkalarının geçmişte oynadığı, gelecekte de oynayabileceği rolleri canlandırarak özel kişiliği ve arınması ile ilgilenir.”

Psikodrama oyunları üç aşamada gerçekleşir: ısınma, oyun, paylaşım. Seansın sonunda, grup üyeleri birbirlerine geri bildirimler verir. Protogonist, yani hikâyesini paylaşan grup üyesi, diğer grup üyeleriyle birlikte kendi duygularını burada ifade eder. Psikodramada temel olarak beş enstrüman kullanılır: sahne, ana karakter veya protogonist, lider-terapötik yardımcı/süpervizör, yardımcı personeller ve dinleyiciler. İlk araç sahnedir. Burası, kişilerin dramatik dünyasını ortaya çıkartır (Nagel, KSA: 2016). En sık kullanılan teknikleri Göveç (2014: 35) şöyle açıklar: Rol değiştirme, eşleşme, hareketi durdurma, yeniden oynama, yandan konuşma, heykelleştirme, ayna, boş sandalye, kendi kendine konuşma, rol eğitimi.

Psikodramanın Üç Aşamalı Yapılandırması

1. AŞAMA: Isınma Aşaması

Grup üyelerinin gelişinden oyunun başlangıcına kadar uzanan süreçtir. Bu aşamada grup üyelerine şimdiye kadar neler yapıldığından bahsedilir. Lider, ısınma hareketleriyle kişileri zorlamadan, oyuna katılmalarını (istekli bir şekilde) sağlar. Bu aşamada protogonist olmak isteyenler kendini belli eder.

2. AŞAMA: Oyun Aşaması

Süpervizör konuyu belirler ve grup üyelerine kimlerin oynamak istediğini sorar. Bir protagonist gelir, yardımcı oyuncularını belirler ve onlara rollerini açıklar. Aynı zamanda iki kişi daha belirler, onlar gördüklerini yorumlayacaktır ve protagoniste destek görüşmesi yapacaktır. Protagonist, sahneyi ona göre düzenler, oyuncuları yönlendirir, onlara konuşacakları sözleri söyler ve onları nerede görmek istiyorsa oraya alır. Böylece önceden sözlü anlatılan öykü, resme dönüşür ve oyun artık bir ivme kazanır. Bu momentum, olayların canlanmasıdır. Bu, protagonistin sorunlarıyla giderek daha açık bir şekilde göz göze gelmekte olduğunu ve her şeyin ortaya çıktığını gösterir. Yaşanmışlıklar tekrar canlanır, kendisiyle yüzleşmesi gerçekleşir. Sahnede hoş olmayan duyguların, hatıraların serbest bırakılmasıyla katarsis gerçekleşir. Oyunun sonunda, oyuncular “gerçeğe” yani kendi rollerine geçerek yerlerine otururlar. Protagonist, katarsis sonrası rahatlama hisseder. Duyguların ifade edilmesi için üçüncü aşamaya geçilir.

3. AŞAMA: Sonlandırma ve Geri Bildirim

Grup üyelerinden sözlü geri bildirimler alınır. Nagel (KSA, 2016), psikodramanın üçüncü aşamasında grup üyeleri, yaşadıkları ve gördükleri sahnelerde hissettikleri duyguları dile getirirler, der. Grup üyelerinden bazıları, protagonist ile benzer duygu yoğunluğu yaşadıklarını ifade ederler. Grubun birbirini koruduğu, desteklediği ve değer verdiği bu aşamada görülür. Strecker (1999: 172), psikodramanın değerlendirilmesinin üç açık bölümden oluştuğunu ifade eder.

- Paylaşma (Sharing): Katılımcılar, hayatlarında protagonistin canlandığı olaya benzer deneyimler yaşadıklarını bildirirler. Kendi hikâyelerini anlatırlar.
- Rol Geri Bildirimi: Katılımcılar kendilerine verilen rolleri canlandırırken yaşadıkları duygu durumunu ve hislerini protagoniste anlatırlar.
- Tanımlama/Tespit Geri Bildirimi: Katılımcılar, canlandırılan hangi rolleri kendilerine daha yakın hissettiklerinden bahsederler.

- *Sosyometri*

İnsanın kozmos varlığın bir parçası olduğu tezinden yola çıkarak Jacob Moreno, 1. Dünya Savaşı'nın sonunda insan ilişkilerindeki yakınlık uzaklık derecelendirmesi olarak sosyometriyi geliştirmiştir (Leutz, 1974: 11). Aynı zamanda “Sosyal Atom” olarak da adlandırılan sosyometri, psikodramanın önemli kavramlarından biridir. Oyun içinde yararlanılacak olan bir ısınma tekniğidir. Protogonist, sosyal atom ağı ile hayatında kimlerle ilişki hâlinde olduğunu görür ve hangi kişilerle itim ve çekim sergilediğini hisseder (Atalay, 2018: 117). Sosyal atom, bireysel terapiler için son derece uygun olan ve çok çeşitli varyantlarını kullanarak teşhis koyulabilen bir tekniktir. Sosyal atomun gerçekleşmesiyle kişi, birçok açıdan değerlendirilebilir:

- Kişinin iletişim hâlinde olduğu kişi sayısı
- İlişki kalitesi (olumlu/olumsuz)
- Zamanla sosyal atomun kişi üzerindeki gelişimi (Falko von Ameln 2009: 130).

Sosyal atom, bireyin hayatındaki bir kişinin sosyal katılım alanı hakkında bilgi verir ve o kişiyle olan ilişkilerinin tamamını temsil eder. Jakob Moreno, derinlik psikolojisinde cereyan eden bir görüşmede en çok bireyin anlattığı problem üzerine yoğunlaşıldığı tespit etmiştir. Aslında bireyin yaşadığı problemin, ilişki şeklinin algılanmasında olduğunu belirtir (Moreno, 2001: 60).

KSA eğitiminde süpervizör, psikodrama eğitiminin parçası olan sosyometri kağıtlarını dağıtır. Her bir grup üyesi merkeze kendilerini yazıp günlük yaşamda karşılaştıkları kişilerin isimlerini üzerine yazarlar. Yazarken bu kişilere olan duygusal yakınlık derecesine göre sıralaması yapılır. Çalışma sonrasında grup üyeleri, olumlu anlamda yoğun duygulara sahip olduğu hâlde, uzak durduğu kişileri rahatlıkla görür veya en nefret ettiği kişileri hayatının merkezine ne kadar yakın tuttuğunu görür. Bazı grup üyelerinde yaşamının her anını paylaştığı kişilerin isimlerini yazmadıkları, unuttukları gözlemlenmiştir. Bu çalışma somut olarak bireysel sınırların ihlalinin anlamlı görüntüsü olarak ifade edilir (Nagel, KSA 2019). Moreno, bu durumu şöyle ifade eder: “Sosyometri sosyoatomik bir devrim yaratır. Hayatınızda bir çocuğun ya da başka birinin ölümü devrimdir. İnsanlara gerçek tercihlerini sormak, var olan ilişkilerinde bir

devrim olabilir. Sosyometri aynı zamanda yerleşmiş bir ilişkiyi öldürebilir.” (Moreno ve Blowkvist-Rützel, 2013: 98).

- *Sistemik Dizim Panosu*

Sistemik Dizim Panosunun Almanca ismi *System Brett'tir*. Temelde “Aile Dizimi” fikrinden gelir. 1960’lı yıllarda Amerika’da, David Account, Bunny ve Fred Duhl çifti tarafından geliştirilmiştir. Onlar, aile sistemleri için tasarlanan aile dizim panosunu psikodrama tekniklerine uyarlamış, bunu daha da geliştirerek aile heykeline dönüştürmüşlerdir. Bununla, danışanın iç aile ilişkisini ve davranışsal yapılarını sembollerle figürler üzerinde gösterebilen bir terapi sürecini başlatmışlardır. 1978’de Hamburg Üniversitesi’nde çocuk ve ergen psikiyatri uzmanı olan Kurt Ludwig ve Ulrich Wilken, bilimsel temelli bir ortamda “aile dizim panosu” ile deneyler yapmaya başladılar. Onların amacı, “aile kalıplarının” tanısal deneyimi için bir yöntem geliştirerek “Sistemik dizim panosu”nu bir meta-iletişim aracı olarak kullanmak ve şekillerle bir temsilini sağlamaktır. Ludwig ve arkadaşı sistemik dizim panosuna metodik bir yaklaşım kazandırmıştır. Bu bir nevi aile kurumunun minyatür versiyonu olarak adlandırılmıştır. Pano üzerine sembolik, görsel bir iletişim seviyesi geliştirmişlerdir. Panonun üzerine yerleştirilen ahşap figürlü şekiller, soyut anlamda aile ilişkilerini temsil etmektedir. Bu yöntem psikodramada kullanılan sosyal atomla karşılaştırılabilir. Sistemik dizim panosuna, birçok yönden ilaveler dâhil edilebildiği gibi, kayalar veya oyun figürleri gibi diğer yardımcı şekiller de kullanılabilir. Bu da psikodrama sahne oyunu ile benzerlik gösterir (Stadler ve Kern, 2010: 221).

Aile panosu, 50 x 50 cm ölçülerinde, kenarından yaklaşık 5 cm içe doğru bir çizgisi bulunan, kare şeklinde bir tahtadır. Bu çizgi kişinin iç dünya ile dış dünyanın ayrılmasını sembolize eder. İki farklı çeşitten oluşan, toplamda 23 adet ahşap figür bulunmaktadır. Bunlar farklı boyutlarda ve üç şekildedir. Ahşap figürlerin yüz kısmında, sadece bir çift göz ve bir burun belirtilir, duyguları ifade eden ağız kısmı figür üzerinde yer almaz. Sistemik dizim panosu ile çalışma sırasında terapist, danışanın aldığı hangi figürlerle dizime başladığını ve diğer figürleri yerlerine nasıl yerleştirdiğini görerek bir hikâyenin resmi oluşturur ve bu teşhis için birçok şeyi ifade eder. Danışan, bir satranç oyununa benzer şekilde yerleştirir, terapistler ve danışanlar

bu tahtada ilişkilerdeki şekillenmeleri ifade ederken diğer figürleri değiştirebilirler. Danışan figürleri anlatırken aynı zamanda hikâyesini de anlatmaya başlar.

Eğitimin sonunda çember oturumu gerçekleşir. Grup üyelerinin her biri yaşadıklarını, canlandırmalarını ve dinleyici olarak gözlemlerini gruba anlatır (KSA, 2016-2019).

1.7.5 Grup Üyelerinin Geri Dönüt Raporları

KSA eğitiminin kendi içinde sistematik bir yapısı vardır, grup içinde yaşanan sistemi grup üyeleri geri bildirimlerle yansıtırlar. Geri bildirim raporları, KSA eğitimlerinin planı içine dâhildir, eğitime başlayan kişi bu raporların hazırlanacağını bilir. Bir nevi ev ödevleridir ve bireyin gelişimine yardımcı olur. Bu geri dönütler, grup üyelerinin kendilerinin ne kadar anlaşıldığını ve gelişim gösterdiğini yansıtır. Duygularını bir metin üzerine yazarak durumu anlamlandırmaya çalışırlar. Raporlar sadece süpervizörler tarafından okunur. Haftalık geri dönüt raporları KSA eğitiminin vazgeçilmezi olup eğitimin önemli bir bölümünü teşkil eder. Grup üyeleri, hafta başından hafta sonuna kadar olan çalışmaları yazılı olarak raporlanır.

- Grup Üyelerinin Raporları

Haftalık raporları grup üyelerinin yazmaları, KSA eğitim sözleşmesinin bir parçasıdır. Raporların her biri 2 ila 4 sayfadan oluşur. 6 hafta süren KSA eğitimlerinde 4 veya 5 gün farklı tarihlerde “Home office day” günleri mevcuttur. Bu günlerde grup üyeleri bu raporları hazırlayıp akşam, belirtilen saate kadar süpervizörlere ulaştırmak durumundadırlar. Bu raporlar grubun başlangıç evresi, geçiş evresi, eylem evresi ve sonlandırma evrelerinin (Acar, 2017: 91-101) sonunda yazılır buna “Interval -geçiş- Raporu” da denilir. Grup üyeleri bu evrelerde nasıl bir gelişim, ilerleme veya zorluk yaşadıklarını, kendilerini rahatsız eden durumları dile getirirler. Bunun dışında bölünmüş eğitimlerin de kendi içinde evreleri vardır fakat burada raporlar evre evre hazırlanmaz. Örneğin bir yıl içinde üçe bölünmüş on günlük eğitimlerin sonundan rapor hazırlanır ve hazırlama süresi 2 haftadır. Grup üyesi, bu 2 hafta içerisinde kendisini nasıl hissettiğini daha iyi hatırlayabileceği için ileri tarihlere ertelenemez. Buradaki raporlar bir sonraki eğitimin şekillenmesi için süpervizörlere yardımcı olur. Grup üyeleriyle birlikte süpervizörler de grup üyeleri hakkında rapor yazarlar.

Methfessel (KSA, 2019): “Ben genelde her gün rapor tutarım, 6 haftanın sonunda veya eğitim bittiğinde grup üyesine referans raporlarını bekletmeden veririm. Benim KSA eğitimim zamanında süpervizörlerden referans raporlarımızı alabilmek için bir yıl boyunca beklediğimizi hatırlarım.” Bu referans raporları, grup üyelerinin gelişim bilgileri olarak bir sonraki kademeli eğitimde diğer süpervizörler tarafından istenir.

Bir raporda mevcut olması gereken bilgiler 5 veya 6 başlıkta toplanır.

1. Eğitim materyalleri ve ben: Bireysel grup görüşmelerinde, protokol analizlerinde, teori eğitimlerinde, ikili görüşmelerde, bireysel süpervizörlük görüşmelerinde neler öğrendim?
2. Grup ve ben: Grup üyelerinin her biri ile ayrı ayrı bireysel ilişki durumu anlatılır.
3. Süpervizörler ve ben

KSA eğitiminin içinde atölye çalışmalarında rapor hazırlanır (Spritüalite, beden terapisi, sanat terapisi, tiyatral görüşme terapisi...). Süpervizörler, iki veya üç kişilik grup görüşmeleri, maneviyat üzerine çalışmalar ve manevi danışmanlık anlayışı üzerine yapılan çalışmalarda ayrı ayrı geri bildirimlerde bulunur ve bunlar da haftalık rapora dâhil edilir.

1. *Eğitim materyalleri ve ben* kısmında grup üyesi, diğer bölümlerde olduğu gibi kanıta dayalı delillerle duygularını yazar. Örneğin: Bireysel grup görüşmesinde grup üyesi A, annesinin ölümünden bahsettiğinde diğer grup üyesi: “Kendimi kötü hissettim. Aynı duyguları bende yaşadım ve ona grupta kendisini çok iyi anladığımı söyledim. Kendi yas sürecimi daha tamamlayamadığımı ve annemin vefatının canımı hâlâ acıttığını fark ettim.” der. Aynı zamanda grup üyeleri, bireysel grup görüşmelerinde nasıl farkındalık kazandıklarından ve yöneltilen soruların kendilerine nasıl farklı bakış açısı kazandırdığından bahsederler. Bireysel grup görüşmelerinde grup üyesi; hangi konulardan bahsettiğini, bunu gruba sunduktan sonra neler hissettiğini, gruptan kimlerin geri dönüş yaptığını, geri dönütlerin kendisini nasıl etkilediğini ve neler öğrendiğini anlatır. Buradaki bilgiler diğer ders birimleri için de geçerlidir (Protokol analizlerinde, ikili görüşmelerde, bireysel süpervizörlük ve teorik eğitimlerde).

Atölye çalışmaları ve bende ise bu çalışmaları yürüten diğer süpervizörler hakkında da geri bildirimlerde bulunulur fakat bu yazılanlar süpervizörler tarafından, altölye çalışmalarını yürüten diğer süpervizörlere verilir. Maneviyat anlayışı üzerine yazılan geri bildirimlerde, grup üyesi kendi motivasyonu ve öğrenme hedeflerinden bahseder. Kendi maneviyat anlayışı üzerine bilgiler verir ve KSA eğitimi sürecinde diğer grup üyeleriyle çalışmalar neticesinde kendisinde nasıl bir maneviyat anlayışı geliştiğini yazar. Aynı şekilde manevi danışmanlık için de geçerli bilgiler yazılır.

2. *Grup ve ben.* Burada grup üyelerinin her biri ile ayrı ayrı bireysel ilişki durumu anlatılır. Detaylı bir ilişki geri bildirimini KSA eğitimi içerisinde bir ya da iki defa yapılır. Hahn ve Rost (2019; 25), KSA eğitimlerinin genelinde, grup üyelerinin muhtemel gelişimini göstermek için veya gelişmelerine fırsat tanımak için, iki kez detaylı ilişki geri bildirimini sunmanın faydalı olduğu kanıtlamıştır. Bir veya bir buçuk yıla bölünmüş KSA eğitimleri için her biri iki haftadan oluşan üç bölümlü KSA eğitimleri için (3x2 hafta), ilişki geri bildirim raporu ilk oturumun sonunda diğer raporla birlikte yazılır. Diğer ilişki geri bildirim raporu ikinci oturum sonunda yazılır, üçüncü oturum için grup üyeleri arasında konular konuşulur. Kısa bir ilişki geri bildirimini, katılımcıların raporlarının bir parçasıdır. İlişki durumlarının geri bildirimleri, grup üyelerinin yazmış olduğu tüm raporların ilişki dinamiğinin birer yansımasıdır (Hahn ve Rost, 2019: 26). Burada kişiler; birbirlerinin olumlu ve olumsuz yanlarını, grup üyelerinin kör noktalarını, kişinin grup içindeki davranışını, tutumunu, korkularını, mesafesini, yakınlığını olumlu ve olumsuz yönlerini tespit eder. Karşısındaki grup üyesinin bu davranışı nerede yaptığını ve kendisinde ne gibi hisler uyandırdığını yazar. Geri bildirimler, genelde gözlemlenen, birden fazla odak noktasındaki bir durumla ilgili yazılır. Bir grup sürecinin parçası olan geri bildirim, tüm grup üyeleri veya bireysel olarak grup üyeleri tarafından verilir (Müller, 2010: 62). Yeni haftanın başlamasıyla, rapora yazılan ilişki geri dönüt bilgilerinin ikinci bir nüshası, bireysel grup görüşmesinde ilk gün grup üyelerine dağıtılır. Her bir grup üyesi, kendi yazdıklarını sırasıyla grup üyelerine okur. Önce grup üyelerinin kendisine iyi gelen, kendisini

meraklandırın ve kendisinin ondan gördüğü tutumlarından ders çıkardığı olumlu yanları, ona okunur. Daha sonra karşı tarafın kendisi ile iletişimde zorlandığı durumlar okunur. Grup bu oturumu, kendisini rahatsız eden cümleleri yazan kişi veya kişilerle konuyu çözmeye çalışmak için değerlendirir. Amaç, karşı tarafı yargılamak veya onun kişiliğine eleştirmek değil. Onun kendisinde uyandırdığı duyguların nedenini sormak ve kendisinde farkındalık gelişmesi için yardımcı olmalarını istemek. Dreger (KSA 2019), ilişki geri dönüt ödevini grup üyelerine verirken dikkat edilmesi gereken temel hedefi şöyle açıklar: “Bu raporlar, bir manevi danışman olarak kendimi en iyi nasıl ifade edebilirim ve bu ifadelerimi karşımdaki kişiyi kırmadan nasıl aktarabilirim, şeklinde yazılacaktır.”

İlişki geri dönüt raporlarında sorulan sorular:

- Seni nasıl deneyimledim?
- İlişkimiz nasıl gelişti?
- Ben senin anlattığın hangi x hikâyende kendimi sana daha yakın hissettim?
- Seninle nerelerde sıkıntım var?
- Seninle x konusunda anlaşmakta zorluk çektim?
- Senin anlattıklarından x konusu bana hitap etti?
- Senden ve senin sayende ne öğrendim?
- Sana değer verdiğim hususlar nelerdir?
- Senin, benim hayatıma kattığın değerler nelerdir?

KSA eğitiminde grup üyeleri arasında birçok konuda karşılaşmalar olacaktır, bunların arasından gerekli olanlar seçilir ve yazılır. Burada birçok kişinin bilmediği yanlarının söylendiği de olur. Burada amaç, onun yargılanması değil, kör noktalarının farkına varıp eğitim içinde geliştirmeyi hedeflemesini sağlamaktır (Hahn ve Rost, 2019: 26). Geri bildirim raporları Jahori penceresinin uygulanma biçimidir. Jahori penceresi 1955 yılında Amerikalı sosyal psikolog Joseph Luft ve Harry Ingham tarafından geliştirilmiştir. Amaç, bireylerin kendisini ve bilinmeyen taraflarını algılamasıdır (Müller, 2010: 68). Jahori penceresi, grup üyelerinin kendilerini ve başkalarını algılamak için geliştirilen bir modeldir. Jahori penceresi, bireylerin kişilik ve davranış özelliklerini belirten dört göz kareden oluşur. Bunlar bireyin herkes

tarafından bilinen yanı, bireyin sadece kendi bildiği yanı, bilinçsiz tarafı (ne kendisi ne de geri dönüt veren kişiler bilir), kör noktası (sadece geri dönüt veren bireyler görür) yani kendisinin bilmediği yanı. Bu imaj yardımıyla kişinin benlik imajındaki sözde kör noktaları geribildirim yoluyla görünür hâle getirilebilir ve benlik algısı genişletilebilir (Turk ve diğ., 2007: 60). Dregner (KSA 2019): “Sadece olumlu şeyler yazan ve olumsuzlukları gizleme eğiliminde olan kişilerin tartışmaya cesaret edemediklerini görüyorum.” der. Çünkü olumsuz geri bildirimler grup üyeleri arasında çatışmaya yol açar.

1.7.5.1 Referans Raporu

KSA eğitiminin son gününde, her iki süpervizör de kendi grup üyelerinin referans raporlarını hazırlamıştır. Bu raporlar, grup üyesini tanımlar ve süpervizörün grup içinde gözlemlediği bilgileri içerir. Süpervizör, son bireysel süpervizör saatinde her bir grup üyesine bu raporu sesli olarak okur. Grup üyesinin bu okunanlar içinde yanlış veya eksik tespit edilen bir tarafı varsa bu konu üzerine konuşurlar. Süpervizör gerekli görürse bu bilgiyi değiştirir veya ilave yapar. Grup üyesinin, KSA'nın kademeli eğitiminde devam edebilmesi için gelişimini ve eğitimde hangi seviyeye geldiğini gösteren bu referans belgesi oluşturulur. Bu belge ile manevi danışmanlık eğitimi sunan ileri eğitimlere başvuruda bulunulur.

Referans Raporunun İçeriği: manevi danışmanın, grup içindeki kişisel gelişimi, gruptaki rolü ve ilişkileri, süpervizörü ile olan ilişkileri, manevi danışmanlık anlayışındaki gelişmeleri ve süpervizörün grup üyesinin manevi danışmanlık kimliğindeki uygulamaları hakkındaki gözlemleri yazılır.

Referans Raporunun Tahlihi: Süpervizör, grup üyesine KSA eğitiminden sonra kendini kişisel olarak nasıl geliştirebileceği konusunda bilgi verir. Grup üyesinin kişisel bir konuda çalışması, gerekirse daha fazla destek vererek kendi terapi sürecinden geçmesi önerilir. Tüm manevi danışmanlara bir sonraki eğitimlerinde daha verimli olabilmesi için kendi terapi sürecinden geçmesi önerilir. Bu raporda, grup üyesinin KSA eğitiminin sonunda yeterli olup olmadığına bakılır veya kademeli eğitimlere yeterliliği burada konuşulur. Süpervizör, yeterli olduğunu gözlemlediği manevi danışmanlara, KSA eğitimindeki başarılarından bahseder ve KSA süpervizörü olmak için eğitim tavsiye eder.

Referans Raporunun Yapılandırılması: Rapor en fazla 2 veya 3 sayfa olmalıdır. Süpervizör tarafından mektup veya rapor şeklinde yazılır. DGfP standartlarında istenen temel konulara odaklanılır. Grup üyesinin KSA eğitimi süreci içinde edindiği farkındalıkları, ders birimlerinde grup içi aktivitesi ve bireysel süpervizörlük görüşmelerinde konu edilen görüşmeler yazılır. KSA eğitimi süreci içerisinde grup üyesinin olumlu davranış gösterdiği veya çatışma yaşadığı kişilerin isimleri raporda yer alıyorsa, sadece isimlerinin ilk harfi yazılır. Süpervizörlerin DGfP standart kurallarına göre rapor hazırlama zorunluluğu vardır. KSA eğitimi bittikten sonra süpervizörler, grup üyelerinin tüm belgelerini en geç bir yıl içinde imha ederler ve özellikle referans belgelerini muhafaza etmeleri konusunda manevi danışmanı bilgilendirirler (Hahn ve Rost 2019: 35).

1.7.5.2 Nihai Raporlar

Nihai Rapor, grup üyelerinin tamamlamış oldukları KSA eğitiminin ve kendileri hakkındaki tüm gelişmelerin yazıya dökülmüş şeklidir. Nihai rapor 5 ila 8 sayfa uzunluğunda olmalıdır. Nihai raporlar KSA eğitiminin son gününe bırakılmadan yazılır ve her iki süpervizöre E-mail yolu ile gönderilir. Bunun sebebi şudur, süpervizörler hazırlayacakları referans raporları için bilgiyi buradan edinirler. Haftalık yazılan raporların değerlendirmeleri de bu raporda yer alır.

Nihai Raporun İçeriği: Grup üyeleri, bu raporu oluşturmak için aşağıdaki soruları kendilerine sorarlar:

1. KSA eğitiminde, benim için (inancım da dâhil) önemli olan neydi?
2. Bir manevi danışman olarak benim için önemli olan neydi?
3. Bir grup içinde olmak nasıldı?
4. Grup bireylerinin her birinin benim için önemi neydi?
5. Süpervizörlerle neleri deneyimledim?
6. KSA eğitimi elementlerinde (Bireysel grup görüşmeleri, protokol analizleri, teori eğitimleri, grup çalışmaları ve atölyeler) benim için önemli olanlar nelerdi?
7. Öğrenme hedefim neydi ve ulaştım mı?
8. Somut olarak öğrendiklerimden hangilerini bundan sonra uygulamaya geçireceğim?

9. Bana karşı yapılan gözlem, eleştiri, teşvik, cesaretlendirmelerin üzerimdeki etkisi ve önemi nedir?

KSA eğitimi sürecinde, grup üyesinin öğrenme hedefleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

Kendi ile ilgili gelişmelerin yazılması: KSA eğitimi sürecinde kendisinde gördüğü motivasyon ve öğrenme hedeflerinin gelişimini, çocuk ve ebeveyn benlerini (transaksiyonel analiz), kendisi ile ilgili öğrendiklerini, güçlü ve zayıf yönlerini (ego güçlendirme), ilişkilerinin yaşanmışlıklar ile bağlantısını (aktarım-karşı aktarımlar, aynalama), kendisini ve karşısındakini nasıl algıladığını (çarpık düşünce yapısı) yazar.

Manevi danışman olarak gelişmelerin yazılması: Kendi motivasyonunu nasıl geliştirdiğini, bunu devam ettirebilmek için öğrenme hedeflerinin neler olduğunu, KSA eğitimi sürecinde manevi danışman olarak kendinde nasıl bir gelişme gördüğünü, bunun için neler öğrendiğini, bu konuda kendi güçlü ve zayıf yönlerinin neler olduğunu, manevi danışmanlık anlayışını geliştirirken biyografik ilişkilerinin yaşanmışlıklarıyla nasıl bir bağlantısı olduğunu yazar. Manevi danışman olarak kendisini ve karşısındakini nasıl algıladığını, profesyonel bir manevi danışman olabilmek için iletişim becerilerini nasıl davranışa geçirdiğini, uygulamada nasıl çeşitlilikler geliştirdiğini de ekler.

Grup içindeki gelişmeler: Grup üyesi; gruptaki gelişimini nasıl gördüğünü, grup içindeyken kendisinde neleri fark ettiğini, grup sürecinde kendi rolünün ve gruptaki yerinin nasıl olduğunu, gruba nasıl bir katkı sağladığını yazar. Özellikle diğer grup üyeleri ile nasıl bir ilişki kurduğunu yazmalıdır. Kendisinin grup süreçlerini nasıl algıladığını da ifade etmelidir.

Bu bilgilerin dışında grup üyesi, her KSA eğitim birimleri için tutumlarını, KSA eğitim birimlerinin kendisi için ne gibi faydalar sağladığını yazar. Rapor için ilave edeceği diğer konular ise şunlardır: grup üyesinin kendi manevi danışmanlık anlayışı, kendi inancı, teolojik yaklaşımı ve maneviyat algısı. Bunun için KSA eğitimlerindeki grup çalışmalarının özetini ve kendi hissettiklerini yazar. Metne yazmaya şöyle başlar: *Manevi danışmanlık benim için...*

Son olarak kendi bireysel süpervizörlük görüşmeleri ve buradaki süpervizör ile ilişkisinden bahseder. Buna ilave olarak, her iki süpervizörün KSA eğitimi sürecinde kendisi ile olan ilişkileri ve öğrenme hedeflerinde kendisine katkılarından bahseder. Buna ek olarak buradan edindiği bilgileri günlük ve iş hayatında nasıl kullanacağına dair bilgi verir.

İKİNCİ BÖLÜM:

YÖNTEM, VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

2.1 KSA Eğitiminin Türkiye Uygulaması ve Araştırmanın İçeriği

Araştırmada iki farklı kültürün, farklı din mensuplarının aynı KSA eğitimini uygulayabilirliği gözlemlenmektedir. Eğitimin temel malzemesi, insanın hayat yolculuğunda karşılaştığı ve etkilendiği acı, travma, yas, sevinç gibi yaşanmışlıklarıdır. Bu ve benzeri olaylar karşısında her iki kültürdeki bireylerin vereceği tepki aynıdır. Bu tez, Almanya'daki manevi danışmanlığın tarihi sürecini, Klinik Manevi Danışmanlığın Amerika, Hollanda üzerinden Almanya'ya gelişini ve orada günümüz manevi danışmanlık ekolleri ile nasıl geliştiği anlatılır. Tezin temel konusu Almanya'daki KSA eğitimini Türkiye'ye tanıtmak ve uyarlamaktır. DGfP kurumu bünyesinde yürütülen ve beş birimden biri olan KSA eğitim modeli, tüm dünyada kabul edilebilir bir manevi danışmanı profesyonel şekilde yetiştirmek ve eğitmek amaçlı uygulanmaktadır.

KSA, Hümanist yaklaşımlı olup Rogeryan anlayışa sahiptir. Empati, şeffaflık ve anlayışlı dinleme üzerine kurulan hasta veya danışmanla terapötik iletişim, manevi danışmanlığın esas prensibidir. Manevi danışmanlığın yeterliliği ve iletişim teknikleri bölümünde manevi danışmanın tutumu anlatılmıştır.

Birinci bölümde Klinik Manevi Danışmanlık Almanya Örneği anlatılmıştır. Burada bir manevi danışmanın ön görüşmesi, kursa kabulü, teori eğitimleri, uygulama eğitimleri, hastane stajı, geri dönüt raporları gibi birçok oturumlar hakkında uygulamalı bilgiler verilir. Almanya ve Avrupa'nın birçok yerinde geçerliliği olan Klinik Manevi Danışmanlık Eğitim Modeli tezinde başlığı olan Türkiye'de uygulanabilirliği gözlemlenmiştir. Bu bölümde yer alan uygulama, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından görevlendirilen yedi manevi danışman ile Konya Necmettin Erbakan Üniversitesinde Klinik Manevi Danışmanlık eğitimiyle altı hafta süresince iş yerlerinde staj dâhil edilerek uygulanmıştır.

Araştırmacı tarafından 2016 ve 2019 yıllarında KSA Eğitimini Almanya-Hattingen şehrinde, Alman Pastoral Psikoloji Kurumunun (Deutsche Gesellschaft für

Pastoralpsychologie DGfP) üyeliğine sahip, Pastoral Psikoloji Eğitim Merkezi (PZRR: Pastoralpsychologisches Zentrum Rhein-Ruhr gGmbH)'nde eğitim alındıktan sonra Türkiye'de Diyanet tarafından görevli manevi danışmanlar üzerinde uygulama gerçekleştirilmiştir. Modelin Almanya'da uygulanabiliyor olması sebebiyle Türkiye'de İslam/Türk kültürüne uygunluğu ve yapılabirliği gözlemlenmiştir. Eğitimin diğer amacı ise manevi danışmanlık standartlarında kademeli eğitimi uygulamaya geçirmektir.

Eğitimin gerçekleşmesiyle grubun kısa sürede kendi iç dünyasını tanınması ve bireysel farkındalık geliştirmesi hedeflendi. Bu eğitimin temelinde, bireyin kendi bireysel farkındalığını geliştirerek kendi iç görüşünü geliştirmesine vurgu yapılmaktadır. Vaka analizleri sayesinde yapılan olumlu ve olumsuz iletişim hataları tespit edilerek daha kaliteli görüşmeler yapılması hedeflenmiştir. Almanya KSA eğitiminde grup görüşmelerindeki teknikler ve yöntemler Türkiye'deki grup üzerinde Türk kültürü göz önünde bulundurularak uygulandı. Manevi danışmanların uzun süre manevi danışmanlık yapmış olmaları ve değerli bilgileri sayesinde uygulanabilirliğinin kolay olduğu gözlemlenmiştir.

Araştırma nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma bireylerin yaşam tarzlarını, onların öykülerini, davranışlarını, yapılarını ve toplumsal değişimlerini anlamaya yönelik bilgi üretme süreçlerinden biridir. İstatistiksel veri analizine dayalı olan nicel araştırma yönteminin aksine nitel araştırma, insanların olaylara ne tür anlamlar yükledikleri ve nasıl niteledikleri sorusuna cevap arar. Nitel araştırma, bireylerin olaylar üzerinde kendilerinde bireysel farkındalık geliştirmelerini hedefler. "Bu nedenle nicel araştırmadan daha üstün olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla nitel araştırmayı insanın, kendi sınırlarını çözmek ve kendi çabasıyla biçimlendirdiği toplumsal sistemlerinin derinliklerini keşfetmek üzere geliştirdiği bilgi üretme yollarından biri olarak tanımlamak mümkündür." (Özdemir, 2010: 325).

KSA eğitiminin temelinde hümanistik yaklaşım vardır. Aynı zamanda fenomenolojik, psikanaliz, gestalt ve varoluşsal kuramlara da sahiptir. Uygulamada daha çok psikodrama uygulanır ve duygu temelli gelişmektedir. Birçok yaklaşımı içinde barındıran KSA eğitimi, bu bilgilere sahip teoloji mezunu süpervizörler tarafından yönetilir.

Nitel veri analizi konusunda en sık karşılaşılan analiz türlerinden biri, fenomenolojik analizdir. Fenomonolojik analiz ağırlıklı olarak varoluşçu psikoloji içerisinde yer alır. İnsanların çevrelerinde olup biten olayları nasıl değerlendirdiklerini anlamaya çalışan bir analiz türüdür (Özdemir, 2010: 334). Hem Almanya'daki KSA eğitimi hem de Türkiye'de uygulanan eğitim daha çok gözleme dayalı gerçekleşmiştir. Fenomenolojik çalışmalarda karakteristik olarak birkaç özellik vardır. Öncelikle kavram veya düşüncenin ifade edildiği, araştırılacak bir fenomene vurgu yapılmaktadır. Bunlar, örneğin eğitimsel bir düşünce olarak “mesleki gelişim”, psikolojik bir kavram olarak “psikolojik sağlamlık” veya sağlıkla ilgili bir düşünce olarak “hasta görüşmelerindeki ilişkiler” olabilir. Fenomeni bütün yönleriyle deneyim etmiş bir grup ile çalışarak burada derin araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu yüzden grup oluşturulurken, büyüklüğü 3-4 kişi ile 10-15 kişi arasında değişen heterojen bir grup belirlenmiştir (Aktaş, 1997: 78).

Araştırma iki aşamadan oluşmaktadır. Öncelikle, araştırmacı tarafından KSA 1 ve KSA 2 eğitimleri almak amacıyla Almanya'da uygulamalı olarak eğitim programlarına katılıp gözlemler ve bilgiler edinilmiştir. Daha sonra ise alınan bu eğitimin Türkiye'de uygulanması gerçekleştirilmiştir. Almanya'nın Hattingen Şehrinde gerçekleşen KSA 1 ve KSA 2 eğitimleri ve bu eğitimlerin tamamlanması ile elde edilen uygulayıcı sertifikaya istinaden KSA eğitimi Türkiye'de uygulamalı manevi danışmanlık adı altında 4 hafta Necmettin Erbakan Üniversitesi PDR bölümünde uygulamalı KSA eğitimi verilmiştir. İlk iki hafta uygulamalı eğitim alan katılımcılar pratik yapmaları amacıyla iki hafta kendi iş yerlerinde stajları gerçekleştirmişler, staj döneminde grup üyeleri ferdi çalışmış olup eğitim verilmemiştir. Daha sonra son iki hafta yine uygulamalı olarak eğitim gerçekleşmiştir.

Almanya'da 2016 yılı ve 2019 yılları arasında 12 haftalık eğitim müfredatı içeren eğitimler tamamlanmıştır. Uygulama alanı olarak Hattingen ve Augusta Kliniğinde staj eğitimleri alınmıştır. Almanya'da gerçekleşen KSA eğitimcileri ve katılan kişilerin isimleri ve meslekleri aşağıda bahsedilmiştir. Aynı şekilde Türkiye'de gerçekleşen Uygulamalı Manevi Danışmanlık Eğitimi için davet edilen misafir eğitimciler ve katılımcıların bilgileri KSA 1, KSA 2 ve uygulamalı manevi Danışmanlık eğitimi (UMDE) başlıkları adı altında aşağıda verilmiştir.

2.2 Araştırmaya Katkı Sağlayan Eğitimciler ve Grup Üyeleri

KSA 1: Eğitim grubuna katılan grup üyeleri 30'lu yaşların sonundan 50'li yaşların ortalarına kadar farklı iş alanlarından 5 kadın ve 5 erkekten oluşuyordu.

1. Evanjelic kilisesi ve hastane rahibesi.
2. Hastane manevi danışman ve yıldız çocuk¹³ polikliniğinde aktif olan bir Protestan hastane rahibesi.
3. Manevi Danışmanlık alanında doktora bitirmiş, Teoloji üniversitesi öğretim görevlisi.
4. Bir Katolik Hospiz¹⁴ koordinatörü.
5. Türkiye'de doktora tezini yazan Müslüman/Türk bir din psikoloğu (araştırmacı).
6. Kilise görevleri olan bir evanjelic diyakon¹⁵.
7. Okulda görevli evanjelic rahibe.
8. Bir Katolik rahibi ve hastane manevi danışmanı.
9. Baptist¹⁶ kilisesi rahibi.
10. Evanjelic kilisesi rahibi.

KSA 1 Eğitiminin Süpervizörleri:

Annedore Methfessel, Protestan ilahiyatçı ve Pastoralpsikolog. KSA Eğitimleri yöneticisi ve Sistemik Danışman. Süpervizör (DGfP) ve Eğitici eğitmen Süpervizörü (DGfP).

---

¹³Erken dönemde ölen bebeklere yıldız çocukları denir. Bu bebekler daha nadiren de kelebek çocukları veya melek çocukları olarak da adlandırılır. Özellikle doğumdan önce, doğum sırasında veya doğumdan hemen sonra öldülse ayrı bir defin uygulaması gerçekleşir. Daha geniş anlamda söylenecek olursa, medeni durum mevzuatının ek gereklilikleri nedeniyle doğum veya ölüm kütüğüne kişi olarak kaydedilmezler. Almanya'da vücut ağırlığının en az 500 gramı veya 500 gramın altında ve en az 24. gebelik haftasını doldurmayan bebeklerdir. Bu bebeklerin seramonilerini gerçekleştiren görevli rahip ve rahibeler bulunmaktadır (Dreger, KSA Eğitimi: 2019).

¹⁴Bir terminal bakım tesisinde çalışan ve gereken eğitimi alan kişidir. Aynı zamanda huzur evleri gibi bakım verilen evlere benzer şekilde organize edilmiş, yatan hastalara bakım verilen tesisleri tanımlamak için de kullanılır (Dreger, KSA Eğitimi: 2019).

¹⁵Görevleri diakonie ile sınırlı değildir, diğer manevi danışmanlık kurumlarında da görevlere sahiptirler (Diakonie alanında görevli kişiler, kiliseye mensup olan insanlara her alanda hizmet sunarlar. Protestan kiliselerinin kendi kurumsallaşmış sosyal hizmetleri çerçevesinde sosyal sorumluluk olgusunu sağlar) (Dreger, KSA Eğitimi: 2019).

¹⁶Vaftizciler, vaftiz inancının ayrıcalıklı pratiğinin yanı sıra, yaşamından ve öğretilerinden sorumlu olan yerel kiliseye yapılan vurguyu içeren özel özellikleri olan Protestan bir mezhep ailesinin üyeleridir (Dreger, KSA Eğitimi: 2019).

Ulrich Hinzen, Toplum hizmetinde Katolik papaz. KSA Eğitimi yöneticisi ve Logoterapi Süpervizörü (DGfP).

Misafir Eğitimciler:

Pastoral Teorik Kavramlar ve Teoloji eğitimi: **Prof. Dr. Desmond Bell**, Bochum Rheinland-Westphalia–Lippe. Evanjelic Uygulamalı Bilimler Üniversitesi'nde Pratik Teoloji Bölümü Profesörü.

Vücut Terapisi: Rahibe **Karin Anhuef-Natrop**, hastane manevi danışmanı, KSA ve Süpervizör, Niederberg; KSA Eğitim lideri ve Süpervizörü (DGfP), Bütünleştirici Beden ve Hareket Terapisti (FPI).

Sanat Terapisi: Rahip **Johann Christoph Schmidt**, Sanat terapisti (DGKT)

Psikodrama: Rahip **Bernd Nagel**, EKHN Manevi Danışmanlık ve Danışmanlık Merkezi kurucusu, Friedberg, Psikodrama Eğitim lideri (DGfP), Sistemik Koç (GSOB) ve Süpervizör (DGfP)

KSA 1 eğitimi 2016 yılında “İnsanlara Refakat Etmek-Kendinizi Deneyimlemek ve Başkalarıyla Tanışmak-Pastoral Psikoloji Manevi Danışmanlık İleri Düzey Eğitim / KSA” “*Menschen begleiten-sich selbst erfahren und anderen begegnen-Pastoralpsikoloji Weiterbildung in Seelsorge / KSA*” başlığı altında verilen eğitim olup toplamda 170 Ders saatine tekabül etmektedir. Bu eğitim saatlerine dahil olmayan 84 ders saat uygulama stajı, 60 ders saati bireysel çalışma ve 6 adet her biri 90 dk. olmak üzere Bireysel Süpervizörlük saatleri ayrıca mevcuttur.

KSA 2: KSA Eğitim grubu, farklı iş alanlarından 20'li ve 60'lı yaşları arasında olan 7 kadın ve 3 erkekten gerçekleşmiştir.

1. Din psikolojisi alanında tezi üzerinde çalışan bir Müslüman (araştırmacı).
2. Evanjelic kilise rahibesi.
3. Evanjelic, klinik manevi danışman olarak Lutheran diakon görevlisi.
4. Evanjelic, mezuniyeti Ekonomist fakat hastane manevi danışmanlığında gönüllü olarak çalışmakta olup ilk KSA eğitiminden sonra Flidner-

Uygulamalı Bilimler Üniversitesi'nde Rehberlik danışman merkezinde çalışan danışman.

5. Evanjelik, İşletme alanında bir diploması mevcut. Cemaat ve Diakonie çalışmalarında aktif ve huzur evlerinde gönüllü manevi danışmanlık yapmaktadır.
6. Doktora öğrencisi, teolog, bir üniversitede araştırma grubunda aktif.
7. Bir cemaatte rahibesi, rahipler ekibinde aktif olarak görevli.
8. Çocuk ve gençlik çalışmalarında evanjelik bir diyakon.
9. Hastane vaizliğinde aktif olarak görev yapan, rahip, keşiş
10. Baptist cemaatinin papazı.

KSA 2 Eğitiminin Süpervizörleri:

Annedore Methfessel, Teolog ve Pastoralpsikolog, KSA eğitim lideri ve Sistemik Danışman, Süpervizör (DGfP) ve Eğitici eğitim Süpervizörü (DGfP)

Sven Dreger, Kendi kurumunda Rahip ve Danışman (Leverkusen), Süpervizör (DGfP) ve KSA Eğitim lideri, Ewersbach Federal Özgür Evanjelik Kiliseleri Teoloji Üniversitesi'nde Öğretim Görevlisi

Misafir Eğitimciler:

Pastoral Teorik Kavramlar ve Teoloji eğitimi: **Prof. Dr. Desmond Bell**, Bochum Rheinland-Westphalia-Lippe. Evanjelik Uygulamalı Bilimler Üniversitesi'nde Pratik Teoloji Bölümü Profesörü.

Psikodrama: Rahip **Bernd Nagel**, EKHN Manevi Danışmanlık ve Danışmanlık Merkezi kurucusu, Friedberg, Psikodrama Eğitim lideri (DGfP), Sistemik Koç (GSOB) ve Süpervizör (DGfP)

Maneviyat ve Labirent Deneyimi: Teolog **Stephan Noesser**, Transaksiyonanalisti (DGTA, EATA), Meditasyon Eğitimsi (Via Cordis), Psikoterapist, Maneviyat ve Yetişkin Eğitimi Enstitüsü Kurucusu (IPSE), Langenfeld.

İletişim ve Etkileşim Yolu ile Doğaçlama Tiyatro Yöntemleri: **Ursula Armbruster**, COMEDIA Oyunculuk Okulu Köln Başkanı, Sahne sanatçısı ve Oyunculuk Öğretmeni, Süpervizör (DGSv), Koç, Eğitimci, Köln.

KSA 2 eğitimi ise 2019 yılında “İnsanlara Refakat Etmek-Kendinizi Deneyimlemek ve Başkalarıyla Tanışmak-Pastoral Psikoloji Manevi Danışmanlık İleri Düzey Eğitim / KSA” “*Menschen begleiten-sich selbst erfahren und anderen begegnen-Pastoralpsikoloji Weiterbildung in Seelsorge / KSA*” başlığı altında verilen eğitim olup toplamda 168 Ders saatine tekabül etmektedir. Bu eğitim saatlerine dahil olmayan 84 ders saat uygulama stajı, 60 ders saati bireysel çalışma ve 6 adet her biri 90 dk. olmak üzere Bireysel Süpervizörlük saatleri ayrıyeten mevcuttur. KSA Eğitimleri, Bochum Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Rheinland-Westphalia-Lippe ve Evanjelic Yetişkin Eğitimleri (Ennepe-Ruhr) ortaklığında ev ile iş birliği içinde yürütülmektedir. Alman Pastoral Psikoloji Kurumunu (*Deutsche Gesellschaft für Pastoral Psychologie-DGfP*) standartlarına uygun olarak eğitimler gerçekleştirilir.

Uygulamalı Manevi Danışmanlık Eğitimi (UMDE): TÜRKİYE

Uygulamalı Manevi Danışmanlık Eğitiminin katılımcıları Diyanet Görevlileri olan 5 erkek ve 2 kadın manevi danışmanlardan oluşmaktadır. Bu eğitime katılan grup üyelerinin her biri ilahiyat mezunu olup tam gün görev yapan manevi danışmanlardır. Eğitime katılan grup üyelerinin yaşları 32 ila 49 arasında değişmektedir.

1. KYK manevi danışmanı görevine sahip olan grup üyesi üç vardiyalı çalışmaktadır.
2. Hastane manevi danışman görevine sahip olan grup üyesi haftada bir sevgi evlerini de ziyaret etmektedir.
3. Hastane manevi danışmanı olan grup üyesi haftada bir gün sevgi evlerini ziyaret etmektedir.
4. Sevgi evinde görevli manevi danışman.
6. Üniversitede görevli manevi danışman aynı zamanda haftada bir sevgi evlerinde görev yapmaktadır.
7. Kadın doğum hastanesinde görevli manevi danışman.
8. AMATEM’de görevli manevi danışman.

Eğitimi sürdüren araştırmacının kendisi olup, farkındalık eğitimleri ve teori eğitimleri için misafir eğitimci ile eğitim tamamlanmıştır. Eğitimci yukarıda

belirtilen eğitimlere katılmış olup ayrı bir dilekçe ile DGfP kurumundan sertifika almayı hak kazanmıştır.

Misafir Eğitmenler:

Kur'an ve Sünnette Manevi Danışmanlık: **Prof. Dr. Muhittin Okumuşlar**, Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim dalı öğretim Üyesi. Rektör yardımcısı .

Psikolojik Danışmanlık ve Teknikleri: **Prof. Dr. Adem Şahin**, Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Psikoloji Anabilim dalı öğretim üyesi.

Yaşam ve İnancı Anlamlandırma: **Prof. Dr. Abdülkerim Bahadır**, Necmettin Erbakan Üniversitesi Din Psikoloji öğretim üyesi.

Psikodrama: **Doç. Dr. Hasan Hüseyin Tekin**, Necmettin Erbakan Üniversitesi Nezahat Keleşoğlu Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Birey ve Toplum Sorunları Anabilim dalı öğretim üyesi.

Duygular ve Transferans: **Doç Dr. Hasan Hüseyin Tekin.**

Aşkın Terapi: **Dr. Öğr. Üyesi Faik Özdengül**, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Meram Tıp Fakültesi, Temel Tıp Bilimleri Bölümü Fizyoloji Anabilim Dalı Başkanı

Yas ve Travma: **Dr. Öğr. Üyesi Faik Özdengül.**

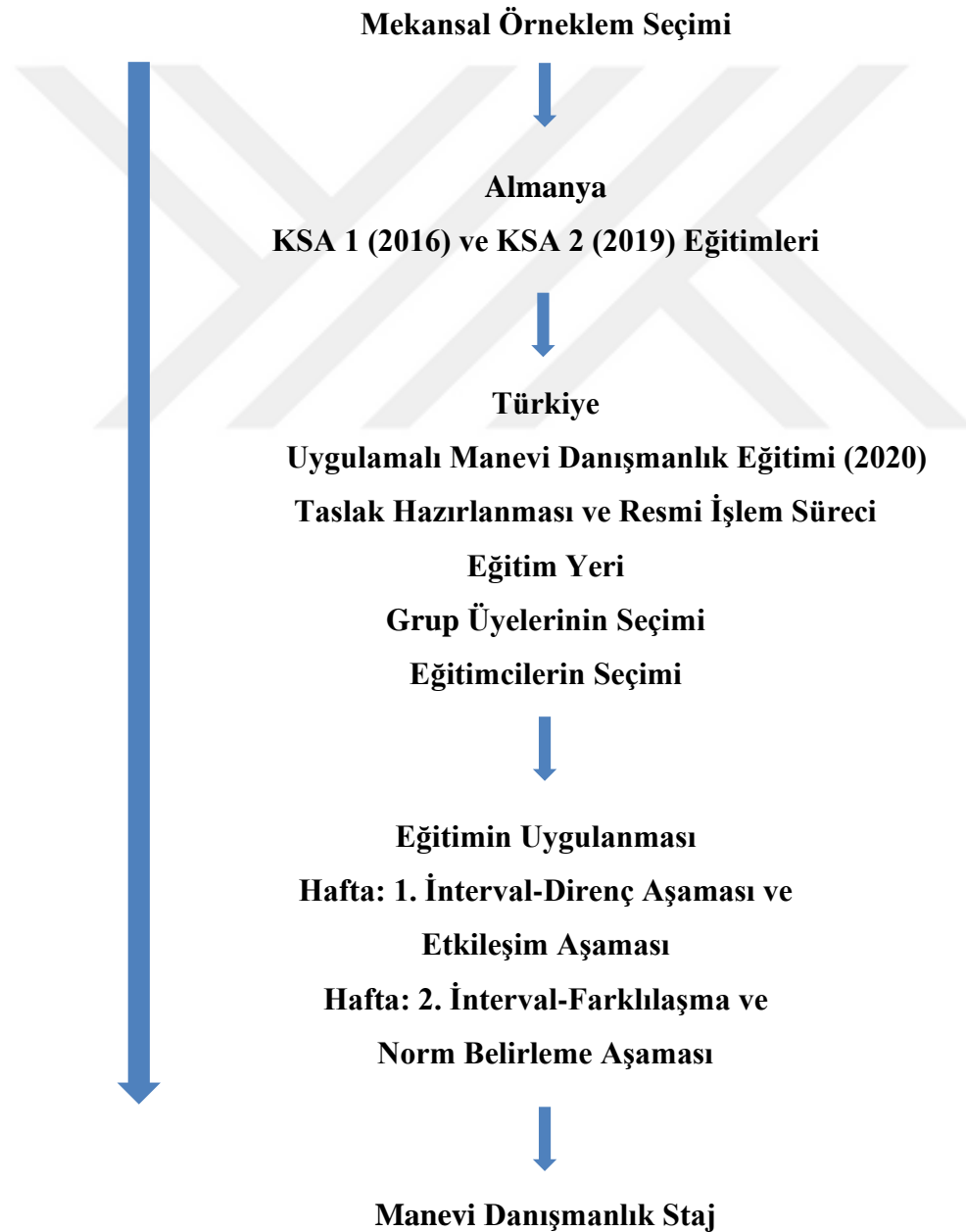
Terapötik İletişim Becerileri, Sanat Terapisi (Resim Analizi), Beden Terapisi, Aile Dizim Panosu (kısa süreli danışmanlık uygulamaları) ve Teori Dersleri: Tez sahibi, **Aysun Bahadır** tarafından uygulanmıştır.

Araştırmamız uygulamalı manevi danışmanlık eğitimi ve katılımcıların öğrendiklerini alanda tecrübe ettikleri staj olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Uygulamalı Manevi Danışmanlık eğitimi 4 hafta sürmüştür. İlk iki haftadan sonra katılımcılar iki hafta staj olarak kendi çalışma yerlerinde öğrendiklerini uygulamada gerçekleştirmiştir; bu da yaptıkları görevlerinde farkındalık oluşturmuştur. Son iki haftada ise grup üyelerinin profesyonel şekilde uygulamalı eğitimde ilerleme gösterdikleri gözlenmiştir. Uygulama eğitim sürecinde geri dönüt raporları istenmiş,

kendi gelişimleri ve eksik yanlarını not etmişlerdir. Çalışmada verilen bilgiler gelişim raporlarında görülmektedir.

Eğitim Konya’da 2020 yılında toplamda altı haftada, 180 ders saati sürmüştür. 3 adet Bireysel Danışmanlık görüşmesi gerçekleştirilmiş olup her bir görüşme 45 – 50 dk. sürmüştür. Bu eğitimde iki hafta Staj sürecinde 40 ders saati meslek yerlerinde çalışma gerçekleşmiştir.

Şema: Araştırmanın Akış Şeması

Hafta: 3. İnterval – Üretim Aşaması

Hafta: 4. İnterval – Ayrılma Aşaması

Literatür taraması ve çalışmayı yazma evresi

2.3 Araştırmanın Hedefleri ve Yetkinlikleri

Yukarıda da bahsedildiği gibi uygulamalı manevi danışmanlık eğitiminin hedeflerinden biri, iletişim ve konuşma becerilerini geliştirmektir. Dolayısıyla grup üyeleri kendi algısal yetkinliğini genişletip kendilerininve başkalarını daha derin algılamayıöğrenir. Öncelikle kişisel biyografik bileşenler ile çalışmaları gerçekleşir. Burada grup üyeleri bugünkü duygu ve davranışlarında aslında kendi biyografilerinde yatan yaşanmışlıkların büyük etki ettiğini fark ederler. Böylece gelişen görüşme sorunlarında grup üyeleri kendi dinamiklerinden gelen sebepler olduğunu görürler ve bunları düzeltme becerisi kazanırlar. Diğer gelişim ise kişinin kendi çalışma alanlarını kapsar, kurumsal bağlamını açıkça tanımayı ve bu bağlamda kendi görevlerini başarıyla temsil etmeyi öğrenirler. Manevi danışmanlık anlayışı, teorisi ve teolojisi hakkındaki bilgileri genişletilir. Grup üyeleri iş yerlerindeki rolleri ile ilgili olarak liderlik dahil olmak üzere yapılan eylemleri doğru biçimde yansıtmayı ve geliştirmeyi öğrenir. Kendi dini sosyalleşmesi hakkındaki bilgilerini, inanç ve maneviyat konularındaki dil becerilerini derinleştirir. İş süreçlerinde kritik ve takdir edici geri bildirimler vermek için yetkinliğini genişleterek bir ekip içinde çalışma yeteneğini geliştirir.

2.4 Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilim (fenomenolojik) çalışma modelinde gerçekleştirilmiştir. Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu ifade edebilecek bireyler veya gruplardan oluşmaktadır. Fenomenoloji farkında olduğumuz ancak ayrıntılı ve derin bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanır. Ayrıca

olgubilim araştırmaları araştırılmak istenen olgu hakkında daha iyi anlamlar çıkarma ve tanımayı sağlamaya yardımcı olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 256). Bu araştırmada, manevi danışmanlık bir olgu olarak belirlenmiş ve araştırmaya katılanlara ‘‘Uygulamalı Manevi Danışmanlık Eğitimi’’ verilerek bu olguya ilişkin yaşantıları derinden incelenmeye çalışılmıştır.

2.5 Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin elde edilmesi için yapılandırılmış sorular sorulmuş olup araştırma kapsamında veriler, katılımcılardan formlar aracılığıyla yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Araştırma kapsamında toplanan yazılı dokümanlar ilk olarak bilgisayara aktarılmış ve içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın verileri belirlenen kodlar aracılığıyla kategorize edilmiştir. Bu kodlama ve kategorizasyon yoluyla anlamlı bir bütüne ulaşmak amaçlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 237-238). En son olarak bulguların tanımları ve yorumlanması gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılanlar sırasıyla ‘‘G1...G7’’ Şeklinde kodlanmıştır.

2.6 Araştırmanın Geçerlik ve Güvenilirliği

Nitel araştırmalar için araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği, inandırıcılık ile sağlanır. İnanırıcılık için kriterler inanılrlık, güvenilebilirlik, onaylanabilirlik ve aktarılabirlik olmak üzere dört ana başlık altında toplanmıştır (Guba ve Lincoln, 1982). Bir araştırmada bulguların doğruluğunu kontrol etmek için bu stratejilerin bir ya da daha fazlasının belirtilmesi önerilmektedir (Creswell, 2003). İnanılrlık ve onaylanabilirlik ile araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. İnanılrlığı sağlamak için uzun süreli etkileşim ve uzman incelemesi, onaylanabilirliği sağlamak içinse denetleme yolu yöntemlerine başvurulmuştur.

Nitel bir çalışmada inanılrlığı sağlamanın en iyi yolu uzun süreli etkileşimdir. Sürekli aynı ortamda bulunma aynı zamanda karşılıklı güvene dayalı ve dostça bir ilişkinin kurulmasını, doğru ve eksiksiz yanıtlar alınmasını sağlar (Houser, 2015; Streubert ve Carpenter, 2011). Bu nedenle uzun süren görüşmelerde toplanan verilerin geçerliği daha yüksektir. Benzer biçimde aynı bireyden birden fazla görüşme yoluyla toplanan veriler de gerçeği yansıtma bakımından daha güçlü olacaktır. Tüm bu nedenlerle araştırmacı ile veri kaynağı arasında oluşturulan etkileşimin mümkün olan

durumlarda geniş bir zamana yayılması araştırma verilerinin inandırıcılığını artıracaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Uzman incelemesinde ise uzman, araştırmanın deseninden toplanan verilere, bunların analizine ve sonuçların yazımına kadar olan süreçlere eleştirel bir gözle bakar ve araştırmacıya geri bildirimde bulunur. Böylece araştırmanın inanılabilirliği güçlendirilmiş olur (Houser, 2015; Streubert ve Carpenter, 2011).

Onaylanabilirliği sağlamak için denetleme yolu yöntemine başvurulmuş olup denetleme yolu kararların, tasarıların, prosedürlerin ve analiz sürecinde başvuru soruların yazılması ve bunların eksiksiz, özenli yansıtılmasıdır. Buradaki amaç sonuçlara ulaştırılan düşünce süreci ve kanıtları mümkün olduğunca göstermektir (Houser, 2015; Streubert ve Carpenter, 2011). Çalışmanın onaylanabilirliğini göstermek için alıntılar, hikayeler oldukça önemlidir. Bunun için bulgular araştırmacının önyargıları ya da görüşleri yerine katılımcıların kendi ifadelerini içermelidir (Lincoln ve Guba, 1985). Bulgular kısmında katılımcıların görüşlerine doğrudan yer verilmiş olup ifadeler tırnak içinde ve italik olarak gösterilmiştir.

2.7 KSA Eğitiminde Psikoloji ve Psikoterapi Tekniklerinin Yeri

Manevi danışmanlık, kendi süpervizörünü ve manevi danışmanını eğitirken psikoloji biliminden iki taraflı faydalanır. Süpervizör eğitiminde ciddi bir psikoloji eğitiminden geçilir. Teoloji temelli olan süpervizör, grubu hem dini bilgisine hem de psikolojik bilgisine göre yönetir. Dolayısıyla KSA eğitiminde hem din hem de psikoloji yer almaktadır.

Süpervizörün eğitimde kullandığı teknikler genelde grup üyelerinin konularına ve kişilik yapılarına göre değişiklik gösterir. Bireysel farkındalık grup oturumlarında süpervizörler, birçok teknikle grup üyelerine müdahale ederler. Örneğin: Babası ile sorun yaşayan bir grup üyesine boş sandalye tekniği ile yüzleştirme yaptırması, yakınına kaybeden ve yas sürecinde olan birine Kübler Ross-Yas terapi tekniğini uygulaması, küçük yaşta tecavüze uğramış bir grup üyesine travma terapisi uygulanması, resim terapisinde kendini tanrı olarak resmeden rahibin, uzun süre narsistik kişilik yapısı üzerinde durması vb. Danışma sürecinde yine bilişsel terapi, çözüm odaklı terapi, narativ terapi, duygu odaklı terapi gibi teknikleri veya aktarım

odaklı terapileri uygulandığı görülmektedir. Diğer taraftan, bütüncül yaklaşımın hâkim olduğu eğitimde, teori dersleri haricinde hangi tekniklerin nasıl yapıldığından bahsedilmez. Nasıl ki danışman, danışanına uyguladığı tekniğin teorisini anlatmıyorsa burada da süpervizör uygulama yaptığı teknik üzerine teorik yorum yapmaz.

Almanya'daki Klinik Manevi Danışmanlık eğitimlerinde Süpervizörün aldığı eğitimler ve kullandığı psikolojik yaklaşımlar ve teknikler aşağıdaki gibidir. Burada dikkat edilmesi gereken husus süpervizör psikoloji ve psikoterapi bilgilerini grup üyelerine öğretmez. Süpervizör grup üyelerini manevi danışmanlık eğitimi vermek ve grup üyelerinin kendi farkındalıklarını geliştirmeleri için bu teknikleri kullanır.

<i>KSA nedir?: Manevi Danışmanlık görevim nedir? Spiritüalizme anlayışım nedir?</i> Makale, literatür ve materyaller verilir.
<i>Duyguların Ele Alınması:</i> Duygularımız nelerdir? Duruma göre, hangi duyguya nasıl geçilir?
<i>Carl Rogers'a Göre Konuşma Değişkenleri:</i> Carl Rogers, Birey Merkezli Terapisi ve birçok psikoloji ekolleri ve terapi teknikleri yer alır
<i>Sınır Belirleme:</i> Yakınlık ve Uzaklık Mesafesi
<i>Derinlik Psikolojisi:</i> Freud, Jung Adler. Aktarım/Karşıt Aktarım, (Transferans)
<i>Sistemik Danışmanlık/Terapi Müdahaleleri:</i> Psikanalitik Kişilik Modeli, Freud, Kohut, Greenberg, Beck, Riemann/Thomann, F. Riemann, C.G. Jung, R. Rohr, A. Ebert ve F. Schulz von Thun vs.
<i>İletişim Modeli:</i> Transaksiyonel Analizi, Birey Merkezli Analizler, F. Schulz von Thun, Ruth Cohn, C. Thomann/C. Prior, Riemann tarafından kurulan İletişim Metot ve Modelleri, Değerler Modeli, Bir mesaj ve dört sayfa, Sistemik Çevreleme, Duygu Katmanlı Model, Moderasyon Teknikleri, İçsel Ekip (İçsel Çatışma), Bireysel Sakinlik Modeli, Geri Bildirim Formları

<i>Transaksiyonel Analiz (Eric Berne), Etkileşim grupları (Carl Rogers) Konu Odaklı etkileşim (Roth Cohn)</i>
<i>Johari Penceresi</i>
<i>Sistemik Psikoterapi Danışmanlığı</i>
<i>Aktarım Odaklı terapi (Kernberg, Kohut)</i>
<i>Gestalt Terapisi ve Psikodrama</i>
<i>Bibliolog, Bibliodrama veya Naratif terapi</i>
<i>Hastane Uygulama Alanı: Hastane stajı</i>

Eğitimde öğretilen ve uygulanan terapötik modeller ve kuramlar, manevi danışmanın kritik noktalardaki mevcut süreçlerini anlamak ve kendi öğrenme yoluna yönelik motivasyonunu sağlamak için kullanılır. Her süpervizörün kendine has bir eğitim şekli ve ağırlık verdiği terapi biçimi vardır. Burada belirli bir rahatsızlık üzerine sadece bir terapi tekniği kullanılmaz, tekniklerin birçoğu göz önünde bulundurularak geniş yelpazeden değerlendirilir. Grup üyesi kendi tekniğini kendi bulur, istediği tekniği kullanarak danışanı ile görüşmesini yapar. KSA Eğitimde gerçekleşen başlıca eğitimin içeriği, bireysel grup görüşmelerinde gerçekleşen konuşmalar sürecinde ortaya çıkar; bunlar kişilik, benlik ve nesne ilişkileri bireyin dinamikleri; Özgüven, öz saygı, öz şefkat ve öz benlik üzerine çalışmalar vb. Yine grup üyelerinde yaşanmışlıkları üzerinden gelişen anlatımları suçluluk, pişmanlık ve affetme veya affedilme üzerinde gerçekleşir. Bunlarla birlikte din konusuna önem verilir, din anlayışı dini olgular ve dini pişmanlıklar, suçluluk hisleri ve suçlamalar veya maneviyata nasıl bakıldığı ve bunun insanlar üzerindeki etkileri gibi konulara yer verilir. Özellikle iletişim ve ilişkilere oldukça önem verilir. Bunlar üzerine kurulan eğitimde, manevi danışmanın aktarımları ve karşıt aktarımlarının iletişim ve ilişkilerine etkisi incelenir. Yukarıdaki verilen birçok psikolojik teknik burada anlatılanların nasıl anlamlandırılacağı ve nasıl farkındalık geliştireceği konusunda yardımcı olmaktadır.

2.8 Grup Uygulama Yönetimi

a. Genel Kuralların Açıklanması:

Grup lideri tarafından grup içinde bilginin paylaşımı yapılır. Örneğin: “90 dakikalık süreniz başlamıştır, bu sürenin 60 dakikası istediğiniz sorunu konuşmak için ayrılmıştır, geri kalan süre ise yorumlar için ayrılmıştır.” Haftalık ve günlük plan yapılır, protokol görüşmelerini kimin ne zaman yapacağı belirlenir. Vaazı bu hafta kimlerin yapacağı belirlenir yani iş dağılımı yapılır. Örneğin: “Bu hafta kimler seans duasını yapmak ister?”

Kurs başlamadan kısaca bilgilendirmeler yapılır.

b. Tartışma ve Plenum:

Belirli bir soru veya konu hakkında grup içinde tartışılıp yorum getirilir. Bazen grup lideri tartışmaya öncülük eder.

- Grup liderleri ve tüm manevi danışmanlar kendisini ve diğerlerini ortak bir etkileşim içinde görür ve deneyim kazanır.
- Olumlu ve daha az başarılı etkileşimler, grup lideri tarafından yorumlanır ve böylece tüm manevi danışmanlara “net görebilecekleri eğitim materyali” sunarlar.
- Takdir edici iletişim kalıcı olarak uygulanır.
- Grup liderleri, manevi danışmanların güçlü ve zayıf taraflarını, tutumlarını ve benzeri şeyleri tanırlar ve bilirler; eğitimin ilerleyen sürecinde bunların üzerinde tartışırlar.
- Grup görüşmelerinde malzemeye gerek yoktur.
- Grup oluşumu desteklenebilir. Örneğin: “Burada hepimizin aynı amaç için varız.”
- Grup liderleri “sessiz” kalanları teşvik eder ve “çok konuşanları” sınırlandırır.

c. Giriş:

Grup liderleri konuyla ilgili önemli bilgileri genelde herkesin toplandığı zaman ifade eder.

d. Sunum:

Grup liderleri, bir sunum yapılacağında gerekli malzemeyi, fotokopileri, materyalleri kendileri getirmelidir. Eğitimin son günü katılımcılar, gösterecekleri performans ödevlerinde istediklerini getirebilirler. Teori derslerinde, power point, ses cihazları veya fotokopiler hazırlanır. Psikodrama eğitimi için grup yöneticisinin, ahşap aile figürlerini; sanat terapistinin, kâğıt ve boyalarını kendisi getirmesi gerekir.

e. Küçük Gruplar:

- Küçük grup en fazla 3-5 manevi danışmandan oluşur. Önceden hazırlanmış görev, konu veya fotokopi üzerinde ortak çalışma yaparlar.
- Daha küçük gruplarda “içine kapalı” manevi danışmanlar kendilerini daha rahat ifade edebilirler ve gruba katkıda bulunurlar.
- Açıklamalar grup liderleri tarafından tekrarlanmaz, dolayısıyla yorumlanmaz.
- Grubun dağılımı belli başlı vasıflar üzerinde olursa, katılımcılar aynı vasıfta olanlar ile “aidiyet” duygusunu hissedecektir (Kadın kadına, erkek erkeğe, sadece hastanede resmi manevi danışmanlık yapanlar veya gönüllü manevi danışmanlar gibi).
- Eğer grupta karışık dağılım olursa, katılımcılar “diğerlerini” daha iyi anlama noktasında anlayış geliştireceklerdir.
- Manevi danışman, grup içinde var olmalı ve grubun bir parçası olduğunu hissetmelidir. Böylelikle aktif olarak katılım gösterebilir.
- Mahrem konuların konuşulmasında küçük gruplar korunma alanını oluşturur. Katılımcılar duygularını burada daha rahat dile getirirler ve kendi grupları içinde birbirlerine daha çok destek olurlar.
- Bazı durumlarda birbirlerine sempati duyan kişilerin bir grup oluşturması daha verimli olacağı gibi grup liderinin paylaştığı gruplar da eğitim açısından verim sağlayacaktır.

f. İkili Çalışma:

İki manevi danışman verilen görev üzerinde çalışma yapar veya bir durum üzerine duygularını birbirlerine ifade ederler.

g. Bireysel Çalışma:

Manevi danışman bir görevi kendi başına çalışır veya belirli bir görev üzerine önce kendi başına çalışır daha sonra ikili gruplarda veya küçük gruplarda sonuçları anlatır. Örneğin: Sanat terapisinde bireyler resimlerini verilen talimatlara göre yapar ve sonra ikili grupta duygularını paylaşırlar ve daha sonra büyük grupta resimlerini anlatırlar.

- Tek başına çalışmalar kişiye “rekabet” içinde bulunmadan daha rahat çalışma imkânı sunar.
- Özellikle mahremiyet veya utançla ilgili konuları tek başına çalışmak daha rahat olur.
- Grup baskısı olmadan çalışmayı kendi hızına göre yürütür.
- Her manevi danışmanın, örneğin geri dönüt raporları hazırlarken çalışmasını masada yazmasını veya belgelerini kendisinin hazırlamasını sağlar.
- Bazı durumlarda, deneyimle ilgili konularda olduğu gibi özellikle ikili çalışma daha uygun bulunur.

h. Metin Çalışmaları:

Manevi danışman, uygun sorularla hazırlanmış metin çalışmaları alır.

- Metinler üzerindeki çalışmalar, kişinin zorlanmasını ve tepki durumunu gösterecek çalışmalar değildir. Herkes metinlerle ilgili bir şeyler yapabilir.
- Hem bireysel hem de küçük gruplar hâlinde çalışılması mümkündür.
- Yeterli sayıda fotokopi çıkartılır, metinler hazırlanır, gerekirse kalemler alınır.
- Seminer boyunca çok sayıda sayfa dağıtılacaksa, özellikle bir sandalye çemberi veya bir masa üzerinde çalışırken yaprakları bir arada bulundurmamak için karton dosyaların alınması faydalı olacaktır.

i. Başlangıçta veya Finalde Duyguları Tetikleyen Metinlerin Sunumu:

Grup lideri kısa bir metin veya konuya dair bir şiir okur.

- Gevşeme, toparlanma, hareket etme, el ele tutunma, konuya odaklanarak geçiş hazırlama, duyguları yoğunlaştırma veya değişiklik olması sağlanır.
- Metinler manevi danışmana bir öneri veya anı olarak verilir.

- Eskiye her zaman tekrar etmemek için yeni konular tercih edilir. Örneğin: Her sabah farklı kişilerin hazırladığı seans duaları tekrar edilir.

j. Round Açıklaması:

Her çalışmanın sonunda grup yöneticisi, manevi danışmanlardan teker teker grupta veya çalışmalarla ilgili izlenimlerini paylaşmaları ister.

- Grup liderleri hakkında geri bildirimler istenir.
- Yoğun bir çalışmadan sonra, manevi danışmandan duygularını özetlenmesi istenir.
- Herkesten yapılan çalışmadan ne öğrendiğini ve kendisine yararlı gelen bölümü söylemesi istenir
- Son görüşmelerin sağlanması için gereken süre tanınmalıdır. Örneğin: Her manevi danışmana sözlü dönütler için maksimum 2 dakika, yazılı metinlerin doldurulması için 5 dakika, detaylı geri bildirim için 5-10 dakika arasında değişen süreler verilir.

k. Çağrışım Listesi:

KSA eğitiminin birçok çalışmasında, konuyu toparlayıcı özetlerin gerçekleşmesi için çağrışım listesi bireysel ya da küçük gruplarda çoğu kez uygulanır. Manevi danışman, grup liderlerinin talimatına göre A5 kâğıtlarına renkli kalemlerle tek kelime veya tek cümlede duygularını ve yorumlarını ifade eder. Her grubun yazdığı metin ve derse farklı bir yorum getirmesi için serbest çağrışımlar toplanıp grup lideri tarafından yazı tahtasının üzerine yapıştırılır (1'den 8'e kadar dikey olarak not edilir) veya zımbalanır. Daha sonra grup, yazılanları konuyla bağlantılı olarak yorumlar.

l. Yazılı Münakaşa:

Dört büyük kâğıda dört başlık yazılır ve odanın farklı yerlerine asılır, her bir başlığın içeriği diğerinden farklıdır. Daha sonra manevi danışmanlar başlığın altına konuya uygun olacak şekilde tek cümleyle yorum yaparlar. Bu şekilde çekingen ve sessiz kalan katılımcılar da kendilerini bir şeyler yazmakla yükümlü hissederler. Yazılar ders boyunca mevcut yerde sabit kalır. Bu şekilde listelenen yazılar isimsiz olacağı için kişinin duygularını daha kolay ifade etmesini sağlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:

BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmada, çalışmaya katılan grup üyelerine hafta sonları ve haftanın ilk günü ve son günü olmak üzere yazılı sorular ödev olarak verilmiştir. Gelen cevaplar 4 başlıkta toplanmıştır. Birinci bölüm, eğitim sürecinin başında ve sonunda manevi danışmanlık, klinik manevi danışmanlık ve maneviyat üzerine sorulan sorulardan oluşan cevaplardır. İkinci bölümde eğitimin içeriği hakkında sorulan sorular ve cevaplarından oluşmaktadır. Üçüncü bölümde ise tüm eğitimin içinde gerçekleşen farkındalık çalışmaları üzerine sorulan ayrı ayrı sorulardır ve dördüncü bölüm yine tüm eğitim boyunca eğitime farklı bölümlerden misafir eğitimciler hakkında sorulan soruların cevaplarıdır. Grup üyelerinin cevapları içerik analiziyle ele alınıp bu doğrultuda kodlar, kategoriler ve alt kategoriler oluşturulup her bir bölümde tablolara ayrı ayrı yer verilerek yorumlaması yapılmıştır.

3.1 Eğitimin Başında ve Sonunda Cevaplanması İstenen Sorular

Katılımcıların, eğitimin başında ve sonunda cevaplaması istenen manevi danışmanlık anlayışı, Klinik Manevi Danışmanlık uygulaması, Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi beklentisi ve maneviyat anlayışı alanlarındaki sorulara verdikleri cevapların içerik analizleri yapıp tabloları oluşturulmuş ve her bir alanın kendi içinde karşılaştırmaları yapıp yorumlanmıştır.

Tablo 6. Eğitime Katılanların Eğitim Öncesinde Kendi Manevi Danışmanlık Anlayışlarını Değerlendirmeleri (Frekans, Kategori ve Kodlar)

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Hastayı ziyaret etme	Hasta Ziyareti			
Hastaya manevi danışmanlığı tanıtma				
Hastanenin her yerinde mevcut telefon numaralarını bulundurma	Telefonla İletişim	Prosedür	3	“Belirlediğim servise gidiyorum. Sorumlu ve diğer hemşirelere selam verip, hâl hatır soruyorum. Bölüm servis hemşireleriyle hemşire odasında konuştuktan sonra ziyaret
Telefon aramalarına bakma				
Hastanın kendisi isterse manevi destek verme	Gönüllülük Esası			

Hastaya zorlamada bulunmama				<i>edebileceğim Manevi Destek isteyen hastaların listesini veya oda numarasını istiyorum.</i> ” (GÜ1)
Hastanede olduğunu çevresindekilere hissettirme	Mesleki Varlığını Koruma			
Hasta ile tanışma	Görüşmenin Sürdürebilirliğini Sağlama			
Hastayla görüşme ortamı oluşturma				
Konuşmaya giriş sağlama				
Hastaya güven verme				
Hastanın konuşmasına fırsat verme				
İletişimde somut kavramları tercih etme				<i>“Kitap tahlili ile kişiyi onun yerine koyarak duygularını alabiliyorum.”</i> (GÜ2)
Biblio terapi uygulama	Terapötik Teknikler Kullanma	Terapötik Beceriler ve Tekniklerden Yararlanma	6	
Sinema analizi gerçekleştirme				
Bilişsel yöntemlerle yaklaşma				
Rol-model olma				
Karşısındakini anlama	Empati Kurma			<i>“Duygu durumunu anlamaya çalışırım, onun konuşmasını sağlayacak sorular sorarım ve ona farklı bakış açıları sunmaya çalışırım.”</i> (GÜ7)
Dinlediğini hissettirme				
Geçmişteki bir durumu şu anda konuşma	İlişkinin Şimdi ve Buradılığı			
Hastaya sorular sorma	Konuşmaya Açık Davet			
Hasta hakkında bilgi edinme				
Dini kaynaklardan örnekler verme	Dini Referansları Kullanma			
Kur’an ve Sünnetten örnek verme		Kaynak Kullanımı	4	<i>“Dini kavramlar ve özellikle ihtiyaç hâlinde hikâyelerden yararlanmak.”</i> (GÜ4)
Dini hikâyelerden yararlanma				

Tablo 7. Eğitime Katılanların Eğitimin Sonunda Manevi Danışmanlık Anlayışlarını Nasıl Değerlendirmektedir (Frekans, Kategori ve Kodlar)

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Danışana önce insan olarak yaklaşma Danışana saygı duyma Danışana faydalı olabilme Danışanın kriz anlarında yanında bulunma Danışanın duygularını açığa çıkaracak sorular sorma Karşısındakinin duygularını anlama Danışanın düşüncelerine dokunma	Danışanla Yakından İlgilenme Konuşmaya Açık Davet Empati Kurma	Terapötik Becerilerden Yararlanma	4	“Manevi danışmanlık anlayışım karşımdaki insanlara duygularımı daha iyi anlayarak yardımcı olmaya çalışmaktır.” (GÜ3)
Manevi danışmanın yapması gereken konuşma becerileri Dini konularda gerektiği yerde gerektiği kadar bilgi paylaşma	Konuşma ve Bilgi Verme			“[Grup yöneticisi] uygulamalı manevi danışmanlık iletişim teknikleri dersinde danışana nasıl yaklaşılması gerektiğini danışana sorulacak soruları, kaçınılacak davranışları en önemlisi manevi danışmanlığın duygusal boyutunu, danışmana yaklaşımın büyük ölçüde danışanın duygularını ortaya koymasını sağlamak olduğunu öğrendik, Danışan karşısında daha çok dinleyici yönünde olmamız gerektiğini, tavsiye vermekten kaçınmak gerektiğini tekrardan hatırlattı.” (GÜ4)
Hastaya nasihat vermekten kaçınma Hastaya yönlendirme yapmama	Kaçınması Gereken Davranışlar			
Farklı manevi danışmanlık anlayışlarına saygı duyma Manevi danışmanlık yapabileceği inancına sahip olma	Saygı Duyma Danışma Yapabilme Yeterliliği	Profesyonel Manevi Danışman Tutumu	4	
Kendini yakından tanıma Kendi sorunlarını çözebilme	İçgörüyü Sahip Olma			“Gerekmedikçe nasihat veya yönlendirme

			<i>yapmamam gerektiğini de bu derste öğrendim.” (GÜ7)</i>
Eğitimin grup oturumu formatında olması			<i>“Teori dersleri, manevi danışmanlık uygulamalarında olaylara daha geniş bir pencereden bakmam gerektiğini bana öğretti.” (GÜ3)</i>
Eğitimin özel ders havasında geçmesi	Eğitimin Metodu		
Uygulama eğitiminde teori derslerin önemi			
Eğitimi Avrupa standartlarında alma	Eğitimin Yaklaşımı	Eğitimin İçeriği	<i>3</i> <i>“Genellikle salonlarda ya da dersliklerde gerçekleştirilen eğitim seminerlerine katılmışım. Manevi danışmanlık üzerine aldığımız eğitimlerde bu şekilde gerçekleşmemişti. Grup oturumu şeklinde bir eğitime ilk defa katıldım.” (GÜ5)</i>

Tablo 7. ve Tablo 8. incelendiğinde, eğitim öncesinde grup üyelerinin 7’ sinden 6’sının terapötik beceriler ve tekniklerden yararlanma, 4’ünün kaynak kullanımı ve 3’ünün ise prosedür anlayışında olduğu görülmektedir. Burada, katılımcıların çoğunluğunun terapötik beceriler ve tekniklerden yararlanma anlayışının ön plana çıktığı görülmektedir. Ancak eğitim sonrasında profesyonel manevi danışman tutumu anlayışı kategorisinin oluştuğu görülmüştür.

Eğitim öncesi alınan cevaplarda manevi danışmanlar, kendi mesleki tutumlarından bahsederler, cevaplarda hasta veya danışan ile görüşmenin sürdürülebilirliğini sağlamak için **Terapötik beceriler ve tekniklerden yararlandıklarını** (6F) belirtirler.

“Kitap tahlili ile kişiyi onun yerine koyarak duygularını alabiliyorum.” (GÜ2)

Aynı şekilde manevi danışmanlar, danışanları anlamaya çalışır, konuşmalarını sürdürülebilmek için onlara soru sorar.

“Duygu durumunu anlamaya çalışırım, onun konuşmasını sağlayacak sorular sorarım ve ona farklı bakış açıları sunmaya çalışırım.” (GÜ7)

Manevi danışmanlık anlayışını gösteren bir diğer kategori ise **Kaynak Kullanımı**dır (4F). Yine görüşmeyi sürdürebilmek amacıyla kaynak kullanılır. Etkinlikler yapılır, konuşmaların arasında dini kavramlardan ve ihtiyaç durumunda hikâyelerden bahsedilir.

“Dini kavramlar ve özellikle ihtiyaç hâlinde hikâyelerden yararlanmak.” (GÜ4)

KSA Eğitimi sürecinde dini kavramlar ve hikâyelerin, yerinde ve zamanında kullanılmadığında görüşmeyi tıkadığı gözlemlenmiştir. Danışanın anlattığı acısına doğrudan bir dini kavram veya hikâye ile karşılık verildiğinde, anlaşılmadığını hissettiği vaka analizlerinde gözlemlenmiştir.

Tablonun üçüncü kategorisi olan **Prosedür**'e (3F) verilen cevaplardan biri şöyledir.

“Belirlediğim servise gidiyorum. Sorumlu ve diğer Hemşirelere selam verip, hâl hatır soruyorum. Bölüm servis hemşireleriyle hemşire odasında konuştuktan sonra ziyaret edebileceğim Manevi Destek isteyen hastaların listesini veya oda numarasını istiyorum.” (GÜ1)

Manevi danışmanlar bu sorulan soruda günlük rutinlerinden bahseder. Almanya'daki manevi danışmanlık birimleriyle aynı şekilde olan bu tutumda, önce hemşirelerden bilgi alınır ve o kliniğe kimlerin yattığına dair bilgiler (anemnez) verilir. Daha sonra hemşire hangi hastanın manevi danışmanlık görüşmesine öncelikli ihtiyacı olduğunu belirtir.

Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminin sonunda sorulan sorulara verilen cevaplara bakıldığında manevi danışmanlarda **Profesyonel Manevi Danışman tutumu** (4F) olduğu görülmüştür. Bu bulgular da gösteriyor ki eğitim katılımcılara, manevi danışmanlıkta profesyonel bir anlayışla hareket etmebilgi ve becerisini kazandırmıştır. Aynı şekilde manevi danışmanlarda gelişen **Terapötik becerilerden yararlanma** (4F) anlayışının manevi danışmanın bakış açısı ve kendi geliştirdiği anlayışla daha etkili görüşmeler gerçekleştiği gözlemlenmiştir.

“Manevi danışmanlık anlayışım karşımdaki insanlara duygularını daha iyi anlayarak yardımcı olmaya çalışmaktır.” (GÜ3)

Manevi danışmanların profesyonel manevi danışmanlık tutumunun değişmesi neyi/nasıl yapacaklarını bilmelerini sağlamıştır.

“Aysun hocamın uygulamalı manevi danışmanlık iletişim teknikleri dersinde danışana nasıl yaklaşılması gerektiğini danışmana sorulacak soruları, kaçınılacak davranışları en önemlisi manevi danışmanlığın duygusal boyutunu danışmana yaklaşımın büyük ölçüde danışanın duygularını ortaya koymasını sağlamak olduğunu öğrendik, Danışan karşısında daha çok dinleyici önünde olmamız gerektiğini tavsiye vermekten kaçınmak gerektiğini tekrardan hatırlattı.” (GÜ4)

“Gerekmedikçe nasihat veya yönlendirme yapmamam gerektiğini de bu derste öğrendim.” (GÜ7)

Manevi danışmanlar, grup içi eğitimleri de uygulamaya dayalı olarak görmüşlerdir.

“Teori ve uygulamalı dersleri, manevi danışmanlık uygulamalarında olaylara daha geniş bir pencereden bakmam gerektiğini bana öğretti.” (GÜ3)

Ayrıca **eğitimin içeriğinin** (3F) de bazı katılımcılar tarafından dikkat çekici olduğu söylenebilir. Eğitimin çember oturum şeklinde olması ve kaynak kitap, defter, kalem kullanmadan gerçekleşmesi bunu sağlamıştır. Eğitimin malzemeleri vaka analizleri ve grup üyelerinin yaşanmışlıklarıdır. Tecrübelerin konuşulması katılımcıları ilk günlerde tedirgin etmiş olsa da grup bu duruma çabuk adapte olmuştur. Eğitimin bu şekilde daha zevkli ve öğretici olduğu tespit edilmiştir.

“Genellikle salonlarda ya da dersliklerde gerçekleştirilen eğitim seminerlerine katılmıştım. Manevi danışmanlık üzerine aldığımız eğitimlerde bu şekilde gerçekleşmemiştir. Grup oturumu şeklinde bir eğitime ilk defa katıldım.” (GÜ5)

Manevi danışmanlık anlayışının kişilerin aldıkları teori eğitimin yanında kendi bilgi ve becerilerine göre şekil değiştirdiği gözlemlenmiştir. Buradaki grup üyelerinin uzun süre manevi danışmanlık yaptığı göz önünde bulundurulmalıdır. Hasta veya danışanlar ile olan değişimlerini aşağıdaki gibi anlatırlar.

GÜ.2: *“Kitap, Kur’an, hadis ışığında devam ediyor.”*

Görüşmelerini tamamen dini referanslar ile sürdürürken vaazımsı yaklaşım gerçekleştirmektedir. Aynı teori eğitimlerini alan diğer grup üyesinin ise manevi danışmanlık anlayışını yine kendi beceri ve yeteneğine göre şekillendirdiği, bunu

bilişsel terapi tekniklerini uygulayarak tamamen psikoloji/terapinin kaynaklarından faydalanarak uyguladığı gözlemlenmiştir.

GÜ. 6: “*Bilişsel yaklaşımı, anlamlandırma sürecinde aktif olarak kullanırım.*”

Bu iki yaklaşımın farklılığı alınan teorik manevi danışmanlık eğitimlerinin zamanla kişiye göre değişmesinden kaynaklıdır. Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminde bu farklı yaklaşımları engellemek için ara ara KSA eğitimleri önerilir (2-7 yıl ara ile) ve standartlaştırma getirmiştir. Bu eğitimin sonunda manevi danışmana, kendi tecrübe ve bilgisi ile vaka analizlerini yorumlama ve bireysel grup görüşmelerinde ortak dil olan terapötik yaklaşım öğretildi. Dolayısıyla temeli terapötik dil olan Klinik Manevi Danışmanlık anlayışında, gerekli yerlerde dini referansların kullanıldığı ve gerekli yerlerde ise psikoloji/terapi tekniklerinden yararlanıldığı Türkiye KSA modelinde gözlemlenmiştir.

Tablo 8. Eğitime Katılanların Eğitim Öncesinde Klinik Manevi Danışmanlık Eğitiminin Uygulanması Hakkında Ne/Nasıl Düşündüklerinin Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Eğitimden verim alınacağını düşünme	Beklentiler			
Eğitimi kendi işi için önemli görme				
Eğitimin hayatını değiştireceğine inanma				
Eğitimin kendi gelişimine katkı sağlayacağını düşünme				
Manevi danışmanlık hizmetinin gelişmesi		Eğitime Yönelik Düşünceler	7	
Eğitime yönelik düşüncelerin olumlu yönde değişmesi	Tutumlar			
Eğitim öncesinde önyargılara sahip olma				
Eğitime direnç gösterme				
Eğitimden ayrılmak isteme				
Eğitimin karşılık bulması konusunda yaşanan tereddütler				

Eğitimin değerinin anlaşılmasını	Eğitimin Önemi				<i>“Manevi danışmanlık hizmetinin gelişebilmesi için uygulamalı manevi danışmanlık hizmetinin alınmasının önemine inanıyorum.” (GÜ2)</i>
Eğitimin ihtiyaç olarak görülmesi					
Her manevi danışmanın bu eğitimi alması					
Eğitimin yıllardır yurtdışında uygulanıyor olması					
Eğitimin uygulamalı olması					
Grup üyelerinin birbirlerine katkı sağlaması					
Eğitimi sahada görev yapan kişiler tarafından verilmesine inanma	Uzmanlık				<i>“Uygulamalı manevi Danışmanlık derslerini sahada görev yapanların sahaya bilenlerin vermesi gerektiğini düşünüyorum.” (GÜ4)</i>
Bu alanda eğitimcilerin yeteri kadar olmaması	Sayılarının Az Olması	Eğitimciye Yönelik Düşünceler	2		

Tablo 9. Eğitime Katılanların Eğitimin Sonunda Klinik Manevi Danışmanlık Eğitiminin Uygulanması Hakkında Ne/Nasıl Düşündüklerinin Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Eğitimin farklı ve zengin olması	İçerik	Eğitimin Yapısı	5	<i>“Uygulamalı manevi danışmanlık eğitime gelmeden önce manevi danışmanlık eğitimleri aldım. Ama uygulama olmadan resim terapisi, beden terapisi, protokol analizi, enstitü analizi, drama, farkındalık grup görüşmesi kısaca uygulamalı manevi danışmanlık eğitimi alınmadan yapılacak olan manevi danışmanlığın yeterince verimli olamayacağı fikrine vardım.” (GÜ2)</i>
Eğitimin kapsamlı ve detaylı olması				
Alman modeline sahip				
Eğitimin ülke için yeni olması				
Yenilikçi olması				
Sahada nitelikli ve verimli danışmanlık yapmaya olanak tanıma	Uygulama			
Yaşantısal tekniklerin yer alması				
Nasıl yapılacağıının aşamalı olarak gösterilmesi				<i>“Uygulamalı Manevi Danışmanlık Eğitimi şimdiye kadar katıldığım seminerler</i>

				<p>arasında en farklı olanıydı. Çok istifade ettiğimi, bana çok şey kattığını düşünüyorum. Eğitimin başı ile sonu arasında özgüven ve gruba katılım noktasında mesafe kat ettiğimi fark ediyorum. Bundan sonra da hayatımda değişimin devam edeceğine inanıyorum.” (GÜ7)</p>
<p>Tedavi etme amacının olmadığını öğrenir</p> <p>Danışanı yönlendirmez</p> <p>Danışman başkalarının sorununu çözmeden önce kendi sorununu çözmelidir</p> <p>Karşısındaki kişiyi yargılamadan dinlemeye başlar</p> <p>Farklı bakış açıları geliştirmeyi kazanır</p> <p>Psikolojik danışma sürecinden farklı olduğunu ayırt eder</p> <p>Bilişsel süreçlerden çok duyguları açığa çıkarmaya odaklanır</p> <p>Dini konularda gerektiği yerde gerektiği kadar bilgi paylaşmasını bilir</p> <p>Gerekli durumlarda danışanı klinik uzmana yönlendirir</p> <p>Gelecekteki görüşmelerde terapötik teknikleri kullanma</p> <p>Danışanı dinleyip empati kurmayı öğrenme</p> <p>Danışana birey olduğunu hissettirme</p> <p>İyi bir dinleyici olma</p> <p>Zaman içinde danışmanın kendi güçlü ve zayıf yönlerini bilmesi</p> <p>Danışmanın kendini yakından tanıması</p> <p>Duyguları anlamlandırma ve yakından tanıma</p>	<p>Profesyonel Manevi Danışman Tutumu Oluşturma</p> <p>Terapötik Becerilerden Yararlanma</p> <p>İçgörü Kazanma</p>	<p>Eğitimin Amacı ve Katkıları</p> <p>7</p>	<p>“Bu eğitimden sonra yapacağım görüşmeler terapötik iletişim teknikleri kullanarak ve duyguları açığa çıkararak danışanımın rahatlaması sağlamak olacak. Bu eğitim duyguların tanımlanması, insanın davranışlarının arkasında farklı duyguların olduğunu fark etmemiz, görünen sebebin arkasında farklı bir durumun olabileceğini bana öğretti.” (GÜ1)</p> <p>“Danışanla görüşürken, iyi bir dinleyici olmayı, hareketlerini iyi analiz ederek var olan problem üzerinde çalışmayı, aksi halde danışanda yeni yaralar yeni problemler açılacağını öğrendik. İyi bir dinleyici, iyi bir çözümleyici kriz anındaki kişiye iyi bir yoldaş olmayı, yargılayıcı değil yapıcı, suçlayıcı değil</p>	

Grup üyelerinin birbirlerine yardımcı olmaları	Grup İşbirliği	<i>arındırıcı cümleler kullanmayı öğrendik. Dine yönlendireceğiz diye dinden soğutmayı, gerektiğinde danışanı klinik uzmanlara yönlendirmeyi öğrendik.” (GÜ4)</i>
Grup aidiyeti bilincinin oluşması		
Grup üyelerinin aile ortamına benzer bir atmosfer oluşturmaları		
Görüşmede manevi ve dini kaynaklardan örnekler verme	Dini Referansları Kullanma	
Alman modeliyle Türk kültür ve değerlerinin birleştirilmesi	Sentez	

Tablo 9. ve Tablo 10. İncelendiğinde, eğitim öncesinde katılımcıların Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi uygulaması hakkındaki düşünceleri, beklentileri, tutumları ve eğitimin önemi alt kategorilerine ayrıldığı görülür. Ayrıca 7 kişiden 2’sinin de eğitimciye yönelik düşünceleri bulunmaktadır. Eğitim sonrasında katılımcıların tamamı eğitimden fayda sağladığını belirtmiş ve 5’i de eğitimin yapısı hakkında olumlu geri bildirimde bulunmuştur.

Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminin ilk haftasında katılımcıların uygulamalı KSA eğitimi hakkındaki düşünceleri alınmıştır. Katılımcılar, iki kategoride birleşen cevaplardan her birini ve manevi danışmanlık eğitimi hakkındaki düşüncelerini iki alt kategoride ifade etmişlerdir. Bunlardan biri **eğitime yönelik düşünceler** diğeri ise **eğitimciye yönelik tutumlardır**.

“Bu alandaki teorik çalışmaların, pratiğe dökülmesi beni heyecanlandırıyor.” (GÜ6)

Bu eğitimin diğer eğitimlerden farklı olması ve kendi duygu ve düşüncelerini rahat ifade edebilmeleri, grubun iş birliği içinde olması, onları cesaretlendirmiş ve klasik eğitimden ziyade farklı bir deneyim yaşamışlardır.

“Öncelikle bu eğitime gelirken önyargılarım vardı ve önceleri ayrılmak istedim.” (GÜ3)

Manevi danışmanların çoğu başlangıçta bu eğitimin klasik tarzda bir eğitim olduğunu ve masa, tahta ve teoriden ibaret olduğunu düşünmüşlerdir. Bunun böyle olmadığını anlayınca eğitimin ancak kendilerinin katılımıyla ilerleyeceğini görmüşlerdir. Grup yöneticisi ve grup üyeleri tarafından değer görmeleri, eğitimde kalmalarını sağlamıştır.

“Manevi Danışmanlık hizmetinin gelişebilmesi için uygulamalı Manevi Danışmanlık hizmetinin alınmasının önemine inanıyorum.” (GÜ2)

Bu tabloda öne çıkan durum ise, grup üyelerinin şimdiye kadar aldıkları eğitimden daha farklı ve verimli bir eğitim olduğunu görmeleridir. Diğer kategoride ise;

“Uygulamalı Manevi Danışmanlık derslerini, sahada görev yapanların sahayı bilenlerin vermesi gerektiğini düşünüyorum.” (GÜ4)

Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminin aslında Almanya’da olduğu gibi bir manevi danışmanlık uygulamasından gelen ve hastanede hasta ziyaretleri yapan manevi danışmanlar tarafından verilmesi istenmiştir. Böylece kendilerinin daha iyi anlaşılacağı, bu tecrübeyi kazanmış birinin onlara daha farklı perspektiflerden çözüm yolları getirecekleri umut edilmektedir. Zaten kademeli anlayışa sahip Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi, kendi eğitimlerinde geçen kişilerin grup yöneticisi olması gerektiği anlayışına sahiptir.

Eğitimin sonunda sorulara verilen cevaplar ise yine iki kategoride toplanmıştır. Bunlar **eğitimin yapısı** olarak belirtilirken **eğitimin amacı ve katkıları** hakkında da yorum yapmışlardır.

“Bu eğitimden sonra yapacağım görüşmeler terapötik iletişim teknikleri kullanarak ve duyguları açığa çıkararak danışanın rahatlaması sağlamak olacak. Bu eğitim duyguların tanımlanması, insanın davranışlarının arkasında farklı duyguların olduğunu fark etmemiz, görünen sebebin arkasında farklı bir durumun olabileceğini bana öğretti.” (GÜ1)

“Danışanla görüşürken, iyi bir dinleyici olmayı, hareketlerini iyi analiz ederek var olan problem üzerinde çalışmayı, aksi halde danışanda yeni yaralar yeni problemler açılacağını öğrendik. İyi bir dinleyici, iyi bir çözümleyici kriz anındaki kişiye iyi bir yoldaş olmayı, yargılayıcı değil yapıcı, suçlayıcı değil arındırıcı cümleler kullanmayı öğrendik. Dine yönlendireceğiz diye dinden uzaklaştırmayı, gerektiğinde danışanı klinik uzmanlara yönlendirmeyi öğrendik.” (GÜ4)

Klinik Manevi Danışmanlık Gestalt terapi temelli bir anlayışa sahiptir. Dolayısıyla hasta veya danışanın duyguları öncelikli olarak dinlenir, ona ve kendisine “temas” etmek burada önemlidir. Bir manevi danışman görüşme sürecinde çatışmanın kaynağını anlamaya çalışır. Bazen hasta veya danışanda bir ebeveyn öfkesi, adaletsizlik veya korku yatmaktadır. Manevi danışman, görüştüğü bireyin temel sorununun dini kaynak olup olmadığını anlar fakat kendi fikrini ortaya sunmaz. Altta yatan duyguyu anlar ve onun tekrardan anlam kazanması için ona kendisinin

söylediklerini duymasını sağlar. Bunu yaparken danışana yargılamadan, soru sormadan şefkatle yaklaşır. Bu eğitimde de katılımcılar birbirlerini empatik ve şefkatle dinlemeyi öğrenirler.

Katılımcılar eğitimin amacını ve katkılarını anlatırken, KSA eğitim modelinde var olan farkındalık çalışmalarının oldukça yararlı olduğunu anlatmışlardır. Eğitimin amaçlarından biri de grup üyelerini kendileriyle yüzleştirmektir. Bu, teoriden daha çok uygulamaya yönelik atölye çalışmalarıyla gerçekleştirilir. Buradaki KSA eğitiminde de aynı Almanya KSA eğitiminde olduğu gibi farkındalık çalışmaları yer almıştır.

“Uygulamalı Manevi Danışmanlık eğitimine gelmeden önce Manevi Danışmanlık eğitimleri aldım. Ama uygulama olmadan resim terapisi, beden terapisi, protokol analizi, enstitü analizi, drama, farkındalık grup görüşmesi kısaca uygulamalı Manevi Danışmanlık eğitimi alınmadan yapılacak olan işin yeterince verimli olamayacağı fikrine vardım.” (GÜ2)

Grup üyesi 7 ise aynı şekilde bu eğitimin şimdiye kadar katıldığı eğitimlerden farklı olduğunu, özgüvenini arttırdığını ve gruba aktif katılım açısından yol kat ettiğini söyler.

“Uygulamalı Manevi Danışmanlık Eğitimi şimdiye kadar katıldığım seminerler arasında en farklı olanıydı. Çok istifade ettiğimi, bana çok şey kattığını düşünüyorum. Eğitimin başı ile sonu arasında özgüven ve gruba katılım noktasında mesafe kat ettiğimi fark ediyorum. Bundan sonra da hayatımda değişimin devam edeceğine inanıyorum.” (GÜ7)

Eğitim sonunda grup üyeleri kendilerini güvende ve anlaşılır hisseder. Çünkü eğitim sayesinde kendilerini rahatça ifade etme ve fikir yürütme pratiği kazanmışlardır.

Tablo 10. Eğitime Katılanların Eğitim Öncesinde Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi Üzerinden Beklentilerinin Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Görev esnasında eksikleri kapatma	Mesleki Katkı			
Doğru manevi danışmanlığı uygulama		Mesleki Beklentiler	7	“Hastanede görev yaparken tıkanıp yerler oluyor görevime en üst seviyede faydalı olacağımı düşünüyorum.” (GÜ1)
Danışmanlık düzeyinde seviye atlama				
Manevi danışmanlık alanında ilerleme				

Profesyonel bir bakış açısı kazandırma					<i>“Profesyonel bir bakış açısının var olmasını desteklenmesi.”</i> (GÜ5)
Yaşantısal teknikleri kullanabilme					
Mesleki yeterliliği artırabilme					
Tüm hizmet alanlarına uyarlanma beklentisi	Mesleki Statü				<i>“Bu programın Türkiye’de (DİB) bir karşılık bulması.”</i> (GÜ7)
Eğitimin ülkede karşılık bulması					
Danışmanın kendisini ve hastaları yakından tanıma isteği	Kendisini ve Danışanlarını Yakından Tanıma				<i>“Kendimi tanıyabilmek ve başkalarının duygularını keşfedebilmek.”</i> (GÜ2)
Başkalarının duygularını keşfedebilme isteği					
Danışanların problemlerini etkili çözebilme isteği					
İç dünyasındaki çatışmaları çözebilme isteği		Kişisel Beklentiler	5		
Kişisel gelişimine katkı sağlama beklentisi					<i>“Kişisel gelişimime faydası olmasını istiyorum.”</i> (GÜ6)
Farklı bakış açıları kazanma isteği					
Teori dışında uygulamanın olması	Uygulanabilirlik				<i>“Uygulamalı manevi danışmanlık dersinin basitleştirilerek ebeveynlere de verilmesini istiyorum.”</i> (GÜ4)
Uygulanabilir bilgilerin olma beklentisi					
Eğitimin yaygınlaşması temennisi	Yaygınlaşma				
Eğitimin basitleştirilerek ebeveynler için de verilmesi talebi		Eğitsel Beklentiler	3		
Alman modelini ülkedeki uygulamayla karşılaştırma	Başka Modellerle Karşılaştırma				<i>“Bu programın yaygınlaşmasını ve hak ettiği değeri bulmasını istiyorum.”</i> (GÜ6)
Alman modelinin eğitim sürecinde etkisini gözleme					

Tablo 11. Eğitime Katılanların Eğitimin Sonunda Uygulamalı Manevi Danışmanlık Eğitiminden Ne Gibi Farkındalıklar ve Beceriler Kazandırdığının ve Beklentilerini Karşılıyıp Karşılımadığının Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Teorik eğitimle birlikte uygulamaların olması	Uygulanabilirlik	Eğitimin Özellikleri	4	“Önce merak ve heyecanla başlayan uygulamalı manevi danışmanlık Duygu ve düşüncelerimizin ciddi anlamda değişmesine gelişmesine yardımcı ve sebep oldu seminerlerden ve diğer toplantılardan farkı gerçekten ilk defa teorinin haricinde pratik bir eğitimin olması beni gerçek manada etkileyen en büyük unsurdu.” (GÜ1)
Eğitimin içeriğinin etkileyiciliği	Etkileyicilik	Eğitimin Kişiyeye Faydası	6	“Manevi danışmanlık anlayışım danışanlarım veya etrafımdaki kişilerin ihtiyaç hissetmeleri anında onlarla beraber sıkıntılarına çözüm aramak, olumsuz duygularından arındırılmalarına yardımcı olmak, duygularını farkına varmalarına yardımcı olmak, yanlış inançların ve dini anlayışlarının farkına varmalarını sağlayarak doğru
Kişiyi maddi ve manevi anlamda olumlu etkilemesi	Kişinin Gelişimi	Eğitimin Kişiyeye Faydası	6	“Manevi danışmanlık anlayışım danışanlarım veya etrafımdaki kişilerin ihtiyaç hissetmeleri anında onlarla beraber sıkıntılarına çözüm aramak, olumsuz duygularından arındırılmalarına yardımcı olmak, duygularını farkına varmalarına yardımcı olmak, yanlış inançların ve dini anlayışlarının farkına varmalarını sağlayarak doğru
Kişinin kendini yakından tanımasına olanak tanınması	Kişinin Gelişimi	Eğitimin Kişiyeye Faydası	6	“Manevi danışmanlık anlayışım danışanlarım veya etrafımdaki kişilerin ihtiyaç hissetmeleri anında onlarla beraber sıkıntılarına çözüm aramak, olumsuz duygularından arındırılmalarına yardımcı olmak, duygularını farkına varmalarına yardımcı olmak, yanlış inançların ve dini anlayışlarının farkına varmalarını sağlayarak doğru
Kişinin gizli yönlerini fark etmesi	Kişinin Gelişimi	Eğitimin Kişiyeye Faydası	6	“Manevi danışmanlık anlayışım danışanlarım veya etrafımdaki kişilerin ihtiyaç hissetmeleri anında onlarla beraber sıkıntılarına çözüm aramak, olumsuz duygularından arındırılmalarına yardımcı olmak, duygularını farkına varmalarına yardımcı olmak, yanlış inançların ve dini anlayışlarının farkına varmalarını sağlayarak doğru
Psikolojinin insan hayatındaki önemini fark etmesi	Kişinin Gelişimi	Eğitimin Kişiyeye Faydası	6	“Manevi danışmanlık anlayışım danışanlarım veya etrafımdaki kişilerin ihtiyaç hissetmeleri anında onlarla beraber sıkıntılarına çözüm aramak, olumsuz duygularından arındırılmalarına yardımcı olmak, duygularını farkına varmalarına yardımcı olmak, yanlış inançların ve dini anlayışlarının farkına varmalarını sağlayarak doğru
Öncelikle danışanın duygularına odaklanma	Mesleki Gelişim	Eğitimin Kişiyeye Faydası	6	“Manevi danışmanlık anlayışım danışanlarım veya etrafımdaki kişilerin ihtiyaç hissetmeleri anında onlarla beraber sıkıntılarına çözüm aramak, olumsuz duygularından arındırılmalarına yardımcı olmak, duygularını farkına varmalarına yardımcı olmak, yanlış inançların ve dini anlayışlarının farkına varmalarını sağlayarak doğru
Danışanın duygularını fark etmesini sağlama	Mesleki Gelişim	Eğitimin Kişiyeye Faydası	6	“Manevi danışmanlık anlayışım danışanlarım veya etrafımdaki kişilerin ihtiyaç hissetmeleri anında onlarla beraber sıkıntılarına çözüm aramak, olumsuz duygularından arındırılmalarına yardımcı olmak, duygularını farkına varmalarına yardımcı olmak, yanlış inançların ve dini anlayışlarının farkına varmalarını sağlayarak doğru
Manevi danışmanlığa yönelik anlayışta artma	Mesleki Gelişim	Eğitimin Kişiyeye Faydası	6	“Manevi danışmanlık anlayışım danışanlarım veya etrafımdaki kişilerin ihtiyaç hissetmeleri anında onlarla beraber sıkıntılarına çözüm aramak, olumsuz duygularından arındırılmalarına yardımcı olmak, duygularını farkına varmalarına yardımcı olmak, yanlış inançların ve dini anlayışlarının farkına varmalarını sağlayarak doğru
Daha bilinçli bir danışmanlık yapma farkındalığını kazanma	Mesleki Gelişim	Eğitimin Kişiyeye Faydası	6	“Manevi danışmanlık anlayışım danışanlarım veya etrafımdaki kişilerin ihtiyaç hissetmeleri anında onlarla beraber sıkıntılarına çözüm aramak, olumsuz duygularından arındırılmalarına yardımcı olmak, duygularını farkına varmalarına yardımcı olmak, yanlış inançların ve dini anlayışlarının farkına varmalarını sağlayarak doğru

					<i>inanç ve dini anlayışlarını aramalarını bulmalarına yardım etmek. Bireyin sağlıklı düşünme yetisini kaybettiği zamanlarda sağlıklı düşünme ortamı hazırlamak.”</i> (GÜ4)
Manevi danışmanlıkta, dini kaynaklar ve manevi değerlerle duyguların açığa çıkarılmasını fark etme	Profesyonel Manevi Danışman Tutumu				<i>“Umde'nin ne olduğunu öğrendikten sonra bizim yaptığımız danışmanlığın manevi danışmanlık olmadığını gördüm dini referanslardan ve manevi değerler ışığında duyguları açığa çıkarmam gerektiğinin farkına vardım yönlendirme yapmada ve akıl vermeden manevi danışmanlık yapmak gerektiğinin farkına vardım insanların dertlerinin küçük büyük yapmadan iyice anlayıp dinledikten sonra duyguları açığa çıkarmak gerekli olduğunun farkına vardım.”</i> (GÜ2)
Manevi danışmanlıkta, danışanı yönlendirmeme ve akıl vermemeyi öğrenme					
Danışanın her problemini çözme zorunluluğunun olmadığını bilme					
				Eğitimin Manevi Danışmanlık Uygulamalarına Faydası	5
Danışana güven verme					
Danışanı dinleme	Terapötik Becerilerden Yararlanma				
Danışana empati kurma					
Danışanı cesaretlendirme					

Tablo 11. ve Tablo 12. incelendiğinde eğitim öncesinde katılımcıların tamamının mesleki, 5'inin kişisel ve 3'ünün ise eğitsel beklentileri bulunmaktadır. Eğitim sonrasında grup üyelerinden 6'sının eğitimin kişiye fayda sağladığına, 5'inin manevi danışmanlık uygulamalarına fayda sağlayacağına ve 4'ünün ise eğitimin özelliklerine dikkat çekmiştir.

Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminde öncelikle grup üyelerinin **Mesleki Beklentileri** dikkat çekmektedir. Eğitimin temel amaçlarından biri olan profesyonel manevi danışman olmak, danışmanların beklentileri arasında ifade edilmiştir.

“Hastanede görev yaparken tikandığım yerler oluyor görevime en üst seviyede faydalı olacağını düşünüyorum.” (GÜ1)

Bu eğitim sayesinde mesleklerinde profesyonel olmayı hedeflemektedirler. Dolayısıyla eğitimin içeriği ve beklentileri örtüşmektedir.

“Profesyonel bir bakış açısının var olmasını desteklenmesi.” (GÜ5)

Diğer bir husus da bu eğitimin nasıl uygulanacağı konusunda kaygılarının olmasıdır. Eğitimin önemli olması ve kendilerinde karşılık bulması da yine manevi danışmanların beklentileri arasındadır.

“Bu programın Türkiye’de (DİB) bir karşılık bulması.” (GÜ7)

Manevi danışmanlar, bu eğitimin kendilerine ne katacağı ve kendi kişisel gelişimlerine nasıl fayda sağlayacağı hususunda da **kişisel beklentilerini** ifade etmişlerdir.

“Kendimi tanıyabilmek ve başkalarının duygularını keşfedebilmek.” (GÜ2)

Eğitimin kendi kişisel gelişimleri ve psikolojik sağlamlık açısından da onlara fayda getirmesini beklemektedirler.

“Kişisel gelişimime faydalı olmasını istiyorum.” (GÜ6)

Grubun önem verdiği konulardan sonuncusu **eğitsel beklentilerdir**. Manevi danışmanlık eğitiminin verimli olacağına başında kanaat getirmiş olup bu eğitimin farklı alanlarda da sunulması gerektiği ifade edilir. Bu eğitimin, diğer eğitimlere nazaran birçok gelişim faktörünü barındırdığı ve uygulama hususunda *hak ettiği* yeri bulması gerektiği ifade edilmiştir.

“Uygulamalı Manevi Danışmanlık dersinin basitleştirilerek ebeveynlere de verilmesini istiyorum.” (GÜ4)

“Bu programın yaygınlaşmasını ve hak ettiği değeri bulmasını istiyorum.” (GÜ6)

KSA eğitimin son haftası alınan cevaplarda yer alan manevi danışmanların beklentileri ile Klinik Manevi Danışmanlığın uygulamadaki amaçları örtüşmektedir.

Eğitimin sonunda profesyonellik açısından olumlu gelişmelerin gösterildiği gözlemlenmiştir.

“Manevi Danışmanlık anlayışım, danışanlarım veya etrafımdaki kişilerin ihtiyaç hissetmeleri anında onlarla beraber sıkıntılarına çözüm aramak, olumsuz duygularından arındırılmalarına yardımcı olmak, duygularının farkına varmalarına yardımcı olmak, yanlış inançların ve dini anlayışlarının farkına varmalarını sağlayarak doğru inanç ve dini anlayışlarını bulmalarına yardım etmektir. Ve tabii ki bireyin sağlıklı düşünme yetisini kaybettiği zamanlarda sağlıklı düşünme ortamı hazırlamak.” (GÜ4)

Eğitimin son haftasında **Kişisel Beklentiler, Eğitimin kişiye faydası özellikleri** kategorisinde yer almaktadır. Grup üyeleri bu eğitimle hem kendi hem de diğer grup üyelerinin gelişimlerini rahatlıkla gözlemleyebilirler. Kendi yaşanmışlıkları ile farkındalık kazandıkları, çözümlenmemiş sorunlarını bu eğitim ile tekrar yorumladıkları ve çerçeveleme yaparak farklı anlamlar buldukları ve kendi kişisel gelişimleri için olumlu anlamda gelişme sağladığı gözlemlenmiştir.

“Önce merak ve heyecanla başlayan uygulamalı manevi danışmanlık Duygu ve düşüncelerimizin ciddi anlamda değişmesine gelişmesine yardımcı ve sebep oldu. Seminerlerden ve diğer toplantılardan farkı gerçekten ilk defa teorinin haricinde pratik bir eğitimin olması beni gerçek manada etkileyen en büyük unsurdu.” (GÜ1)

Manevi danışmanlığın diğer amaçlarından biri olan **eğitsel beklenti** konusunda grup üyelerinin aldıkları eğitimle beklentileri karşılanmış olup, **eğitimin manevi danışmanlık uygulamalarına faydası** olduğu konusunda olumlu yanıtlar vermişlerdir.

“Uygulamalı Manevi Danışmanlığın ne olduğunu öğrendikten sonra bizim yaptığımız danışmanlığın manevi danışmanlık olmadığını gördüm dini referanslardan ve manevi değerler ışığında duyguları açığa çıkarmam gerektiğinin farkına vardım yönlendirme yapmadan ve akıl vermeden manevi danışmanlık yapmak gerektiğinin farkına vardım insanların derinliklerinin küçük büyük yapmadan iyice anlayıp dinledikten sonra duyguları açığa çıkarmak gerekli olduğunun farkına vardım.” (GÜ2)

Manevi danışmanların ilk hafta verdikleri cevaplarda yazılan mesleki beklentilerinin karşılık bulduğu gözlemlenmiştir. Manevi danışmanların bu eğitimden bekledikleri diğer bir konu ise kişisel beklentilerinin (5 F) karşılanmasıydı. Yine aynı şekilde eğitimin sonunda alınan cevaplarda, eğitimin faydası konusunda (6F) kişinin kendi farkındalık çalışmalarından verim aldığı gözlemlenmiştir. Grup üyelerinin beklentileri

sadece eğitsel beklenti (3F) iken uygulama sonunda bu beklentiler eğitimin uygulanabilirliği ve etkileyici olması noktasına gelmiştir. Eğitim özelliklerinin (4F) grup üyeleri üzerinde faydaları gözlemlenmiştir. Burada da gözlemlendiği gibi Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi, önce bireye önem vermektedir. Dolayısıyla iyi bir manevi danışman olabilmek için önce kişisel farkındalığın gerçekleşmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Tablo 12. Eğitime Katılanların Eğitim Öncesinde Maneviyat Anlayışlarının Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Okunan dualar sayesinde Allah'ın koruduğuna inanma	Dua Etme			"Her gün düzenli bir şekilde belirli duaları okumak, tefekkür etmek." (GÜ7)
Duanın her zaman ve her yerde olması				
Belirli duaları düzenli olarak okuma				
Allah'ı tefekkür etme	Tefekkür Etme			"Görevlerimi yerinde ve zamanında yapmak beni rahatlatır. Bir ibadetimi aksatınca o günümü sıkıntı içerisinde geçiririm." (GÜ4)
Teravih namazı kılma	Uygulamalı İbadetleri Yapma			
Oruç tutma				
Kur'an okuma				
Tefsir okuma				
Belirli sureleri okuma				
İbadetleri zamanında yapma	Dikkat Etme			
Nafile ibadetlere önem verme		İbadet Etme	6	
Kötülük yapmama				"Salih amel (iyilik), gülümseme dâhil." (GÜ2)
Günahı tekrar işlememe				
Gülümseme	Salih Amelde Bulunma			Kâbe'yi tavaf ederken. (GÜ3)
Birine yardım etme				
Aile üyelerini ziyaret etme				
Yaşlılarla muhabbet etme				
Aileye yakın olma				
Kabe'yi tavaf etme	Hac ve Umre			"Sadakaya önem veririm, aylık kendim ve ailem için sadaka veririm benim maneviyatımın bir parçası." (GÜ1)
Hacda Kabe'ye dokunma				
İhram kıyafetlerini giyme				
Umreye gitme				
Sadaka vermenin maneviyatın bir parçası olduğunu düşünme	Sadaka Verme			

Sohbet ve ilim ortamlarında bulunmanın maneviyatı beslediğine inanma	İlim Meclislerinde Bulunma			<i>“İlim Meclisi ve toplu olarak yapılan dua, ibadet ve zikirler.” (GÜ2)</i>
İlim meclislerinde toplu yapılan ibadet ve zikirler				
İlim meclislerinde bulunma				
Büyük zatların mekanlarını ziyaret etmenin Allah’a yakınlaştıracığı inancı	Büyük Zatların Kabrini Ziyaret Etme	Diğer Uygulamalar	3	<i>“Seyahat ettiğim yerlerde Allah dostlarını (Evliyauallah’ı) ziyaret ederim. Zira Allah’ı sevenleri sevmek, beni Rabbime yakınlaştırır inancındayım.” (GÜ1)</i>
Musiki ilahi dinleme	Musiki Eserleri Dinleme			
Sanat değeri taşıyan musiki eserleri dinleme				
Maneviyat insanın iç huzurunu artırıp karanlık dünyadan berraklığa yol aldırın her şey	İç Huzuru Artırma	Dinden Bağımsız Olması	1	<i>“Maneviyattan anlayışım, maneviyat din demek değildir. İnsanın iç huzurunu artıran, karanlık bir zihin dünyasından arındırıp berraklığa yol aldırın her ne varsa maneviyattır. Bazen kılınan bir namaz, bazen sevilen bir kuş.” (GÜ5)</i>

Tablo 13. Eğitime Katılanların Eğitimin Sonunda Maneviyat Anlayışlarının Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Farklı maneviyat anlayışların olduğunu fark etme Bir anlayışın herkeste aynı etkiyi veremeyeceğini fark etme Maneviyat ile ilgili farklı düşünceleri ve örnekleri kazanma	Maneviyata Yönelik Yeni Bakış Açılarına Sahip Olma	Eğitimin Kazandırdıkları	4	“Her insanın farklı maneviyat algısı olduğu ve yaşadığı zira birinin haz aldığı şeyden bir diğeri hiçbir şey hissetmeye biliyor.” (GÜ1)
Maneviyatın manevi danışmanlık sürecinde etkili olması	Manevi Danışmanlıkta Önemi Fark Etme	Eğitimin Kazandırdıkları	4	“Grup üyelerinin maneviyat anlayışlarını farklı farklı gördüm. Bir arkadaşımızın maneviyatı, yaratan ile senkronize olmak şeklindeki tarifi hoşuma gitti. Bir başka arkadaşımız aşkın bir gücün sizi sarıp sarmalaması olarak değerlendirmesi de güzel bir bakış açıydı. İlahi bir nurun kalbine aktığını hissetmek şeklindeki görüş de etkilendiğim maneviyat anlayışlarındandı.” (GÜ3)
Dua etme Allah’ı anma Allah’ı tefekkür etme İhtiyacı olanlara yardım etme	İbadet Etme	Eğitim Öncesinde Konuşulanlar	4	“Allah’ı (cc) tefekkür ve zikir.” (GÜ1) “Beni en fazla iyileştirenin yaratannın yarattıkları üzerinde tefekkür etmek çevremi gözlemleyip

				<i>hatalarımdan ders çıkarmak ve ihtiyacı olanlara yardım etmek olduğunu fark ettim.” (GÜ4)</i>
Kalben, ruhen ve zihnen hissedilen boşlukların doldurulması				<i>“Maneviyat boşluk dolduran büyük bir güçtür. Kalp, ruh ve düşünce üçleminin bir yüzeysel bir de derinlemesine doldurulması gereken boşlukları vardır. Bunların birisi kuş beslemek gibi yüzeysel dolacak şeyler olsa da, derinlerde olan ve çok yer kaplayan ise ilahi manada doldurulması gereken boşluklardır. Bizim görevimiz ise yüzeyi halledip derinlere girmemizdir.” (GÜ5)</i>
İç huzurun ilahi güçle sağlanması				
Allah’la aynı duygu, düşünce ve doğrularda senkronize olma				
Yapılan işlerin doyuma ulaştırılması				
		Tanımlama lar	4	<i>“Maneviyat; iç huzuru, mutmain olmak, kendinden üstün bir gücün ışığıyla aydınlanıp sıcaklığıyla sarmalanmak.” (GÜ7)</i>

Tablo 13. ve Tablo 14. incelendiğinde eğitim öncesinde maneviyat anlayışı olarak grup üyelerinden 7’sinden 6’sının ibadet etme, 3’ünün ilim meclislerinde bulunma, kabir ziyareti ya da musiki eserleri dinleme gibi diğer uygulamaları yapma ve 1’nin ise maneviyatın dinden bağımsız olduğu düşüncesi görülmektedir. Burada katılımcıların çoğunluğunun maneviyat anlayışlarının ibadet etmek olduğu

görülmektedir. Eğitim sonrasında grup üyelerinin 4'ünde maneviyatla ilgili yeni bakış açıları gelişmiş olup, diğer 4'ü eğitim öncesinde maneviyat anlayışına benzer açıklamalarda bulunmuştur. 4 kişi ise maneviyat anlayışına yönelik tanımlamalara değinmiştir.

Grup üyelerinden 6'sı **İbadet Etmenin** (6F) maneviyatı arttırdığını söylemiştir.

“Her gün düzenli bir şekilde belirli duaları okumak, tefekkür etmek.” (GÜ7)

Grup üyesi GÜ 4, ibadetleri yapınca rahatladığını, aksattığı takdirde gününün sıkıntılı geçtiğini belirtmiştir. Burada sürekli yaptığı ibadetlerin maneviyatından kaynaklandığını belirtir. İbadet hâlinde olunca maneviyatının arttığını söylemektedir.

“Görevlerimi yerinde ve zamanında yapmak beni rahatlatır. Bir ibadetimi aksatınca o günümü sıkıntı içerisinde geçiririm.” (GÜ4)

Diğer grup üyeleri ise arar ara yapılan ibadetlerin maneviyatlarını artırdığını, yaptıkları davranışlar neticesinde maneviyatlarında artış olduğunu ifade ederler.

“Salih amel (iyilik), gülümseme dâhil.” (GÜ2)

“Kâbe'yi tavaf ederken.” (GÜ3)

“Sadakaya önem veririm, aylık kendim ve ailem için sadaka veririm benim maneviyatımın bir parçası.” (GÜ1)

Grup üyelerinde maneviyat algısını artıran **diğer uygulamalar** (3F) ise o an yaşadıkları bir durumdan etkilenmeleri olmuştur.

“İlim Meclisi ve toplu olarak yapılan dua, ibadet ve zikirler.” (GÜ2)

“Seyahat ettiğim yerlerde Allah dostlarını (Evliyauallah'ı) ziyaret ederim. Zira Allah'ı sevenleri sevmek, beni Rabbime yakınlaştırır inancındayım.” (GÜ1)

Bir grup üyesi, maneviyatın sadece ibadete bağlı olmadığını, hayatının her anında yaşandığını yani **dinden bağımsız olması** (1) gerektiğini, önemli olanın o kişinin iç huzurunun artması olduğunu söyler.

“Maneviyattan anlayışım, maneviyat din demek değildir. İnsanın iç huzurunu artıran, karanlık bir zihin dünyasından arındırıp berraklığa yol aldırان her ne varsa maneviyattır. Bazen kılınan bir namaz, bazen sevilen bir kuş.” (GÜ5)

Grup üyelerinden eğitimin sonunda alınan cevaplarda ise farklılıklar gözlemlenmiştir. Gerek eğitim için grup üyeleri ile görüşmelerde gerçekleşen maneviyat algısının paylaşımları, gerekse eğitim içinde Mevlâna Müze ziyaretinin

gerçekleştirilmesi ve bilişsel olarak maneviyat algısı üzerinde yoğunlaşması ile **Eğitimin Kazandırdıkları** (4F) kategorisi oluşturulmuştur.

“Her insanın farklı maneviyat algısı olduğu ve yaşadığı zira birinin haz aldığı şeyden bir diğeri hiçbir şey hissetmeyebiliyor.” (GÜ1)

Grup içi maneviyat algısı görüşmelerinde maneviyat algısının kişiden kişiye değiştiği görülmüştür. Kişilerin kültürel anlayışları ve aileden gelen geleneklerin etkisi olduğu gibi kişilerin o anki ruh halleri de maneviyatı hissederek yaşamalarını etkilemektedir. Dolayısıyla maneviyat algısının yer ve kişilerdeki ruh hâllerine göre değişkenlik gösterdiği gözlemlenmiştir.

“Grup üyelerinin maneviyat anlayışlarını farklı farklı gördüm. Bir arkadaşımızın maneviyatı, yaratan ile senkronize olmak şeklindeki tarifi hoşuma gitti. Bir başka arkadaşımız aşkın bir gücün sizi sarıp sarmalaması olarak değerlendirmesi de güzel bir bakış açıydı. İlahi bir nurun kalbine aktığını hissetmek şeklindeki görüş de etkilendiğim maneviyat anlayışlarındandı.” (GÜ3)

Grup üyeleri maneviyat algısını ilk hafta **ibadet etme** (6F) olarak ifade etmiştir, eğitimin sonunda yine verilen cevaplarda bu **eğitim öncesinde konuşulanlar da** (4F) yine yer almaktadır. Dolayısıyla maneviyat algısının gelişiminde ibadet etme büyük etken oluşturmaktadır.

“Allah’ı (cc) tefekkür ve zikir.” (GÜ1)

“Beni en fazla iyileştirenin yaratanın yarattıkları üzerinde tefekkür etmek çevremi gözlemleyip hatalarımdan ders çıkarmak ve ihtiyacı olanlara yardım etmek olduğunu fark ettim.” (GÜ4)

Grup üyelerine sorulan sorulara verilen cevaplarda kendi yaşanmışlıklarının üzerinden **tanımlamalar** (4F) yapmışlardır. Tanımlamalarda; *kalben, ruhen ve zihnen hissedilen boşlukların doldurulması, iç huzurun ilahi güçle sağlanması* gibi ifadeler yer almıştır. Katılımcılar, cevaplarında Allah’la aynı duygu, düşünce ve doğrularda senkronize olmak ve yapılan işlerin doyuma ulaşmasını maneviyat olarak belirtirler.

“Maneviyat boşluk dolduran büyük bir güçtür. Kalp, ruh ve düşünce içleminin bir yüzeysel bir de derinlemesine doldurulması gereken boşlukları vardır. Bunların birisi kuş beslemek gibi yüzeysel dolacak şeyler olsa da, derinlerde olan ve çok yer kaplayan ise ilahi manada doldurulması gereken boşluklardır. Bizim görevimiz ise yüzeyi halledip derinlere girmemizdir.” (GÜ5)

“Maneviyat; iç huzuru, mutmain olmak, kendinden üstün bir gücün ışığıyla aydınlanıp sıcaklığıyla sarmalanmak.” (GÜ7)

Bu bölümde ulaştığımız bulgulara göre katılımcıların maneviyat algısı, din temelli olup kişiden kişiye farklılıklar göstermektedir. Maneviyat algısı eğitim öncesi sorulan soruda din ve ibadete bağlı kalmışken, eğitimin sonunda maneviyata daha geniş perspektiften bakılmıştır. Ve her anlamda maneviyatın kişide tezahür edebileceği tespit edilmiştir.

3.2 Eğitim İçeriği Hakkında Sorulan Sorular

Eğitimin sonunda grup üyelerine eğitimin içeriği hakkında sorular sorulmuştur ve verilen cevapların içerik analizleri yapıp sırasıyla tabloları oluşturularak yorumlanmıştır.

Tablo 14. Grup Üyelerinin Eğitimde ve Grup İçinde Kendilerinde Neler Deneyimlediklerinin Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Grup üyelerine karşı yakın hissetme Grup içinde fikrini rahatça ifade etme Grubun bir parçası olduğunu hissetme Grup üyeleriyle duygusal bağ kurma	Gruba Güven Duyma			“Grup üyesi arkadaşlarıma karşı daha rahat ve duyu ve düşünce olarak birbirimize yakın hissettim.” (GÜ1)
Grup üyelerinin kendilerini tanımada yardımcı olma	Katkıda Bulunma	Grup Etkileşimi	6	“Grup üyelerine karşı kendimi sakın hissettim. Yapılan çalışmalarda bir fikrim olduğu zaman çekinmeden söyledim.” (GÜ3)
Grup üyelerinden faydalanma	Yararlanma			“Artık kursta kendimi daha rahat hissetmeye başladım. Arkadaşlarla ve grup yöneticisi ile duygusal olarak bir bağ kurduğumu hissediyordum. Kimin nerede nasıl bir tepki vereceğini fark etmem zor olmuyordu.”

					<i>Kendimi daha rahat ifade edebildiğimi görüyordum.” (GÜ5)</i>
Eğitimin iyi hissettirmesi Eğitimde rahat hissetme Yeni şeyler öğrenmenin verdiği heyecan Oturumlar ilerledikçe merakın artması	Olumlu Duygulara Sahip Olma				<i>“Kursta kendimi iyi hissettim ve kursun kendimi tanımamda faydası olduğunu gördüm.” (GÜ2)</i>
			Kişisel Fayda	7	<i>“Kursta ilk başlarda aradığımı bulamamış gibi bir duyguya kapılsa da zaman ilerleyip farklı oturumlara katılınca bir sonraki oturum için merak ve heyecanım ağır basmaya başladı. Özellikle farklı alanlara merakım arttı.” (GÜ4)</i>
Kendini yakından tanıma	İçgörü Kazanma				

Tablo 15. incelendiğinde grup üyelerinin eğitimde ve grup içinde kendilerinde neler deneyimledikleri konusunda 7’sinin 6’sında grup etkileşimi ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda gruba güven duyma, katkıda bulunma ve yararlanma alt kategorileri oluşturulmuştur. Grubun tamamında ise kişisel fayda ön plana çıkmış olup, olumlu duygulara sahip olma ve içgörü kazanma alt kategorileri ortaya çıkmıştır.

Grup üyelerinin, Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminde grup etkileşiminde (6F) buldukları, bu sebepten kendilerini grup içinde rahat hissettikleri gözlemlenmiştir. Grup içinde anlatılan konular grup üyelerinin özelleridir. Bu konuların anlatılması için önce grupta güven duygusunun gelişmesi gerekmektedir.

“Grup üyesi arkadaşlarıma karşı daha rahat ve duygu ve düşünce olarak birbirimize yakın hissettim.” (GÜ1)

Grup katılımcıları bireysel gelişimlerini, grup ile birlikte gerçekleştirmektedirler. Grup içi etkileşimin samimi ve açık olduğu, anlatılanlara karşı tepki ve eleştirinin yapılmadığını, tam tersine grup üyelerin değer gördüğü gözlemlenmiştir. Dolayısıyla grup üyeleri tecrübesini anlatan kişinin

yaşanmışlıklarına karşı onu incitmemek adına yerinde ve zamanında yorum yapma hassasiyeti göstermişlerdir. Bu da grup gelişimini olumlu anlamda etkilemiştir.

“Grup üyelerine karşı kendimi sakın hissettim. Yapılan çalışmalarda bir fikrim olduğu zaman çekinmeden söyledim.” (GÜ3)

Grup üyesi 5’te görüldüğü gibi gruba olan güvenin artması ve katılımcının grup ve grup yöneticisi ile duygusal bağ kurması sonucu kendini daha güçlü hissetmiştir.

“Artık kursta kendimi daha rahat hissetmeye başladım. Arkadaşlarla ve grup yöneticisi ile duygusal olarak bir bağ kurduğumu hissediyordum. Kimin nerede nasıl bir tepki vereceğini fark etmem zor olmuyordu. Kendimi daha rahat ifade edebildiğimi görüyordum.” (GÜ5)

Klinik Manevi Danışmanlık anlayışında, kişinin kendi güçlü ve zayıf yönlerini fark etmesi grup içi etkileşim sayesinde mümkündür. Dolayısıyla bu eğitime katılan manevi danışmanlar **Kişisel Fayda** (7F) ya sahip olmuşlar, her biri kendilerindeki değişimleri gözlemlemişlerdir.

“Kursta kendimi iyi hissettim ve kursun kendimi tanımamda faydası olduğunu gördüm.” (GÜ2)

“Kursta ilk başlarda aradığımı bulamamış gibi bir duyguya kapılısam da zaman ilerleyip farklı oturumlara katılınca bir sonraki oturum için merak ve heyecanım ağır basmaya başladı. Özellikle farklı alanlara merakım arttı.” (GÜ4)

Katılımcıların uyum sürecinden sonra grup eğitiminin sabahtan akşama kadar olması, kapalı grup olması, grupta konuşulanların grupta kalması güveni sağlandığı için kendilerini açtıkları, gruba alıştıkları ve eğitime heyecan duymaya başladıkları gözlemlenmiştir.

Tablo 15. Grup Üyelerinin Grup Yöneticisine Karşı Kendilerini Nasıl Deneyimlediklerinin Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Grup yöneticisinin tarafsız olması	Profesyonel Tutuma Sahip Olma	Grup Yöneticisine Karşı Olumlu Deneyimler	7	“Grup yöneticisi objektif gruba hâkim herkese eşit olduğunu düşündüğüm için kendisine
Grup yöneticisinin şeffaf olması				
Grup yöneticisinin açık sözlü olması				

Grup yöneticisinin yol gösterici olması
Grup üyeleri için gayret göstermesi
Grup üyelerini özel hissettirmesi
Eğitim programını özverili bir şekilde uygulaması

Özverili Olma

*güvenmemi açılmamı sağladı.”
“Bireysel farkındalık görüşmelerinden sonra kendimi rahatlamış duygularımı çıkarmış ve acılarımı paylaşmış, tanımlamış olduğumu ve çok rahatladığımı fark ettim.” (GÜ1)*

Bireysel farkındalık çalışmalarında iyi bir dinleyici olması
Bireysel farkındalık çalışmalarında duyguları açığa çıkarması
Bireysel farkındalık çalışmalarında rahatlatması
Bireysel görüşmelerde direnci kırabilmesi
Bireysel görüşmelerde üyelerin kendileriyle yüzleşmesini sağlaması
Bireysel farkındalık görüşmelerinde yeni bakış açıları kazandırması
Bireysel farkındalık görüşmelerinde var olan sorunların çözülmesini kolaylaştırması

Bireysel Farkındalık Görüşmelerinde Etkili Olma

*“Grup yöneticisinin karşısında kendimi oldukça rahat hissediyorum özellikle şeffaf oluşu açık sözlülüğü bizim için gayret göstermesi hoşuma gidiyor, ilk günkü heyecan ve azmiyle devam etmesi bizimde gayretimize çaba göstermemize sebep oluyor.”
“Bireysel görüşmelerimizde her ne kadar direnç göstersem de gardımın düştüğünü hissediyorum bu her ne kadar İlk başlarda beni korkutsa da o korkularımın azaldığını hissediyorum.” (GÜ4)*

Tablo 16. incelendiğinde grup üyelerinin grup yöneticisine karşı kendilerini nasıl deneyimledikleri konusunda üyelerin tamamında ona karşı olumlu ifadeler ön plana çıkmış olup profesyonel tutuma sahip olma, özverili olma ve bireysel farkındalık görüşmelerinde etkili olma alt kategorileri ön plana çıkmıştır.

Grup üyelerinin, **Grup Yöneticisine Karşı Olumlu Deneyimler (7F)** geliştirmesi grup içindeki olumlu etkileşim kaynaklıdır. Grup üyeleri öğrenmek için katıldığı bu eğitime, isteklilik ve devamlılık göstermiştir.

“Grup yöneticisi objektif gruba hâkim herkese eşit olduğunu düşündüğüm için kendisine güvenmemi açılmamı sağladı.”

“Bireysel farkındalık görüşmelerinden sonra kendimi rahatlamış duygularımı çıkarmış ve acılarımı paylaşmış, tanımlamış olduğumu ve çok rahatladığımı fark ettim.” (GÜ1)

Grup yöneticisinin görevi grup üyelerine olumlu yaklaşımdır. Bunun sürekliliği için gerekli olan şey samimiyettir. Ancak bu sayede eğitimin sürdürülebilirliği mümkündür. Aynı şekilde grup üyeleri acılarını grupta bahsettiğinde, grup yöneticisi onu acılarıyla baş başa bırakmamalı, onu desteklemeli ve yanında olduğunu ona hissettirmelidir. Klinik Manevi Danışmanlık eğitim sürecinde, bu durum bireyin içinden gelen bir durum olsa da, aslında karşılaştıkları hastalara veya danışanlara aynı rolü almaları öğretilmektedir. Bu durum da grup üyesinin, eğitimde öğrendiği haliyle kendi hissettiği duygularının benzerlerini yaşayan hastasına veya danışanına sahip çıkmasını sağlamaktadır.

“Grup yöneticisinin karşısında kendimi oldukça rahat hissediyorum özellikle şeffaf oluşu, açık sözlülüğü bizim için gayret göstermesi hoşuma gidiyor, ilk günkü heyecan ve azmiyle devam etmesi bizimde gayretimize çaba göstermemize sebep oluyor.”

Etkili manevi danışmanın özelliklerinden biri samimiyettir. Terapötik bağın gelişmesi ile grup üyeleri, gizli kalmış sırlarını paylaşma ihtiyacı hissederler. Manevi danışmanlığın terapötik becerilerinden biri de yargılamadan diğerini dinlemektir.

“Bireysel görüşmelerimizde her ne kadar direnç göstersem de gardımın düştüğünü hissediyorum bu her ne kadar İlk başlarda beni korkutsa da o korkularımın azaldığını hissediyorum.” (GÜ4)

Bireysel görüşmeler, psikolojik danışmanlık seanslarıdır. Her bir grup üyesi, eğitim sürecinde grup yöneticisi ile 3 görüşme gerçekleştirmiştir. Almanya'daki süpervizörler eğitimde şunu söylerler: “İnsanın ruhunda saklı kalan sırlar, mutlaka bir şekilde kendilerini ifşa ederler ya fizyolojik ya da psikolojik olarak.” Dolayısıyla danışmanlık deneyimi olmayan grup üyeleri burada eğitim hakkında veya özel hayatları hakkında görüşmeler gerçekleştirir. Grup için de bu görüşmeler olumlu sonuçlar vermiştir.

Tablo 16. Grup Üyelerinin Grup Oturumlarında ve Protokol Analizlerinde Kendilerinde ve Grup Arkadaşlarında Neler Deneyimledikleri ve Bu Farkındalıkların Manevi Danışmanlık ve Uygulamalarında Ne Gibi Gelişmeler Gösterdiğinin Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Danışanlara nasihat vermektan kaçınma Danışanlara tavsiye vermektan uzak durma Danışanlara karşı önyargılı olmama Danışanlara nasıl yaklaşılacağını öğrenme Danışanlarla görüşme yaparken kısa ve öz sorular sorma Manevi danışmanlığı psikolojik danışmanlık gibi yürütülmediğini öğrenme Manevi danışmanlığın bilişsel süreçten ziyade duyguları açığa çıkaran bir süreç olduğunu öğrenme Danışanların öncelikli olarak duygularını açığa çıkarma Danışma sürecinde duygulara ağırlık verme Danışmalarda duygu odaklı olmaya özen gösterme Dini kaynakları, danışanların duygu durumuna uygun bir şekilde kullanma	Profesyonel Tutuma Sahip Olma Duygulara Önem Verme	Mesleki Gelişim	7	<p>“Protokol analizlerinde öğrendiklerimle manevi danışmanlık anlayışında ciddi değişiklik olacağını fark ettim. Zira bundan sonra direk nasihat veya telkin değil yani duyguları örtmek değil, danışanın birincil olarak duygularını ortaya çıkarmak için gayret edeceğim.” (GÜ1)</p> <p>Protokol analizlerinde bu kursa gelmeden önceden yanlış yaptığımızı veya eksik yaptığımızı gördüm ve duyguları daha çok kullanmamız gerektiğini görünce protokol analizlerinden manevi danışmanlık nasıl olması gerektiğini örnekler üzerinden öğrenme fırsatı bulmaktan kendimi şanslı hissediyorum.” (GÜ2)</p> <p>“Bu analizler sayesinde manevi danışmanlığın bilişsel bir süreçten çok duygu durumunu açığa çıkaran bir süreç olduğunu, psikolojik danışmanlık gibi yürütülmemesi</p>
Manevi danışmanlıkta yeni bakış açısının kazanılmasıyla danışmanlık yapılacağında özgüven hissinin uyanması Manevi danışmanlıkta danışanlara karşı daha yeterli olunabileceği düşüncesi	Özgüven ve Yeterlilik Duygusunu Kazanma			

---

*gerektiğini
öğrendim.”
“Danışana dini
motifleri sunarken
direkt tavsiye
niteliğinde değil de
onun duygu
durumuna uygun
bir şekilde
serpiştirerek
vermek gerektiğini
öğrendim.” (GÜ7)*

Tablo 17. incelendiğinde grup üyelerinin grup oturumlarında ve protokol analizlerinde kendilerinde ve grup arkadaşlarında neler deneyimledikleri konusunda katılımcıların tamamında mesleki gelişim ön plana çıkmış olup, ayrıca profesyonel tutuma sahip olma, duygulara önem verme ve özgüven ve yeterlilik duygusunu kazanma alt kategorileri dikkat çekmiştir.

Klinik Manevi Danışmanlık Eğitiminin amaçlarından biri olan grup üyelerinin **Mesleki Gelişimlerinde** (7F) olumlu yönde profesyonel bir şekilde ilerledikleri gözlemlenmiştir.

“Protokol analizlerinde öğrendiklerimle manevi danışmanlık anlayışında ciddi değişiklik olacağını fark ettim. Zira bundan sonra direk nasihat veya telkin değil yani duyguları örtmek değil, danışanın birincil olarak duygularını ortaya çıkarmak için gayret edeceğim.” (GÜ1)

Burada yapılan görüşmeler akılda kaldığı kadarıyla diyaloglar hâlinde yazılır. Grup içinde rol dağılımı yapılır. Manevi danışman, yazdığı vakayı dışarıdan gözlemler. Grup onun protokolü hakkında yorumlar yapar, kendi başlarından geçen aynı durumları paylaşırlar ve daha iyisi nasıl yapılır diye konuşulur. Bireysel grup görüşmeleri ve protokol analizleri eğitimin aklını ve kalbini oluşturur. Methfessel (KSA Eğitimi 2016-2019) bu eğitime “Kral yolu” der. Profesyonel manevi danışmanlık bu eğitimler sayesinde gerçekleşir. Grup üyeleri edindikleri tecrübeler dahilinde bir manevi danışmanın yetkinliği ve becerisini bu eğitim ile elde etmiş olur.

Protokol analizlerinde bu kursa gelmeden önce yanlış yaptığımızı veya eksik yaptığımızı gördüm ve duyguları daha çok kullanmamız gerektiğini görünce protokol analizlerinden manevi danışmanlık nasıl olması gerektiğini örnekler üzerinden öğrenme fırsatı bulmaktan kendimi şanslı hissediyorum.” (GÜ2)

“Bu analizler sayesinde manevi danışmanlığın bilişsel bir süreçten çok duygu durumunu açığa çıkaran bir süreç olduğunu, psikolojik danışmanlık gibi yürütülmemesi gerektiğini öğrendim.”

“Danışana dini motifleri sunarken direkt tavsiye niteliğinde değil de onun duygu durumuna uygun bir şekilde serpiştirerek vermek gerektiğini öğrendim.” (GÜ7)

Bireysel grup oturumları diğer eğitimler gibi çember oturumunda gerçekleşir. Konular; duygular, hisler ve sorunlar üzerine gelişir, anlatılan konular grup içinde kalır. Eğitimin metodu ve uygulama biçimi kişinin hasta veya danışanları ile olan görüşmelerine de yansımaktadır. Yerine göre her biri bir manevi danışman, yerine göre her biri bir çözüm arayışında olan hasta veya danışan rolündedirler. Almanya’da grup oturum görüşmeleri çok ciddiye alınır, her kelime her cümle tartılarak söylenir ve her biri konuşan kişiyi ortaya çıkarır. Süpervizör konuşmayı dinlerken psikanalize ve birçok terapi tekniklerine yer verir. Grup görüşmesinde kişinin kendisini tanımasına olanak verilir. Manevi danışmanlık sürecinde baş edilemeyen durumlar, bu görüşmede tespit edilir ve yüzleştirilir. Dolayısıyla grup görüşmelerinde duygular ve davranışlar konuşulur, olaylar ve grup dışındaki kişiler hakkında görüşülmez. Bir kişi biri hakkında şikâyette bulunuyorsa bu durumda karşıdaki kişi değil, şikâyet eden kişinin kendisi konu olur.

3.3 Farkındalık Çalışmaları

Araştırmanın bu aşamasında bireysel farkındalık ve grup farkındalığı çalışmalarını içeren eğitimler ve terapi uygulamalarına katılan katılımcıların görüş ve tutum değişikliklerine yer verilmektedir. Gruba farklı haftalarda bu eğitimlerle ilgili bir defalık sorular sorulmuştur ve verilen cevapların içerik analizleri yapıp sırasıyla tablolar oluşturularak gerekli yorumlar tablolar altında sunulmuştur.

Tablo 17. Grup Üyelerinin Mevlâna Müzesi Ziyaretinde Kendilerinde Gözlemledikleri Duygu, His ve Maneviyatlarının Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Grup olarak gidilmesinin bereketi	Grup Bilinci			“Grup olarak ziyaret etmek bana göre insanın hissiyatını ziyadeleştiriyor çünkü topluluğun bereketine inanırım. Grup üyelerinin
Eğitim dışında da grupla beraber hareket edebilme				
Grubun verdiği güven hissi				
Herkesin manevi dünyalarının farklı olması	Farklı Bakış Açılarını Görebilme			kimisine göre sadece ney kimisine göre müze ziyareti kimisine göre kabir ziyareti olması aslında hepimizin dünyasının ve maneviyatının farklı olduğunu gösterdi.” (GÜ1)
Herkeste aynı etki oluşturmaması				
Manevi hissiyat katması	Manevi Duyguyu Artırma			
Manevi atmosfer havası				
Kişinin daha sakin hissetmesine yardımcı olması				
Kişinin kuş gibi hafiflemesini sağlaması				
Ölümü hatırlatması	Ölümü Fark Etme	Ziyaretin Kazandırdıkları	5	“Mevlâna müzesinde bazı arkadaşlarımın çok duygusal ve bağlantı kurabildiğini bazı arkadaşlarımın da sadece gezme gibi düşündüğünü gördüm. Benim içinse Mevlâna müzesini gezerken rabbime ne kadar iletişim kurabilirsen ve insanlara faydalı olabilirsen öldükten sonrada unutulmaz olduğunu gördüm. Ama asıl olan o müzenin çıkışında ki kelime i tevhit tablosu çok dikkatimi çekmiştir. Ölümü hatırladım ve geçmişlerime dua
Allah’ın güç ve kudret sahibi olduğunu anlama	Allah’ı Zikretme			
Dini şahsiyetlerin gereğinden fazla abartılmaması gerektiği	Dini Şahsiyetleri Kutsallaştırmama			
Dini sembol ve şahsiyetlerin gereğinden fazla kutsallaştırılmaması gerektiği				

					ettim bu dünyanın bir gün sona ereceğinden öbür tarafı da düşünmem gerektiğini düşüncesi oluştu bende.” (GÜ2)
Sabah vaktinin olması	Zaman				“Hatta Mevlâna ziyaretinden de normalde fazla zevk almam. Pek gidesim de gelmez. Sembollerden ziyade ibadet için bir mescide girmiş gibi hissettim kendimi. Cuma günü olması, sabahın erken saatinde gidildiği için تنها olması ve galiba duygusal bir günümde olmam hasebiyle çok duygusal anlar yaşadım.” (GÜ7)
Tenha olması		Fiziksel Özellikler	Ziyaret Sonucunda		
Sessizlik			Müzedeki Oluşan/Oluşmayan Maneviyatın Atfedilen	4	
İç mekânda bulunan mescit			Mekândan Ziyade Çevresel Faktörlerin Ön Plana Çıkması		
Mekânda çalan fon müziği					
Uzun yıllar Konya’da yaşandığı için herhangi bir hissiyat uyandırmaması	Normalleşme				“Mevlâna benim için duygulanacak bir mekândan uzak bir yer. Belki uzun yıllar Konya’da yaşamamız ve bizler için sıradanlaşmış bir hal alması bu şekilde düşünmemize neden olmuş olabilir. Belki de eleştirel bakışımıza yenik düşmek.” (GÜ5)

Tablo 18. incelendiğinde grup üyelerinin 7’sinden 5’inin Mevlâna müzesi ziyaretinin faydalı olduğu görülmüş olup grup bilinci, farklı bakış açıları, manevi duyguyu artırma, ölümü fark etme, zikir gibi alt kategorileri ön plana çıkıştır.

Katılımcılardan dördünde ise oluşan ya da oluşmayan maneviyatın atfedilen mekândan ziyade çevresel faktörlerin ön plana çıktığı görülmüş olup burada da zaman, fiziki özellikler ve normalleşme alt kategorileri bulunmaktadır. Çıkan bu sonuç gösteriyor ki ziyaretin kimisi için manevi yönden fayda sağlarken kimisi içinse uzun yıllar aynı şehirde yaşanması sebebiyle normalleşmesinden dolayı herhangi bir manevi his uyandırmadığı, kimisi içinse de müzenin kendisinden ziyade ziyaretin sabah vaktinde olması, grupça gidilmesi, kalabalık olmaması ve çalan fon müziğinin ön plana çıkması manevi bir his uyandırmıştır.

Mevlâna Müzesi **Ziyaretinin Kazandırdıkları** (5F) olumlu gelişmelere örnek verilecek olursa, grup üyelerinden her birinde farklı maneviyat algısının oluşturduğu duyguların ve sembollerin olduğu gözlemlenmiştir.

“Grup olarak ziyaret etmek bana göre insanın hissiyatını ziyadeleştiriyor çünkü topluluğun bereketine inanırım. Grup üyelerinin kimisine göre sadece ney kimisine göre müze ziyareti kimisine göre kabir ziyareti olması aslında hepimizin dünyasının ve maneviyatının farklı olduğunu gösterdi.” (GÜ1)

GÜ 2, Mevlâna gezisiyle manevi değerlerin Allah ile iletişim kurmada aracı olduğunu, bu bağlantının kişiye kendi görevlerini hatırlattığını ve bir sembolün ona ölüm ve ahiret bilincini hatırlattığını anlatır.

“Mevlâna müzesinde bazı arkadaşlarımın çok duygusal ve bağlantı kurabildiğini bazı arkadaşlarımın da sadece gezme gibi düşündüğünü gördüm. Benim içinse Mevlâna müzesini gezerken rabbime ne kadar iletişim kurabilirsen ve insanlara faydalı olabilirsen öldükten sonrada unutulmaz olduğunu gördüm. Ama asıl olan o müzenin çıkışındaki kelime i tevhit tablosu çok dikkatimi çekmiştir. Ölümü hatırladım ve geçmişlerime dua ettim bu dünyanın bir gün sona ereceğinden öbür tarafı da düşünmem gerektiğini düşüncesi oluştu bende.” (GÜ2)

GÜ 7 ise, sembol ve mekânın öneminden ziyade o günkü duygu durumuna göre veya maneviyata hazır bulunuşluk durumuna göre değerlendirmiştir.

“Hatta Mevlâna ziyaretinden de normalde fazla zevk almam. Pek gidesim de gelmez. Sembollerden ziyade ibadet için bir mescide girmiş gibi hissettim kendimi. Cuma günü olması, sabahın erken saatinde gidildiği için تنها olması ve galiba duygusal bir günümde olmam hasebiyle çok duygusal anlar yaşadım.” (GÜ7)

Diğer bir kategoride ise, **ziyaret sonucunda müzede oluşan/oluşmayan maneviyatta atfedilen mekândan ziyade çevresel faktörlerin ön plana çıkması**

(4F) grup üyelerinin dikkatini çekmiştir. Mekânın تنها olması, sessizliğin hâkim olması, mescidin bulunması, arka planda fon müziğin çalması gibi fiziksel özelliklerin maneviyat algısını etkilediği tespit edilmiştir.

GÜ 5 ise mekânda veya şahısta duygulanacak bir şeyin olmadığını söylemiştir. Bu durum, özellikle böyle ortamlara alışılmış olmanın getirdiği “normalleşme” olarak açıklanabilir.

“Mevlâna benim için duygulanacak bir mekândan uzak bir yer. Belki uzun yıllar Konya’da yaşamamız ve bizler için sıradanlaşmış bir hâl alması bu şekilde düşünmemize neden olmuş olabilir. Belki de eleştirel bakışımıza yenik düşmüştür.” (GÜ5)

Grup üyeleri eğitim alınan yere geldiklerinde kendi maneviyat algıları üzerine görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. GÜ 5, bir örümceğin yavrularını sırtında taşıdığını ve dağılıp onlarca yavru örümceğin arasına karışınca bile yine anne örümceğin üzerine çıkmak istediğini gözlemlemiş, bu durum Rabbin büyüklüğü karşısında kendisinde hayranlık uyandırmıştır. Bu olayda Allah’ın kudreti ve merhametini gördüğünü belirtmiştir. Dolayısıyla tefekkürün maneviyat gelişiminde önemli yeri olduğunu vurgumıştır.

Tablo 18. Grup Üyelerinin Resim Terapisi Uygulamasından Sonra Kendilerinde ve Grup Arkadaşlarında Neler Deneyimlediklerinin Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Anlatamadığı iç dünyasını resmetmesi	Kişisel Farkındalık Oluşturma			
Çizilen resimlerin çizen kişi açısından anlamlarının olması				<i>“Resim terapisinde insanın zayıf ve güçlü yönlerinin açığa çıkabileceğini öğrenmiş oldum.” (GÜ2)</i>
Resmin insanın zayıf ve güçlü yönlerini açığa çıkarabilmesi		Resim Terapisi Uygulamasının	6	
Sorunların fark edilmesini sağlaması		Deneyimsel Sonuçları		<i>“Hayatımda ilk kez resim terapisine katıldım. Çok ilginç geldi. Bundan sonra eğitim süresince hangi dersleri göreceğim bilmiyorum ama bu eğitimden aklımda en çok resim terapisi kalacakmış gibi görünüyor.”</i>
Gizli kalmış yön ve özelliklerin fark edilmesi				
Resim terapisinin kişide iz bırakması				
Resmin insan hayatına yön verebileceğinin fark edilmesi				

Uygulama ile ilgili konuşmaların grubu birbirine yakınlaştırması	Grup Etkileşimi	<i>Resim yapmanın beni rahatlatıldığını hissettim.” (GÜ3)</i>
Grubun birbirine güvenin artması		<i>“Gelişi güzel çizilmiş bir remim bu kadar mana taşıyacağını hiç düşünmemiştim. Hayatın neresinde olduğumu fark etmemi sağladı. Sorunlarımı fark etmemi sağladı.” (GÜ4)</i>
Grup üyelerinin kişisel dünyalarına empatik bakabilmesini sağlama		
Resim yapmanın eğlenceli olması	Duygusal Fayda Sağlama	
Resim yapmanın kişiye keyif vermesi		
Resim yapmanın rahatlatıcı etkisinin hissedilmesi		
Özel şeylerin resim aracılığıyla ortaya çıkartılıp yorumlanmasının verdiği rahatlatıcı hissi		<i>“Resim yapmayı pek beceremesem de boyalar, renkler hep ilgimi çeker. Bu sebeple resim yapma fikri bana eğlenceli geldi. İlk başta belirlenen konuya göre öyle amaçsız ve bilinçsizce rastgele bir resim yaptım. Ama arkadaşların resimleri yorumlanmaya başlayınca bir resim deyip geçmemek gerektiğini anladım.” (GÜ7)</i>
Duygu ve düşünceleri açığa çıkarmada resim terapisinin gerekli olduğu düşüncesi	Resim Terapisini Önemseme	
Resmin önemli olmayıp şekillerin önemli olması		

Tablo 19. incelendiğinde grup üyelerinin resim terapisi uygulamasından sonra 7’inden 6’sında olumlu anlamda deneyimsel sonuçlar görülmüş olup kişisel farkındalık oluşturma, grup etkileşimi, duygusal fayda ve resim terapisini önemseme alt kategorileri tespit edilmiştir. Bu sonuç resim terapisi uygulamalarının bireyin kendini tanıması ve duygusal olarak rahatlaması açısından önemli olduğunu görülmüştür. Ayrıca manevi danışmanlık yaparken bu tekniği kullanmanın önemli olabileceğini fark edenler olmuştur.

Grup üyeleri ile yapılan farkındalık çalışmasına grubun 7 üyesinden 6’sı katılmıştır, 1 kişi rahatsızlığından dolayı eğitimde yer almamıştır. **Resim terapisi**

uygulamasının, deneysel sonuçlarına bakıldığında Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminde yapılan bu çalışma grup üyelerini oldukça etkilemiştir. Bu farkındalık çalışmasının amacının sadece resim çizmek değil kişinin kendi iç dünyasında, gizli saklı kalan taraflarını ortaya çıkarmak ve bunlar üzerinden farkındalık geliştirip hikâyeyi yeniden çerçevlendirmek olduğu görülmüştür.

“Resim terapisinde insanın zayıf ve güçlü yönlerinin açığa çıkabileceğini öğrenmiş oldum.” (GÜ2)

“Hayatımda ilk kez resim terapisine katıldım. Çok ilginç geldi. Bundan sonra eğitim süresince hangi dersleri göreceğimi bilmiyorum ama bu eğitimden aklımda en çok resim terapisi kalacakmış gibi görünüyor. Resim yapmanın beni rahatlattığını hissettim.” (GÜ3)

“Gelişi güzel çizilmiş bir resmin bu kadar mana taşıyacağını hiç düşünmemiştim. Hayatın neresinde olduğumu fark etmemi sağladı. Sorunlarımı fark etmemi sağladı.” (GÜ4)

“Resim yapmayı pek beceremesem de boyalar, renkler hep ilgimi çeker. Bu sebeple resim yapma fikri bana eğlenceli geldi. İlk başta belirlenen konuya göre öyle amaçsız ve bilinçsizce rastgele bir resim yaptım. Ama arkadaşlarım resimleri yorumlanmaya başlayınca bir resim deyip geçmemek gerektiğini anladım.” (GÜ7)

Resim terapisinde grup üyelerinin lisan ile anlatamadıkları acılarının bu bilinç dışı yolla ortaya çıkması kendilerini hayrete düşürdü. Burada acıların konuşulmasının kendilerini rahatlattığı gözlemlenmiştir. Grup ise merhamet ve empatik yaklaşım ile karşısındakinin duygularını anlamaya çalışarak tepki vermiştir. Resim terapisi yapmanın amacı, bira manevi danışmanın kendi acılarını anlatırken hissettiği çekingenlik, acının tekrar tezahür etmesi, anlattıktan sonra rahatlama duygularını yaşamasıdır. Bir hastanın veya danışanın da manevi danışmana derdini, acısını paylaştığı zaman aynı duygulara sahip olduğu bilinmelidir. Aynı şekilde grup içinde anlatılan dert ve acı ile baş etme bilinci gelişmektedir. Acıdan kaçmak veya yüzleşmemek karşındakini anlamak demektir. Dolayısıyla bu eğitimde bir acı veya sorunun nasıl baş edileceği grup liderinin yardımıyla yöntem olarak öğrenilmektedir.

Tablo 19. Grup Üyelerinin Sistematik Duygu Panosu Uygulamasından Sonra Kendilerinde Nasıl Etkili Olduğu ve Manevi Danışmanlık Anlayışlarına Nasıl Katkı Sağlayacağını Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Uygulamanın etkileyici ve dikkat çekici olması	İçerik	Sistematik Duygu Panosu Uygulamasının Özellikleri	4	“Daha önce hiç şahit olmadığımız bir uygulama metoduydu. Etkili ve oldukça da ilgi çekiciydi.” (GÜ5)
Danışan merkezli bir uygulama olması	Danışana Yaklaşım			“Danışan merkezli ilerliyor işler.” (GÜ6)
Gösterilemeyen öfkenin gösterilmesini sağlayıp kişiyi rahatlatması	Duygusal Fayda Sağlama			“Duygu panosu bende olumlu bir etki bıraktı. Zira insanın gösterememiş olduğu öfkeyi olay tekrar ediyor ve bu sayede gösteremediği öfkeyi göstermesi rahatlamasına, hafiflememe sebep oldu.” (GÜ1)
Geçmiş zamanda söylenemeyen sözlerin şimdi söylenmesini sağlayıp kişiyi dışarj etmesi		Sistematik Duygu Panosu Uygulamasının Deneyimsel Sonuçları	5	“Sistematik duygu panosu aslında yaşadığımız duyguları bile tarif edecek kadar kendimizi tanıyamadığımızın farkına vardım. Duygularımı tanımadığımı duygularımın üzerinde şimdiye kadar hiç düşünmediğim farkına vardım.” (GÜ4)
Zihni meşgul eden problemin rahatsız ediciliğinin azalması	Kişinin Gelişimi			
Farkında varılmayan problemi çözmesi				
Zihinde yer alan problemlere karşı yeni bakış açıları kazanma				
Kendini yakından tanıma				
Duyguları yakından tanıyıp anlamlandırma				
Bu uygulamayı danışma yaparken kullanma isteği	Mesleki Gelişim			

Tablo 20. incelendiğinde grup üyelerinin sistematik duygu panosu uygulamasından sonra 7’inden 4’ünde olumlu sistematik duygu panosu uygulamasının özellikleri ön plana çıkmış olup içerik ve danışana yaklaşım alt

kategorileri bulunmaktadır. Grup üyelerinin 5'inde ise sistematik duygu panosu uygulamasının deneyimsel sonuçları gözlenmiş ve duygusal fayda sağlama, kişinin gelişimi ve mesleki gelişim alt kategorileri bulunmaktadır. Bu sonuçlar gösteriyor ki sistematik duygu panosu uygulamasının dikkat çekicidir ve kişiye duygusal, kişisel ve mesleki gelişim alanlarında faydalar sağlamaktadır.

Grup üyeleri **sistematik duygu panosu uygulamasının özelliklerinin** (4F) dikkat çekici olduğunu belirtmişlerdir. Aile panosu (*Familien Brett*) olarak da ifade edilen bu çalışma, Almanya KSA psikodrama eğitiminde sistemik duygu panosu olarak ifade edilmiştir. Kullanılırken izlenen terapi tekniklerinde psikodrama, psikanaliz, duygu ve çözüm odaklı teknikler yer almaktadır. Dolayısıyla burada merkez olan anlatılanlardır. Psikodrama gibi kuralların belirtilmesi ve figürlerin canlandırılırken kendi ağızlarından konuşmaları ve sanki karşıdaki kişinin sözlerini tekrar duyuyor gibi hikâyenin canlanması hipnotik etki oluşturmaktadır.

“Daha önce hiç şahit olmadığımız bir uygulama metoduydu. Etkili ve oldukça da ilgi çekiciydi.” (GÜ5)

“Danışan merkezli ilerliyor işler.” (GÜ6)

Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminde grup üyelerinin verdiği cevaplarda **sistematik duygu panosu uygulamasının deneyimsel sonuçları** (5F) olumlu sonuç vermiştir.

“Duygu panosu bende olumlu bir etki bıraktı. Zira insanın gösterememiş olduğu öfkeyi canlandırıp tekrar göstermesi rahatlamasını ve hafiflemesini sağladı.” (GÜ1)

Buradaki amaç duyguları ortaya çıkartmaktır. Bunun için birey zamanında karşıdaki kişiye söyleyemediklerini veya olay karşısında farklı düşünce durumlarını, figürler üzerinde canlandırarak dile getirir. Uygulama neticesinde, grup üyesinde rahatlatıcı etki bıraktığı ve kendisinde gelişen duyguları tekrardan anlamlandırma imkânı sağladığı gözlemlenmiştir.

“Sistematik duygu panosuyla aslında yaşadığımız duyguları bile tarif edecek kadar kendimizi tanıyamadığımızın farkına vardım. Duygularımı tanımadığımı, duygularımın üzerine şimdiye kadar hiç düşünmediğimin farkına vardım.” (GÜ4)

Grup üyeleri ile gerçekleşen sistemik duygu panosu tekniği ile anıyı canlandırma psikodrama çalışması olumlu sonuç vermiştir. Grup üyelerinin bu pano

üzerinden küçük sorunları olduğu gibi karmaşık sorunları da tanımlayıp figürler üzerine yerleştirdiği vakit daha hızlı çözüm yollarına ulaşma imkânı bulduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 20. Grup Üyelerinin Beden Terapisi Uygulamasından Sonra Kendilerinde Nasıl Etkileri Olduğunun Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Kişide rahatlama	Duygusal Fayda Sağlama			<i>“Düşünmeden ve hissetmeden yaptıklarımızın aslında değerini göremediğimizi gördüm. Üzümün bu kadar küçük bir şeyin ne kadar tadı olduğu yumuşaklığını hissetmediğin ne kadar aslında büyük içeriği olduğunu öğrendim.” (GÜ2)</i>
Düşünmeden yapılan şeylerin önemini fark etme				
Anı yaşayamamayı fark etme	Bilinçli Farkındalığın Gelişimi			
Nefes almanın değerini bilme				
Günlük hayatta yapılan şeylerin sıradanlaşıp bir örnek çalışmayla his ve duyuları fark ederek deneyimleme				
Danışanlar için mutluluk ve derdin küçüklük ya da büyüklükle ilişkili olmadığını belirtme	Profesyonel Manevi Danışman Tutumuna Sahip Olma	Beden Terapisi Uygulamasının Deneysel Sonuçları	7	<i>“Manevi danışmanlıkta da karşıdaki danışanın duygu üzerine derinlemesine yapılacak bir çalışmada çok güzel sonuçların alınacağına inanıyorum.” (GÜ5)</i>
Farkına varılamayan yönleri ve özellikleri tanıma	İçgörü Kazanma			
Bu uygulamayı danışma yaparken kullanma isteği				<i>“Nefes egzersizi: beni çok rahatlattı. Hafiflemiş ve dinginleşmiş hissettim.” (GÜ6)</i>
Meslekte başarılı olacağına inanma	Mesleki Gelişim			<i>“Beden terapisi dersinde yaptığımız etkinlikler hem eğlenceli hem de anı yakalama, anda kalma adına güzel çalışmalardı.” (GÜ7)</i>

Tablo 21. incelendiğinde grup üyelerinin beden terapisi uygulamasından sonra üyelerin verdikleri cevapların tamamında beden terapisi uygulamasının deneyimsel sonuçları gözlenmiş ve duygusal fayda sağlama, bilinçli farkındalığın gelişimi, profesyonel manevi danışman tutumuna sahip olma, içgörü kazanma ve mesleki gelişim alt kategorileri tespit edilmiştir. Bu sonuç beden terapisi uygulamasının katılımcılara birçok faydalar sağladığını göstermektedir.

Beden terapisi, manevi danışmanların günlük mesleki çalışmalarında birçok kişi ile temas edip onların kendilerine yükledikleri duyguları bedenlerinde hissetmelerine ve kendilerini dinlemelerine yardımcı olur. Dolayısıyla beden terapisi, Geştalt Terapisi ve psikodramanın bir parçası olup beden, ruh ve bilinç ile bir bütün olduğu ve nasıl farkındalık geliştirileceği konusunda manevi danışmanlara yardım eder.

Çalışmamızda manevi danışmanlar ile uyguladığımız tekniklerden biri üzüm çalışmasıdır. Anda kalmak ve odaklanma üzerine gerçekleşen çalışmadan GÜ 2 şöyle bahseder:

“Düşünmeden ve hissetmeden yaptıklarımızın aslında değer göremediğini fark ettim. Üzümün yani bu kadar küçük bir şeyin ne kadar tatlı olduğunu, küçük ama büyük içeriği olduğunu öğrendim.” (GÜ2)

Bu uygulamada rahatlatıcı ve kriz anında “anda” kalma amacıyla yapılan çalışmalar, hasta ve danışanlar ile de uygulanır.

“Manevi danışmanlıkta karşıdaki danışanın duygu üzerine derinlemesine yapılacak bir çalışmanın çok güzel sonuçları alınacağına inanıyorum.” (GÜ5)

“Nefes egzersizi beni çok rahatlattı. Hafiflemiş ve dinginleşmiş hissettim.” (GÜ6)

“Beden terapisi dersinde yaptığımız etkinlikler hem eğlenceli hem de anı yakalama, anda kalma adına güzel çalışmalardı.” (GÜ7)

KSA eğitimi uygulamasında farkındalık çalışması olarak seçilen beden terapisi, Manevi danışmanlar üzerinde olumlu sonuç vermiştir. Hem kendi danışmanlık süreçlerinde kendilerine uygulayabilecek ve rahatlatacak teknikleri hem de kriz durumu müdahaleler de danışanlarına uygulayabilecek teknikleri öğrenmişlerdir.

Tablo 21. Grup Üyelerinin Enstitü Analizi Sunumundan Sonra Kendilerinde ve Grup Arkadaşlarında Neler Deneyimlediklerinin Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Güzel yönlerin başkaları tarafından fark edilmesi Farkına varılmamış eksikliklerin başkaları tarafından fark edilmesi Grup arkadaşlarının geliştirilmesi gereken özelliklerini ortaya çıkarma ve onların daha iyi hale gelmesinde katkı sağlama	Farkındalık Oluşturma	Grup Etkileşimi	7	“Grup arkadaşlarım olumsuz özelliklerini ortaya çıkarıp onların daha güzeline ulaşması için gayret ettik.” (GÜ2) “Enstitü analizi sunumu yaptım, farkına varamadığım ama arkadaşlarım penceresinden bakınca fark ettiğim eksikliklerim varmış. Kendimin ve ailemin huzuru için eksikliklerimi gidermeye çalışacağım.” (GÜ3)
Grubun yaşantılarıyla kendi yaşantısını karşılaştırması	Karşılaştırma Yapma			“Grup arkadaşımın parçalanmış çalışma alanının kendisini zorladığını ailesine daha az zaman ayırdığını fark ettim. Kendisine bir alana yönelmesini böylelikle alanında daha da uzmanlaşacağını kendisine ilettim.” (GÜ4)
Grubun yapıcı eleştirilerine alışma	Eleştirilere Açık Olma			“Kendi analizimde kendimi ihmal ettiğimi yordüğümü gördüm. Değiştirip geliştirecek taraflarımı fark ettim.” (GÜ1)
Kendini ihmal ettiğini fark etme Kendisini yakından tanıma fırsatı bulma Geliştirilecek tarafları fark etme Kendisindeki olumlu ve olumsuz yönleri fark etme Hedef ve önceliklerini gözden geçirme Düzenli bir yaşam tarzını seçme	İçgörüyeye Sahip Olma	Kişisel Farkındalık	5	“Enstitü analizinde kendimin olumlu olumsuz yönlerinin farkına vardım ve olumsuz yönlerimi düzeltmem gerektiğinin farkına vardım kendimizi tanımak için enstitü analizinin yapılması gerektiğine inanıyorum.” (GÜ2) “Mesleğimin hayatımı kaplamış olduğu alanı tekrardan gözden geçirdim. Hedeflerimin

Mesleki hayatının
kişisel yaşamının
önünde olduğunu fark
etme
İş değişikliklerinin
hayatını etkilemesi

Mesleki Hayat

---

*ve önceliklerimin
tekrardan düzenlemem
gerektiğini bir alana
yönelmem gerektiğini
anladım.”*

*“Hayatımızın bir düzen
içerisinde olması
gerektiğini düşündüm.
Ne kadar dağınık
hayatımızın olduğunu
önceliklerimizin yer
değiştirdiğini fark
ettim.” (GÜ4)*

*“Kendimin ne kadar iş
değiştirdiğini fark ettim.
Benim de birkaç yere
bölündüğümü
düşündüm.” (GÜ7)*

Tablo 22. incelendiğinde grup üyelerinin enstitü analizi sunumundan sonra tamamında grup etkileşimi ön plana çıkmış olup farkındalık oluşturma, karşılaştırma yapma ve eleştirilere açık olma alt kategorileri saptanmıştır. Katılımcıların 5’inde kişisel farkındalık oluşmuş ve içgörüyeye sahip olma ile mesleki hayat alt kategorileri bulunmuştur. Bu sonuçlar, enstitü analizi sunumunun grubu birbirine yakınlaştırıp güven oluşturduğunu, birbirlerinin eksik ve güçlü yönlerini farkına vardıklarını ve kişisel anlamda birtakım farkındalıklar oluşturduğunu göstermektedir.

Farkındalık çalışmalarından biri olan enstitü analizleri, grup üyelerinin kendi mesleki ve günlük görevleri üzerine analizin gerçekleşmesi ile olur. Burada ortaya çıkan **Grup Etkileşimi** (7F) sayesinde analiz sürecinde birbirlerini destekleyip alternatif yöntemler sunarak birbirlerinde farkındalık oluşturmuşlardır.

“Grup arkadaşlarımın olumsuz özelliklerini ortaya çıkarıp onların daha güzeline ulaşması için gayret ettik.” (GÜ2)

“Enstitü analizi sunumu yaptım, farkına varamadığım ama arkadaşlarımın penceresinden bakınca fark ettiğim eksikliklerim varmış. Kendimin ve ailemin huzuru için eksikliklerimi gidermeye çalışacağım.” (GÜ3)

“Grup arkadaşımın parçalanmış çalışma alanının kendisini zorladığını ailesine daha az zaman ayırdığını fark ettim. Kendisine bir alana yönelmesini böylelikle alanında daha da uzmanlaşacağını kendisine ilettilim.” (GÜ4)

Grup üyeleri kendi yaşamlarını tahtaya çizip dışarıdan bir gözle yani grup arkadaşlarıyla birlikte analiz ederler. Bu, yaşam gidişatı ile ilgili onlarda kişisel farkındalık (5F) geliştirir.

“Kendi analizimde kendimi ihmal ettiğimi yorduğumu gördüm. Değiştirip geliştirecek taraflarımı fark ettim.” (GÜ1)

“Enstitü analizinde kendimin olumlu olumsuz yönlerinin farkına vardım ve olumsuz yönlerimi düzeltmem gerektiğinin farkına vardım kendimizi tanımak için enstitü analizinin yapılması gerektiğine inanıyorum.” (GÜ2)

“Mesleğimin hayatımı kaplamış olduğu alanı tekrardan gözden geçirdim. Hedeflerimin ve önceliklerimin tekrardan düzenlemem gerektiğini bir alana yönelmem gerektiğini anladım.”

“Hayatımızın bir düzen içerisinde olması gerektiğini düşündüm. Ne kadar dağınık hayatımızın olduğunu önceliklerimizin yer değiştirdiğini fark ettim.” (GÜ4)

“Kendimin ne kadar iş değiştirdiğimi fark ettim. Benim de birkaç yere bölündüğümü düşündüm.” (GÜ7)

Bu farkındalık çalışması grup yöneticisinin desteği ile gerçekleşmelidir. İç sesin hâkim olduğu bir grup üyesi, tahtada güzel taraflarını da görmezden gelerek kendini eleştirmeyi seçebilir.

3.4 Farklı Bölümlerden Katılan -İnterdisipliner Eğitimler- Hakkında Sorulan Sorular

Burada bölüm eğitime farklı bölümlerden katılan -interdisipliner eğitimler- hakkında sorular sorulmuştur ve verilen cevapların içerik analizleri yapıp sırasıyla tabloları oluşturularak yorumlanmıştır.

Tablo 22. Grup Üyelerinin Duygular ve Psikoterapi Eğitiminde Kendilerinde ve Grup Arkadaşlarında Neler Deneyimlediklerinin Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Her davranışın altında duyguların olduğunu fark etme Bir olay varsa orada duyguların olduğunu fark etme	Davranışların Nedenini Oluşturması	Duyguların Önemi	7	<i>“Gerçekten insanın her hareketinin her davranışını her söylevinin ve hareketlerinin toplamının arkasında bir duygunun yattığını anladım. Duyguları</i>

Duygular ortaya çıkarıldığında insanları rahatlattığını fark etme	Duyguların İfade Edilmesi				tanımladığımız zaman danışanın davranışını arkasındaki nedenin ne olabileceği konusunda ipucu olacağı için danışana daha faydalı bir danışmanlık yapacağımı anladım.” (GÜ1)	
Duygular tanımlanabildiğinde danışanlara daha faydalı danışmanlık yapabilme Danışanın duygularına odaklanmayı öğrenme Danışanın duygularını anlayabilme Danışanın duygularını daha dikkatli analiz etme Danışanların duygularını açığa çıkararak kendilerini yakından tanımalarını sağlama	Manevi Danışmanlıkta Kullanılması				“Duyguların her yerde olacağını öğrendim. Bir olay bir yaşam varsa orada duyguların olduğunu öğrendim. İnsanların duygularını ortaya çıkarınca kendilerini iyi hissettiğini öğrendim.” (GÜ2)	
Üyelerin birbirlerine empati kurması	Empatinin Kurulması				“Duyguların açığa çıkarılmasının danışanın yüreğine dokunma ve manevi danışmanlık için çok önemli bir yere sahip olduğunu fark ettim.” (GÜ7)	
Boş sandalye uygulamasının acıları hafiflettiğini ve rahatlatıcı etkisinin olduğunu fark etme Psikodramanın gücünü önemseme Şimdi ve buradıyla geçmişte takılı kalınanları aşabilme	Terapötik Tekniklerin Önemszenmesi				“Boş sandalye uygulaması da çok dikkat çekiciydi insanın acıları ile ilgili onu hafifletmesi veya bitirmesi için son derece önemli teknik. Benim bitiremediğim ayrılıklarımı veda edemediklerime varmış gibi bitirme ve veda etmek rahatlatıcı ve huzur verici bir uygulamaydı.” (GÜ1)	
Danışanla ilgilenirken farklı iletişim kanallarına yönelme	Danışanla İletişimin Kurulması			Mesleki Gelişim	5	“Önemsiz zannettiğim psikodramanın gücüne inandım.” “Uygulamalı manevi danışmanlık eğitimiyle birlikte manevi danışmanlık anlayışında kişileri ve olayları asla yargılamamam gerektiğini öğrendim.” (GÜ4)
Danışanları yargılamamayı öğrenme	Profesyonel Manevi					

İnsanların dertlerini büyük-küçük olarak kategorize etmeden önemli görmeyi öğrenme	Danışman Tutumu	<i>“Bu uygulama, bir danışanla ilgilenirken belirli kalıpla sınırlı kalmayarak kendimize farklı iletişim kanalları bulabileceğimizi göstermekteydi.”</i> (GÜ5)
--	-----------------	---

Tablo 23. incelendiğinde grup üyelerinin duygular ve psikodrama eğitiminde kendilerinde ve grup arkadaşlarında neler deneyimledikleri konusunda üyelerin tamamında duyguların önemi ön plana çıkmış olup davranışların nedenini oluşturması, duyguların ifade edilmesi, manevi danışmanlıkta kullanılması ve empatinin kurulması alt kategorileri bulunmaktadır. Katılımcıların 5’inde ise mesleki gelişim ön plana çıkıp terapötik tekniklerin önemszenmesi, danışanla iletişimin kurulması ve profesyonel manevi danışman tutumu alt kategorileri bulunmaktadır.

Misafir eğitmenin grup üyeleriyle **Duyguların Önemi** (7F) hakkında deneyim oluşturması grup üyelerinde farkındalık oluşturmuştur.

“Gerçekten insanın her hareketinin her davranışını her söylevinin ve hareketlerinin toplamının arkasında bir duygunun yattığını anladım. Duyguları tanımladığımız zaman danışanın davranışını arkasındaki nedenin ne olabileceği konusunda ipucu olacağı için danışana daha faydalı bir danışmanlık yapacağımı anladım.” (GÜ1)

“Duyguların her yerde olacağını öğrendim. Bir olay bir yaşam varsa orada duyguların olduğunu öğrendim. İnsanların duygularını ortaya çıkarınca kendilerini iyi hissettiğini öğrendim.” (GÜ2)

“Duyguların açığa çıkarılmasının danışanın yüreğine dokunma ve manevi danışmanlık için çok önemli bir yere sahip olduğunu fark ettim.” (GÜ7)

Grup üyeleri edindikleri duygu deneyimlerinin **Mesleki Gelişim** (5F) açısından yorumlamanın önemli olduğunu öğrendiler.

“Boş sandalye uygulaması da çok dikkat çekiciydi insanın acıları ile ilgili onu hafifletmesi veya bitirmesi için son derece önemli teknik. Benim bitiremediğim ayrılıklarımı veda edemediklerime varmış gibi bitirme ve veda etmek rahatlatıcı ve huzur verici bir uygulamaydı.” (GÜ1)

“Önemsiz zannettiğim psikodramanın gücüne inandım.”

“Uygulamalı manevi danışmanlık eğitimiyle birlikte manevi danışmanlık anlayışında kişileri ve olayları asla yargulamam gerektiğini öğrendim.”
(GÜ4)

“Bu uygulama, bir danışanla ilgilenirken belirli kalıpla sınırlı kalmayarak kendimize farklı iletişim kanalları bulabileceğimizi göstermekteydi.” (GÜ5)

Psikodrama ve gestalt terapisinin eğitimin uygulanmasında önemli yeri vardır. Bu eğitimin kendilerinde farklı bakış açıları ve farkındalık geliştirdiği gözlemlenmiştir.

Tablo 23. Grup Üyelerinin Yas ve Aşkın Terapi Eğitiminde Kendilerinde ve Grup Arkadaşlarında Neler Deneyimlediklerinin Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
Yas bitirilmediğinde kişide yük oluşturduğunu fark etme Acıların arkasında yasın olabileceğini fark etme	Yasın Bastırılması			<i>“Gerçekten her ayrılığın bir yas olduğu ve bu yasa bir şekilde insanın bitirmesini lazım geldiği yani öleni gömmek olay bitmişse gerçekten onu bitirmek insanın yükünü hafifletecek bitirmediği zaman onun hayatında zihninde gönlünde o olayın o kişinin devam edeceği ve bir yük oluşturacağına bize anlatması ve bunu bizim anlamlandırmamız son derece önemliydi gerçekten benim de bitirilmemiş yaslarımın bitirilmemiş ayrılığımın olduğunu anlamam açısından önemli bir programdı.” (GÜ1)</i>
Yasın sadece ölümle sınırlı olmadığını öğrenme Her ayrılığın bir yas olabileceğini fark etme Her kaybın bir yas olduğunu öğrenme	Yasın Yeniden Tanımlanması	Yas Bilinci	4	<i>“Bu derste öğrendiğim en önemli husus şu oldu. Ben yası sadece bir ölen kişiyle ilgili sanırdım. Oysaki her türlü kayıptan sonra yas yaşamak mümkünmüş.” (GÜ3)</i>
Yasın bitmesinin normalleşmeyle belirginleşmesi	Yasın Bitmesi			<i>“Bu derste dikkatimi çeken, belki daha öncede öğrendiğim ama hatırlamadığım, yas deyince illaki bir kayıp olması gerekiyormuş gibi algılarken aslında yasın her türlü durum değişikliğinde yaşanması durumuydu.” (GÜ7)</i>

Danışanların yaslarını yaşamaları için danışmanların rehber olması	Danışanların Yaslarına Odaklanması				<i>“Danışmanlarında yasları yaşaması için önderlik etmesi gerekir.” (GÜ2)</i>
Manevi danışmanın, danışanlarında yaşamadığı yasları varsa bunları açığa çıkarması		Mesleki Gelişim	3		<i>“Aşkın terapide ise hikâye anlatımının ve biblioterapinin önemini biraz daha anladım.” (GÜ5)</i>
Biblioterapinin önemini fark etme	Terapötik Tekniklerin Önemsenmesi				<i>“Manevi danışmanlığın en etkili şekilde hikâyelerle yapılabileceğini öğrendim.” (GÜ7)</i>
Manevi danışmanlık sürecinde hikâyelerden yararlanmanın önemini kavrama					

Tablo 24. incelendiğinde grup üyelerinin yas ve aşkın terapi eğitiminde kendilerinde ve grup arkadaşlarında neler deneyimledikleri konusunda 7’sinin 4’ünde yas bilinci ön plana çıkıp yasin bastırılması, yasin yeniden tanımlanması ve yasin bitmesi alt kategorileri tespit edilmiştir. 3’ünde ise mesleki gelişim ön plana çıkıp danışanların yaslarına odaklanması ve terapötik tekniklerin önemsenmesi alt kategorileri saptanmıştır.

Yas, Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminin bir parçasıdır. Her bir manevi danışman **yas bilincinde** (4F) değildir. Grup üyeleri gerek mesleğinde gerekse özel hayatında yas süreciyle karşılaşır. Bu eğitimde grup üyesi, yas üzerine nasıl bir anlayış geliştirmesi ve bir yol izlemesi gerektiğini öğrenir.

“Gerçekten her ayrılığın bir yas olduğu ve bu yası bir şekilde insanın bitirmesinin lazım geldiği yani öleni gömmek olay bitmişse gerçekten onu bitirmek insanın yükünü hafifletecek bitirmediği zaman onun hayatında zihninde gönlünde o olayın o kişinin devam edeceği ve bir yük oluşturacağına bize anlatması ve bunu bizim anlamlandırmamız son derece önemliydi gerçekten benim de bitirilmemiş yaslarımın bitirilmemiş ayrılığımın olduğunu anlamam açısından önemli bir programdı.” (GÜ1)

“Bu derste öğrendiğim en önemli husus şu oldu. Ben yası sadece bir ölen kişiyle ilgili sanırdım. Oysaki her türlü kayıptan sonra yas yaşamak mümkünmüş.” (GÜ3)

“Bu derste dikkatimi çeken, belki daha öncede öğrendiğim ama hatırlamadığım, yas deyince illaki bir kayıp olması gerekiyormuş gibi algılarken aslında yasin her türlü durum değişikliğinde yaşanması durumuydu.” (GÜ7)

“Danışmanlarında yasaları yaşaması için önderlik etmesi gerekir.” (GÜ2)

Misafir eğitmen, aşkın terapi eğitiminde Mesnevi’den örnekler vererek biblioterapi üzerine çalışmaların nasıl izleneceği göstermiş ve bireysel bakış açılarını genişletecek farkındalık eğitimi gerçekleştirmiştir. Bu terapi tekniğinin kendilerine ve mesleki gelişimlerine (3F) faydası öğrenilmiştir.

“Aşkın terapide ise hikâye anlatımının ve biblioterapinin önemini biraz daha anladım.” (GÜ5)

“Manevi danışmanlığın en etkili şekilde hikayelerle yapılabileceğini öğrendim.” (GÜ7)

Tablo 24. Grup Üyelerinin Teori Eğitimlerinde Kendilerinde ve Grup Arkadaşlarında Neler Deneyimlediklerinin Frekans, Kategori ve Kodları

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Frekans	Örnek İfade/İfadeler
İyimserlik açısından yaşam ve inancı anlamlandırmada logoterapiden yararlanma Sıkıntılardan kurtulabilmek için yaşananlara yeni bir anlam katabilme ya da yeniden anlamlandırma	Danışmanların Sorunlarına Anlam Arayışı ile Yaklaşılması			<i>“Ben bu dersten logoterapinin anlam kazandırma yolu ile tedavi amaçlayan bir terapi metodu olduğunu anladım.” (GÜ1)</i>
Ayet ve hadisleri manevi danışmanlık süreciyle ilişkilendirme Kur’an ve sünneti manevi danışmanlıkta önemli görme	Dini Referansları Kullanmanın Önemli Görülmesi	Mesleki Gelişim	6	<i>“Bir insanın başına bir sıkıntı geldiği zaman onu oradan kurtarmak için yaşadıklarına yeni bir anlam katabilirsek ya da yeniden anlamlandırabilirsek ona danışmanlık yaptığımızı öğrendim.”</i> <i>“Derste, önce insan olmak gerektiğini daha sonra danışmanlık yapmak gerektiğinin farkına vardım.” (GÜ2)</i>
Danışmanlık yapmak için önce insan olunması gerektiği bilinci	Profesyonel Manevi Danışman Tutumu			<i>“Manevi danışmanlık alanında ayet ve hadislerden nasıl istifade edilebileceği hususundaki teori dersinden de farklı bir bakış açısı elde ettim. Bir ayete bir hadise meşru dairede kalarak çok zengin manalar</i>

			vermek, anlamlar çıkarmak mümkünmüş.” (GÜ3)
Manevi danışmanlık alanında uygulamalı eğitimin ön plana çıkması	Uygulamanın Teoriden Önemli Olması		“Teori eğitiminin kattıkları önemlidir. Ama manevi danışmanlık ve rehberlik alanında teoriden ziyade uygulamalı eğitimin olması gerektiğine inanmaktayım.” (GÜ2)
		Eğitimin İçeriği	5
Daha önceki bilgilerin tazelenmesini sağlama Bilgilerin yeniden hatırlanması	Tekrarlayıcı Olması		“Daha önce verilen eğitimlerde görmüş olduğumuz teori bilgilerimizi almış olmamız bilgilerin tazelenmesi için iyi oldu.” (GÜ5)
			“Manevi danışmanın özellikleri dersi benim için yeni bir ders değildi. Çünkü biz bu dersi aynı kitaptan ve aynı hocadan tezsiz yüksek lisans dersinde de bir iki dönem önce işlemiştik. O yüzden bende fazla bir merak uyandırmadı. Tekrar bir hatırlamış oldum.” (GÜ7)

Tablo 25. incelendiğinde grup üyelerinin teori eğitimlerinde kendilerinde ve grup arkadaşlarında neler deneyimledikleri konusunda 7’sinin 6’sında mesleki gelişim ön plana çıkıp danışmanların sorunlarına anlam arayışı ile yaklaşılması, dini referansları kullanmanın önemli görülmesi ve profesyonel manevi danışman tutumu alt kategorileri bulunmaktadır. Katılımcıların 5’inde ise eğitimin içeriği ön plana çıkıp uygulamanın teoriden önemli olması ve tekrarlayıcı olması alt kategorileri bulunmaktadır.

Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminin bir parçası olan anlamlandırma ve terapötik beceri geliştirme dersi, teorik olarak da görülmüştür. Manevi danışmanlık eğitimlerinde teori dersi olarak gösterilen bu eğitim, grup üyelerinin **mesleki**

gelişimlerinde (6) olayları anlamlandırma ve terapötik beceri kazanma adına önemlidir.

“Ben bu dersten logoterapinin anlam kazandırma yolu ile tedavi amaçlayan bir terapi metodu olduğunu anladım.” (GÜ1)

“Bir insanın başına bir sıkıntı geldiği zaman onu oradan kurtarmak için yaşadıklarına yeni bir anlam katabilirsek ya da yeniden anlamlandırabilirsek ona danışmanlık yaptığımızı öğrendim.”

“Derste, önce insan olmak gerektiğini daha sonra danışmanlık yapmak gerektiğinin farkına vardım.” (GÜ2)

“Manevi danışmanlık alanında ayet ve hadislerden nasıl istifade edilebileceği hususundaki teori dersinden de farklı bir bakış açısı elde ettim. Bir ayete bir hadise meşru dairede kalarak çok zengin manalar vermek, anlamlar çıkarmak mümkünmüş.” (GÜ3)

Grup üyeleri verilen **Eğitimin İçeriği (5)** hakkında görüşlerini şöyle ifade ederler:

“Teori eğitiminin kattıkları önemlidir. Ama manevi danışmanlık ve rehberlik alanında teoriden ziyade uygulamalı eğitimin olması gerektiğine inanmaktayım.” (GÜ2)

“Daha önce verilen eğitimlerde görmüş olduğumuz teori bilgilerini almış olmamız bilgilerin tazelenmesi için iyi oldu.” (GÜ5)

“Manevi danışmanın özellikleri dersi benim için yeni bir ders değildi. Çünkü biz bu dersi aynı kitaptan ve aynı hocadan tezsiz yüksek lisans dersinde de bir iki dönem önce işlemiştik. O yüzden bende fazla bir merak uyandırmadı. Tekrar bir hatırlamış oldum.” (GÜ7)

Grup üyelerine teori bölümünde sunulan eğitimlerde, bir manevi danışmanın terapötik anlayışlarının gelişmesi gerektiği, yaşanmışlıkları anlamlandırma, manevi danışmanlığa din perspektifinden nasıl bakılacağına dair farkındalık oluşturulmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın konusunu Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminin Almanya tecrübesinin tanıtılması ve Türkiye’de bir örnek uygulama yapılarak Türk kültürüne uygunluğunun ortaya konulması oluşturmuştur. Bu bağlamda çalışmada, DGfP kurumunun beş bölümünden biri olan “Klinik Manevi Danışmanlık Eğitim Modeli (KSA)” Türkiye’de aktif manevi danışmanlık yapan ve gönüllük esasına göre eğitime dahil edilen yedi kişilik bir manevi danışman katılımcı grubu üzerinde uygulanmıştır. KSA eğitim modelinin üç amacı vardır. Bunlardan birincisi, manevi danışmanları mesleki alanda profesyonel olarak yetiştirmektir. Dolayısıyla danışman, danışan ile görüşürken ona odaklanıp onun derdi ve hissettikleri üzerine yoğunlaşmalı ve ona göre görüşmeyi sürdürebilmelidir. İkincisi, manevi danışmanın eğitim sürecinde kendi güçlü ve zayıf taraflarını keşfedip ortaya çıkartmasını sağlamak ve bunlarla nasıl baş edebileceğini öğretmektir. Üçüncüsü ise, belli akreditasyon, din, psikoloji ve terapi alanlarında yeterliliğe sahip kişilerin kademeli olan bu eğitimlere devam ederek grup lideri, süpervizörlük gibi ileri eğitimler alma hakkını elde etmesinin alt yapısını oluşturmaktır.

Manevi danışmanlığın handikapı ve çoğu zaman uygulama sürecinde gözden kaçan husus, diğer danışmanlık alanları gibi insanı kolay tüketebilecek bir meslek olmasıdır. Bu sebeple bir manevi danışmanın kendisini “tükenmişlik” durumuna nasıl koruyacağı bilgisi, bu eğitim sayesinde verilmeye çalışılmıştır. Eğitimin temel amaçlarından biri manevi danışmanı korumaktır. Almanya’da manevi danışmanların bazıları mesleklerinde tükenmişlik hissine kapıldıkları için Klinik Manevi Danışmanlık eğitimine katılırlar. Dolayısıyla temelde her ne kadar hasta ve danışanlar için faydalı bir eğitim olsa da bir diğer önemli amacı manevi danışmanın psikolojik sağlamlığını geliştirmektir. Nitekim katılımcılar, eğitim ilerledikçe kendilerine olan güvenlerinin arttığından ve görüşmelerini daha kaliteli geçirdiklerinden bahsetmişlerdir. Eğitimin grup eğitimi olması, küçük gruplar hâlinde fikir alışverişlerinde bulunulması ve süpervizörlük görüşmelerinin kişiyi desteklemesi koruyucu etken olarak görülmektedir. Bu şekilde uygulanan eğitimin, kişinin tükenmişlik durumunu engellediği de gözlemlenmiştir.

Tüm dinlerde din görevlileri, iyiliği ve doğruyu emretmekle yükümlü olup insanlara dini ve manevi konularda yol gösteren rehberler olarak toplumda yerlerini almışlardır. Dünya genelinde ve Almanya’da manevi danışmanların birçoğu, kilise kurumlarında görev yapan din görevlilerinden oluşmaktadır. Almanya’da yapılan KSA eğitimlerinde, dini öğretilerin yanı sıra psikoloji bilgilerine de yer verildiği görülmektedir. Bu iki alanın iç içe geçmesi ve bir manevi danışmanlık kuramının geliştirilmesi, çalışmamız ve Türkiye’de manevi danışmanlık eğitimi uygulamaları için oldukça önem arz etmektedir. Ayrıca bu çalışma, Türkiye’de manevi danışmanlık uygulama alanında ilktir. Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi alan kişilerin aldığı eğitim din ve psikoloji temelli bir eğitimidir. Burada dikkat edilmesi gereken husus şudur; manevi danışmanlar hasta veya danışanları ile sağlıklı terapötik iletişim kurarken kendilerine uygulanan psikoloji metot ve tekniklerini onların üzerinde uygulamazlar. Dolayısıyla bir manevi danışman, psikolog gibi görev yapmaz. Fakat Klinik Manevi Danışmanlığın kademeli eğitimlerinden geçerek bir psikolog kadar bilgiye sahip olmalı ve bütüncül terapi eğitimleri almalıdır. Bundan dolayı eğitim ilerledikçe daha fazla psikoloji ve psikoterapi alanı dahil edilir ve bu alanda eğitimler alınarak bilgi ve tecrübeler artırılır.

Almanya’da KSA eğitimi hakkında çok az literatür bulunmaktadır, çünkü uygulamalı eğitimler literatür taraması ile öğrenilemez. Bu sebeple araştırmacı 2016 yılında Almanya’da ilk “Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi” almıştır. Daha sonra 2019’da ikinci KSA eğitimi almış ve kendisine DGfP onaylı “Uygulayıcı Eğitim Sertifikası” verilmiştir. Son olarak araştırmacı 2021 yılında “İleri Düzey Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi” olarak alandaki eğitimini tamamlamıştır.

Türkiye’de gerçekleştirdiğimiz eğitimin adı “Uygulamalı Manevi Danışmanlık Eğitimi” dir. Bunun sebebi, çalışmanın başında da bahsedildiği gibi eğitimin Almanca isminde geçen “clinical” kelimesinin uygulama anlamına gelmesidir ve bu ilk iki aşama KSA eğitimi için geçerlidir. Almanya’da DGfP onaylı sertifika alan manevi danışman hastanelerin psikiyatri bölümlerinde görev yapma imkânına sahiptir. 2021 yılında katıldığım “İleri Düzey Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi”nde katılımcı manevi danışmanların çoğu psikiyatri hastanelerinde görevli klinik manevi danışmanlardı ve görevlerini Klinik Manevi Danışman unvanı ile yürütmekteydiler.

Dolayısıyla burada yer alan eğitim, KSA 1 eğitimini kapsadığı için “Uygulamalı Manevi Danışmanlık Eğitimi” olarak geçmektedir. Fakat dünyada ve Almanya’da bu eğitim CPE ve KSA eğitimleri olarak geçtiği için literatürde anlam kargaşası oluşmaması adına bizim uyguladığımız “Uygulamalı Manevi Danışmanlık” eğitimi aynı şekilde Türkiye’de “Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi” olarak isimlendirilmiştir.

Manevi danışman, insana olan sevgiyi ve saygıyı temel felsefe olarak çalışmasının merkezine yerleştirir. Klinik Manevi Danışmanlık, asıl itibarıyla Hristiyanlığın yaşandığı kültürel ortamlarda yıllardır uygulanmakta olan standartlaştırılmış, kuramsallaştırılmış ve akredite edilmiş bir manevi danışmanlık uygulamasıdır. Bununla beraber süpervizörlere de yetki ve sorumluluk verilerek DGfP kurumu tarafından denetlenen ve sürdürülen bir eğitim modeli olmuştur. Almanya’da DGfP Kurumu tarafından sunulan manevi danışmanlık, beş ana bölüme ayrılır. Her bir bölüm kendi içinde yukarıda bahsettiğimiz özelliklere sahiptir. Bu beş bölümde, farklı metotlar ve uygulama alanlarıyla birlikte tekniklerin dayandığı tarihsel, teolojik, kuramsal, psikolojik, terapötik, toplumsal, eğitsel vb. terimler, teori ve uygulama alanları bulunur. KSA bu beş bölümden bir tanesidir.

Araştırmacının çalışmanın teorik arka planı oluşturması ve Almanya’da ilgili eğitimleri almasından sonra Diyanet İşleri Başkanlığı Manevi Destek birimine bağlı, Konya’daki hastanelerde ve farklı kurumlarda yıllardır görev yapan tecrübeli manevi danışmanlarla “Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi: Almanya KSA Modeli ve Türkiye’de uygulanması” gerçekleştirilmiştir. Grupla ilk görüşme Konya İl Müftülüğünde yapılmış, onlara eğitimin planı, programı içeriği ve ödevleri hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışmamızın sürdürülebilirliği açısından manevi danışmanlar ilk gün “Onam Formu” imzalamışlardır. Uygulama gerçekleşirken grup üyeleri ile birlikte din, değerler ve dini içerikler referans olarak kullanılmış, yorumlar hassasiyetle kendi din ve kültürümüze göre yapılmıştır.

Uygulamalı Manevi Danışmanlık eğitimi Necmettin Erbakan Üniversitesi PDR bölümünde gerçekleşmiş ve 4 hafta tam gün sürmüştür. Bunun için üç odalı bir büro hazırlanmış ve her odanın amacı önceden belirlenmiştir. Klasik Almanya KSA eğitimlerinde olduğu gibi gerekli fiziki ortam, koşullara göre uyarlanmıştır. Bir odada

sandalye, halı ve slayt bulunur. Bu oda eğitimin gerçekleştiği mekandır, sınırları ve kuralları içeren ve bilgi paylaşımının gerçekleştiği yerdir. Diğer bir oda, grup üyelerinin dinlenme odası olarak belirlenmiş olup odanın ortasında yuvarlak masa, sandalye, yeme-içme için malzemeler bulunur. Bu oda grup üyelerinin, eğitim aralarında birbirleri ile rahat muhabbet edebildikleri ve dinlendikleri mekandır. Son olarak grup liderinin bulunduğu oda, burada ise eğitim aralarında bilgilerin not alındığı ve program malzemelerinin bulunduğu mekandır. Bu odaya grup üyeleri girmemiştir, grup lideri ile grup arasındaki sınırı koruyan bir odadır. Bu odaların binanın içine açılan ayrı bir dış kapısı mevcuttur. Eğitimde grup üyelerinin birbirleri ile daha rahat ve yüz yüze iletişim kurabilmeleri için eğitim odasında çember oturumu gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin bölünmemesi ve grup üyelerinin daha rahat olabilmesi için oturma düzeni araştırmacı tarafından daha önceden ayarlanmıştır.

Eğitimin içeriğinde grup oturumları, görüşme teknikleri, vaka analizleri ve çalışmamızda bahsedilen eğitimler bulunur. Bu eğitimler KSA'nın içeriğini temsil eder. Bunun yanı sıra eğitimin pratik uygulama yanı olan staj sürecinde manevi danışmanlar çalıştıkları kurumlarda hasta/danışmanları ile görüşmeler yapmış ve öğrendikleri bilgileri uygulama imkânı bulup tecrübeler elde etmişlerdir. Katılımcılar tarafından verilen manevi danışmanlık hizmetleri muhteva ve yöntem açısından incelenerek tespit ve değerlendirilmelerde bulunulmuştur.

Klinik Manevi Danışmanlık Türkiye uygulaması kapalı bir grupta ve beş aşamadan gerçekleşmiştir; 1. Oryantasyon ve uyum aşaması, 2. Çatışma aşaması 3. Bütünleşme aşaması 4. Başarı aşaması 5. Düzenleme aşaması. Almanya'daki KSA eğitim süpervizörülerinin de grup eğitim planını, aynı şekilde beş aşamada yürütülmüştür.

Manevi danışmanlarla pilot çalışma olarak gerçekleşen bu eğitim, Türkiye'de ilk defa uygulanmıştır. KSA eğitimi hakkında bilgi sahibi olmamaları ve böyle bir eğitime daha önce katılmamış olmaları sebebiyle grubun tedirgin olduğu gözlemlenmiştir. Grupta ilk hafta kendi içinde gruplaşma gözlemlenmiştir. Daha önceden tanıdıkları kişiler ile yan yana oturmak istemeleri, özellikle erkeklerin erkeklerle ve kadınların kadınlarla oturması (grup çemberinin aralıklarını kendilerine yakın olarak ayarlamaları bunu göstermekteydi), grup içinde konuşma argümanlarına

destek aramaları ve buna bağlı grupta yer edinme çabaları yine gözlemler arasındadır. Eğitimin ikinci haftasından itibaren grup üyeleri, “birey” olarak kendilerini daha rahat ifade etmiş, kendi fikirlerini söylemiş ve diğer grup üyeleri ile aynı düşünmemenin grubu inciteceğini değil bilakis zenginleştireceğini fark etmişlerdir. Eğitimin sonlarına doğru ise grup içinde farklı görüşteki bireylerin de samimi davrandığı gözlemlenmiştir. Eğitimde belli bir anlayışın kabul edilmediği ve tek bir doğrunun olmayacağı anlaşılmıştır. Almanya’daki KSA eğitimlerinde bu anlayış, eğitimin başından itibaren hakimdi, her bir grup üyesi kendi görüşünü gruba sunar ve inandığı düşüncesini sonuna kadar savunurdu. Aynı zamanda farklı görüşlere de açık olup kendi görüşünden daha iyi bir kanaate sahip olduysa onu da kabul ederdi. Fikir ve anlayış farklılıkları, manevi danışmanın kendi görüşünde olmayan hasta ve danışanları ile iletişimlerini sağlıklı geçirmelerine yardımcı olacaktır. Dolayısıyla katılımcıların karşısındaki kişiyi olduğu gibi kabul edip yargılamadan dinlemeyi öğrendikleri gözlemlenmiştir. KSA manevi danışmanlık eğitimin temel amacı budur. Kişi önce kendi grubunda manevi danışman olmalı, daha sonra alanındaki insanlara uygulama yapmalıdır.

Grup üyelerinin eğitimsel gelişimi, birbirleriyle ve kendileri ile olan gelişimlerini görebilmek ve karşılaştırmak için yapılandırılmış sorular sorulmuştur. Bu sorular eğitimin bir parçasıdır ve KSA eğitimlerinde hem süpervizörlere grup üyelerinin gelişimlerini anlayabilmeleri için bilgi vermekte, hem de grup üyeleri çalışmalarını yazıya dökerek kendi gelişimlerini görme fırsatı elde etmektedirler. Bizim çalışmamızda da bu yazılı ödevlerden aynı yapılandırılmış sorular sorulmuş, cevap ve gözlemlerden yola çıkılarak değerlendirmeler gerçekteleşmiştir.

Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi uygulamasında verilen cevapların sınıflandırılması dört ana başlıkta toplanmıştır. Verilen KSA eğitiminin etkisini ortaya koyma ve gelişimsel farklılıkların tespit edilmesi için eğitim başlamadan önce alınan cevaplar ve eğitimin son günü alınan cevaplar karşılaştırılmıştır. İkinci bölüm ise gruba eğitimin içeriği hakkında soruların sorulması, bu eğitim sürecinin sonunda alınan cevaplarla gelişmelerin gözlemlenmesi gerçekteleşmiştir. Üçüncü bölümde de gelişimleri gözlemek için dört hafta boyunca uygulanan her bir farkındalık

çalışması için ayrı ayrı sorular sorulmuştur. Son olarak dördüncü bölümde ise eğitime farklı bölümlerden katılan eğitimciler hakkında sorular yer almaktadır.

Sonuç olarak Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi ve eğitim bağlamında yaptığımız analizler neticesinde ulaştığımız bulgular bu eğitimin grup üyelerine yararlı olduğunu ortaya koymuştur. Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi manevi danışmanlara özel bir eğitimidir. Yukarıda bahsedilen programda her bir uygulamada din, değerler ve manevi danışmanlık çalışmalarına atıf yapılmaktadır. KSA eğitimine katılan grup üyelerinin ilahiyat mezunu olması, dini anlayışa ve yorumlara ulaşmayı kolaylaştırmıştır. Dolayısıyla eğitim sürecinde, hangi yere ayet gelse daha iyi olur veya hangi hadis nasıl kullanılır şeklinde yorumlar rahatlıkla yapılabilmektedir. Eğitim sürecinin başlarında, grup oturumlarının ilk haftasında grup üyeleri olaylar üzerinde konuşmalarda çekimser davranmışlar bunun üstesinden gelmek için duygu ve hislerin üzerinde konuşulacağı sık sık vurgulanmıştır. Eğitim 4 hafta sürmüş, katılımcı manevi danışmanlar ilk kez gördükleri bu eğitime çabuk adapte olmuşlar ve uygulamaların tıpkı Almanya KSA eğitim modelinde olduğu gibi bire bir yapılmasına katkıda bulunmuşlardır.

Uygulama neticesinde manevi danışmanların kendi danışmanlık becerilerini geliştirmişler, alanlarında uzmanlaştırmışlar, staj döneminde danışmanlar ile görüşmeleri akıcılık göstermiş, aynı zamanda görüşme esnasında empatik olabilme becerilerini geliştirmişler, görüşmelerinin şeffaf olmasını ve anlayışla dinleme yeteneklerini daha üst düzeylere çıkartmışlardır.

Klinik Manevi Danışmanlık eğitim süreci içinde grup üyeleri kendi yaşanmışlıklarının farkında olmuşlar, kendileri ile yüzleşme, kendi yaşanmışlığı ile baş etme becerilerini geliştirmişlerdir. Aynı zamanda grup üyelerine kişilik olarak empatik yaklaşırken, anlattıklarından etkilenmemek için sınır koymasını öğrenmişlerdir.

Katılımcılar, aldıkları Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi ile profesyonel manevi danışman yeteneklerine ulaştıklarına kanaat getirmişlerdir. Her bir katılımcı, uygulamalı eğitimin sonunda öz güven ve becerilerinin fazlasıyla geliştiğini ifade etmiştir. Eğitimin sonunda grup üyeleri kademeli eğitimlere katılmak istediklerini ve

mesleki alanda ilerlemek istediklerini ifade etmişlerdir. Bu çalışmayla Türkiye’de ilk defa manevi danışmanlık eğitimi, teorik bilgilendirme sınırlılığı aşılarak Almanya ve birçok ülkede uygulanan ve Klinik Manevi Danışmanlık eğitimiyle uygulamalı düzeye çıkarılmıştır.

Çalışmamızda Klinik Manevi Danışmanlık eğitiminin uygulanması Türkiye örneğinde gerçekleştirilmiş ve başarılı olduğu kanaatine ulaşılmıştır. Bununla birlikte bu eğitimi alanlarla almayanların mesleki performanslarının karşılaştırılmasına dair başka çalışmaların da yapılması KSA eğitiminin geliştirilmesi ve çok daha verimli olmasına katkı yapacaktır.

Diğer taraftan, Klinik Manevi Danışmanlık eğitimlerini tamamlamış manevi danışmanların mesleki alanlarındaki tükenmişlik durumlarını tespit edecek bir ölçek geliştirilip Klinik Manevi Danışmanlık eğitimi almamış manevi danışmanlar ile karşılaştırılma yapılması ilgili konuda alana katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- ACAR, Nilüfer V.** (2015). **Birey Odaklı Grupla Psikolojik Danışma, Süpervizyonlu Oturum Örnekleri**, Nobel Ankara: Nobel Yayınları.
- ACAR, Nilüfer V.** (2017). **Psikolojik Danışmada Bütünleştirici bir Model Voltan Acar MOLAEİ Modeli (VAM)**, Ankara: Nobel Yayınları.
- AKTAŞ, Aliye Mavili** (1997) **Grup Süreci ve Grup Dinamikleri**, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- ATALAY, Zümra** (2018). **Mindfulness Şimdi ve Burada, Bilinçli Farkındalık**. İstanbul: Psikonet Yayınları.
- AYHAN, Halis ve diğ.** (2004). **Din ve Ahlak Eğitim Öğretimine Yeni Yaklaşımlar**,
- AYTEN, Ali** (2013). **Din Psikolojisi, Dine ve Maneviyata Psikolojik Yaklaşımlar**, İstanbul: İz Yayınları.
- AYTEN, Ali ve diğ.** (2012). “Dini Başa Çıkma, Şükür ve Hayat Memnuniyeti İlişkisi: Hastalar, Hasta Yakınları ve Hastane Çalışanları Üzerine Bir Araştırma,” **Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi**, 12, (2), 45-79.
- BABAOĞLU, N. Ali** (2006). **Psikoterapiler: Eğitim ve Süpervizyonlar**, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- BAIER, Karl ve SINKOVITS, Josef** (2003). **Spiritualität und moderne Lebenswelt**. Berlin: Lit Yayınları.
- BAKIRCIOĞLU, Rasim** (2012). **Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü**, Ankara: Anı Yayınları.
- BALZ, Horst ve diğ.** (1997). “Kirchengeschichte bis Maximianus”, **Lexikon für Theologie und Kirche**, 6.Cilt, Freiburg: Herder Yayınları.
- BARNİKOL-OETTLER, Bernhard** (2011). “Pastoralpsychologische Supervision in der Klinischen Seelsorge-Ausbildung (KSA)”, **Transformationen, Pastoralpsychologische Werkstattberichte**, ed., Klaus Kiessling, 11 (16) e.V. Frankfurt: Deutsche Gesellschaft für Pastoralpsychologie Yayınları.

- BAUMGARTEN, İsidor (1990a). Pastoralpsychologie, Einführung in die Praxis Heillender Seelsorge, Düsseldorf: Patmos Yayınları.**
- BAUMGARTEN, İsidor (1990b). Handbuch der Pastoralpsychologie, Regensburg: Friedrich Puster Yayınları.**
- BECHER, Werner (1976). Seelsorgeausbildung, Theorien, Methoden, Modell, Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht Yayınları.**
- BERKEL, Karl (1990). "Organisationspsychologie der Gemeinde", Handbuch der Pastoralpsychologie, ed., İsidor Baumgarten. Regensburg: Friedrich Puster Yayınları.**
- CANDOLINI, Gernot (2012). Das Faszination der Labyrinth, Das Praxisbuch. München: Kösel Yayınları.**
- CİRHİNLİOĞLU, Fatma Gül (2014). Din Psikolojisi, Ankara: Nobel Yayınları.**
- CRESWELL, J. W. (2003). Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches, California: Sage Publications.**
- DÜZGÜNER, Sevde (2013). Maneviyat Algısı ve Diğerkâmlılıkla ilişkisi: Kan Bağı Örneğinde Türkiye ve Amerika Karşılaştırmalı Nitel Bir Araştırma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi SBE.**
- FABER, Heije (1965). Klinische Semester für Theologen, Stuttgart: Paul Haupt Berne Yayınları.**
- FALKO, Ameln von ve diğerleri (2009). Psychodrama, Heidelberg: Springer Yayınları.**
- FIEDLER, Adelheid (2013). Gott im Coaching? Zur Annäherung von religiöser Seelsorge und Sekulaerer Beratung, Kassel: Kassel University Press Yayınları.**
- FLAMMENSFELD – KUHN, Norbert (2007). "Seelsorge bei Sterbenden und Trauernden," Spritual Care, der Beitrag von Seelsorge zum Gesundheitswesen, ed. Roser Traugott, Stuttgart: Kohlhammer Yayınları.**

- GEEST**, Hans van der (1995). **Unter vier Augen, Beispiele gelungener Seelsorge**, Zürich: Theologischer Yayınları.
- GEUTER**, Ulfried (2019). **Praxis Körperpsytherapie**, Berlin: Springer Yayınları.
- GÖKTEPE**, Ayşe Kaya (2015) **Sanat Terapi**, İstanbul: Nesil Yayınları.
- GÖVEÇ**, Necla Taşpınar (2014). **Psikodrama ve Bilişsel Davranışçı Terapi Yöntemi ile Grup Çalışmasının Sınav Kaygısı Yaşayan Öğrencilerin Kaygıları Üzerindeki Etkilerinin Karşılaştırılması**, İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.
- GUBA**, E. G. ve **LINCOLN**, Y. S. (1982). Epistemological and Methodological Bases of Naturalistic Inquiry, **Educational Communication and Technology Journal**, 30 (4), 233-252.
- GÜNER**, Olcay (2011). **Çözüm Bende Saklı**, Ankara: Elif Yayınları.
- HAHN** – Gertraude Kühnle ve **ROST** Ulrich (2019). **KSA-Kurse Leiten, Eine Leitfaden zu den Arbeitsformen der Pastoralpsychologische Weiterbildung in Seelsorge (KSA)**, Stuttgart: Evangelische Landeskirche in Württemberg.
- HENKE**, Thomas (1994). “Seelsorge und Lebenswelt: auf dem Weg zu einer Seelsorgetheorie in Auseinandersetzung mit soziologischen und sozialphilosophischen Lebensweltkonzeptionen”, **Studien zur Theologie und Praxis der Seelsorge**, 14 ed., Konrad Baumgarten ve diğ., Würzburg: Frankische Gesellschafts Yayınları.
- HOLDER**, Martina ve **HOLDER**, Franz (2012). <<...dass du bis zuletzt leben kannst.>>**Spiritualität und Spritual Care bei Cicely Saunders**, Zürich:
- HOUSER**, J. (2015). **Nursing Research: Reading, Using, and Creating Evidence**, Burlington: Jones ve Bartlett Learning.
- HÖKELEKLİ**, Hayati (2017). **Din, Değerler ve Sağlık**, İstanbul: Dem Yayınları.
İstanbul: Dem Yayınları.
- KARACA**, Faruk (2011). **Din Psikolojisi**, Trabzon: Eser Ofset Matbaa.

- KARAGÜL**, Arslan (2012). “Manevi Bakım: Anlamı, Önemi, Yöntemi ve Eğitimi (Hollanda Örneği)”, **Dinî Araştırmalar**, 15 (40): 5-27
- KELLERMANN**, Peter Felix (2013). **Psikodramaya Derinlemesine Bakış**, Ankara: Nobel Yayınları.
- KILIÇ**, Mahmud Erol (2018). **Anadolu’nun Ruhu Tasavvuf Felsefe Siyaset Konuşmaları**, İstanbul: Sufi Yayınları.
- KLESSMANN**, Michael (2006a). **Pastoralpsychologie, Ein Lehrbuch**, Brühl: Neukirchen-Vluyn Yayınları.
- KLESSMANN**, Michael (2008a). **Seelsorge, Begleitung, Begegnung, Lebensdeutung im Horizont des christlichen Glaubens, Ein Lehrbuch**, Brühl: Neukirchen-Vluyn Yayınları.
- KLESSMANN**, Michael (2008b). **Handbuch der Krankenhauseelsorge**, Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht Yayınları.
- KLESSMANN**, Michael (2012). “Deutsche Pastoralpsychologie: Die Jahre ihrer Entstehung und Gründung (bis 1980) Ein Chronik,” **Transformationen, Pastoralpsychologische Werkstattberichte**, 12 (17), ed., Klaus Kiessling, DGfP e.V. Frankfurt: Deutsche Gesellschaft für Pastoralpsychologie Yayınları.
- KLESSMANN**, Michael ve **LAMMER**, Kerstin (2007). **Das Kreuz mit dem Beruf, Supervision in Kirche und Diakonie**, Göttingen: Neukirchen Yayınları.
- KOYDEMİR**, Selda (2016). “Grubun Doğası ve Yapısı”, **Grupla Psikolojik Danışma**, ed., Ayhan Demir ve Selda Koydemir, Ankara: Pegem Yayınları.
- LINCOLN**, Y. S. ve **GUBA**, E. G. (1985). **Naturalistic Inquiry**, Thousand Oaks, CA: Sage.
- MERLE**, Kristin; **WEYEL**, Birgit (2009) **Seelsorge, Quellen von Schleiermacher bis zur Gegenwart**. Tübingen: Mohr Siebeck Yayınları.
- METHFESSEL**, Annedore (2011). “Pastorale Identität und pastoralpsychologische Supervision”, **Transformationen, Pastoralpsychologische Werkstattberichte**,

- ed., Klaus Kiessling, 11(16), Frankfurt: Deutsche Gesellschaft für Pastoralpsychologie Yayınları.
- METHFESSEL**, Annedore (2019). “Die Bedeutung der KSA in der Aus-und Fortbildung für Krankenhausseelsorge”, ed. Roser Traugott, **Handbuch der Krankenhausseelsorge**, (5. Baskı), Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht Yayınları.
- MORENO**, Jacob Levy (2001). **Psychodrama und Soziometrie**, Köln: VS Yayınları.
- MORENO**, Zerka ve **BLOMKVIST**, Thomas Rützel (2013). **Psikodrama, Artı Gerçeklik ve İyileştirme Sanatı**, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- MORGENTHALER**, Christoph (2014). **Systemische Seelsorge, İmpulse der Familien und System therapie für kirchliche Praxis**, Stuttgart: Kohlhammer Yayınları.
- MORGENTHALER**, Christoph ve **NOTH**, Isabelle (2011). “Eine kulturell sensible Religionspsychologie und Klinische Beratungspsychologie-Wunsch oder Wirklichkeit”, **Pastoralpsychologie und Religionspsychologie im Dialog**, ed., Christoph Morgenthaler ve diğerleri, Stuttgart: Kohlhammer Yayınları.
- MÜLLER**, Ulrike (2010). **So führen Sie ein Team zum Erfolg**, Frankfurt: Gabal Yayınları.
- NAUER**, Doris (2001) **Seelsorgekonzepte im Wiedestreit**, Stuttgart: Kohlhammer Yayınları.
- NAUER**, Doris (2010). **Seelsorge, Sorge um die Seele**, Stuttgart: Kohlhammer Yayınları.
- NAUER**, Doris (2015). **Spiritual Care statt Seelsorge?**, Stuttgart: Kohlhammer Yayınları.
- NIEHAUS**, Konstantin (2009). **Freuds Modell der “Übertragung und Gegenübertragung” in der Sozialen Arbeit**, Hamburg: İgel Yayınları.
- ÖZ ÇELİKBAŞ**, Eda (2019). “Dışavurumcu Sanat Terapisi”, **Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi**, 2(1): 20-37.

- ÖZDEMİR, Murat** (2010). “Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimler Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma”, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyalbilimler Dergisi**, 11(1): 323-343.
- PEKER, Hüseyin** (2011). **Din Psikolojisi**, İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- PENG-KELLER, Simon** (2010). **Einführung in die Theologie der Spiritualität**. Darmstadt: WBG Yayınları.
- PFEFFER, Andreas** (2006). **Wahrnehmung und Orientierung Supervision in der Klinischen Seelsorgeausbildung (KSA), Dargestellt an Heidelberger Konzept**, Yayınlanmamış Mastr Tezi, Freiburg Üniversitesi, Teoloji.
- PIPER, Hans-Christoph** (1976). **Gespräche mit Sterbenden**. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht Yayınları.
- PIPER, Hans-Christoph ve PIPER, İda** (2008) “Religiöse Erfahrung in einer sakulären Institution”, ed., Michael Klessmann **Handbuch der Karankenhausseelsorge**, Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht Yayınları.
- RIESS, Richard** (1974). **Perspektiven der Pastoralpsychologie**, Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht Yayınları.
- ROGERS, R. Carl** (2003). **Etkileşim Grupları**, İstanbul: Doruk Yayınları.
- ROGERS, R. Carl** (2018). **Kişi Olmaya Dair**, İstanbul: Okyanus Yayınları.
- ROST, Ulrich** (2019) **Seelsorge, Kommunikations und Handlungs Kompetenz und die Eigene İdentität, Das KSA – Lernmodell-Ansatz, Arbeitsweise, Inhalt**, Stuttgart: Evangelische Landeskirche in Württemberg Yayınları.
- RÖSSLER, Dietrich** (1994). **Grundriss der Praktischen Theologie**, Berlin: Walter de Gruyter Yayınları.
- SCHÄFER, Brigitte ve diğ.**, (2004). **Religion in Geschichte und Gegenwart**, Band 7, Tübingen: Mohr Siebeck Yayınları.
- SCHARFENBERG, Joachim** (1972) **Seelsorge als Gespräch, Zur Theorie und Praxis der seelsorgerlichen Gesprächsführung**. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht Yayınları.

- SCHARFENBERG, Joachim (1985). *Einführung in die Pastoralpsychologie*, Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht Yayınları.**
- SCHNETZER, Bruno (2018). *Labyrinthe in der Schweiz*, Hamburg: Tredition Yayınları.**
- STADLER, Christian ve KERN, Sabine (2010), *Pschodrama: Eine Einführung*, Wiebaden: VS Yayınları.**
- STOLINA, Ralf (2008). “Das Geheimnis Gottes und die Würde des Menschen,” *Das Geheimnis Gottes in Spiritualität und Mystik*, Stuttgart: Matthias Grünewald Yayınları.**
- STOLLBERG, Dietrich (1971). *Seelsorge durch die Gruppe, Praktische Einführung in die gruppodynamisch – therapeutische Arbeitsweise*, Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht Yayınları.**
- STOLLBERG, Dietrich (1972). *Mein Auftrag-Deine Freiheit, Thesen zur Seelsorge*, München: Claudius Yayınları.**
- STOLLBERG, Dietrich (1978). *Wahrnehmen und Annehmen, Seelsorge in Theorie und Praxis*, Aachen: Gütersloher Yayınları.**
- STRECKER, Julia (1999). “Körperorientierte und kreative Methode in der Seelsorge”, ed. Uta Pohl Patalong ve Frank Muchlinsky, *Seelsorge im Plural*, Hamburg: E.B. Yayınları.**
- STREUBERT, H. J. ve CARPENTER, D. R. (2011). *Qualitative Research in Nursing*, Philadelphia: Lippincott Williams ve Wilkins.**
- ŞAHİN, Adem (2008). “Din Psikolojisinde Bilişsel Yaklaşım: McIntosh’un ‘Bilişsel bir Şema olarak Din’ Teorisi Örneği”, *Dine Psikolojik Yaklaşımlar*, ed., Adem Şahin, Konya: Adal Ofset.**
- ŞAHİN, Adem (2014). *Birlikte Yaşamamın Kodları: Dindarlık ve Etnokültürel Empati*, Konya: Aybil Yayınları.**
- ŞENTÜRK, Habil (2013). *Din Psikolojisine Giriş*, İstanbul: İz Yayınları.**

- TURK, Daniel ve diğ.** (2007). **Coaching als Instrument der Personal-und Organisationsentwicklung**, Stuttgart: Kohlhammer Yayınları.
TVZ, Theologischer Yayınları.
- WACHSMUTH, Hans-Joachim** (1980). “Klinische Seelsorgeausbildung für Krankenhauspfarrer im Seelsorgeinstitut an der Kirchlichen Hochschule Bethel”, **Seelsorgeausbildung, Theorien, Methoden, Modelle**, ed., Werner Becher, Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht Yayınları.
- WEISS, Helmut** (2011). **Seelsorge – Supervision – Pastoralpsychologie**, Göttingen: Neukirchener Yayınları.
- WINKLER, Klaus** (1976). “Die Selbsterfahrungsgruppe”, **Seelsorgeausbildung, Theorien, Methoden, Modell**, ed., Werner Becher, Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht Yayınları.
- WINKLER, Klaus** (2000). **Seelsorgelehre**, Berlin: Walter de Gruyter Yayınları.
- WITTRAHM, Andreas** (2001). **Seelsorge, Pastoralpsychologie und Postmoderne**, Köln: Kohlhammer Yayınları.
- YAPICI, Asım** (2013). **Ruh Sağlığı ve Din, Psiko-Sosyal Uyum ve Dindarlık**, Adana: Karahan Kitapevi.
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan** (2016). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- ZIEMER, Jürgen** (2004). **Seelsorgelehre, Eine Einführung für Studium und Praxis**, Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht Yayınları.
- ZIJLSTRA, Wybe** (1971). **Seelsorge – Training Clinical Pastoral Training**, München: Kaiser Yayınları.

Elektronik Kaynaklar

HASTANE MANEVİ

DANIŞMANLIĞI:

www.krankenhausseelsorge-wuerttemberg.de

PASTORALPSİKOLOJİ:

<https://www.pastoralpsychologie.de>

KSA STANDARTLARI:

<https://www.pastoralpsychologie.de/ksa>

EKLER

Ek 1: KSA Eğitimi Türkiye Uygulamasının Haftalık Programı

1. Hafta

KSA Plan 1	1. Gün	2.Gün	3. Gün	4. Gün	Cumart	Paz.
8.45 – 9.00	Sabah Duası	Sabah Duası	Sabah Duası	Sabah Duası		
9.00-10.30	Tanışma Prosüdür, Planlama, Onam Formu	Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	Konu: Protokol Görüşmesi	Resim Analizi Çizimi Konu: Birinci Resmin Analizi “Ben Kimim?”	Evde çalışma günü	
10.45-12.30	Konu: Uygulamalı Klinik Manevi Danışmanlık Programı	Konu: KSA Manevi Danışmanlık Anlayışı, Klinik Manevi Danışmanlık Eğitiminin Uygulamasına Giriş	Konu: Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	Konu: İkinci Resim Analizi “Diğerlerinin Gözünde Ben Kimim?”	1.Hafta raporunun hazırlanması	Raporlar Gönderilir.
12.30-13.30						
13.30 - 14.45-	Teori: “Manevi Danışmanın Özellikleri” (Prof. Dr. Adem Şahin)	Teori: “Yaşam ve İnancı Anlamlandırma I” (Prof.Dr. Abdülkerim Bahadır)	Teori: Uygulamalı Manevi Danışmanlık İletişim Teknikleri (Aysun Bahadır)	Konu: Geri dönüt alma Ödev: Home Office Day		
15.00-17.00	Ödev: Çalışma için verilen soruların cevaplanması	Bireysel Danışmanlık Görüşmesi	Bireysel Danışmanlık Görüşmesi	Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi		
Ders biriminin herbiri 45’						

2. Hafta

KSA	5. Gün	6. Gün	7. Gün	8. Gün	9 Gün	Cts..	Paz.
Plan 2							
8.45 – 9.00	Sabah Duası	Sabah Duası	Sabah Duası	Sabah Duası			
9.00- 10.30	Konu: Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi - Sigarayı bırakmak istiyorum!	Konu: Protokol Görüşmesi - Grup Üyesi 2	Konu: Sistemik Dizim Panosunun ikişerli gruplarla uygulanması.	Teori Eğitimi: Katılımcı: Dr. Faik ÖZDENGÜL Konu: “Aşkın Terapi”	Yer: Mevlana Müzesi Gezisi	Evde çalışma günü	
10.45 12.30	Konu: Protokol Analizi – Grup Üyesi 7	Konu: Enstitü Analizi – Grup Üyesi 5	Konu: Sistemik Dizim Panosunun ikişerli gruplarla uygulanması.	Konu: Maneviyat Anlayışım?	Mevlana Müzesi Gezisi	Haftalık raporunun hazırlanması	Raporlar Gönderilir!
12.30 13.30							
13.30 - 14.45-	Teori Eğitimi: Katılımcı: Dr. Hasan Hüseyin TEKİN Konu: “Duygular ve Transferans”	Konu: Bireysel Farkındalık Görüşmesi	Konu: Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	Konu: Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	Konu: Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi Ödev- görüşme		
15.00- 17.00		Bireysel Danışmanlık Görüşmesi	Bireysel Danışmanlık Görüşmesi	Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi		

3. Hafta

KSA	10. oturum	11. oturum	12. oturum	13. Oturum	14. Oturm	Cts..	Paz.
Plan 3							
8.45 – 9.00	Sabah Duası	Sabah Duası	Sabah Duası	Sabah Duası	Sabah Duası		
9.00-10.30	Konu: Grup Üyeleri İlişki Geri Dönütleri	Konu: Protokol Görüşmesi - Grup Üyesi 1	Konu: Protokol Analizi - Grup Üyesi 3	Konu: Protokol Görüşmesi Grup Üyesi 5	Konu: Protokol Görüşmesi - Grup Üyesi 1	Evde çalışma günü	
10.45-12.30	Konu: Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	Konu: Bireysel Farkındalık Grup Görüşmeleri	Konu: Enstitü Analizi- Grup üyesi 3	Teori Eğitimi: Katılımcı: Prof. Dr. Muhittin OKUMUŞLAR Konu: “Kur’an ve Sünnette Manevi Danışmanlık”	Konu: Enstitü Analizi - Grup Üyesi 2	Haftalık raporunun hazırlanması	Raporlar Gönderilir
12.30-13.30							
13.30 - 14.45-	Konu: Teori Eğitimi “Grup lideri, duygular ve transferans konusunu örnek vaka üzerinden anlatır.”	Teori Eğitimi: Katılımcı: Dr. Faik Özdengül Konu: “Yas ve Travma Süreci”	Konu: Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	Konu: Bireysel Farkındalık Grup Görüşmeleri Ödev-görüşmesi	Protokol Analizi - Grup Üyesi 2		

15.00-17.00		Konu: Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	Bireysel Danışmanlık Görüşmesi	Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	Konu: Protokol Görüşmesi		
		Bireysel Danışmanlık Görüşmesi					

4. Hafta

KSA	15. Oturum	16 Oturum	17 Oturum	18 Oturum	19 Oturum	Cts..	Paz.
8.45 – 9.00	Sabah Duası	Sabah Duası	Sabah Duası	Sabah Duası	Sabah Duası		
9.00-10.30	Konu: Program ve Planlama	Konu: Protokol Analizi – Grup Üyesi 6	Konu: Beden Terapisi	Konu: Psikodrama Eğitimi	Konu: Protokol Görüşmesi	Evde çalışma günü	
10.45-12.30	Konu: Manevi Danışmanlıkta Terapi Teknikleri	Konu: Protokol Görüşmesi-	Konu: Protokol analizi – Grup Üyesi 5	Psikodrama Eğitimi	Konu: Protokol Görüşmesi-	Haftalık raporun hazırlanması	Raporlar gönderilir
12.30-13.30							
13.30 – 14.45-	Konu: Protokol Görüşmesi Grup Üyesi 4	Konu: Bireysel Farkındalık grup oturumu	Konu: Protokol Görüşmesi-	Psikodrama Eğitimi	Konu: Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi- Manevi Danışmanın Çalışma Alanları		

15.00-17.00	Konu: Bireysel Farkındalık Grup Görüşmeleri	Konu: 2. İlişki Geri Dönütlerini Okunması	1.Konu: Bireysel Farkındalık Grup Görüşmesi	Psikodrama Eğitimi	Konu: Farklılıkları ve Benzerlikleri ile Manevi Danışmanlık, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, Psikoloji, Süpervizörlük, Psikoterapist, Psikiyatr	Ödev: Çalışmamız için sorulan soruların cevaplanması	
Ders biriminin herbiri 45'	Bireysel Danışmanlık Görüşmesi	Bireysel Danışmanlık Görüşmesi	Bireysel Danışmanlık Görüşmesi	Bireysel Danışmanlık Görüşmesi	Bireysel Danışmanlık Görüşmesi		

Ek 2: Onam Formu

Onam Formu:

“Manevi Danışmanlık: Almanya KSA Modeli ve Türkiye’de Uygulanması” konulu Doktora tezinin Türkiye’de uygulanabilirliğini gösteren araştırmaya gönüllü olarak katılmanızı istiyoruz. Katılım sağladıktan sonra programın devamlılığının da sağlanması istenmektedir. Bu çalışmadan elde edilen bilgiler, tamamen doktora tezi ve yayın araştırmaları amacıyla kullanılacaktır.

Uygulamalı Manevi Danışmanlık Eğitim Programında istenen çalışmanın kapsamını, amacını ve gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. Çalışma hakkında gereken yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı.

Eğitim sürecinde ve eğitim sona erdikten sonra kurs içinde konuşulan konular eğitimin dışında kesinlikle konuşulmayacak. Eğitim bittikten sonra kurs içinde gerçekleşen etkinlikler, eğitimler, eğitime dair bilgiler ve konular diğer kişilerle paylaşılmayacaktır.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

*Katılımcının
Adı-Soyadı:
İmzası:*

*Araştırmacının
Adı-Soyadı:
İmzası:*

Ek 3: Araştırma Soruları

- 1.1.** Eğitime katıldığınız bu ilk gün kendi manevi danışmanlık anlayışınızı yazar mısınız?
- 1.2.** Manevi danışmanlık anlayışınız eğitimin sonunda nasıl gelişme gösterdi yazarmısınız?
- 2.1.** Eğitime katıldığınız bu ilk gün Klinik Manevi Danışmanlık Eğitiminin uygulanması hakkında Ne/Nasıl düşünüyorsunuz?
- 2.2.** Eğitime katıldığınız bu son günde Klinik Manevi Danışmanlık Eğitiminin uygulanması hakkında Ne/Nasıl düşünüyorsunuz?
- 3.1.** Eğitime katıldığınız bu ilk gün Klinik Manevi Danışmanlık Eğitimi üzerinden beklentileriniz nelerdir?
- 3.2.** Eğitimin bu son gününde Uygulamalı Manevi Danışmanlık Eğitimi size ne gibi farkındalıklar ve beceriler kazandırdı, beklentilerinizi karşıladı mı?
- 4.1.** Eğitime katıldığınız bu ilk gün Maneviyat Anlayışınızı yazar mısınız?
- 4.2.** Eğitimin bu son gününde Maneviyat Anlayışınızı yazar mısınız?
- 5.** Kendinizi kurs da ve grup içinde deneyimleriniz, düşünceleriniz ve davranışlarınızda ne gibi değişimler gözlemlediniz?
- 6.** Grup yöneticisine karşı kendinizi nasıl deneyimlediniz?
- 7.** Grup oturumlarında ve protokol analizlerinde kendiniz ve grup üyelerinin neler deneyimlediğini ve nasıl bir duygu ve düşüncelerin geliştiğini fark ettiniz? Bu farkındalıkların manevi danışmanlık anlayışınıza ve uygulamalarınıza ne gibi gelişmeler göstermektedir?
- 8.** Mevlâna müzesi ziyaretinde duygularınızda, hislerinizde ve maneviyatınız da nasıl farklılıklar gözlemlediniz?
- 9.** Resim Terapisi uygulamasından sonra kendinizde ve grup arkadaşlarınızda neler deneyimlediniz?
- 10.** Sistematik duygu panosu sizde nasıl bir duygu, durum ve düşüncelere sebep olduğunu fark ettiniz bu uygulamanın manevi danışmanlık anlayışınıza nasıl katkı sağlayacağını düşünüydünüz?
- 11.** Beden Terapisi sizde nasıl bir duygu, durum ve düşüncelere sebep olduğunu fark ettiniz?
- 12.** Enstitü analizi sunumundan sonra kendinizin ve diğer grup üyelerinin duygu, düşünce ve davranışlarında nelerin değiştiğini fark ettiniz?
- 13.** Duygular ve Psikodrama eğitiminde kendinizde ve grup üyelerinde neler deneyimlediniz, düşündünüz ve nasıl bir davranış gözlemlediniz?
- 14.** Yas ve Aşkın terapi eğitiminde kendinizde ve grup üyelerinde neler deneyimlediniz, düşündünüz ve nasıl bir davranış gözlemlediniz?
- 15.** Teori eğitimlerinde kendinizde ve grup üyelerinde neler deneyimlediniz, düşündünüz ve nasıl bir davranış gözlemlediniz?

Ek 4: Eğitim Sertifikaları

PZ.RR Pastoralpsychologisches
Zentrum Rhein-Ruhr gGmbH

EVANGELISCHE HOCHSCHULE
RHEINLAND-WESTFALEN-LIPPE
Protestant University of Applied Sciences

Pastoralpsychologische Weiterbildung in Seelsorge (KSA)

Teilnahmebescheinigung nach den Standards der DGfP/Sektion KSA

FRAU AYSUN BAHADIR

hat im Juli und August 2016 am KSA-Kurs "Menschen begleiten - sich selbst erfahren und anderen begegnen – Pastoralpsychologische Weiterbildung in Seelsorge / KSA" mit insgesamt 170 Unterrichtsstunden á 45 Min. gemäß den Standards der Deutschen Gesellschaft für Pastoralpsychologie (DGfP) teilgenommen. Der Kurs wurde in diesem Zeitraum in fünf aufeinanderfolgenden Intervallen in ganztägigen Kurstagen durchgeführt.

Veranstalter war die PZ.RR Pastoralpsychologisches Zentrum Rhein-Ruhr gGmbH in Zusammenarbeit mit der Evangelischen Hochschule Rheinland-Westfalen-Lippe in Bochum.

Elemente und Arbeitsformen des Kurses:

- Seelsorge im eigenen und fakultativ im fremden Praxisfeld
- Gesprächsprotokolle und Fallbesprechungen als Reflexion der eigenen Praxis
- Freies Gruppengespräch zur Selbsterfahrung und Einübung in Beziehungskompetenz
- Theorieeinheiten: Seelsorge-Theorie, -Konzeptionen, Theologie, durchgeführt von Prof. Dr. Desmond Bell, Professor für Praktische Theologie an der Ev. Hochschule Rheinland-Westfalen-Lippe
- Einheiten zur Kybernetik, d.h. zur Einübung in die Leitung von Gruppen
- Institutionsanalysen
- Predigtbesprechungen
- Einheiten zur persönlichen Spiritualität
- Kreative Einheiten zur Selbsterfahrung (kunsttherapeutisch – psychodramatisch – körperorientiert), durchgeführt von Pfr. Johann Christoph Schmidt, Kunsttherapeut (DGKT), Pfr. Bernd Nagel, Zentrum für Seelsorge und Beratung der EKHN, Psychodramaleiter (DGfP) und Supervisor (DGfP), Pfrn. Judith Palm, Fachhochschule für öffentliche Verwaltung/ Zentrum Ethische Bildung und Seelsorge, Supervisorin (DGSv)
- Einzelsupervision
- Beratungsgespräche der Teilnehmenden untereinander
- Literaturstudium
- Erstellung von Gesprächsprotokollen, Wochenberichten, Abschlussbericht

Der Kurs umfasste 170 Arbeitseinheiten zu je 45 Min. in der Gruppe,
84 Arbeitseinheiten zu je 45 Min. im seelsorgerlichen Praxisfeld,
60 Arbeitseinheiten zu je 45 Min. Einzelarbeit sowie 6 Einzelsupervisionen.

Hattingen, den 10. August 2016

Für die fachliche Leitung:

Annedore Methfessel
Ev. Theologin / Pastoralpsychologin
Lehrsupervisorin (DGfP/KSA)
KSA-Kursleiterin
PZ.RR Pastoralpsychologisches
Zentrum Rhein-Ruhr gGmbH

Ulrich Hinzen
Supervisor (DGfP)
KSA-Kursleiter
Logotherapie
Pfarrer, Köln

Prof. Dr. Desmond Bell
Professor für Praktische Theologie
Evangelische Hochschule
Rheinland-Westfalen-Lippe, Bochum

Ek 5: Eğitim Sertifikaları

PZ.RR Pastoralpsychologisches
Zentrum Rhein-Ruhr gGmbH

EVANGELISCHE HOCHSCHULE
RHEINLAND-WESTFALEN-LIPPE
Protestant University of Applied Sciences

Pastoralpsychologische Weiterbildung in Seelsorge (KSA)

Teilnahmebescheinigung nach den Standards der DGfP/Sektion KSA

FRAU AYSUN BAHADIR

hat im Juli und August 2019 am KSA-Kurs "Menschen begleiten – sich selbst erfahren und anderen begegnen – Pastoralpsychologische Weiterbildung in Seelsorge/KSA" mit insgesamt 168 Unterrichtsstunden à 45 Min. gemäß den Standards der Deutschen Gesellschaft für Pastoralpsychologie (DGfP) teilgenommen. Der Kurs wurde in diesem Zeitraum in fünf aufeinanderfolgenden Intervallen in ganztägigen Kurstagen durchgeführt.

Veranstalterin war die PZ.RR Pastoralpsychologisches Zentrum Rhein-Ruhr gGmbH in Zusammenarbeit mit der Ev. Hochschule Rheinland-Westfalen-Lippe in Bochum.

Elemente und Arbeitsformen des Kurses:

- Seelsorge im eigenen und fakultativ im fremden Praxisfeld
- Gesprächsprotokolle und Fallbesprechungen als Reflexion der eigenen Praxis
- Selbsterfahrung in der Gruppe
- Einheiten zur Kybernetik, d.h. zur Einübung in die Leitung von Gruppen
- Institutionsanalysen
- Predigtbesprechungen
- Einheiten zur Seelsorge-Theorie, durchgeführt von Prof. Dr. Desmond Bell, Ev. Hochschule Rheinland-Westfalen-Lippe
- Kreative Einheiten zur Selbsterfahrung
- Einheiten zur persönlichen Spiritualität
- Einzelsupervision
- Beratungsgespräche der Teilnehmenden untereinander
- Literaturstudium
- Erstellung von Gesprächsprotokollen, Wochenberichten, Abschlussbericht

Deutsche Gesellschaft
für Pastoralpsychologie e.V.

Der Kurs umfasste 168 Arbeitseinheiten zu je 45 Min. in der Gruppe,
84 Arbeitseinheiten zu je 45 Min. im seelsorglichen Praxisfeld,
60 Arbeitseinheiten zu je 45 Min. Einzelarbeit sowie 6 Einzelsupervisionen.

Hattingen, den 08. August 2019

Für die fachliche Leitung:

Annedore Meißel
Ev. Theologin/Pastoralpsychologin
Lehrsupervisorin (DGfP)
KSA-Kursleiterin
PZ.RR Pastoralpsychologisches
Zentrum Rhein-Ruhr gGmbH

Sven Dreger
Pastor/Berater
Supervisor (DGfP)
KSA-Kursleiter
PZ.RR Pastoralpsychologisches
Zentrum Rhein-Ruhr gGmbH

Prof. Dr. Desmond Bell
Professor für Praktische Theologie
Evangelische Hochschule
Rheinland-Westfalen-Lippe, Bochum

Ek 6: Eğitim Sertifikaları

Deutsche Gesellschaft für Pastoralpsychologie
Sektion KSA
www.pastoralpsychologie.de

Zertifikat

Gemäß den Standards
der Sektion Klinische Seelsorgeausbildung(KSA)
in der Deutschen Gesellschaft für Pastoralpsychologie (DGfP)

hat

Frau Aysun Bahadir

aus

Konya / Türkei

**die Pastoralpsychologische Weiterbildung in Seelsorge (KSA)
erfolgreich abgeschlossen.**

Die Gebühr in Höhe von 100 € an die DGfP wurde entrichtet.

Quedlinburg, d. 15. November 2019

Geschäftsführung der Weiterbildungskommission

I. A. Anette Carstens

Ek 7: Eğitim Sertifikaları

Teilnahmebescheinigung
nach den Standards der DGFP / Sektion KSA

PZ.RR Pastoralpsychologisches
Zentrum Rhein-Ruhr gGmbH

Pastoralpsychologische Weiterbildung in Seelsorge / KSA
KSA-Aufbaukurs

Aysun Bahadir

hat an dem KSA-Aufbaukurs

„Frauen und Männer in Seelsorge und Kybernetik“ teilgenommen.

Der Kurs fand in drei Intervallen - 10. - 17. Mai, 5. - 11. August und 22. - 28. November 2021 - statt.

Kurselemente und -inhalte

- Seelsorge im eigenen Praxisfeld
- Gesprächsprotokolle und Fallbesprechungen als Reflexion der eigenen Praxis
- Selbsterfahrung in der Gruppe (täglich)
- Übende Leitung von Protokollbesprechungen mit ausführlichem Feedback durch Gruppe und Kursleitung
- Theorieeinheiten zu folgenden Themen: Seelsorgeverständnis, Frauen und Männer in Leitung und Seelsorge, Leitung und Gruppendynamik, Pastoralpsychologische Supervision
- Reflexion des bisherigen pastoralpsychologischen Lernweges
- Einheiten zur Spiritualität und Morgenimpulse
- Fakultativ: Durchführung und Vorstellung eines pastoralpsychologischen Projekts
- Institutionsanalysen
- Einzelsupervision
- Literaturstudium
- Erstellung von Gesprächsprotokollen, Wochenberichten, Abschlussbericht

Umfang der Weiterbildung

- 160 Arbeitseinheiten zu je 45 Min. in der Gruppe
- 84 Arbeitseinheiten zu je 45 Min. im seelsorgerischen Praxisfeld
- 60 Arbeitseinheiten zu je 45 Min. Einzelarbeit und 6 Einzelsupervisionen à 50 Min.

Dieser KSA-Kurs entspricht den Ausbildungsstandards der DGFP/KSA.
Es wurden 30 Euro Gebühr pro Tln. an die DGFP entrichtet.

Hattingen, den 28. November 2021

_____
Sven Dreger
KSA-Kursleiter / Lehrsupervisor (DGFP)
Geschäftsführung PZ.RR

_____
Annedore Methfessel
KSA-Kursleiterin / Lehrsupervisorin (DGFP)
Geschäftsführung PZ.RR